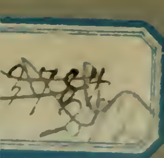

3 1761 07143379 1

HANNIBAL SEHESTED.

EN BERETNING

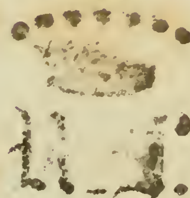
EFTER TRYKTE OG UTRYKTE KILDER.

AF

THYRA SEHESTED.

I.

MED TRE VAABENAFBILDNINGER.

KJØBENHAVN.

HOS C. A. REITZEL.

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co.

1886.

Hannibal Sehesteds Liv og Virken synes ikke almindelig bekjendt. Jeg har stræbt at faae saameget at vide om ham, som jeg formaaede, og meddeler paa disse Blade hvad jeg ved. Udviklinger og Domme har jeg ment ikke at være min Sag; ligesom jeg ogsaa har troet, at det ikke tilkom mig, hvor Sehested griber ind i Historiens Gang, at bestemme Betydningen af denne Indgriben, seet i dens historiske Sammenhæng. Fornemmelig gjælder dette hans ydre politiske Virksomhed; dette mægtige Stof har jeg ikke gjort noget Forsøg paa i egentlig Forstand at bearbeide; jeg har her nærmest refereret og har under Fremstillingen holdt mig til Sagens personlige Side — mindre fæstet Øiet paa Virksomheden som saadan, mere paa Hannibal Sehested i hans Virksomhed.

For den smukke Imødekommen, som er bleven mig vist ved mine Efterforskninger — for gavnlige Vink og værdifuld Hjælp bringes D'Hrr. Embedsmænd i Geheime-Archivet og paa Bibliothekerne, samt i det norske Rigsarchiv, min oprigtige Tak.

Kjøbenhavn i Juni 1886.

Thyra Sehested.

HANNIBAL SEHESTED.

Hannibal Sehested blev født 1609 paa Arnsborg 1
Slot paa Øsel. Han var Søn af Claus Maltesen (Sehe-
ted) til Høiris i Vendsyssel, som 1594 var bleven Stat-
holder paa Øsel, og Fru Anna Lykke, Niels Lykkes
Datter til Tanderup; af elleve Sødskende var han en af de
Yngste. Sin Fødeø forlod han tidligt — kun tre Aar
gammel mistede han sin Fader, og han fulgte strax der-
efter med sin Moder til Kjøbenhavn og Aaret efter til 2
Jylland, hans Fædres Hjemstavn gjennem mange Slægt-
led. Hos sin Moder, der som Enke har havt Anledning
til, mod den ellers herskende Sædvane, at beholde
Børnene hos sig, medens de vare smaa, kan han have
tilbragt et Par Aar, indtil ved 6—7 Aars Alderen Tiden
var forhaanden for den egentlige Oplærelse, der saa-
godtsom altid foregik udenfor Hjemmet. I Aaret
1629 besøgte han det nylig af Christian IV stiftede
Sorø Akademi; han reiste derefter udenlands — til 3
England, Frankrig, Holland og Tydskland, og besøgte 4
da fornemmelig Paris, hvor han ved Siden af at
studere og øve ridderlige Færdigheder har kunnet

tilegne sig det franske Sprog, som allerede nu begyndte at trænge igjennem med sit Herredømme overalt. Efter et Par Aars Forløb vendte han tilbage og blev 1632
5 ansat som Hofjunker ved Christian IV's Hof.

Her var Dronningen, Anna Catharina — Moder til Prindserne Christian, Frederik og Ulrik — død 1612, og tre Aar efter havde Kongen til venstre Haand ægtet den syttenaarige Adelsjomfru Kirsten Munk. I dette Ægteskab var født tolv Børn; de, som naaede den voxne Alder, vare: Anne Cathrine (f. 1618), Sophie Elisabeth (f. 1619), Leonore Christine (f. 1621), Valdemar Christian (f. 1622), Elisabeth Augusta (f. 1623), Christiana og Hedvig, Tvillingsøstre, og Dorothea
6 Elisabeth (f. 1629). Kongen hævdede disse Børn en næsten fyrstelig Stilling. De førte Titel af Grever og Grevinder af Slesvig og Holsten — hvilken Værdighed var dem og deres Moder tillagt ved Aaret 1627 — og Døttrene kaldtes Frøkener, en Betegnelse, som i de Tider ellers kun tilkom Prindsesser; i Slutningen af det nævnte Aar havde Kongen endog forordnet, at hans Hustru og hans Børn med hende skulde nævnes i Kirkebønnen sammen med det kongelige Hus. Men nogle Aar efter paadrog Fru Kirsten sig Kongens Unaade, da hun ved sin høist anstødelige Færd gav Grund til Tvivl om sin Troskab; hun blev forvist til Gaardene Boller og Rosenvold i Jylland og saae ikke Kongen siden. Denne Begivenhed havde fundet Sted nogen Tid før Hannibal Sehested traadte i Kongens Tjeneste.

Det danske Hof paa dette Tidspunkt har i flere Henseender været ret mærkeligt. Ligeoverfor Chri-

stian IV's eiendommelige Skikkelse — hans fjerne Beundrer, Kong Philip IV af Spanien, kaldte ham „Kongernes Fader“ — stode Typer som Christian Friis til Kragerup, Christen Thomesen (Sehested) til Stougaard, Albert Skeel, Tage Thott. Den Fremmede, som be- 7
søger dette Hof, udbryder med elskværdig Forundring: „at her holdes den neppe for Adelsmand, som ikke er vel studeret.“ De unge Mænd talte undertiden 6—7 Sprog med Lethed; de havde Alle reist, ofte igjennem hele det civiliserede Europa, og førte sig med udmærket Anstand. Alt imedens de nationale Sæder og Skikke med deres Dyder og Lyder paatrykte det Hele dets særegne Charakter. Stjerner i denne Kreds vare Kongens tilvoxende Døttre. Den ældste, Anne Cathrine, var i sit niende Aar bleven tilsagt den vakkre, af Kongen meget elskede Frants Rantzau til Rantzausholm, som strax derefter, kun 22 Aar gammel, blev Rigsraad 8
og Statholder i Kjøbenhavn og senere Rigshovmester. Men han omkom ved et Ulykkestilfælde inden Brylluppet i Slutningen af Aar 1632 — om Sommeren derefter døde hans Fæstemø, Folk sagde af Sorg. Sophie Elisabeth var tilsagt Statholderen i Holsten, Christian Pentz, og Leonore Christine var siden sit syvende Aar lovet til Corfits Ulfeldt.

Et Træk fra denne Tid viser Hannibal Sehested i Forbindelse med Ulfeldt og Leonore — viser i et Glimt de tre mærkelige Skikkelser i Forhold til hinanden i Ungdomstiden, før Skjæbnen greb dem. Ulfeldt var tre Aar ældre end Sehested, Leonore var i disse Aar endnu halvt Barn. Engang, da Ulfeldt var fraværende, fik 9

han en Medbeiler, som kunde synes temmelig farlig; en tydsk Fyrste, Hertug Frants Albrecht af Sachsen-Lauenburg, som havde deltaget i Trediveaarskrigen og var personlig kjendt af Christian IV, indfandt sig hos Kongen og anholdt om den tolvaarige Leonores Haand. Kongen svarede, at hun alt var lovet bort. Hertugen opgav dog ikke Sagen; han talte med hende selv, forestillede hende, hvor langt anseligere det var at ægte en Hertug end en blot Adelsmand, og søgte paa alle Maader at vinde hende. Leonore svarede kun, at hun vilde rette sig efter Kongens Befalinger; da det havde behaget ham at give hende bort til en Adelsmand, var hun fuldkommen tilfreds dermed. Hertugen søgte nu at naae sit Maal gjennem Hovmesterinden, Karen Sehested, en Søster til Hannibal Sehested, og bad hende indvirke paa Leonore Christine. Men hun meddeler sin Broder Sagen, og Sehested reiser uopholdelig til Møen, hvor Ulfeldt dengang var, for at underrette ham om, hvad der gik for sig. Ulfeldt iler tilbage; ved hans Ankomst var Fyrsten, som intet havde kunnet opnaae, samme Dag reist.

Figurerne tegne sig allerede i den flygtige Speiling.

Efter et Aars Tjeneste som Hofjunker drog Sehested atter udenlands, udstyret med Midler dertil af
10 Kongen, og dennegang gik Reisen til Sydeuropa. Han besøgte Italien, Sicilien, Malta og Spanien, satte sig ind i Forhold og Tilstande og tilegnede sig Sprogene.
11 Reisen varede nogle Aar; mod dens Slutning skriver han fra Amsterdam til sin Broder Mogens Sehested, at han endnu vil gjøre en Tour til Frankfurt og Wien

og „see det tydske Væsen an“; havde han Midler dertil, blev han gjerne længere i Udlandet, da han der ligesaa vel kan anlægge sin Tid, og maaske kun har lidet at vente, naar Reisen er forbi — og slutter med de Ord (paa Spansk): „Nu, man maa bie og see Tiden an . . . .“

Hans Tid var allerede kommen. Strax ved hans Hjemkomst betroede Kongen ham en diplomatisk Sendelse til Oxenstierna, Sverrigs berømte Cantsler. Han var dengang 27 Aar.

Sagen angik Fredsmæglingen i Tydskland. Siden Christian IV i Felten havde maattet vige Pladsen for sin Nabo, gik hans stadige Stræben i denne lange Aarrække ud paa at tilveiebringe Fred — en Fred, hvorved han kunde kaste et Lod i Vægtskaalen til at holde noget ned paa Sverrigs stigende Magt og navnlig afværge den Fare, der i dette Lands mulige Erhvervelse af Pommern truede Danmark. Krigen var paa dette Tidspunkt, ved Pragerfreden og Frankrigs Deltagelse, traadt ind i en ny Phase. Oxenstierna stod i Under- 12
handling med Richelieu om et nærmere Forbund med Frankrig, men vilde, inden han besluttede sig dertil, see, hvad der kunde opnaaes ved Fredsunderhandlinger med Keiseren, hvortil han havde gjort indledende Skridt. Christian IV kunde hverken ønske den fransk-svenske Alliance eller disse Fredsforhandlinger uden hans Mellemkomst, og tilskyndedes saaledes til yderligere Virksomhed. Han vilde opnaae en Fred, hvorved der toges Hensyn til hans Ønsker, inden Sverrig fik sluttet sig til Frankrig, og sendte i denne Hensigt i Slutningen

af 1635 og Begyndelsen af 1636 Gesandter til alle Sider. Rigsraaden Tage Thott sendtes til Stockholm, Secretairen i det tydske Cancelli, Hans Leonhard Klein, til Oxenstierna i Wismar og derefter til Churfyrsterne af Cøln og Maintz, Christoffer v. der Lippe til Dresden, Christian Pentz og Gottlieb v. Hagen til Dresden og Wien. Fra keiserlig Side vistes nogen Imødekommen, men for de Svenske var den danske Mægling nu, som altid, en Torn i Øiet. Da derfor Klein i Begyndelsen af Januar 1636 kom til Oxenstierna med Kongens Mæglingstilbud, henviste Cantsleren ham til Stockholm for at trække Tiden ud, og da Tage Thott ved samme Maaneds Slutning kom til Stockholm, skrev den svenske Regering strax til Oxenstierna, at han helst maatte see at slutte Fred, inden den danske Mægling traadte imellem. Kort efter den ved Klein forsøgte Henvendelse blev nu Sehested først i Marts sendt til Oxenstierna i Vismar.

Ved denne Leilighed nævnes han som Kongens Kammerjunker.*)

Han skulde overbringe et Forslag fra Kongen om et Fredsmøde i Lybek, som tænktes afholdt den 2den Mai, og hvortil Churfyrsten af Sachsen havde stillet sig venlig. Ved Siden heraf havde han det hemmelige Ærinde at underhandle om et Ægteskab mellem Kongens næstældste Søn, Hertug Frederik, og den svenske Dronning Christina. Christian IV havde tidligere to Gange foreslaaet sin Søn, Hertug Ulrik, til denne Forbindelse, og begge Gange var Sagen bleven kort afvist;

*) Naar han er bleven det, er uvist.

ikke destomindre vilde han nu, efter Hertug Ulriks Død, forsøge det for den anden Søn.

Forhold og Stemninger vare afgjort mod Kongens Planer. Oxenstierna var netop i dette Øieblik ifærd med, efter lange Forhandlinger, at komme til Enighed med Richelieus Afsending, St. Chamont, og denne gjorde Alt for at modarbeide den danske Mellemkomst. Da Sehested havde overbragt den kongelige Skrivelse om Mødet i Lybek, trak Cantsleren det ud med Svaret i over 14 Dage, for først at faae Sagen med Frankrig paa det Rene, og skrev saa endelig den 21de Marts til Christian IV: Han kunde ikke tænke sig, at en saadan Sammenkomst kunde føre til noget Resultat; hvis den skulde gaae for sig, maatte en fuldstændig Fuldmagt fra Keiseren fremvises; Sverrig sluttede sig nu nærmere til Frankrig, og dets Fredsforhandlinger kunde ikke skilles fra dette Lands, o. s. v.; Sagen maatte nøiere undersøges, inden noget Møde kunde afholdes.

Med Hensyn til de danske Giftermaalsplaner vare de Svenske, som det var at vente, nu ikke anderledes
sindede end hidtil. Sehested overleverede Oxenstierna 13
Christian IV's meget venlige Skrivelse herom, hvori han lovede at belønne Cantslerens Tjenester kongeligt. Men den fik ingen Virkning; i Forhandlingen med Sehested trak Oxenstierna sig med glatte Ord tilbage. Paa Sehesteds første Spørgsmaal, om han troede, Forslaget vilde være de Svenske tilpas? svarede han, det vilde komme an paa Dronningen, naar hun blev myndig, og da den, der fik Dronningen, fik det hele Rige i Medgift, vilde det ogsaa komme an paa Stænderne. Man

turde ikke lægge nogetsomhelst Baand paa Dronningens Frihed; Regeringsraaderne vare heller ikke saa vidt af Stænderne befuldmægtigede. Sehested søgte at bevæge Cantsleren til at forebringe Sagen for den svenske Regering og spurgte, om der kunde være Haab om at faae noget Svar eller Løfte, før Dronningen blev myndig? Men Cantsleren svarede, han kunde hverken tilraade eller fraraade Regeringen, hvad den her skulde gjøre, og noget Løfte inden den nævnte Tid vidste han, at Regeringen ikke vilde give. Paa Sehesteds Spørgsmaal, naar Dronningen blev myndig, svarede Oxenstierna, at i sit 18de Aar skulde hun overtage en Del af Regeringen og i sit 24de den hele; men hvorledes der da ifølge Lovene skulde forholdes med Ægteskabet, vilde til den Tid Raadet og Stænderne afgjøre. Sehested forsøgte nu indtrængende at opnaae, at der inden den Tid idetmindste ikke bestemtes noget andet Ægteskab — men Cantsleren forblev ubevægelig.

Hvorvel han ikke lod sig overvinde, erkjendte den store Statsmand sin unge Modstanders Dygtighed, om
14 hvem han i sin Svarskrivelse til Christian IV sagde, at han havde forebragt Sagen „med bedste Fornuft, Discretion og Flid."

Man mente, den mægtige Cantsler havde den Plan at formæle sin Søn Erik Oxenstierna med Dronningen og saaledes overføre den svenske Krone paa Oxenstiernernes Slægt. Den dansksindede Enkedronning, Marie Eleonore, ønskede Giftermaalet med Hertug Frederik, men hun var udelukket fra al Andel i Landets Styrelse. Hendes Tilbøielighed for denne Sag og overhovedet

for Danmark stod i Forbindelse med det slette Forhold, hvori hun stod til Formynderregeringen, hvilket Forhold foranledigede, at hun nogle Aar senere flygtede fra Sverrig og søgte Tilflugt i Danmark. Christian IV gjorde ud paa Sommeren endnu et Forsøg paa at faae dette Ægteskab i Stand — fremdeles uden Resultat. Samme Modstand mødte Kongens senere Henvendelser om det paatænkte Fredsmøde, hvorfra man i Mai ogsaa fra sachsisk og keiserlig Side trak sig tilbage.

Sehested havde modtaget Indvielsen som Diplomat.
Selv siger han herom, idet han beskedent omtaler sin 15
Uerfarenhed, at det var „en Begyndelse og god Indgang til andre Sager med Tiden at kunne betjene".

Samme Aar valgte Kongen ham til sin Svigersøn og 16
gav ham Tilsagn om Frøken Christiana. Hun var født i Haderslev den 15de Juli 1626 og var altsaa nu ti Aar gammel. Nogen Skildring af hendes Ydre vides ikke
at foreligge, men saameget kan meddeles, at en Fransk- 17
mand i den til Danmark 1644 sendte Grev Thuilleries Følge i sin Reisebeskrivelse beretter, at han hos Corfits Ulfeldt har seet fem Døttre af Kongen — blandt hvilke Christiana har været*) — „alle meget vel skabte."
Hannibal Sehested havde livfulde, spillende Øine, et 18
gjennemtrængende Blik og et behageligt Væsen uden Stolthed; han var over Middelhøide og gik meget fast.

Efter at Kongen saaledes havde knyttet Sehested til sig, gav han ham et yderligere Bevis paa sin Tillid

---

*) Af de syv Søstre var Anne Cathrine død 1632, og Dorothea Elisabeth, Fru Kirstens yngste Barn, som Kongen ikke vilde anerkjende, 1637 sendt bort.

ved at overdrage ham Posten som Hovmester hos sin
Søn, Grev Valdemar Christian, hvem han ledsagede paa
hans Udenlandsreise det følgende Aar. Charakteren af
hans Pligter i denne Bestilling kan sees af hans Instrux
af 5te November 1636 (Bilag S. 3). Ved samme Leilig-
19 hed skulde han forhandle om nogle Sager, vedrørende
Handelen, med den spanske Regent i Bryssel, den
saakaldte Cardinalinfant, en Broder til Kong Philip IV
af Spanien.

20 Den 26de Marts 1637 gik Reisen for sig, idet Veien
21 toges over Hamborg til Holland og de spanske Neder-
lande. Bygninger, Fæstningsværker, naturhistoriske
Seværdigheder, historiske Mindesmærker toges i Øiesyn,
hvorom Valdemar Christian, der selv har beskrevet
Reisen, omstændeligt beretter. Skjøndt Greven reiste
incognito, blev han overalt behandlet med megen Ud-
mærkelse og vist Ære som en kongelig Prinds. Ved
det Brysselske Hof, hvor man satte stor Pris paa Dan-
marks Venskab, blev han modtaget paa det Stateligste.
Cardinalinfanten lod ham ved Greven af Noyelles strax
tilbyde Ophold ved Hoffet, hvilket han dog ikke vilde
modtage. Et prægtigt Gjæstebud blev givet til hans
Ære, hvor han sad ved Cardinalinfantens høire Side,
22 medens Prinds Thomas af Savoyen, General i spansk
Tjeneste, sad ved venstre Side; og han blev af Greven
23 af Noyelles med mange Æresbevisninger ført derhen
og atter ledsaget hjem. Ved de Vanskeligheder,
det maa have havt for den femtenaarige Greve at mod-
tage saadan Hyldest, forstod Hannibal Sehested at støtte
ham. „Ikke blot her“ (ved den nævnte Ledsagelse),

skriver Greven, „stod Hr. Sehested mig bi med Hjælp og Anvisning, men endogsaa ved Bordet stod han ved min Side og rakte mig Bægeret, hvilket forskaffede mig megen Anseelse hos Cardinalens Ministre.“ Fra Grevelingen lod man de Reisende ledsage af 30 bevæbnede Ryttere til den franske Grændse. I Paris, hvor Greven skulde studere, øve ridderlige Færdigheder og lære det franske Sprog, toges Ophold i otte Maaneder. Da han besøgte Richelieu, blev han modtaget med saa megen Udmærkelse, „at han ikke vidste, hvordan han skulde forholde sig, men i dette som i andre lignende Tilfælde bistod Hr. Sehested ham.“ Cardinalen indrømmede ham den høire Side og fulgte ham til Trappen gjennem tre Værelser, til Forundring for de franske Betjente, da det var mere, end han pleiede at gjøre for nogen Fyrste. Ogsaa hos Kongen mødte Grev Valdemar usædvanlig Venlighed, og det tilstodes ham at kjøre ind paa Slotspladsen ligesom Prindserne af Blodet. Fra Paris gik Reisen over Orleans, Blois, Toulouse, Nîmes, Arles til Marseille og videre til Italien. Touren fra Marseille til Genua løb ikke af uden adskillige Eventyr for de Reisende. Først forulempedes de af Sørøvere; da de havde befriet sig for disse og derefter paa Grund af Modvind havde maattet tage Landveien, bleve de antagne for Tilhængere af den i Frankrig fangne polske Fyrste Casimir, og man forholdt dem at drage videre, indtil Sehested hos Provindsens Præfekt havde hentet en Befaling til Soldaterne om at lade dem frit passere. Ved Nizza overfaldtes

de paany af Sørøvere, og værre end første Gang, saa at de forlode Søen og toge en besværlig Vei over steile, ufremkommelige Bjerge til Byen Savona i det Genuesiske, hvorfra de gik tilsøes til Genua og over Livorno og Pisa til Florents. Her tilbød Hertugen Grev Valdemar Ophold ved Hoffet og nødte ham, uagtet hans Tilbageholdenhed, til at modtage Tilbudet. Paa alle Maader lagde denne Fyrste sin Veneration for Dagen for Christian IV, hvem han, naar han omtalte ham, altid kaldte „sin Herre“. I tre Maaneder drev Greven her ridderlige Øvelser, idet han samtidig læste Italiensk og Maltesisk og lærte Strængeleg.

Endnu besøgtes Rom og Neapel; derpaa gik Reisen over Ancona, Ferrara, Venedig, Verona og Lyon tilbage til Paris, hvor Greven i nogle Maaneder atter gjennemgik sine Studier og Legemsøvelser, hvorefter Veien toges over Rouen og Dieppe til London og derfra hjem.

Den Adgang til Hofferne, som Sehested overalt havde i Følge med Greven, benyttede han, som han
24 selv udtaler, til at trænge ind i Forholdene hos de forskjellige Fyrster og komme til Kundskab om „Fundamentet af deres Regering“, for, paa Grundlag af det saaledes Indvundne, at kunne tjene sit Land „i de Sager, som fremmede Herrer kan angaae,“ hvor han havde fundet sit Kald; paa dette Omraade vilde han stræbe at fyldestgjøre de Fordringer, der, navnlig nu, da han havde faaet Løfte paa Kongens Datter, maatte stilles til ham.

Ved sin Hjemkomst fik han den 4de Januar 1640
Følgebrev paa Tranekjær, hvilket kort efter forandre-
des til, at han fik Bahus. Nøragergaard, som han 25
havde faaet efter sin Fader, afhændede han ved denne
Tid til sin Broder Mogens, hvilket dog, som det den-
gang ikke var usædvanligt, ikke hindrede, at han frem-
deles altid skrev sig til den.

Samme Aar blev han optaget i Rigens Raad. 26
Han deltog i forskjellige Henvendelser fra Raadet til
Kongen om at forandre den skadelige Sundtoldpolitik,
denne i disse Aar fulgte, tilskyndet eller dog ivrigt
understøttet af Corfits Ulfeldt, som 1636 havde ægtet
Leonore Christine og paa dette Tidspunkt havde megen
Indflydelse. Danmarks udfordrende Fremgangsmaade
i Sundet fremkaldte Spænding med Holland, og dette
blev den nærmeste Anledning til, at det, ligeledes efter
Ulfeldts Raad, besluttedes til Handelens Fremme at sende
en overordentlig Ambassadeur til Spanien. Efter længe
ikke at have kunnet finde nogen passende Person til
denne usædvanlige Sendelse, udsaae Kongen hertil
Hannibal Sehested.

Christian IV havde altid gjerne villet knytte Han- 27
delsforbindelser med Spanien. I 1630 var en Handels-
traktat bleven afsluttet med dette Land, og en spansk
Commissarius, Gabriel de Roy, var bleven ansat i Glück-
stadt, fra hvilken By Kongen fornemmelig tænkte sig
Handelen med Spanien dreven. Kongen var imidlertid
ikke fornøiet med Gabriel de Roys Virksomhed og
mente, de Pas, han udstedte, bleve ikke respekterede.

Og nu, da Forholdet til Holland blev mere og mere spændt, var det ham af stor Vigtighed at befordre Handelens Uafhængighed af hollandske Kjøbmænd. Men inden der kunde tænkes paa en Overenskomst med Spanien, maatte en anden foreliggende Sag med dette Land bringes i Orden. Kapere fra Dunkerken havde i flere Aar foruroliget Havet ved Norges Kyster og opbragt danske, norske og holstenske Coffardiskibe. Herover var oftere forgjæves ført Klage til den spanske Regering i Nederlandene. Kongen sendte derfor nu, i Februar 1640, Christian Ulrik Gyldenløve til Bryssel for at paadrive denne Sag, og skulde han tilkjendegive, at Kongen oprigtigt ønskede en god Forstaaelse med Spanien, men at der ikke kunde tænkes paa den af dette Rige for halvandet Aar siden foreslaaede Handelstraktat, før hine Besværinger vare afhjulpne og de Arrester ophævede, som vare lagte paa danske Skibe i Spanien m. m.

Cardinalinfanten gav herpaa et meget imodekommende Svar og udstedte en Ordre til Admiralitetet i Dunkerken om at afholde sig fra alle Misgjerninger mod danske Skibe. Fremdeles gav han Gyldenløve at forstaae, at hvis Kong Christian vilde sende en Ambassadeur til Madrid, vilde Alt kunne bringes i Orden, og saa kunde der med det Samme forhandles om en nærmere Forstaaelse mellem de to Konger. Da Gyldenløve i Mai havde bragt dette Svar hjem, blev Hannibal Sehesteds Afsendelse besluttet.

Han skulde, ifølge sin Instrux, dateret Glückstadt 3die Juli 1640, gjentage de tidligere Klager over den Over-

last, der var tilføiet danske Skibe af spanske og især Dunkerkske Kapere, og bede om Kongen af Spaniens Bekræftelse paa de af Cardinalinfanten herom udstedte Paabud, samt fordre Erstatning for den lidte Skade. Fornemmelig skulde han paatale den Vold, der var vederfaret Skibet „Christianshavn“ under Teneriffa paa dets Reise til Ostindien*), og kræve fuld Erstatning, samt Straf over vedkommende Gouverneur. Dernæst skulde han søge at blive enig med den spanske Regering om visse Aftaler til fremtidig Betryggelse af Danmarks Handel paa Spanien ved Ansættelse af residerende Consuler i Havnene og ved at der tilstodes danske Undersaatter lignende Privilegier som dem, Tydskere og Englændere vare i Besiddelse af. Hvis den spanske Regering fremførte andre Slags Forslag, som gik ud over, hvad der laa i Instruxen, skulde Sehested kun tage dem ad referendum.

Ved Siden af det egentlige Formaal for Ambassaden, der angik Handelen, havde Kongen, som det antages,

---

*) Dette Skib var paa Veien fra Kjøbenhavn til Ostindien forrige Aar løbet ind under Teneriffa, hvor det kastede Anker ved St. Cruz for at faae en Skade repareret. Her blev det beslaglagt af Gouverneuren, som paa Commandeuren, Willem Leyels Protest svarede, at kun spanske Undersaatter maatte gjøre Reiser til Ostindien; han kunde derfor ikke lade Skibet fare, men henstillede til Leyel, om han vilde fremføre sin Klage i Spanien. Leyel reiste da til Madrid, hvor han ankom først i Mai, og forebragte sin Klage, men han blev blot sendt fra den ene Autoritet til den anden, og saaledes var Sommeren hengaaet, uden at han var kommen videre.

tillige den Hensigt, ved denne Leilighed at indjage Hollænderne nogen Skræk og bibringe dem Forestillingen om, at der paatænktes et imod dem rettet politisk Forbund. Han lod derfor denne Ambassade udstyre med usædvanlig Pragt. Sehested havde et glimrende Følge paa over 60 Personer, hvoriblandt Kongens naturlige Søn Hans Ulrik Gyldenløve, en Marskalk, en Staldmester, mange Adelsmænd, af hvilke nævnes Eiler og Mogens Ulfeldt, Erik Rosenkrands og Otto Krag, som var Ambassadens danske Secretair. Tydsk Secretair var Abraham Göllnitz, en lærd Danziger. Den af Corfits Ulfeldts Historie bekjendte Doktor Otto Sperling var Læge, Henrik Villumsen Rosenvinge Hushovmester. Prægtige Heste med rigt baldyrede Dækkener førtes med for at foræres Kongen af Spanien.

I August seilede Hannibal Sehested med Orlogsskibene „Norske Løve“ og „Delmenhorst“ fra Sundet, og 14 Dage efter var han i Galicien. Reisen gik godt, „endog vi nogle Gange havt mere Lykke end Ret“, skriver han hjem til Kongen, „formedelst vores Styrmænds store Forseelse, Vanvittighed og Uerfarenhed saavel paa de flamske Banker som under Kysten af Galicien.“ I Corunna maatte han ligge 14 Dage stille, til der kunde skaffes de fornødne Muldyr til Folk og Bagage, hvilket havde Vanskeligheder, da Alt i Nærheden var optaget til den spanske Konges forestaaende Reise til Catalonien, hvor han personlig vilde dæmpe det stedfindende Opror. Da Sehested fra Corunna havde meldt sin Ankomst til Madrid, sendte Kongen Brev til vedkommende Gouverneur om, hvorledes han skulde

behandle den danske Gesandt, med Ordre til at vise ham Brevet og tilkjendegive ham, at intet saadant hidtil var skeet i Spanien med nogen, hverken ordinair eller extraordinair Ambassadeur.

Man haabede i Spanien, at Meningen med Gesandtskabet var at tilbyde en Alliance. Dette Lands gamle Magt havde alt længe været i Aftagende — Portugal var ifærd med at rive sig løs, Catalonien stod i Oprør, og man ønskede under den forhaandenværende Krig med Frankrig og Holland ivrigt et Forbund med Danmark.

Da Sehested havde naaet Madrid, opholdt han sig forst nogen Tid udenfor Staden, indtil han fik sat igjennem, at man gav ham Excellencetitlen, som Hertugen af Olivarez, Philip IV's bekjendte Minister og Yndling, ellers ikke tilstod nogen, om end nok saa fornem Gesandt.

Slange siger herom: „At Sehesteds Afsending herfra Danmark skete med større Pragt end sædvanligt, er nyligen bleven sagt. Men her maa nu ogsaa siges, at hans Ankomst i Spanien og Imodtagelse var ikke mindre usædvanlig herlig. Hvilket man dels kan tilskrive hans egen Snildhed og Vittighed, dels Omstændighederne af Tiden, da han did kom. Han blev liggende udenfor Madrid udi en By en Mils Vei eller mere derfra i nogle Ugers Tid under Paaskud af anden Forhindring saalænge, indtil han blev ens med Conde Duca d'Olivarez om, hvad Ære ham skulde gjøres. Bemeldte Conde Duca fordrede ellers af alle Ambassadeurer at kaldes Excellence og vilde ikke give nogen samme Titel igjen. Denne Skik vilde han her ogsaa

blive ved; men det gik ham ikke an, og med Hannibal kom han ingen Vei. Han gjorde ham derom Forestillinger, ved Andre mundtlig og ved sig selv skriftlig, bedende, at han dog vilde nøies med samme Ære-Titel som den keiserlige Gesandt og flere. Den Anden svarede med de fineste og artigste Complimenter, men holdt ved sin Paastand, og Conde Duca blev omsider den, der maatte give efter og lade Sehested faae Titel af Excellence fra Først til Sidst."

Derpaa holdt han sit Indtog i Madrid med stor Pragt. Han blev logeret i Hertugen af Archots Palads, dengang Kongen af Spanien tilhørende, og Hertugen af Olivarez saavelsom de andre spanske Grander og de fremmede Gesandter gave ham det første Besøg. Man anordnede en Fest med en Tyrekamp for ham i Retiro og lod offentligt udraabe, at samme Fest var foranstaltet til Ære for den danske Konges Ambassadeur. Disse usædvanlige Æresbevisninger opvakte Jalousi hos de andre fremmede Gesandter, og Pavens Nuntius samt den venetianske og polske Gesandt — den keiserlige var nylig død — indgave skriftligt deres Besværinger over det Fortrin, der tilstodes den danske Konges Afsending, dem og deres Hoffer til Forkleinelse. Men Kongen og Olivarez svarede, at Gjæsterne rettede sig efter Værten, saaledes var lex hospitii.

Om Sehesteds Modtagelse hos Kongen og Dronningen beretter Sperling, der selv var med: Ambassadeuren blev „stedet til kongelig Audients i et lille lavt og meget mørkt Værelse. Kongen traadte frem fra Værelset ved Siden af, men kom ikke videre end lige

til Værelsets Dør og stod der ubevægelig som en Statue, iført en Bais Kappe og Klædning med den gyldne Vlies om Halsen. Da traadte Ambassadeuren med Hatten paa hen til ham, og agtede jeg dengang paa den Ceremoni af Ambassadeuren, at han ikke vilde tage til sin Hat, før han saae, at Kongen gjorde en Bevægelse med sin Arm, da tog de begge paa en Gang Hatten af og satte den strax paa en Gang paa igjen. Derpaa begyndte Ambassadeuren sin Tale i det italienske Sprog, hel sirligen og kort, og Kongen svarede selv derpaa i det spanske Sprog, ganske kort, men saa sagte, at man kun hist og her kunde faae fat paa et Ord. Da Kongen havde udtalt, vinkede Ambassadeuren til Hans Ulrik, at han skulde træde frem og kysse Kongens Hænder; efter ham fulgte Eiler Ulfeldt og de andre Herremænd, enhver efter sin Rang, indtil omsider jeg og Henrik Villumsen, som nu kaldtes Hovmester, traadte frem og ligeledes kyssede Kongens Haand. Efterhaanden som Enhver traadte frem, sagde Ambassadeuren Kongen hans Navn og Charge. Dermed var det Hele forbi, og Ambassadeuren tog Afsked med Kongen. Tre Dage efter havde Ambassadeuren Audients hos Dronningen, men i et stort, høit og vel tapetseret Gemak. Dronningen sad paa et ophøiet Sted paa en Stol, som hun ikke reiste sig fra, men da Ambassadeuren tog sin Hat af, bøiede hun sig ganske lidet imod ham med Kroppen og Hovedet. Hun var overmaade kosteligen smykket med Klæder og mange Ædelstene. Ambassadeuren holdt sin Oration til hende paa Spansk, og besvaredes den af hendes Hovmester. Derefter gik enhver

af Suiten op ad nogle Trin til Dronningen og kyssede Sømmen paa hendes yderste Kjole. Dermed var alle Ceremonier til Ende, og man kjørte hjem igjen."

Da de indledende Formaliteter vare iagttagne, begyndte man Underhandlingerne, og Sehested fremførte i sin anden Audients hos Kongen, 3die November, de Punkter, der vare angivne i hans Instrux, hvorpaa Commissairer tilforordnedes ham til videre Forhandling.

Men man trak det ud med at give ham Svar og vilde ikke ret indlade sig med alle disse „Gravamina", idet man kun længtes efter at han skulde komme frem med det forønskede Forslag om Forbund.

Hertugen lod Commissairerne spørge ham, om der ikke var Mere, han ønskede at fremføre for Kongen, i hvilket Fald man vilde skaffe ham snarlig Audients, da man gjerne i alle Maader vilde komme hans Konge imøde. Sehested svarede, at den store Skade, danske Skibe nu i en lang Aarrække trods alle Løfter havde lidt af spanske Undersaatter, og fornemmelig den Vold, der var forøvet mod Skibet „Christianshavn", først maatte erstattes og saadant for Fremtiden forebygges, inden der kunde være Tale om videre Traktater; og hvis denne Sag ikke blev ordnet, kunde det hænde, at hans Konge fandt sig beføiet til at afbryde al Handel paa Spanien.

Der blev udnævnt sex Commissairer, som skulde deliberere om disse Ting, men det gik meget søndrægtigt, og Sehested fik ikke Svar paa Noget, men „bragte", som han skriver, „Tiden hen med daglige Visitter hos

En og Anden, formenende noget Godt at forrette, hvilket dog syntes Alting at være forgjæves.“ De Spanske attraaede Hjælp mod deres Fjender, medens Sehesteds „daglig Mundheld var, at trænge paa Straf og Restitution“, og i deres betrængte Forfatning, hvor de havde ondt nok ved at skaffe Midler til deres egne Sager, vare de alt Andet end oplagte til at udrede store Summer for Fremmede. Hertugen bad ham imidlertid at have Taalmodighed og lovede ham en snarlig Befordring af Sagerne.

Sehested forlangte og fik nu Audients hos Kongen den 26de November, og udtalte sig her videre om det Foreliggende. Han klagede først over den Langsomhed, hvormed han blev behandlet, idet man opholdt ham den ene Dag efter den anden; gjentog derpaa med Eftertryk Fordringerne paa Satisfaktion og Erstatning for den de danske Skibe tilføiede Overlast, hvilken Sag hans Konge havde foretrukket at ordne med Spanien i Mindelighed, fremfor med Vaaben at hævne en saadan Forurettelse, og stillede disse Kravs Fyldestgjørelse som første Betingelse for, at Rigerne kunde komme til en god Overenskomst. Derefter skildrede han med levende Farver den Betydning, det havde for Spanien at staae sig godt med Danmark. Danmark og Norge vare mægtige Lande og besad en Mangfoldighed af Varer, som Spanien ikke kunde undvære til dets vidtstrakte Landes Forsyning og fornemmelig til dets store Flaaders Underholdning; og det var fordelagtigt for Spanierne at befragte norske Skibe, ved hvis Neutralitet de havde Sikkerhed mod deres Fjender. Det vilde

være til stor Skade for Holland, om spanske og danske Skibe selv tilførte Spanien de Varer, man havde maattet tillade Hollænderne at indføre, hvilke mange Slags Varer han udførligt opregnede. Derimod kunde det blive til Fortræd for Spanien, hvis Kongen af Danmark ikke fik den ved denne Ambassade tilsigtede Tilfredsstillelse. Thi han kunde da tage sig selv til Rette ved at forbyde sine Undersaatter al Handel paa Spanien og hindre, at hollandske Skibe bragte danske Varer dertil. Og han kunde alliere sig med Frankrig og Holland og forurolige den flanderske Kyst eller anfalde Indien. Handelen paa Spanien var ikke saa særdeles nødvendig for Danmark, da de Varer, der hentedes derfra, kunde faaes fra England, Skotland, Frankrig, Holland, Lüneburg og Hansestæderne omtrent ligesaa billigt som fra Spanien, naar man betænkte den store Fare for Tyrken og den lange Vei. Naar Kongen med sit Raad tog dette under Overveielse, vilde han betænke Kongen af Danmarks billige Mishag med det Passerede, og paa den anden Side hans venlige Sindelag mod Spanien, idet han høist ugjerne, og kun naar man tvang ham dertil, vilde bryde det gode, gamle Venskab med denne Stat. Ved Audientsens Slutning overrakte han Kongen sin Tale skriftlig og sendte Dagen derpaa en Copi til Hertugen med Erindring om, efter Løfte snart at blive affærdiget.

To Dage efter kom Hertugen selv til ham i hans Bolig og bad ham følge med til Retiro, hvor de havde en Samtale paa fire Timer. Hertugen gik lige ind paa

Spørgsmaalet om et militairt Forbund. Da det ikke af Sehesteds sidste Indlæg var blevet klart, hvilke Planer Kongen af Danmark havde ligeoverfor Hollænderne, bad han ham erklære sig om, hvorledes det hermed stod sig, og om hans Konge vilde alliere sig med Spanien imod dem, i hvilket Tilfælde den største Imødekommen skulde være ham vis. Sehested svarede, at Spørgsmaal af denne Natur gik ud over hans Instrux, og tilføiede, at Kongen af Danmark, hvis fredskjærlige Sindelag noksom lagde sig for Dagen ved de Ambassader, han med stor Bekostning stadigt affærdigede til de forskjellige Hoffer for om muligt at tilveiebringe en almindelig Fred i Europa, ikke uden Aarsag vilde begynde Krig med nogen Stat. Desuden vilde et Handelsforbund mellem Danmark og Spanien skade Holland langt mere end Krig. Hvis ikke destomindre Kongen af Spanien vilde forhandle om Krigshjælp, kunde han sende et Gesandtskab til Danmark — og hvad man nu maatte meddele ham herom, vilde han referere og befordre til begge Kroners „Velstand“.

Saaledes var dette Punkt lempeligt bragt til Side. Hertugen bad nu Sehested opgive, hvor høit Erstatningskravene beløb sig, og opstille de Artikler, hvorpaa han mente, at en Handelstraktat kunde grundes. Anden Dagen derpaa indgav Sehested et Udkast til Traktaten. I Skadeserstatning fordrede han fem Tønder Guld; som Svar tilbøde de Spanske, at Klagerne over Sørøverierne skulde henvises til Domstolene, medens Kongen af Spanien vilde forære Christian IV 100,000 Daler i spanske Varer. Sagen om Skibet „Chri-

stianshavns" Løsgivelse og Afstraffelsen af Gouverneuren paa Teneriffa blev ligeledes taget under Behandling.

Men det gik langsomt med disse Forhandlinger. Den spanske Administration var utrolig vidtløftig, som det sees af Sehesteds egen Beskrivelse: „Kongen resolverer selver intet udaf Alt, hvis hannem ved Ambassadeurs bliver proponeret, med mindre det først været overlagt udi adskillige særdeles Junter, som dertil ere destinerede efter Sagernes Leilighed og Beskaffenhed, saa at man først her udi disse Junter vrier Sagen udi Øret og dreier den om, efter som det siunes dennem tjenligst at bringe deres Resolution til Kongen. Siden bliver det atter henvist til Consejo de Estado, som med en stor og langsom Gravitet først betænker deres egen Interesse, førend at de holder nogen Consulta, og imidlertid pro forma sender nogle Secretairer udi Kongens Navn at conferere med Ambassadeuren om adskillige Punkter til og fra, som findes udi hans Indlæg, foruden at give noget skriftlig fra sig, indtil de tager Stunder noch at hjælpe deres naturlige Phlegma, muligt ofte Uerfarenhed udi fremmede Sager at resolvere, eller Ambiguitet at cavillere udi deres Svar og Løfte. Naar denne Consulta er endt, saa gives det over til Secretario af hver Junta, hvor Ambassadeurernes Sager bliver pondereret og overlagt, og efter hans Minuter og Protokoller, udaf hvis er bleven resolveret, befales en official mayor at forfatte og renskrive, siden til Consejo de Estado paa ny at lade rubricere og der udaf summa capita for Kongen selver at extrahere. Fra Kongen kommer det til Conde Duque, og eftersom han er vel-

bevaagen, bliver altid lavet og lempet som hannem siunes; dog paa det ingen af de Ministres, som tilforne consulteret og givet deres Mening at forstaae, sig skulde lade fortryde hvis Conde Duque havde forandret, da bliver den sidste Slutning af Kongen selver rubriceret og til den ældste Consejero med saadan Ordre remitteret, at han ved Secretario udaf fornte Junta samme Svar Gesandten kan tilstille. Dermed kommer man først til at traktere med Commissarier om nogen Slutning ...." Hvis nu Ambassadeuren har noget at replicere, har han samme Vidtloftighed at formode, „med mindre at han ved Conde Duque, som synderlig vil være captiveret med Summission og Honra kan erlange nogen god og visse Tilsagn ...." og hvis han er tilfreds med Svaret som det er, staaer endnu tilbage en Uendelighed af Formaliteter hos Secretairerne.

Til den sene Forretningsgang kom allehaande andre Omstændigheder, som lagde sig hindrende i Veien for Sehesteds Virksomhed. Saaledes især med Hensyn til Skibet „Christianshavn". Man vilde nødig forandre den Dom, det spanske Admiralitet alt havde fældet; Gouverneuren paa Teneriffa, Don Lovis Fernandez de Cordova, Ridder af St. Jacobs Ordenen, var besvogret med de Fornemste i Krigsraadet og havde dertil et stærkt Parti ved Hoffet; fremdeles gav Spørgsmaalet om Handelen paa Ostindien, som stod i Forbindelse med denne Sag, Anledning til Vanskeligheder. Og endelig, da Portugiserne sidst i November toge sig deres egen Konge, og da de oprørske Cataloniere gave sig under Frankrigs Beskyttelse, maatte saadanne Begivenheder

nødvendigt aflede Opmærksomheden fra de danske Sager. Man haabede ogsaa, synes det, at trætte Gesandten med Sendrægtighed, for at faae ham til at slaae af paa Fordringerne.

Men Sehested gik ikke af Veien for Hindringer. Han forestillede Hertugen, at det var ham meget fortrædeligt at drive Tiden hen med den ene Audients efter den anden og med daglige Visitter hos Ministre og Commissairer til ingen Nytte; at han kun var lidet tjent med, at man gjorde ham særdeles Æresbevisninger — som blot gjorde Frankrig jaloux og gav Holland desmere skæve Øine — naar det skulde blive staaende derved; hvorfor han venligen begærede, at man ikke lod ham være „Gjæk paa Legen“ for al hans Umage; han overlod til Hertugens fornuftige Discretion at bringe Sagen til Afslutning; hvortil ikke behøvedes flere Junter og Consulter, meget mindre tvivlagtige Svar, da Alt nu vel stod saa klart, at Hertugen med et Svar alene kunde afgjøre det Hele.

Han stillede de Spanske en Traktat mellem Danmark, Frankrig og Holland i Udsigt, hvis de gjorde for mange Omstændigheder; og da man en Dag kom med en Række Indvendinger mod hans sidste Indlæg, sagde han til Commissairerne, de kunde berette Hertugen, at han ikke agtede at afvige fra noget af disse Punkter, og hvis de tovede længere med at gaae ind derpaa, kunde de forlade sig til, at han lod alle Traktater fare, og naar de mente at finde ham i sit Palads, maatte de søge ham i Bilbao.

Hans faste Optræden blev ikke uden Virkning, og Sagerne toge nu et bedre Sving.

Imidlertid havde Sehested ved Nytaarstid sendt Hans Ulrik Gyldenløve hjem, som var bleven syg og mentes at have bedre af Levemaaden og Luften i Danmark. Olivarez havde foreslaaet at beholde ham i Spanien, for at han der kunde tjene til Søes, men paa Vilkaar, som Sehested ikke syntes om. Ligesaa hjemsendte han Marskalken og den største Del af det øvrige Følge, da han frygtede, ellers at gjøre Bankerot ved dette Hof, „hvor Ingen glemmer at kræve paa en ganske uforskammet Maner.“ Han roser sit Følges Forhold — slet ingen Uordener havde fundet Sted, og det havde ikke Lidt at sige, i Betragtning af det store Antal. Andre Gesandter med langt ringere Følge havde stor Ulempe af saadant; saaledes vare flere store Forbrydelser begaaede i Byen af Personer i den polske Gesandts Omgivelse.

I Begyndelsen af Marts var det endelig lykkedes Sehested, at bringe de forskjellige Sager til en tilfredsstillende Afslutning. Skibet „Christianshavn“ blev løsgivet og restitueret, og Føreren, Willem Leyel, forsynedes med de fornødne Breve og Pas til den ostindiske Reises Fortsættelse. Gouverneuren paa Teneriffa blev afsat, Kapersagerne henvistes til Domstolene, og som foreløbig Erstatning forpligtede Kongen af Spanien sig til at overlade Christian IV 100,000 Rdl. i Salt, som skulde udpassere af Landet frit for al Told og kongelig Rettighed, hvorved denne Vare ellers i Spanien gjordes tre Gange dyrere. Det skulde betales i fire Aar, en

Fjerdedel hvert Aar. Ligesaa heldigt ordnedes den sidste Sag, idet man den 9de Marts afsluttede en for Danmark meget fordelagtig Handelstraktat. Ifølge denne skulde danske Undersaatter kunne handle uden Indskrænkninger i Kongen af Spaniens Lande, med Undtagelse af de i Danmark bosiddende Hollændere. Sehested havde længe holdt paa, at disse skulde være med indbegrebne, men var afstaaet fra denne Fordring. Ogsaa danske Krigsskibe maatte løbe ind i spanske Havne, dog kun sex ad Gangen. Ingen danske Kjøbmænd maatte fortrædiges for Religionens Skyld. Alle Varer skulde forsynes med Certifikater, for at Traktaten ikke skulde benyttes af Spaniens Fjender, hvis Eiendom vedblivende skulde være Contrabande; men om ogsaa denne confiskeredes, maatte dog ikke de ombordværende Personer eller Skibene anholdes. Begge Magter skulde til Handelens Fremme ansætte Consuler i hinandens Havne. Med Hensyn til Dunkerkerne lovede den spanske Regering, at de skulde afholde sig fra Vold mod danske Skibe, hvorimod Sehested indrømmede, at Kongen af Danmark skulde behandle dem som Venner, tillade dem at løbe ind i danske Havne med de Priser, de havde taget udenfor de danske Strømme, og paa sit Territorium forsvare dem mod deres Fjender. Begge Kroner forpligtede sig til, ikke at slutte nogen Fred eller Stilstand uden den anden Parts Deltagelse, hvis Tiden tillod det, og heller ikke mod den anden Parts Interesser.

Denne Traktat tilstod de Danske flere Privilegier, end nogen Nation endnu havde i Spanien.

Der blev endvidere medgivet Sehested en Skrivelse fra Kongen til Cardinalinfanten i Bryssel, med hvem han skulde forhandle om nogle Poster, Nederlandene vedkommende, som angik Dunkerkernes Kaperier, Consulers eller Residenters Ansættelse m. m. Ogsaa skulde der raadslaaes om, hvorledes en Fred kunde sluttes med Holland, hvortil Sehested havde givet Haab om, at man kunde faae Christian IV's Mellemkomst.

Alt var nu bragt til Ende, og kun Afskeds-Audientsen stod tilbage. Men hermed trak man det ud en hel Maaned, og imidlertid lod Kongen ved Statssecretairen Andreas de Rozas Sehested to nye Sager forelægge, foranledigede ved Begivenhederne i Portugal. Man bad, at hvis Hertugen af Braganza, som havde opkastet sig til Hersker der, sendte en Gesandt til Danmark, denne da maatte blive anholdt og udleveret; og man anmodede om, at Christian IV vilde hjælpe Spanien ved mod Betaling at udruste Skibe mod Oprørerne, eller idetmindste tillade Philip IV at fragte private, danske Skibe. Hertil svarede Sehested i sin sidste Audients hos Kongen, at hans Instrux ikke tillod ham at afgjøre disse Sager — han kunde blot referere og om muligt befordre dem. Men hvorvel han kunde forsikkre, at Christian IV ikke vilde indlade sig med Hertugen af Braganza paa noget, som var uforeneligt med hans Venskab for Philip IV, ansaae han det dog ikke for sandsynligt, at hans Gesandt vilde blive anholdt. Angaaende Forslaget om Skibene udtalte han, at hvis saadant tilstededes, maatte den spanske Resident, som herefter skulde tage Ophold i Kjøbenhavn,

akkordere med Kjøbmændene, og der maatte sørges for, at de rigtigt fik deres Betaling; og han sagde ligefrem til Kongen, at hvis man vedblev som hidtil i de spanske Havne at forurette de fremmede Handlende, vilde han vanskeligt faae Skibe; det var stor Skade, at Hs. Majestæt, som selv intet mindre end dette havde til Hensigt, maatte hos fremmede Nationer bære Skylden for sine Embedsmænds slette Forhold, og det var beklageligt, at Hertugen, der lod sig sin Herres Sager være saa magtpaaliggende, ikke eftertrykkeligt havde ladet saadant straffe. Hvis disse Sager bleve satte paa en bedre Fod, vilde Kongen med Lethed kunne faae Skibe og, uden større Bekostning end hidtil, see sin Flaade tre Gange større og stærkere.

Den 9de Mai forlod Hannibal Sehested Madrid. Det behagelige Indtryk, den spanske Konge havde faaet af hans Person og Sendelse, gav sig Vidnesbyrd i de meget anselige Gaver, han skjænkede ham: først 8000 Rdl. i Guld til en Juvel og dernæst 16,000 tydske Rigsgylden, hvert Aar i fire næstfølgende Aar, som han maatte oppebære i Salt eller andre spanske Varer, hver Gang Kongen af Danmark fik sit Qvantum Salt udleveret.*)

---

*) I et Haandskrift paa det kgl. Bibliothek (Thottske Samling 1080, 4to), med Titel „Obras diversas d'el Conde Rebolledo, Embaxadore alla Corte Danese", indeholdende spanske og nogle franske Digte af forskjellige Forfattere — intet af Rebolledo — samt en Skildring af Ceremonivæsenet ved det spanske Hof, dateret Madrid 2den Januar 1641, findes paa den sidst beskrevne Side en Udtalelse fra den spanske Thronfølger til Hannibal Sehested og et Vers:

En Fremstilling af det Forhandlede, sikkert til 28
Cantsleren Christen Thomesen, hans Fætter, slutter Sehested med disse Ord: „Voicy Mr. un abrégé de mes traités en cette cour, dont je vous prie très humblement de juger favorablement et n'accuser mes intentions, si l'expérience m'a faillie. J'espère que mon retour vous asseûrera de mon travail et du grand soing que j'ai tenu pour satisfaire à mon devoir envers ma charge, dont les écrits et la fatigue, que mes papiers vous tesmoigneront dans peu de temps, donneront si bonnes asseûrances, que je ne désire autre louange que celle de vos pensées, ni d'autre récompense que celle de la vertu seulement, que [qui] me sauve de la meschante envie sous la défense de vérité. A dieu, Mr. et . . . Cousin et continuez vos affections à un garçon, qui vous honore et qui vous aime comme il est deû à notre sang et plus à la bonne amitié que je désire uniquement de mériter auprès de vous en qualité de passionné pour vos services."

Inden Mai Maaneds Udgang var han i Paris. Her 29
skulde han have Pas igjennem Flandern til Bryssel. Kongen og Richelieu vare reiste til Abbeville i Picar-

---

Lo que ha dicho el Principe de España quando el señor Embaxador entró en su cabinete.

Ut est gratissimum mihi, voluisse te meis adesse studiis, ita desidero sint ea tibi, Annibal, no(n) oriunde ex mobilibus Afris, sed ex constantissimis, nobilissimis et bellicosissimis Danis.

Desine mirari, quos garrula (?) laudibus effert
Græcia, quos jactat Roma superba duces;
Danica non ulli veterum virtute secundos
Edidit, hiberno terra propinqua freto.

diet, hvorhen han da maatte sende sin Secretair Abraham Göllnitz for at anholde derom. Men Richelieu afslog Ansøgningen, da der forelaa en bestemt kongelig Ordre om, at der til Ingensomhelst maatte gives Pas gjennem Flandern til de spanske Nederlande. Sehested tog saa Veien over England til Bryssel, hvor han aflagde sine Ærinder hos Cardinalinfanten. Her blev han dog kun nogle Dage, da han, for at kunne træffe Afgjørelse, maatte nærmere instrueres, og kom tilbage til Danmark i Juli.

Efter Hjemkomsten indgav han en samlet Beretning til Kongen om Ambassaden. Et fra denne Tid foreliggende kort Tilbageblik paa hans Liv af ham selv, henvendt til Kongen (Bilag S. 4), synes at have været bestemt til at indlede Beretningen. Det vidner om hans glade Følelse af sin Lykke, idet han styrer ud for fulde Seil med den herligste Medbør.

30 Kort efter at han var kommen hjem, deltog han i Afslutningen af de Forhandlinger, som i Sommerens Løb vare blevne førte med Hollænderne. Hos disse, der forrige Aar havde sluttet Forbund med Sverrig mod Danmark, var ved dette Aars Begyndelse en forsonligere Stemning indtraadt, og de modtoge den af Kongens Søn, Hertug Frederik, dengang Ærkebiskop af Bremen, tilbudte Mægling i Tvistepunkterne mellem dem og Christian IV. En Sammenkomst berammedes i Stade, og i Mai sendtes Gesandter fra begge Sider derhen. Her førtes Forhandlingerne i flere Maaneder med Haardnakkenhed og Bitterhed paa begge Sider, indtil endelig Christian IV bestemte sig til at love, at han vilde nedsætte Sundtolden for Hollænderne til hvad

den var 1637, hvilken Nedsættelse skulde gjælde i 5 Aar fra 1ste November at regne. Denne Erklæring antoge de hollandske Gesandter og begave sig til Glückstadt, hvor Kongen opholdt sig, for med ham personlig at afgjøre de øvrige Punkter. Her opstode nye Vanskeligheder. da Kongen ønskede en bestemtere Erklæring om Hollands Venskab, end Gesandterne vilde give. Men da Hannibal Sehested, som var kommen til Glückstadt, tilligemed to af Commissairerne raadede Kongen til at lade sig nøie med, hvad der var opnaaet, besluttede han at erklære sig tilfreds hermed. Det var sidst i September, at man saaledes kom til Enighed. Faren for en Krig med Holland var, idetmindste foreløbig, afvendt ved denne Overenskomst, hvorover man paa nogle Steder i Danmark endog offentligt gav sin Glæde tilkjende.

Samme Efteraar skulde Sehested igjen til Bryssel 31
for at afgjøre de der begyndte Sager; men just som han i November stod færdig til denne Reise, kom der Tidende om Cardinalinfantens Død, og Sendelsen udsattes da indtil videre.

Da næste Foraar Skibe vare sendte til Spanien for at 32
afhente det lovede Salt, bleve de godt behandlede; „at de fire Skibe, som haver ladet i Spanien Hannibal Sehesteds Salt“, skriver Kongen til Cantsleren, „saa vel ere expederet, og de Danske sammesteds ere vel anseet, det hører jeg gjerne. Gud give, at det maa vare længe. Mig siunes, at det gaaer paa een Maneer til rundt omkring os. Gud give, at vi maatte erkjende, at vi lider vel. Vale.“

I et saa harmonisk, lykkeligt Øieblik blev Hannibal Sehested den 1ste Mai 1642 Statholder i Norge, og hans
33 Bryllup med Frøken Christiana bestemt at skulle staae den 6te November derefter, samme Dag som Tvillingsøsteren Hedvigs med Ebbe Ulfeldt. Dette dobbelte Bryllup blev holdt med stor Pragt. Den 30te Mai udstedtes Indbydelser til Raadet og mange Adelige*), af hvilke en Del opfordredes til at møde den 4de November i Frederiksborg med deres Heste og Folk, for derefter at følge Kongen til Kjøbenhavn; Fruer og Jomfruer skulde ledsage Bruden. Kongen tillod Hannibal

---

*) En af Indbydelserne, egenhændigt underskreven af Christian IV, hidsættes:

Christian den Fjerde, med
Guds Naade Danmarks, Norges,
Venders og Gothers Konning.

Vor Gunst tilforn. Viid, at Vi naadigst haver for godt anseet, Vores elskelige, kjære Daatter, den velbaarne Frøken Christiana, Grevinde til Slesvig Holsten, og Os elskelig Hannibal Sehested, Vor Mand, Raad, Statholder udi Vort Rige Norge og Embedsmand paa Vort Slot Aggershuus, deres Bryllup at gjøre udi Vor Kjøbsted Kjøbenhavn den 6te November førstkommende, til hvilken Tid vi have forskreven en Deel Vore gode Mænd. Thi bede Vi Dig og naadigst begjærer, at Du og til samme Tid og Sted ville møde tilstede og samme deres Ægteskabs Begyndelse med Bøn til Gud allermægtigste forhjælpe og med Din Nærværelse beprydе. Dermed skeer Os synderlig til Villie. Befalende Dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Kjøbenhavn, den 30te Mai Anno 1642.

Under Vort Signet
Christian.

Udskrift (defekt):

Os elskelig, ærlig og velbyrdig Otte Kr. . . . . Trudsholm, Vor Mand, Tjener . . . .

(Danske Selskabs Papirer 1642, Geh. Arch.)

Sehested at indbyde begge Prindserne, og Hannibal reiste selv til Stade til Hertug Frederik med Brev fra Kongen i denne Anledning. Han indbød ogsaa den svenske Enkedronning, Gustav Adolphs efterladte Dronning, som for to Aar siden var flygtet til Danmark og for Tiden opholdt sig paa Ibstrup (Jægersborg). Han bad hende vise hans Brud den Naade at ledsage hende, naar hun Dagen iforveien skulde føres fra Frederiksborg til Kjøbenhavn, og blive Dagen efter til Brylluppet, hvilket Dronningen ogsaa efterkom, da man lovede hende, at hun skulde blive forskaanet for al Dands*). Vielsen foretoges af Hofpræsten Dr. Jacob Mathiesen, senere Biskop i Aarhuus**). Et Fyrværkeri endte Festlighederne***).

Hannibal Sehested førte da nu sin Hustru, den sextenaarige Kongedatter, til Norge, Skuepladsen for hans nye Virksomhed.

Til Statholder i dette Land var Christian II som Prinds bleven udnævnt, efter at han havde dæmpet Oprøret under Herluf Hydefad, og beklædte denne Stilling i 10 Aar. Og der omtales under Frederik I to Stat-

*) Den 6te November var Aarsdagen for Slaget ved Lützen.

**) I hans Tegnebog findes indført: Foræring for Hannibal Sehesteds Brudevielse 100 Rdl. For Ebbe Ulfeldts Brudevielse 54 Rdl. (Danske Mag., 1. B., S. 220.)

***) Et langt latinsk Digt, som Leilighedsdigteren Vitus Bering i Dagens Anledning skrev til Hannibal Sehested og hans Brud, er trykt i Rostgaard, Deliciæ poetarum. T. II.

holdere paa engang der i Landet, een Søndenfjelds og
een Nordenfjelds. Men som fast Institution skrev denne
34 Post sig først fra 1572, efter at 1536 det i lang Tid
hensygnende norske Rigsraad var blevet ophævet.
Undersaatterne skulde være Statholderen hørige og
lydige i Alt, hvad han paa Kongens Vegne befalede
dem. Han skulde have Tilsyn med Retspleien, med
Oppebørslen og Indsendelsen af Skatterne, med Kronens Jordegods, med Lehnsherrerne og Fogderne, at
de ikke undertrykkede Almuen, med Kirken og Geistligheden. Dertil havde han øverste Befaling over den
norske Folkevæbning. Styrelsen af dette Lands Anliggender var dog ikke helt uafhængig af de danske
Rigsembedsmænd; saaledes strakte Rigshovmesterens
Myndighed i Finantsvæsenet sig ogsaa til Norge, og for
norske Sager, som behandledes i Danmark, var intet
eget Cancelli; de expederedes gjennem Kongens danske
Cantsler. Men den danske Rigskantsler havde Intet
med den norske Retspleie at gjøre. Norge havde sin
egen Cantsler, som efter dets Adels Privilegier af 1591
skulde være født eller dog bosiddende der i Landet og
vælges af den norske Adel med Kongens Stadfæstelse.
Han var den fornemste Embedsmand i Landet efter
Statholderen og toges af dets anseteste Adelsmænd.
Statholderen aflagde som saadan særegen Ed.

Da Sehested tiltraadte denne Post, blev det ikke
ved de tidligere Statholderes temmelig begrændsede
Magt, som det vil sees, men denne udvidedes efterhaanden til næsten kongelig Myndighed.

Tilstanden i det Land, hvis Styrelse altsaa nu var ham overdraget, lod i mange Retninger meget tilbage at ønske, hvilket havde sin Grund dels i Feil, der hørte til Tiden i det Hele, dels i for Norge særegne Omstændigheder.

Folket var — vi gaae noget tilbage i Tiden — raat og vildt. De hedenske Forfædres stridbare og hævnlystne Aand holdt sig længe her; den yttrede sig især tydeligt i den saakaldte „Knivgang". Disse blodige Slagsmaal vare saa hyppige, at et lystigt Lag sjeldent løb af uden et eller flere Drab, og det hed, at en Kone sædvanlig tog Mandens Ligklæder med, naar hun fulgte ham til Bryllupsgilde. Øvrigheden befalede, at Enhver skulde aflevere sin Kniv strax efter Maaltidet, før Drikken havde taget Overhaand — Mange forsynede sig da med to Knive. Bisper, Præster, Fogder og Befalingsmænd vare ofte udsatte for Almuens voldsomme Angreb. Det meddeles hos Clausen i hans „Norges Beskrivelse", at der alene ved een Kirke i Telemarken var slaaet syv Præster ihjel, og samme Forfatter fortæller, at han kjendte en Mand, hvis Fader havde dræbt tre Præster, og som, naar han var drukken, bad til Gud, at han ikke maatte døe, før han var naaet ligesaa vidt.

I Forbindelse hermed stod Manglerne ved Retsvæsenet. Da Lovgivningen kun var ufuldkomment ordnet og udviklet, var det nødvendigt, at de Mænd, som 35
skulde holde over Retten, maatte udrustes med en temmelig vilkaarlig Myndighed. Loven brugte fornemmelig Formuesstraffe, hvilket fristede dem, der

skulde udøve den, til Undertrykkelse og Underslæb. Agtelse for Lovene manglede baade hos Høie og Lave her som andetsteds i disse Tider. Man hører, hvorledes i det 16de Aarhundrede Lehnsherrer, Fogder og andre Embedsmænd paalagde Undersaatterne ulovlige Afgifter; forbød Landalmuen at sælge sine Varer til andre, for selv at kunne kjøbe dem til Spotpris; negtede Bønderne at hugge i deres egne Skove uden først at indhente Tilladelse dertil, og udskrev deres Drenge til deres private Tjeneste; fratoge Kirkeværgerne Kvitteringer for indbetalte Afgifter og toge sig selv til Rette uden Dom eller tvang Lagmændene til at dømme imod Lovene. Dommerstanden var partisk og bestikkelig. Selv Præsternes Medhjælpere brugte deres Stilling til at udsuge Almuen, som det synes ved Trusler om at anmelde begaaede Forseelser, og det i en saadan Grad, at Adelen ved et Møde 1643 førte Klage derover.

Allerede de foregaaende Konger havde ved Lovbud og Forordninger og ved Strænghed mod Undertrykkerne stræbt at forbedre disse Forhold, og ikke mindst var denne Sag Christian IV magtpaaliggende, som fornemmelig i Tidsrummet mellem den tydske Krig og
36 den sidste svenske med sin sædvanlige Nidkjærhed arbeidede paa at afhjælpe de Misligheder, hvorover Almuen paa den Tid klagede. Det var de underordnede Embedsmænds, fornemmelig Fogdernes Misbrug, han havde at bekæmpe, som lettelig fremkaldtes ved den mangelfulde Administration. Thi Lehnenes ofte altfor store Udstrækning og Lehnsmændenes hyppige Fraværelser hindrede disse i at føre det fornødne Tilsyn med

Fogderne. At Lehnsherren selv støttede Fogden ved hans Vilkaarligheder, kunde finde Sted, men hørte dog til de sjeldnere Tilfælde. Da saaledes ved Herredagen i Bergen 1631 Klager strømmede ind fra Almuen i hele Landet over Skatternes Tryk og deres ulige Fordeling, over den ligeledes høist ulige fordelte Skydsfærd med videre, og over Fogderne, som plagede dem med ulovlige Afgifter, nedsattes en Commission, som skulde reise rundt i Landet for at erfare Klagernes Beskaffenhed paa Stedet og undersøge Fogdernes Forhold. Samtidig udstedte Kongen adskillige Forordninger, som skulde forebygge, at de tidligere Misbrug gjentoges, deriblandt en hemmelig Instrux for de norske Lehnsherrer af 29de Juli 1632, af hvilken nogle Hovedpunkter vare, at Lehnsherren skulde føre den skarpeste Control med Fogderne; at det nøie skulde overveies, til hvem Fogedstillingen betroedes; at Lehnsherren paa egen Bekostning skulde gjøre Visitatsreiser i sine Lehn, engang om Aaret i de mindre Lehn og hvert andet eller tredie Aar i de større; desuden skulde han have „fortroede" Mænd i hvert Fogderi, som hvert Halvaar „uformærket" kunde indsende Rapporter over Fogdernes Forhold. Lehnsherren skulde paasee, at de Bønder, der havde klaget over Fogder, ikke bleve forurettede, men ved Siden heraf have i Agt, at det Hensyn, der saaledes toges til Bønderne, ikke forledede dem til Modvillighed mod Kongens Befalinger. Ingen Bonde maatte mod Loven besværes med Landskyld og Leding. Fogderne maatte ikke drive ulovligt Kjøbmandsskab. Ingen Lehnsherrer eller Fogder maatte ved deres Embeds-

tiltrædelse tage nogen Kjendelse af Bønderne, om disse ogsaa tilbød den af sig selv.

Lehnsvæsenets Organisation lagde imidlertid mange Hindringer iveien for Efterlevelsen af denne Instrux — saaledes synes Kongen selv noget efter at have seet, at det Punkt om Visitatsreiser ikke kunde fuldstændigt gjennemføres.

Samme Dag som den nævnte Forordning udgik en anden, hvori Almuen underrettedes om, at det var befalet Lehnsherrerne at paasee, at de ikke led Overlast, og hvor det fremhævedes, at ingen Klager eller Ansøgninger maatte forelægges Kongen, før de havde været undersøgte og paakjendte af Lehnsherren; kun i det Tilfælde, hvor Klagen maatte gjælde Lehnsherren selv, eller naar det var umuligt at faae ham i Tale, maatte der gaaes lige til Kongen.

Da Commissairerne, som vare den norske Cantsler, Jens Bielke, og en anden Adelsmand, Pros Knutsøn, havde endt deres Undersøgelsesreise, bleve de skyldige Fogder straffede, nogle med Embedsfortabelse — som Baltzar Karre fra Nordmøre, der var saa frygtet og hadet, at Almuen havde tilbudt at give Afkald paa Erstatning for Alt, hvad han ulovligt havde oppebaaret, naar de blot kunde blive ham kvit — andre med Bøder. Men det gjaldt om at indføre Reformer, der varigt kunde sikkre en bedre Tingenes Tilstand, og i denne Hensigt fremførte Commissairerne som Resultat af deres Undersøgelser forskjellige Forslag, fornemmelig angaaende Skydsbyrdens ligeligere Fordeling, Forbedringer i Retspleien og fast Løn til de underordnede Embeds-

mænd. I Henhold hertil forordnedes i Oktober 1634, at Sorenskriveren, naar en Dom blev underkjendt, alene skulde bære Ansvaret, istedetfor at han før i saadant Tilfælde kunde skyde sig ind under Lagretten; og at Fogderne fik fast Løn, og de dømmende Embedsmænd faste Sportler.

Hvorvel saaledes en Del var opnaaet, stod Meget endnu tilbage. Fogdernes Overgreb og Misbrug lod sig kun langsomt og vanskeligt udrydde. Deres Stilling førte næsten saadant med sig. Forsømmelighed med Skattens Indkrævning taaltes ikke; og Almuen var ikke let at styre. Forordningerne til dens Gavn fremkaldte let Ulydighed og Vrangvillighed, fordi den troede, at Regeringen hermed gav den Medhold mod Øvrigheden. Ogsaa kan det Træk nævnes, at idet Fogden sattes paa fast Løn, forringedes hans Anseelse hos Bonden, som bar større Respekt for den, der kunde affordre ham en Pengeafgift.

En god Ordning af Skattevæsenet, der var af saa stor Betydning, men synes at have frembudt særdeles Vanskeligheder, manglede endnu fremdeles — en saadan var det Sehested forbeholdt at tilveiebringe.

Forsvarsvæsenet stod paa meget svage Fødder. Adel og Hærvæsen vare i Middelalderen nær forbundne. Da Forholdene forhindrede, at der af Norges gamle Stormandsklasse udviklede sig en kraftig Arveadel, dannede der sig derfor heller ikke noget ordentligt Forsvarsvæsen. De Forsøg, de Norske i Begyndelsen af Unionstiden gjorde paa at løsrive sig fra Danmark, kunde betvinges med en ganske ubetydelig Krigsmagt

— de Danske pleiede at sige, at Norge kunde erobres med to Orlogsskibe eller 300 Mand. Da siden Baandet mellem Rigerne var blevet befæstet, laa Norge under Syvaarskrigen saagodtsom aabent for Fjenden, som næsten uhindret trængte midt ind i Landet og afbrændte
37 dets blomstrende Byer. Christian IV, som under Calmarkrigen havde erfaret det udskrevne Landeværns Utilstrækkelighed, gjorde 1614 et Forsøg paa at oprette en Milits i Norge paa 2100 Mand, samtidig med at en lignende oprettedes i Danmark paa 4 eller 5000 Mand. Men for det førstnævnte Lands Vedkommende kom Planen dennegang ikke til Virkelighed. Det første egentlige Skridt til Indrettelsen af en norsk, staaende Hær gjordes 1628 under den tyske Krig, da 5 Regimenter og 3 Fænniker oprettedes ifølge en efter Kongens Befaling af Statholder Jens Juel og Cantsler Jens Bielke forfattet Ordinants. Men strax efter Lybekker-Freden aftakkedes Officererne, da Kongen ikke fandt, at de gjorde den forventede Gavn, og dermed opløste Hæren sig.

I 1641, da der igjen trak truende Skyer op paa den politiske Horisont, gjenoprettedes Hæren, væsentligt i Overensstemmelse med Forordningen af 1628. Den kom til at bestaae af 6 Regimenter:

Det Akershusiske, under Ove Giedde til Tommerup.

Det Tønsbergske, under Vincents Bildt til Næs ved Frederiksstad.

Stavanger og Agdesidens under Henrik Thott og strax efter under Palle Rosenkrands.

Det Bahusiske under Daniel Knudsen Bildt.

Det Trondhjemske under Jakob Ulfeldt.

Det Bergenhusiske, under Jørgen Reichwein.

Deres samlede Styrke var imellem 6 og 7000 Mand. Desuden tilveiebragte Kjøbstæderne 16 Compagnier.

Rostjenesten, som stilledes af Adelen, Geistligheden og Odelsbønderne, og i 1625 var bleven ansat til 308 Kyradserer, forhoiedes nu til 520 Arkebuserer. I Fæstningerne laa hvervet Besætning; de vare paa denne Tid: Vardohuus, Trondhjem med Munkholm, Bergenhus, Akershus, Frederiksstad, Marstrands Befæstninger, Bahus, Vinger Skandse, Skandsen Frösöen i Jemteland og Skandsen i Flekkerøhavn.

Paa dette Punkt, idet Hæren netop var bleven oprettet, men endnu var aldeles uorganiseret og stod Fare for, som forrige Gang, naar Forholdene forandredes, igjen at falde sammen, tog Hannibal Sehested Sagen i sin Haand. At skaffe Norge et dygtigt Forsvar til Lands og til Vands blev en Hovedopgave for ham, al den Tid han styrede Landet. Stadige Kampe havde han i denne Anledning at bestaae med Kongen og Rigsraadet, som vilde, at dette Riges Indtægter fortrinsvis skulde gaae til de danske Kasser, medens Sehested med de norske Stænder tilstræbte, at de skulde anvendes i Landet selv til dets Forsvar. Hæren blev herefter bestaaende.

Imod Midten af Juli kom Sehested som Statholder
til Akershus. Vi finde ham strax ifærd med Forsvars-
væsenet. Efterat alle tidligere herhenhørende Forord- 38
ninger vare ham overgivne, skrev han den 14de Juli til
Lehnsmændene, at de skulde erklære sig om, hvor høit
Rostjenesten kunde beløbe i hvert Lehn efter den sidste
Taxt i Heste eller Penge; hvormeget der kunde restere

af den 1639 udlovede Contribution, da han af den ham overleverede Designation paa samme Landhjælp saae, at Summen ikke nær var kommen ind; om Antallet af Soldater og Officerer ved Regimenterne og deres Udrustning og Mønstring, og om Defensionsskibene, deres Antal, Alder, Størrelse og Skikkethed til at equiperes til Krigsbrug. Hvorhos han paalagde dem alvorligt at drive paa denne Sag, som var Riget saa høit magtpaaliggende.

De svarede, at til at bestemme Rostjenesten fattedes rigtige Jordebøger; at Mønstring og Exercering paa den korte Tid endnu ikke var kommen i Skik formedelst Mangel paa Officerer og Vaaben, og at et saa vidtløfløftigt Værk fordrede „god Betænkende“. Defensionsskibene vare i en maadelig Forfatning, de fleste forulykkede eller forkomne — dog vilde Rhederne efterkomme deres Pligt, naar deres Privilegier maatte holdes og noget forbedres.

39 I Følelsen af Farerne ved den politiske Stilling be-
falede Kongen den 13de Oktober derefter Sehested og
Cantsler Jens Bielke at formaae Stænderne til at be-
vilge en anselig Landhjælp, som fornemmelig skulde
40 anvendes til Indkjøb af Vaaben. Samtidig paalagde
han dem at overveie, hvorledes Bønderne kunde be-
fries for den trykkende Skydsfærd, som muligt kunde
overtages af dertil forordnede Gjæstgivere, og Bonden
kunde da istedetfor Ægte give Ægtpenge; ligeledes
skulde de betænke Veienes Forbedring og Postbudes
Anordning mellem Christiania og Kjobenhavn. Om nye

Jordebogers Indsendelse over hele Riget til Forfattelse af en rigtig Rostjeneste-Taxt udgik ikke længe efter kongelig Befaling. Ifølge Skrivelsen af 13de Oktober indkaldtes Stænderne, og Møde afholdtes i Christiania i April 1643.

Det var i Sehesteds Tid, de norske Stænder bleve 41
raadspurgte. I det hele Tidsrum fra 1536 havde hidtil, naar undtages ved Hyldingerne, været afholdt to Stændermøder. Sehested var tilbøielig til at indhente deres Raad og Mening, og under hans Styrelse vare Stændermøder hyppige, ja fandt Sted næsten hvert Aar. Efter hans Tid bleve de igjen sjeldnere.

Af Adelen indfandt sig ved denne Leilighed ni med Fuldmagt fra tre andre. De androge om, at Rostjenesten maatte blive bragt tilbage til hvad den havde 42
været i 1625, saa at der skulde stilles en rustet Mand og Hest af hver 300 Tdr. Hartkorn. Med Hensyn til Indlæg i Landkisten lovede de paany at erlægge saa meget som det i 1639 Udlovede. Til Gjengjæld haabede de, at deres Privilegier, som ikke kunde lignes med den danske Adels, maatte med Tiden noget forbedres. Ligeoverfor Kongens Plan angaaende Skydsfærden, som ogsaa blev dem forelagt, vare de mindre imødekommende. De kunde umuligt, erklærede de, opgive deres Friskyds, som var næsten deres største Frihed, uden at faae en tilsvarende istedet. Men de foresloge Bestemmelser for at lindre Skydsbyrden. De fraraadede at besvære Bønderne med nogen ny Skat og fremførte forskjellige Forslag til Forbedring af deres trykkende Kaar, saaledes Fastsættelse af bestemte Trælastpriser, Afskaffelse

af den nu altfor almindelige Brug af Tobak, som skadede Bonden vel saa meget om Aaret som en Skat, Afhjælpning af de Misbrug, hvori Præsternes Medhjælpere gjorde sig skyldige o. s. v.

Statholderen og Cantsleren meddelte Kongen Resultatet af Forhandlingerne og indgave et eget Forslag om Skydsfærden, som Kongen bifaldt og befalede strax at iværksætte. Med den bevilgede Contribution var han tilfreds, men om Adelens Forslag angaaende Rostjenestens Nedsættelse og Trælastpriserne forlangte han yderligere Betænkning af Sehested og Bielke. Cantsleren var imidlertid i Danmark, og ved sin Tilbagekomst undskyldte han sig med Forhindring af andre Forretninger for at tage fat paa dette. For at Sagen ikke skulde trække i Langdrag, gjennemgik Sehested hvad der fandtes paa Akershuus af herhenhørende Dokumenter fra de tidligere Statholderes Tid og indgav saa Betænkningen alene, idet han tilfoiede, at hvad der videre kunde være at erindre, som muligt kunde være Cantsleren bedre bevidst, derover kunde denne senere erklære sig.

43 Han holdt paa, at Rostjenesten, i Overensstemmelse med Stændernes Ønske, skulde præsteres efter Taxten af 1625 „at forbigaae lang Beskrivelse af fattige Folks Vilkaar, sønderlig qlandt Bonderne derudi Riget, som Gud og hver Mand er bekjendt, at det skulde falde besværligt nok for dennem at contribuere efter den Taxt og Ordinants gjort Aar 1625 til en gerust Hests Underhold udaf 300 Tønder Korn, og snart blive den største deres Ruin og Undergang, om det skal continuere

efter den seneste Bergens Taxt . . . ." Han mente endvidere, at Geistligheden og Odelsmændene, hvem det formedelst Landets Beskaffenhed vilde blive altfor vanskeligt at stille Heste og Folk, skulde betale en Pengeafgift istedet; men han troede sikkert, at Adelen, hvis Ære og Reputation det var, at de holdt Heste af deres Gods til Kongens og Rigets Tjeneste, og som jo ogsaa dog nogenledes havde deres Gods frit for Skat, vilde i Forening med Lehnene stille et Compagni Ryttere, som kunde mønstre to Gange om Aaret. „Paa anden og bedre Maneer troede han ikke denne Rostjeneste til nogen Bestand skulde efterkommes derudi Riget."

Ved Siden af disse Sager tog Statholderen sig med ikke mindre Energi af Bjergværkerne, Norges Stolthed og fornemste Indtægtskilde. Under de tidligere Unionskonger, ja allerede under Margrete, var vel gjort For- 44
sog paa at vinde Metaller af de norske Bjerge, men det var under Christian III, at Bjergværksdriften egentlig kom igang, og den kom først ret i Flor under Christian IV, fornemmelig i Sehesteds Tid.

Strax efter sin Ankomst forlangte han en Beret- 45
ning om Forholdene ved Kongsberg Sølvværk, det vigtigste af alle Værkerne, optaget 1623. Det havde i den sidste Tid ikke givet videre Udbytte. Af Bjergbetjentenes Beretning saae han, at Driften var ufuldstændig og ikke i Høide med andre Landes, og raadede, som det antages, Kongen til at faae en dygtig Mand fra de sachsiske Bjergværker til at forestaae Bestyrelsen. Kongen indkaldte da Johan Siegfried v. Lüttichau, en

bjergkyndig Adelsmand fra Sachsen, som den 30te December 1642 fik Bestalling som Overberghauptmand over alle Landets Bjergværker med 2000 Rdl. Species aarlig at udbetales af Statholderen. En egen Bjergret indrettedes; i Tvistigheds Tilfælde mellem Overberghauptmanden og Participanterne skulde Sagen indsendes til Statholderen, som da, om fornødent, kunde lade den gaae til Kongen.

Lüttichau tilraadede strax, ved Sølvværkets Drift at indføre den Maade, som fulgtes ved de sachsiske Bjergværker, hvor Smeltehytten drives for Landsherrens Regning, hvad Kongen ogsaa ønskede at faae iværksat; og vi finde nu Statholderen, baade i Kjøbenhavn og paa Kongsberg, virksom for at formaae de modstræbende Participanter til at gaae ind paa den nye Ordning. Den 8de Januar 1643 mødte Ove Giedde, som var den største Lodseier i Sølvværket og i lang Tid havde bestyret det, efter kongelig Befaling paa Raadhuset i Kjøbenhavn for at høre Lüttichaus Forslag i Overværelse af Cantsleren Christen Thomesen og Statholderen, som var kommen ned fra Norge. „Denne Statsmand brugte al sin Veltalenhed," siger Brünnich i sin Beretning om Kongsberg Sølvværk, „for at forestille Giedde og flere muligen modende Participanter Kongens Villie og hans Nidkjærhed for Sølvværkets og Participanternes Fordel, som vilde erholdes ved bemeldte Smeltehyttes Afstaaelse til Kongen, der kunde forsyne den med Kul, Ved og flere Materialier til de billigste Priser, og desuden paa sparsommeligste Maade lade smelte og tilgodegjøre Ertzer og Sliger m. v.

Men uagtet alle de af Statholderen brugte Grunde, var Ove Giedde ikke at overtale til at samtykke i Smeltehyttens Afstaaelse til kongelig Bestyrelse, eller at frasige sig nogen af de engang forundte Rettigheder og Privilegier, og idet han modsatte sig Forslaget, paastod han, at Værket ikke kunde drives bedre end skeet var, hvilket han formente, at Overberghauptmanden vilde erfare, naar han blev bedre bekjendt med Værket. Derhos erklærede han, at om der endelig skulde skee Forandring ved Sølvværkets Husholdning, saa vilde han for sin Part være tilfreds med Kongens Villie, men da overlade til Kongen sin ganske Anpart i Værket, og altsaa blev ved dette Møde intet udrettet."

Christian IV, som holdt fast ved Planen, vilde, at Sagen skulde forhandles ved et Møde paa Kongsberg af Participanterne, Statholderen og Overberghauptmanden, og befalede den 1ste Juni samme Aar Cantsler Jens Bielke og Ove Giedde at foranstalte et saadant til førstkommende Mikkelsdag. Den 2den October fandt denne Sammenkomst Sted. Ove Giedde, som var bleven Rigsadmiral og vel kunde være forhindret, sendte en Befuldmægtiget i sit Sted, og de øvrige Participanter mødte heller ikke alle personlig.

Statholderen forestillede da de Forsamlede, at det gjaldt om Værkets gavnligste Fortsættelse, og Participanterne lovede Imødekommen, naar de ikke bleve anmodede om Noget, der stred mod deres Privilegier, hvortil de originale Documenter vare i afdøde Jens Juels Arvingers Besiddelse. Paa de dem forelagte Spørgsmaal gave de ikke noget fuldkomment Svar, og

Commissionen erklærede, at da ingen ret Resolution var givet paa de fremsatte Punkter, kunde den ikke være tilfreds med deres limiterede Svar. Efter mange Ventilationer, medens Participanterne bestandig stode paa deres Privilegier, fandt Statholderen, at en Del af disse Poster maatte henstilles til Kongens egen Afgjørelse; og at andre ikke kunde nøiagtigt besvares, paa Grund af de fornemste Participanters Fraværelse; men at der var Punkter, der maatte afgjøres, fornemmelig følgende:

At Jens Juels Arvinger skulde fremlægge de originale Privilegier; at Directionen burde overdrages til Overberghauptmanden; at Grændserne maatte bestemmes for Compagniets Ret til Gruberne; at de gamle forladte Gruber maatte enten paa ny optages eller til andre frigives; at alle Hytteværker med deres Tilbehør maatte til Kongen overdrages; at en Bergordning allersnarest maatte forfattes.

Disse Forslag, hvormed Statholderen haabede at have truffet Overberghauptmandens Mening og Hensigt til Værkets lykkelige Fremgang, siger han i sin Indberetning til Kongen, havde han meddelt Ove Giedde med Begæring, at han, om noget fandtes derimod at erindre, da vilde sende ham det skriftligt, men han tvivlede ikke paa, at naar Giedde og Lüttichau nærmere kom i Forstaaelse, de da vilde blive enige om Værkets Drift til Kongens og Participanternes Bedste, og at det vilde blive vel dirigeret, som fornødent var, naar det ikke skulde geraade til største Aftagelse.

„Til denne Commission," tilføier Brünnich, som her er fulgt, „og de Forandringer, som derved søgtes,

havde Værkets daværende slette Forfatning givet Anledning."

Skjøndt den dygtige Lüttichau døde allerede i Slutningen af 1644, havde Sølvværket dog i 1646 betalt sin Gjæld.
I det Aar, Sehested kom til Norge, 46
fandtes en ny Grube, som blev kaldt „Hannibalsgruben"; en senere opdaget blev efter hans Hustru kaldt „Fräulein Christianæ Grube".

Det anselige Kvikne Kobberværk, kaldet „Guds Gave", i Østerdalen, ved hvis Optagelse 1631 der holdtes Takkefest over hele Landet, lagde ligeledes strax
Beslag paa Statholderens Opmærksomhed. Han besøgte 47
det efter Kongens Befaling den første Sommer for selv at erfare dets Tilstand, og indgav derefter i Forening med fem andre Adelsmænd Betænkning over, hvorledes dermed bedst kunde forholdes.

Ved Juletid var han i Kjøbenhavn, som det sees
af, at han 1642 anden Juledag lod sig optage som Bro- 48
der i Hellig Trefoldigheds Laug i det danske Compagni. Dette ældgamle Selskab, som fra først af havde været et Handelslaug og efterhaanden var gaaet over til at blive et Skydeselskab, stod i stor Anseelse. Siden Christian III nærmede sig Kjøbenhavns Borgere ved at lade sig indskrive i Lauget, fulgte de efterfølgende Konger hans Exempel og med dem Landets Store, saa at den ærværdige Rest fra de gamle Gilders Tid blev et Foreningspunkt for Stænderne paa Tider, da de vare allerskarpest adskilte. Samme Dag som Sehested, bleve Hertug Moritz af Sachsen, Jülich, Cleve og Berg, og Hans Siegfrid v. Lüttichau Brødre i Compagniet.

Imidlertid var Kongens Blik atter faldet paa Sehested, da det gjaldt en vigtig Sendelse. Han havde i Tydskland endelig bragt det saa vidt, at de krigførende Magter vare gaaede ind paa at underhandle om Fred under Danmarks, Pavens og Venedigs Mægling, og Fredspræliminairerne undertegnedes i December 1641. Med at opfylde dem gik det dog meget sendrægtigt, og først i 1643 begave de forskjellige Landes Afsendinge sig til Münster og Osnabrück, hvor Congressen skulde finde
49 Sted. Hannibal Sehested blev udset til Formand for det Gesandtskab, som skulde dertil fra Danmark. Men han havde slet ingen Lyst til at indlade sig herpaa. Med dette tilsyneladende saa ærefulde Hverv vilde han ikke befatte sig og gav saa mange Undskyldninger, at han blev fri. Kongen maatte da see at finde en Anden dertil. I denne Anledning skriver han til Cantsleren den 19de Jan. 1642: „Angaaende at Hannibal maatte forskaanes for den Reise henad Osnabrig, da kan det skee, naar man nævner mig en Anden, som man kan bruge i Steden igjen, thi vi haver ikke mange at gaae i Vaal blandt at bruge in tali negotio, som concernerer fast gans Europam . . . .“ og den 8de i næste Maaned: „Den Person, som skulde henad Osnabrigge paa Fredstraktationen, kan jeg endnu intet finde, Gud i Himmelen unde os en qualificeret subjectum dertil, som skal være at lede efter . . . .“

Endelig beskikkedes til denne Ambassade Rigscantsleren Just Høg og Gregers Krabbe, begge Rigsraader, samt Dr. Christoph von der Lippe og Dr. Lorentz Langermann. Den 9de August 1643 reiste de i et meget

anseligt Optog med et Følge af 103 Personer. Men medens de i Osnabrück ventede paa, at de forskjellige Landes Afsendinge skulde samles — og de Svenske forhastede sig ikke — brød Torstenson ind i Danmark. Det var i December 1643. Just Høg henvendte sig om Forklaring til Formanden for det svenske Gesandtskab, Johan Oxenstierna, som endnu slet ikke var mødt, men opholdt sig i Minden, fik et haanligt Svar og reiste Dagen derpaa fortrydelig hjem uden at tage Afsked med Nogen. De andre bleve snart efter hjemkaldte, med Undtagelse af Langermann, der blev tilbage i Osnabrück som Resident.

Sehested stod just færdig til at reise ned til Dan- 50
mark for at tale nærmere med Kongen om Rostjenestens
Anordning og forelægge ham sine andre Erklæringer
om Adskilligt Norge angaaende, da det svenske Indfald
i Holsten rygtedes. Reisen indstilledes, og med den
Hurtighed, der charakteriserede ham og navnlig i dette
kritiske Øieblik traadte frem, traf han Foranstaltninger
til Norges Forsvar. Han havde tidligere ofte ladet sig
forlyde med, at der ikke længe kunde blive Fred med
Nabolandet, havde forbudt at bortsælge Munition og
Vaaben til Sverrig eller andre Lande og arbeidet paa
Krigsapparat „førend man om Krig hørte eller vidste“, 51
til Manges Forundring, som ikke saae saa langt. Han
lod nu ved Lehnsmændene anordne om at lade Bud-
stikken gaae omkring og opbyde hele Almuen, som 52
tilligemed det udskrevne Folk skulde begive sig til de
Passer, hvor Fjendens Ankomst kunde ventes. Office-
rerne beordrede han flittigt at engagere og exercere

Soldaterne, og forsynede dem med de manglende Vaaben. Til Jemteland sendte han Major Cress med det Trondhjemske Regiment at fordeles paa alle Passer der. Fra Sollør langs hen ved Nes, Magnør Bro, Marker og Høeland til Vigsiden fordelte han det Akershusiske Regiment under Capitain Bay i Oberstlieutenanten Ove Gieddes Fraværelse. Han lod Varderne sætte i Stand og Vagt holde ved dem, at de strax kunde antændes, naar Noget paakom, samt gav Ordre angaaende Passernes Forhugning. Akershus forstærkede han med 400 Mand af de Bedste; i Christiania var desuden 500 Mand, i Bahus ligesaa mange, foruden Besætningen under Oberstlieutenant Daniel Bildts Commando. At dette, med mere, var anordnet, indberettede han til Kongen den 12te Januar*).

*) Nogle Dage før skriver han til Lehnsmanden i Trondhjem: „Kjære Frederik Urne og kjære Broder, næst tjenstvillig Hilsen ... kan jeg min kjære Broder ikke berge, at jeg hastigen haver bekommet Advis fra Kong. Maj., hvorledes at Svensken pludslig er indfalden med den største Part af sin Armee udi Holsten og huset der meget ilde, saa at en Del particulære Adviser melder om tremmed og sælsom Procedurer af Skænden og Brænden for Fode; hvorudover alt Folket udi Jylland er opbøden, og Prindsen med sin Gemal retireret til Kjobenhavn. Mig befales at gjøre hastig Anordning, før jeg nedreiser, saa meget muligt til dette Riges Defension, det Gud ved ilde skee kan paa den Maneer, Alting her er fattet, dog skal jeg bringe det omkring dette Sted nogenledes udi Ordre, og haver derfor paa andre Steder givet Advis udi Tide at være alert. Jeg tilsender min kjære Broder efter Oberste Lieutenantens Fortegnelse paa Geværets Mangelhaftighed til dette Trondhjemske Regimente 560 Musquetter med sit Behør, hvilke min kjære Broder vilde annamme og qvittere for ny Hollands Gevær, som det er, og siden lade dette uddele, og hver fire Bonder, som holder den femte, at betale

Han forordnede Poster til bestandig at bringe Bud 53
gjennem Landet, fornemmelig mellem Akershus og Grænd-
serne overalt hvor Folket laa, ogsaa mellem Trond-
hjem, Akershus og Bahus, lod paa sit eget Navn for- 54
skrive Vaaben, Ammunition og Proviant, standsede de
Defensionsskibe, som vare ifærd med at seile ud med
deres Varer, og lod udskrive 2000 Baadsmænd at
nedsendes inden 1ste Marts til den danske Flaade. Af
den nyskabte Hær, som endnu manglede baade Øvelse,
Vaaben og Officerer, var kun ringe Tjeneste at vente,
hvorfor Sehested strax ved Hjælp af sine egne Penge
og Klenodier og sin Credit lod foretage Hvervinger.
Han opmuntrede Adelen til at bringe Offre og talte den 55
til Krig uvillige Almue tilrette.

Den 11te Januar om Aftenen begav han sig til 56
Kield Stub*), den dygtige, krigserfarne Præst paa Ullens-
aker, hvem han høit skattede og gjerne raadførte sig

---

det efter den Anordning, herefter skee skal, og Geværet altid at blive ved Gaardene og Capitainerne derfor at staae og svare. Jeg vilde vel skrive videre, mens jeg er sandelig saa okkuperet som Mus udi Barselseng.

Vale como amigho que dios guarde y dios nos de buena parte.

. . . vuestro

7. Jan. 1644. Hanniball Sehestedtt.

(N. Rigsarch., Statholderskabets Arch. før 1700.)

*) „Magister Kield Lauritzen Stub", beretter topogr. Journal for Norge 1793 (2. B. S. 15), „var født 1607 i Halland, hvor hans Fader var Præst. 1616 kom han i Landskrona Skole, 1622 i Slagelse Skole og 1625 til Kjøbenhavns Universitet. 1628 dimitteret med bedste Attest fra Akademiet. Samme Aar reist udenlands til Tydskland, Bøhmen, Ungarn, Italien, Flandern og Holland. Foruden hans theologiske og philosophiske Indsigter gjorde han sig og med megen Flid og Lyst kyndig udi adskillige mathemathiske Videnskaber, og antog keiser-

med, og tog ham med sig til at recognoscere Passerne. Den 12te var han paa Midskog, 14 Mil fra Akershus, hvor han den 13de slog den første Leir paa 300 Mand og overdrog Befalingen til Kield Stub. Denne mærkelige Mand, som paa tidligere Reiser havde erhvervet sig sine sjeldne Indsigter i Krigssager, var ligesaa snar til Daad som til Raad og ydede Sehested fortrinlig Hjælp under Krigen. Han paatog sig Ledelsen af Grændseforsvaret paa den hele Strækning fra Trondhjems Lehn til Bahus. Fra Midskog reiste Sehested Nat og Dag videre til alle Passer lige ned til Søkanten, og forordnede det Fornødne, at Fjenden maatte finde det hele Rige tillukt. Derpaa holdt han Møde med Adelen og meddelte, hvad han havde foretaget. Reiste

---

lig Tjeneste som Feltingenieur. 1631 tog han derfra Afsked og kom igjen til Kjøbenhavn. Strax samme Aar reiste han paany udenlands med endel unge Adelsmænd til Holland og Frankrig, hvorfra han kom tilbage 1633. 1634 var han Hofmester for Rigsraad, Statholder Christopher Urnes Børn paa Aggershus Slot. Endnu sidst i samme Aar reiste han igjen udenlands til England, Frankrig og Holland. Under denne Reise antog han efter den vidt bekjendte Cardinal Richelieu's Opmuntring (af hvilken han for sine Videnskaber var meget agtet og yndet) atter Krigstjeneste, og blev nu Capitain. En vis Misfornøielse bragte ham snart igjen til at tage Afsked, og han kom 1635 atter hjem til Kjøbenhavn, hvor han strax blev Magister, saa og endnu samme Aar kaldet til Sognepræst i Christiania. Just her, engang staaende paa Prædikestolen, var det, han fik det besynderlige Spørgsmaal fra en i Kirkestolene sig befindende fremmed Hollænder: sc. Kilian! wer Dywel hat dir to Pape gemacht? Den Spørgende var nemlig en gammel bekjendt god Ven, som maaske forhen havde seet den hellige Taler enten i Løbegravene eller paa Fæstningsvoldene som Ingenieur. . . . . . ."

1641 blev han Præst i Ullensaker og Provst over Rommerige.

saa til Bahus, som var truet af Fjenden, for at sætte Alt i Skik i Slotsherren Parsbergs Fraværelse og forordne en Vicegouverneur. Der fortælles, at paa Tilbageveien var „et forrædersk Anslag“ stillet i Værk imod ham, som nær var lykkedes, men han fik Nys derom og maatte, for at undgaae det, med sine Ledsagere gjøre en vanskelig Fart i Storm og Kulde i smaa Baade, kun førte af Fruentimmer. Saaledes naaede han lykkeligt til Akershus og bragte selv Tidende til sin Hustru, som havde hørt om Faren, men ikke vidste, om han var undkommen.

Forbindelsen med Danmark var til Tider afbrudt, da 57
Skibene hindredes af Is, og Svenskerne havde spærret Veien tillands, saa at Sehested i den første Tid ikke vidste, om der underhandledes eller krigedes. Han skrev til Kongen, at hvis der skulde føres Krig for Alvor og noget Fjendtligt skulde foretages i Norge, enten til Forsvar eller Angreb, han da vilde sende ham to Regimenter Hvervede til Hjælp til dem, han allerede selv havde hvervet, og endelig en Feltmarskalk, som kunde assistere ham i Felten, paa hvilket Omraade han jo selv var uerfaren, samt Officerer til det udskrevne Folk. Han bad, at man vilde sende fire Oberstlieutenanter, „eftersom“, skriver han, „de tre ere Lehnsmænd af de sex, vi haver, som daglig haver nok med Lehnene at bestille, saavel udi Freds som Feide Tid, og den ene deraf over Aar og Dag været udi Danmark, den anden foruden Lehnet haver selv en Fæstning at tage Vare paa, saasom Flækkerø; den tredie syg ved Sengen, den fjerde og femte ikke meget erfaren udi Krigsvæsen, den sjette

alene, saasom Oberstlieut. Reichwein, er noget brugelig; udiligemaade fattes her til Folket udi det allerringeste otte gode Capitainer til de tolv, vi haver, at kommandere, exercere og anføre 8000 Mand, som det udskrevne Landfolk nu befindes stærk, saa at hvert Compagni bestaaer udi 600 nogle og tredsindstyve Mand, hvilket en Capitain med tvende Sergeanter og en Lieutenant, samt to Bøndercorporaler ere ganske umuligt tilbørligen at forestaae, være sig udi Freds- eller Feidetid.

Underofficerer haver jeg taget nogle af de ældste Knægte af mit Compagni, som haver tjent mange Aar paa Fæstningen og andetsteds været udi Occasion, hvilke ere noksom dygtige.

Og gjordes vel fornøden nogle smaa Regiments Stykker herudi Riget at bruge paa Passerne allevegne, om K. M. os naad. dermed vilde undsætte.

At dersom Passen mellem Norge og Danmark saaledes skal holdes spærret over de svenske Grændser forbi Gottenborrig, saavelsom ved de svenske Skær tilvands, at da maatte forordnes tvende smaa Galeier, som kunde altid gaae og komme imellem Rigerne som Post- eller Paquet Skibe at føre Breve og Advis om hvis passerer og hvad fornøden er at vide og gjøre.

Og om man ikke maa lade slaae Halsen sønder paa den Vagt, der holdes ved Hospitalet strax ved Bahus saavelsom og ved Skærene.

Underd. ogsaa at erindre, om K. M. naad. godt siunes, at nogle Orlogsskibe maatte ligge og krydse ved Calsund, udenfor det Gat til Gottenborrig, som vel siunes at ligge Magt paa, saavelsom og at siunke en

Kreier midt udi Indløbet paa Elven ved Bahus at fordærve deres Fart og Handel imellem Sverrig og Gottenborrig ovenfra, dennem til en meget mærkelig Skade, hvilket kan skee, naar det skal, ganske uformærkt og ubehindret.“

Ligeledes beder han, at nogle Orlogsskibe maae krydse udenfor Bergen, Stavanger og Trondhjem, for at hindre fjendtlige Skibes Indløb til disse Byer.

Folk kunde imidlertid ikke undværes fra Danmark, 58
og ligesaalidt fik han nogen Feltmarskalk. Kongen skri-
ver herom den 22de September 1644 til Cantsleren Chri-
sten Thomesen, betegnende for Situationen: „Paa Han-
nibal Sehesteds Begæring om en dygtig Mand hannem
at tilordne, som hannem in militia kunde assistere, haver
jeg svaret hannem, mig ingen at kjende, som dertil
kunde bruges. Og om saadan en fandtes her, da gjor-
des han her hoiligen fornøden for mig selver at bruge . . .“
Alt overlodes til Sehested. Strax den 21de Decem- 59
ber havde Christian IV skreven ham til, at han
skulde anordne Alt, som han agtede bedst. Med de
trufne Foranstaltninger var Kongen tilfreds, og gav ham
Ordre til at forsøge noget mod Fjenden med de Folk, 60
han havde sammensanket. Ove Giedde skulde som
Admiral over den norske Flaade holde sig paa Kysten
mellem Danmark, Norge og Holland. Ideen at forsænke
Indløbet til Göteborg tiltalte Kongen, og der skulde
strax begyndes derpaa.

Dette pludselige Overfald uden foregaaende Krigs-
erklæring traf Danmark aldeles uforberedt. Residenten
i Sverrig, den dygtige Peder Vibe, havde vel anet Uraad 61

og gjentagne Gange advaret derom, men man agtede ikke derpaa. Kongen troede ikke, at Faren just var overhængende; i alt Fald maatte jo Svenskerne, mente han, hvis de virkelig vilde „daran", „som Christne vare ham ad, førend de begyndte noget af Importance". Og Corfits Ulfeldt, den mægtige Rigshovmester, spottede ligeoverfor den svenske Resident i Kjøbenhavn baade
62 Vibe og Svenskerne. Den 13de December gik Torstenson over Grændsen og tog den ene By i Holsten efter den anden, uden at man i Kjøbenhavn anede det Mindste. Amtmanden i Segeberg, som hemmeligt var undsluppen fra Svenskerne, bragte den første Tidende. Kongen fattede sig hurtigt, satte Mod i de ængstede Gemytter og traf alle Anstalter for saavidt muligt at sætte Landet istand til at møde den overhængende Fare. Han ilede til Fyen og hindrede ved sine hurtige og kloge Forholdsregler Fjendens Overgang over Lillebelt. Over Flaaden, som, hvis Noget kunde det, maatte frelse Landet, tog han selv Commando. Byrden laa tungt paa den gamle Konge — det turde forholde sig, som
63 den svenske Historieskriver Fryxell udtaler, at af alle Danmarks daværende „Höfdingar" var Hannibal Sehested den Eneste, der med Eftertryk understøttede sin Konge. Torstensons Skarer oversvømmede hele Halvøen, og i Skaane faldt Gustav Horn ind og indtog Helsingborg — for Kjøbenhavn vilde de mødes.*) I Norge

*) Horn bemægtigede sig efterhaanden hele Skaane med Undtagelse af Malmø og Christiansstad. Det kan forøvrigt bemærkes, at Ebbe Ulfeldt, som her havde Commandoen, skjøndt han ikke kunde forhindre dette, med sine faa Folk var meget virksom og stadigt foruroligede og skadede Fjenden.

lod Sehested endnu inden Januar Maaneds Udgang en 64
Del opbudne Bønder under Jacob Ulfeldt, fra Jemteland falde ind i de tilgrændsende svenske Provindser, Helsingland, Medelpad og Ingermanland, hvorfra de indbragte adskilligt Bytte. I Begyndelsen af Marts sendtes en Del Tropper mod ham under Henrik Flemming, som lagde sig tvers for Ulfeldts Leir ved Refsund. Han havde en velrustet Styrke, desuden Kanoner, som de Norske manglede. Da han fik yderligere Forstærkninger, gik derfor Ulfeldt med sin ringe, uøvede Hob tilbage, og Flemming besatte Jemteland. To afsides liggende Sogne, Idre og Særne, mod hvilke Svenskerne sendte en Hob Morakarle, anførte af Præsten Daniel Buschovius, overgave sig uden Modstand til Fjenden. Fra Uddevalla, hvor Sehested havde slaaet Leir, udsendtes Smaapartier mod Fjenden, som plyndrede og borttoge Fanger, optoge Vagter og deslige. Saasnart han havde faaet en nogenlunde ordentlig Styrke, dels Hvervede, dels Udskrevne, samlet, gjorde han et Indfald i Vermeland og tog Veien mod Mora Skandse, 65
Hovedfæstningen der i Landet*).

---

*) Slange og Fryxell berette om, hvorledes ved Krigens Begyndelse 2000 Norske ved Magnør faldt ind i Vermeland, hvor Oluf Stake mødte dem med en ubetydelig Rytterstyrke — efter svenske Opgivelser 1, efter danske 3 Esquadroner —, som han opstillede saa snildt paa tre Høie, at de Norske, forblindede af Solskin og Krudtrøg, troede sig angrebne af tre Regimenter og vege hastigt tilbage. Da Fryxell nævner Mora Skandse som anlagt efter denne Begivenhed, og Sehested (Bilag S. 140) kalder Bevægelsen mod Mora Skandse den allerførste mod Fjenden, er det ikke let at see, hvor denne Episode bør henføres.

Kongen var imidlertid paa „Trefoldighed“ med ni Skibe i Følge gaaet op mod Göteborg. Han havde stadigt Blikket fæstet paa denne vigtige By, hvor Sverrigs Handel kunde træffes i Hjertet, og vilde nu overraske den. Den 11te April, da Sehested stod for Mora
66 Skandse, fik han Befaling til, saa hurtigt som muligt at møde Kongen ved Göteborg med saa meget Folk, som han kunde skaffe. Med 1400 Soldater og 500 Ryttere brød han op, og den 23de stod han for Staden. Men da Residenten i Holland, Frederik Gynther, sendte Underretning om, at den Flaade, Ludvig de Geer der udrustede til Sverrig, var færdig til at løbe ud, forandrede Kongen sin Plan, befalede Sehested at ødelægge den begyndte Skandse og forlod Göteborg den 1ste Mai. Statholderen fik Generaldirektion over Militien i Norge med Fuldmagt til at forordne Commissairer, indsætte og afsætte Officerer med videre, og i en Skrivelse af
67 25de April erklærede Kongen Alt at være ratificeret, hvad Sehested havde anordnet og for Fremtiden maatte ville anordne.

Kong Christian gik ud at møde den fjendtlige Flaade og vandt sine uvisnelige Laurbær ved Listerdyb og paa Colbergerheide, da han slog begge Flaaderne, som skulde føre de svenske Hære over til Øerne. Den ene var jaget hjem til Holland, den anden indestængt i Kielerfjord; en keiserlig Hjælpehær under Gallas var underveis og trak Torstenson fra Jylland; Svensken begyndte at holde Hovedet mindre hoit — da, til Danmarks Ulykke, slap Flaaden ud af Fjorden og forenede sig med den atterkomne, ny udrustede

hollandske, og nu paafulgte det frygtelige Nederlag ved Lolland. Admiralerne kæmpede saa heltemodigt, at Svenskerne i Begyndelsen troede, gamle Kong Christian selv var med, men kun tre Skibe kom frelste til Kjøbenhavn med det sørgelige Budskab. Kongen var paa denne Tid optaget af Skaanes og Sjællands Forsvar og dertil syg af Saaret fra Colbergerheide.

I Norge opbød Hannibal Sehested Alt for at hjælpe paa den Skade, der overgik Danmark. Han havde
faaet sin Hær forsynet med Officerer, 272, hvervede i 68
Holland af Jørgen Bielke, som i Juni bragte dem til Norge. Samme Maaned faldt han ind i Vestergötland. Efter et Forsøg mod Gamle Lödöse gik han mod Venersborg, som han i kort Tid indtog og opbrændte, og rykkede derpaa langs Elven ned mod Göteborg, som han beleirede nordfra, medens fem Skibe indesluttede den fra Søsiden. Den svenske Oberst, Oluf Stake, som skulde beskytte Vermeland, var ilet til Venersborgs Undsætning, men kom for sent, og vendte sig da mod Bahus Lehn, hvor han opbrændte Uddevalla. Sehested beordrede en Del af sin Styrke til at møde ham, hvorpaa Stake trak sig tilbage til Vermeland, og Vestergötland stod nu aabent for de Norske. Den svenske Regering, som ikke havde ventet saameget fra Norges Side, gav Befaling til Lars Kagge med en større Styrke at gaae derhen for at beskytte „dette Sverrigs ædleste Landskab“. Sidst i Juli kom han og Rigsdrost Per Brahe Staden til Undsætning. Efter en Række Fægtninger maatte Sehested opgive Angrebet paa Byen og trække sig indenfor den norske Grændse. Fjenden havde

taget fire Kanoner. En af disse hed Bahus; den var nogen Tid iforveien bleven ført fra Fæstningen af samme Navn til Hisingen for at anvendes mod Göteborg, og Sehested havde da skjemtvis sagt: „Nu kommer Bahus ned for at tage Göteborg.“ Kagge sendte den erobrede Kanon ind til Staden — Göteborgerne stillede den paa Torvet og sang:

„Nu haver Staden Göteborg
Taget Bahus og sat paa sit Torv.“

Jemteland blev paa denne Tid taget tilbage af den kjække Normand Christoffer Rasmussen. Om ham og hans Folk samlede alle Jemterne sig og, 3 til 4000 Mand stærke, omringede og beleirede de Frösöen, hvor den svenske Befalingsmand Johan Strijk havde sit Hovedkvarter. En Capitain Lars Persson kom med Hjælp til Svenskerne, men blev ved Gilbosund dreven tilbage af de Norske. Efter syv Ugers Beleiring indtoge disse Skandsen og vare atter Herrer i Jemteland. De Svenske maatte nu see til at skjærme deres eget Land mod Indfald fra denne Kant, og oprettede Skandser ved Borgsjö og Kårböle til Helsingelands og Medelpads Forsvar.

Paa Grændserne var Kield Stub bestandig virksom. Han commanderede Landvagterne, havde Opsyn
69 med alle Forter og Passer, byggede Skandser, skaffede
sig ved sine Speidere altid Kundskab om Svenskernes Stilling, og narrede disse med Hensyn til de Norskes Planer. Han værgede Grændserne og gav Fjenden fuldt op at bestille med at beskytte sine egne. Han

holdt tolv bevæbnede Ryttere paa egen Bekostning, var selv stadig i Bevægelse mellem Folkene, klædt i sorte Klæder, men bevæbnet. I Begyndelsen styrede han alt dette saa godt som uden Hjælp, indtil henpaa Sommeren, da fremmede Officerer kom til Hæren.

Sehested forberedte nu et nyt Tog til Vermeland. At forsvare alle Passerne i Armeens Fraværelse var vanskeligt og ansvarsfuldt, og efter Kield Stubs Ønske forordnedes den 19de September Gunde Lange til Landoberst og han selv til hans Assistent med Direction over Landvagterne paa alle Rigets Passer fra Trondhjems Lehn til Bahus. Men den gamle, meget svage Adelsmand deltog kun af Navn, og det var Mester Kield, der herefter som før stod for det Hele. Han havde Tilladelse til, frit at komme og gaae hos Sehested, og førte Rang som Oberst, men da dette vakte Skinsyge, skaffede Statholderen ham Titel af Kammerraad istedet.
De Svenske gjorde en Pasquil over ham, hvori de 70
sagde, „at havde de ham, skulde de syde ham i Beg og Aske", og titulerede den „Til Statholderens og Generalens i Norge „„Kammerat"" Kield Skandsegraver."

Hjemkommen fra Vestergötland vilde Sehested til 71
Trondhjem for at forfare Militiens Tilstand der under Achim v. Bredows Commando; Capitain Jørgen Bielke, som havde hørt, at han ønskede en af Cavallererne med, vilde ledsage ham. Bielke fortæller, at hans Broder, Obersten, i den Anledning sagde til ham, at Hans Excellence pleiede at ride stærkt; Andre, der havde fulgt ham paa Reiser, havde spyttet Blod; og tilføiede, at han kun vilde have faa Tjenere med. Men Capitainen

svarede, han vilde ride Nat og Dag og tage sine Linklæder med sig paa Hesten, og tilbød sin Ledsagelse, hvilket behagede Statholderen, der selv havde villet anmode ham derom, hvorpaa de begave sig sammen paa Reisen fra Akershus. Da Sehested, bestandig givende sin Hest Sporer og ridende i fuld Galop, kom til Dovrefjeld, styrtede han med Hesten ned ad den farlige Vei Kringelen til Aaen Driven. Bielke hjalp ham, og i de vaade Klæder maatte han langsomt ride til den nærmeste Hytte. Her klædte Bielke ham i en af sine Skjorter, lod en Dyne lægge paa Bordet og svøbte ham i sin Kappe, hvorpaa han faldt i en rolig Søvn. Da om Aftenen sildigt Kammertjeneren og de Øvrige kom efter, blev han klædt i sine egne Klæder og red videre til Opdals Præstegaard og om Morgenen derfra til Trondhjem, hvor han strax hos General-Commissairen Ove Bielke forhørte sig om Militiens Tilstand i Jemteland. Efter at have opholdt sig otte Dage i Trondhjem hos Lehnsherren Frederik Urne, vendte han tilbage til Akershus, og kun med Møie kunde Bielke følge hans hurtige Ridt. Derefter reiste han med Broderen, Oberst Henrik Bielke, til Vinger, hvor en Leir indrettedes, og tog de foretagne Arbeider i Øiesyn.

I Vermeland og Dal havde Oluf Stake været fuldt optaget af at holde de Norske ude, især ved Magnorbro, da det ud paa Efteraaret lykkedes ham og Ivar Bagge med en stærk Trop Ryttere at indtage den der liggende Skandse. Men dette blev hurtigt hævnet, thi
72 nu faldt de Norske ind i Vermeland og indtoge den

18de November den vigtige Mora Skandse. Comman-
danten fangedes med hele Besætningen. Sehested,
som nu havde fast Fod i disse Egne, trængte ind gjen-
nem Landet og satte det under Contribution. De Svenske
samlede Folk sammen for at standse ham, og den 22de
December kom det ved Nys Ager til Slag. Den fjendt-
lige Styrke, som bestod af Oluf Stake og hans Com-
pagni med et Par Tusind Bønder, Johan Bagges og
Gustav Stakes Compagnier, samt Garnisonerne fra Carl-
stad og Ørebro, stod mellem Hugn og Bysjön, hvor de
havde hugget en bred Vaage i Isen for fra den Side
at sikre sig. De Norske angrebe. Fordelen var i Be-
gyndelsen paa Fjendens Side, som havde den bedste
Stilling og desuden begunstigedes af Vinden; men Lyk-
ken vendte sig til de Norske. Kampen varede hele
Dagen. Da Kuglerne begyndte at slippe op for de
Svenske, skare Bønderkarlene Tinknapperne af deres
Trøier og skøde med dem. Ud paa Natten flygtede
Oluf Stake med sine Ryttere — de Norske havde sei-
ret. Sehested fik to Kugler igjennem sin sorte Fløiels-
hue. Capitain Bielke fandt den gjennemskudte Hue og
leverede ham den med nogle Ord om den Nød, Landet
vilde være stedt i, om han var bleven truffet til Døde.

Dette var den betydeligste Affaire, der under den
hele Krig forefaldt i disse Egne. „Hr. Oluf Stake
søgte Skoven med sine Ryttere", siger Sehested ved
Slutningen af en Meddelelse hjem til Danmark, „og lod 73
Bønderne i Stikken, over hvilke jeg havde mere Med-
ynk, end de vel meriterede; jeg haver selv havt den
Ære, at Oluf Stakes Soldater skjænket mig til Nytaar

tvende Kugler gjennem Luen paa mit Hoved, dog uden Skade; havde han selv tøvet, skulde han vist faaet nogle i Huden igjen, han gjorde sig et hastigt Ærinde til Carlstad og lod mig sit kolde Kjøkken. At han vilde communicere disse *bona nova* vores Venner udi Danmark, thi det er ingen Aviser, men *ipsa re veritas*; jeg haaber til Gud at gjøre endnu bedre.“ De Norske udbredte sig herefter videre over Nordmarks og en Del af Jösse og Gillberg Herreder. Sehested skrev hjem, at Veien til Carlstad stod ham aaben, og at der mellem denne By og Stockholm ingen Tropper fandtes — paa Gaderne i Kjøbenhavn hed det sig allerede, at han gik mod Stockholm. Men for at gjøre det stolte Tog skulde han have været bedre understøttet. Nu maatte han gaae beskednere tilværks, for ikke med sin lille Hær at blive afskaaren og saaledes give Norge til Pris
74 for Fjenden. Han gik ned gjennem Dal, slog Ivar Bagge ved Aamaal, som han indtog, og Johan Wrangel ved Köpmannabro, ved hvilken Leilighed Fjendens Kanoner, Munition, Bagage og Breve faldt i hans Hænder. Hans Folk oversvømmede Landet, og han hævede ogsaa her en anselig Contribution. „Dersom jeg kan noget snart bringe saameget Folk tilveie“, skriver han til Giedde, „at jeg kan forsikkre Norges Grændser fra Magnildbro til Bahuslehn, da skal jeg strax gaae med Armeen lige ned til Vestergötland og enten movere Horn [den svenske Anfører i Skaane] eller dominere ligesom han; thi Admiralen skal ikke troe, udi hvad god Ordre den liden Armee er, jeg haver, siden at der fattes hverken Klæder eller Underholdning, og Officererne,

Gud være lovet, ere som jeg nøies med . . .“ Han lod nu Venersborg angribe, som var taget tilbage af de Svenske. Henrik Bielke stormede tre Gange Byen, men den holdtes tappert af Commandanten Peder Litle. I Skordalen faldt General-Major Bredow ind med en Afdeling af de Norske og tog den derliggende Skandse, hvor Besætningen for Størstedelen nedsabledes; ligeledes bemægtigede han sig den 20de Januar 1645 Gamle Lödöse og plyndrede derefter Sandals Herred. Den 17de Februar tog Sehested selv Tøeslands Skandse „med stormer Haand“. Han havde hertil 100 Fyrrør, 200 Mus- 75
queterer og 100 Karle med Øxer for dermed at hugge paa Palissaderne. Da Commandanten efter to Timers Kamp saae, at han ikke kunde holde Skandsen længere, stak han Ild paa Krudtet. Herved fik ogsaa nogle af de Norske Skade, og derfor gav Sehested ingen Qvarter, men Commandanten med Alle, som fandtes derinde, nedsabledes. „Det var ellers kjække Karle alle Soldater og brave Officerer“, skriver han til Bielke, „men formedelst et Par kjække Karle, jeg miste, var ingen Pardon.“

For at hindre, at de Norske paa denne Maade nærmede sig Göteborg, lod den derværende Commandant, Nils Assersson Mannersköld, alle Skandser ved Elven, smaa og store, sløife, med Undtagelse af Venersborg og et Par andre, som han holdt vel besatte, og trak Folket fra de øvrige til Göteborg, hvor Besætningen ved Sygdom var bleven formindsket. De Svenske sendte nu en betydelig Styrke under General-Major Gustav Otto Stenbock til disse Egne, og Sehested trak

sig indenfor Grændsen for, inden han kunde tænke paa videre Foretagender, at forstærke og forsyne sine udmattede Tropper efter det tre Maaneders Felttog i Fjendens Land paa besværlige Veie i den strænge Vintertid, altid under aaben Himmel*).

I sine Breve til Kongen havde Sehested stadigt forestillet ham, at for at han skulde kunne foretage noget ret Eftertrykkeligt mod Svensken, maatte han understøttes med flere Folk. At Sverrig med Fordel kunde angribes fra Norge, havde de sidste Maaneders

*) Angaaende Betydningen af de norske Krigsforetagender hedder det i den keiserlige Gesandt Plettenbergs Relationer til Wien, den 28de Januar 1645, idet der tales om Fredsunderhandlinger: „Jch halte dafür, dass wan die kaiserlichen Waffen gegen den Torstenson etwas prosperiren könnten, es dahin auch männlichere Resolutionen abgeben möchte. Denn noch heut Herr Christoph Urne R. Rath und Mit Deputirter Commissarius in meinem Losament mir Nachricht geben, dass die norwegischen Truppen in Schweden glückliche Progressen und ziemliche Arbeit machten, dass sie zwei (?) Kupferbergwerk, so in Wermelandia liegen, eingenommen, und eine grosse Anzahl Landvolk, über $^{m}/_{2}$ Mann, so sich zur Gegenwehr stellen wollte, zertrennet, so sei sein Bruder, Amtmann zu Drontheim, auch in Werk mit $^{m}/_{7}$ Mann durch Jemptenland, denen reiche Bergwerke von Dalecarlia zuzusetzen, und könne man hoffen, dass er an dem Orte die Cron Schweden solcher Gestalt richten werde, dass bei Menschengedenken an den Schaden werde zu flicken sein. Selbiger Herr ist jüngst vor Hannibal Sehested, V. R. in Norwegen, gewest, weiss daher alle Umbstandt des Landts besser als andere, und versichert mich, dass nicht Mittel mangele, bei rechtem Ernst weit mehrere Forzen und von dapferer Mannschaft mehr denn $^{m}/_{20}$ aufzuführen, und gleichwoll alles nach Nothdurft besetzt zu erhalten, denn die Pässe seien in des Königs Händen, und die Gelegenheit in Schweden zu gehen weit leichter, als aus Schweden in Norwegen."

(Allens Papirer 16, det kgl. Bibl.)

Begivenheder noksom vist. „Gud give," skriver han,
„at al den Magt, de kunne bringe tilveie, vilde ligge og
fixere sig mod Norges Grændser, da gjorde de snart deres
egen Kirkegaard, og skulde vist lidet udrette mod Dan-
mark." Kongen ønskede at tale med ham selv, inden
han traf videre Bestemmelse om Krigsførelsen, og vilde, 76
at han, saasnart det lod sig gjøre, skulde komme til
ham i Kjøbenhavn. Sehested sørgede nu for nye Vaaben
og Klæder til Soldaterne, forsynede Fæstningerne, an-
ordnede Magasiner med videre og reiste saa i Marts
Maaned til Kjøbenhavn. Her fremstillede han for Kon-
gen og Raadet, hvorledes han med sine nu indsvundne
og svækkede Tropper neppe nok vilde kunne forsvare
Grændserne — at Streiferier med Røven og Plyndren,
Skænden og Brænden var det Meste, han kunde gjøre,
og hermed var dog ikke meget vundet, og udviklede,
hvorledes med Hjælp af Folk og Skibe fra Danmark
en alvorlig Diversion kunde foretages i Sverrig, hvor-
ved maaske kunde opnaaes bedre Fredsvilkaar, end det
tegnede til. Thi allerede i Slutningen af forrige Aar
havde man begyndt at tale om Fred under Frankrigs
og Hollands Mægling, disse til Sverrig begge saa nøie
knyttede Magter. „Dersom alle Consilia der," havde
Sehested yttret i et Brev til Giedde, „ere saa tempestu-
osa som Veiret nu er her, da frygter jeg, at vi nau-
fragerer; den fransøske og hollandske Solskin befalder
mig intet." Ved en sidste Anstrængelse muligt at
vende Sagerne noget til Danmarks Fordel, laa ham
meget paa Hjerte. Kongen, hvis stadige Tanke paa
Göteborg mødtes med Sehesteds Planer, var tilbøielig

til personlig med Flaaden, som han med stor Møie havde udrustet paany, at gaae mod denne Stad. Men
77 dette fandt Modstand hos adskillige af Raadet; Nogle have ment, fordi de frygtede, at Kongen skulde gjøre formeget af Norge, og at han med en betydelig Magt i dette Land skulde blive sat istand til at holde den danske Adel Stangen. Forbud paa Revolutionen 1660 fornemmes allerede nu.

Nogen ret alvorlig Hjælp fik Sehested ikke*). Da Danmark, som trængtes saa haardt fra alle Sider, havde alle sine Kræfter nødig hjemme hos sig selv, blev det besluttet, at han skulde hverve endnu 3000 Mand; desuden fik han, foruden Proviant til Hæren, 6 Compagnier Ryttere og 2 Compagnier Dragoner samt noget Fodfolk med, da han i Mai gik tilbage til Norge med Flaaden, som Rigsadmiralen, Ove Giedde, havde faaet Befaling til at føre op mod Göteborg. Paa en af Raadet indgiven Forestilling herom, svarede Kongen blot, det var til ingen Gavn at have Flaaden liggende stille for Kjøbenhavn — gik den ikke, da var Norge skilt fra Danmark, og Folket deroppe sultede ihjel, „hvilket intet var forsvarligt." Efter en Fart med stærke Storme, hvorved et Par af Skibene fik Skade, som dog nogenledes blev repareret, kom Flaaden til Göteborg. Men

*) Plettenberg skriver til Keiseren den 11te Marts 1645: „Die Acqvisten in Schweden werden schwerlich maintenirt werden können, zumahlen man selbigen norwegischen Truppen mit Nichtem succuriren kann; Geld und andere Mittel hat man nicht und sucht sie auch nicht mit ganzem Ernst, wie in gegenwärtigen Nöthen billig sein sollte."

de Svenske havde sørget for at beskytte deres By. Foran den laa Marten Thyssen med 14 gode Skibe, nylig komne fra Holland, og havde indtaget en saadan Stilling, at de Danske ikke med Fordel kunde angribe. Efterat Giedde og Sehested med Flere derom havde holdt Raad, blev man enig om, at Flaaden intet her burde foretage. Paa samme Tid reiste sig atter en vældig Storm, som kastede Admiralskibet „Sophia“ mod en Klippe, saa det sank med sin hele Udrustning paa en Strøm af 20 Favnes Dybde ud for Göteborg. Med Møie reddedes Folkene, men Admiralen brækkede Benet, da han sprang i Baaden.

Rytteriet var paa Veien landet ved Varberg i Halland, og da Flaaden havde bragt det øvrige Folk, samt et godt Forraad af Proviant til Norge, vendte den efter Kongens Befaling tilbage til Kjøbenhavn.

Sehested maatte da see, hvad han kunde gjøre uden Hjælp af Flaaden.

Men de Svenske, som under Wrangel atter bemægtigede sig den jydske Halvø, medens Torstenson forfulgte den keiserlige Hjælpehær ned gjennem Tydskland, og under Königsmark toge Bremen, og havde Skaane inde — forstærkede sig nu alvorligt mod de Norske. De samlede sig paa alle Kanter; overalt fik Sehested Huller at tage vare. Han bad Kongen „være betænkt paa Middel og naadigst drive paa“, at han fik noget mere Folk til Hest og til Fods. Stenbock, som allerede i Februar var bleven sendt mod de Norske, tvang dem til at forlade det Meste af det erobrede Land, og gik i Marts mod Mora Skandse. Her blev han i Begyndelsen

modstaaet med Held. Skandsen, der havde en god Besætning, slog hans Angreb tilbage og holdt sig i næsten to Maaneder. Men i Mai fik han betydelige Forstærkninger, og den 24de overgav Skandsen sig. Commandanten blev stillet for en Krigsret og dømt fra Livet, dog siden af Sehested benaadet. Normændene maatte nu ogsaa forlade deres Stillinger ved Magnør og Midskog, og de Svenske trængte frem lige til Glommen, hvor den kjække Kield Stub standsede dem med sine Bondeskarer og tilføiede dem adskillig Skade. Indfaldet blev kun af kort Varighed. thi netop nu var Sehested kommen tilbage og begyndte at røre sig ved Bahus — de Svenske frygtede et Angreb fra denne Kant, hvorfor Stenbock beordredes til Vestergötland, og maatte saaledes forlade Vermeland, hvor han kun efterlod en Besætning paa 1200 Mand.

Det ved Varberg landsatte Rytteri mødte paa sin Vei til Bahus den svenske Oberst Harald Stake med et dobbelt Antal Folk ikke langt fra Göteborg. Efter en skarp Fægtning, som varede fra Solopgang til Middag, og hvor omtrent ligemange faldt paa begge Sider, maatte de Danske gaae tilbage til Kongsbak i Halland.

Regeringen i Stockholm befalede General-Major Lars Kagge, at samle Hovedmassen af de svenske Tropper i Vestergötland og træffe saadan Foranstaltning, at al Fremgang af Danske og Norske der maatte hindres. Han tog sin Post i Salenstorp i Skaraborg Lehn og lod Harald Stake passe paa Grændsen ved Halland. I nogen Tid var det stille paa begge Sider, indtil Sehested fik sit Folk samlet, alt imedens han med Cantsle-

ren var beskjæftiget med Undersøgelser og Overslag 78
med Hensyn til Skatter og Paalæg over det hele Rige; thi Kongen havde befalet ham at tage under Overveielse, paa hvilken Maade Kronens Indkomst af Norge kunde forhøies. Almuens Vrangvillighed, som tog til, jo længere Krigens Besværligheder varede, voldte ham Bryderi og Bekymring. De vilde ikke gaae over Grændsen — kunde love godt, medens han selv var tilstede, og da, saasnart han var borte, vise aabenbar Opsætsighed mod Officererne. „Det skal høit fortørne og bedrøve hans Majestæt“, skriver han til Giedde i en saadan Anledning, „animere Fjenden, fortryde hver redelig norsk Adelsmand og endelig ganske disanimere mig, om noget paakom, hvorfor jeg ogsaa resolveret . . . at lade . . . saadant forhøre og efter Loven exemplariter straffe.“ Den svenske Bonde skal iøvrigt ikke have været meget bedre. Trods alle Vanskeligheder havde Sehested dog, da i Juli en Del af det hvervede Folk, 1200 Mand, kom fra Lybek, Danzig og Holland, faaet en ret anselig Styrke paa Benene, og faldt den 1ste August ind i Vestergötland med 3500 Mand tilfods, 600 Ryttere og 300 Dragoner. Tropperne fra Varberg, som fra Danmark vare blevne yderligere forstærkede med 1000 Mand tilfods og en Esqvadron Ryttere, skulde forene sig med ham. Han indtog Lerie Skandse, brandskattede og plyndrede. Da han af en i en Træfning den 4de August fanget Trompeter erfarede, at Kagge mere end 9000 Mand stærk nærmede sig, ligesom han i det Hele fornam, at Fjenden daglig forstærkede sig, medens det forventede Hjælpecorps fra Varberg, hindret af de

svenske Vagter, udeblev, gik han over Elven til Hisingen og forskandsede sig der. Kagge gik frem til den norske Grændse og satte Ild paa Byen Kongelf; derefter lod han som han vilde gaae over paa Hisingen for at opholde de Norske der nogen Tid, medens de Svenske samlede sig ved Bahus, men Sehested mærkede hans Hensigt, forlod Hisingen og angreb ham ved Bahus, som han havde begyndt at beskyde fra en nærliggende Høi. Efter en paa begge Sider haardnakket Kamp, opgav Kagge vel sin Stilling paa Høien, men blev staaende nedenfor og forskandsede sig der. De Norske søgte ved Indfald over Grændsen paa forskjellige Steder at trække Kagge tilbage i hans eget Land; han udsendte nogle af sine Tropper for at møde disse Partier, men blev staaende i sin Forskandsning for Bahus, bemægtigede sig en Skandse, Sehested ved Elven havde anlagt, og lavede sig til at storme Fæstningen — da kom der Tidende, at Freden var sluttet i Brømsebro.

Denne norske Krig er bleven kaldt „Hannibalsfeiden“. Sehested holdt med sine ringe Midler i det Hele Landets Grændser dækkede, og førte Krigen over paa Fjendens Grund. Hans Modstander, Oluf Stake, skal have sagt: „*Hafde Jyttekongen hafft tocke*
79 *mange Sestedder i Holstein och Jylland, Lennert Torstenson hafde icke gaaet saa lijke till.*“

Krigen var endt — nu gjaldt det at forbedre Landets indre Tilstand, hvis mangehaande Brøst den yder-

ligere havde ladet føle. Schested saae, at Danmark maatte tage mere Hensyn til Norge — dette Land maatte have mere Selvstændighed; Stændernes Ønsker maatte kommes noget imøde — hvis man vilde bevare Baandet mellem Rigerne. Almuens Upaalidelighed, som under Feiden havde vist sig, gjorde en ordentlig Hær endnu mere paatrængende nødvendig, saameget mere som efter hans Mening en Krig med Sverrig fordelagtigst kunde føres fra Norge, hvad han allerede ved denne Feides Begyndelse havde forestillet Kongen, men som af „andre Seniores“ var blevet lidet agtet eller forstaaet. Mange Forhold maatte forandres, om man skulde vente, at Normændene i en følgende svensk Krig vilde holde Stand og føle sig deres Konge forpligtede. Han frygtede, at man i Danmark ikke agtede ret paa dette, og længtes efter, saasnart det blev ham muligt, at reise ned for personlig ret indtrængende at gjøre sine Forestillinger derom indlysende. Hvor stærkt alt dette laa ham paa Sinde, kan sees af hans Breve til hans Fætter, Cantsleren (Bilag S. 18, 32 og 34), hvor han udtaler sig om disse Ting. Meget forelaa og meget var der at overvinde, men han „trøster sig hver Dag, at han er født til Arbeid og har Lyst til Arbeid og kan staae Arbeid ud . . .“, og beder Cantsleren endelig ikke spare ham med Forretninger. Han udtaler her et Sted i Anledning af nogen Uoverensstemmelse mellem hvad han holder for bedst og hvad der befales ham, at „den største Kunst er at skikke sig udi en Ting, som gaaer allermest udimod“ — lidet kunde han dengang ane, paa hvilken uhyre Prøve Livet i saa Henseende vilde

sætte ham. Disse Breve med den hele Samling, hvortil de høre, Sehesteds Copibog af 1645, gjenspeile som intet andet Tiden og Tilstandene, og fremfor Alt vise de os ham selv lyslevende. Copibogen (594 Breve) er trykt i „Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie"; en lille Del deraf er her medtaget (Bilag S. 8). Ligeledes som Bidrag til Sehesteds Charakteristik meddeles en Samling Resolutioner paa Bønskrifter fra Statholderskabets Tid (Bilag S. 92), af hans Supplikationsprotokol.

I Oktober afholdtes Stændermøde i Christiania.
80 Under Sehesteds Ophold i Kjøbenhavn havde Kongen paalagt ham med Rigsadmiralen eller, naar denne var afreist med Flaaden fra Norge, med Jens Bielke at overveie, hvorledes Kronens Indkomst i Norge kunde forhøies, og forhandle derom med Stænderne. I denne Hensigt foretog han vidtløftige Undersøgelser, som før berørt, og bad om Cantslerens Betænkning over hans herom forfattede Udkast. Han anbefalede den af Kongen selv foreslaaede Forhøielse paa Lehnenes Afgifter og foreslog blandt Andet den Side 38 omtalte Medhjælper-Institution afskaffet, „efterdi de Medhjælpere ikkun gravere Bonden ved Beskatning og Andet;" ligeledes at afskaffe de Gaver til Præsterne, hvormed disse betynge Bonden, som Jordefærdspenge over deres egen gode Villie, Penge for Brudevielser, Trolovelser, Daab, Skrifte, Afløsning o. s. v., „som af en Del Præsters Gjerrighed og en ond Vane for en Rettighed er kommen udi Brug." Et vigtigt Punkt for ham var, at Bonden maatte kunne faae Forlindring i Skydsbyrden, som paahvilede ham ligeoverfor Kronen og Adelen, „paa

det han kan have Tid og Middel at samle Noget til at aflægge sine Skatter og anden Besværlighed at udstaae . . ." Istedetfor Friskyds kunde da gives Adelen andre Privilegier. Standen havde denne Ret, ikke blot for sig selv, men ogsaa for sine Tjenere. Om denne Sag bemærker Cantsleren, det kunde være tjenligt, „at en Træhest eller noget sligt Terriculum bliver commenderet at sættes paa hvert Skydsskifte for dennem, som uretmæssig Skydsfærd uden rigtig og tilbørlig Pas og Beskeden vil tage." Træhesten, hvorved vel Mange forestille sig en Straf, blot til Pinsel for Bønderne, tænkes da her anvendt til deres Gavn.

Sehested bestemte selv, hvad der skulde forelægges Stænderne ved Mødet, og skrev til Kongen derom. 81
De fornemste Punkter foruden Indkomstens Forhøielse vare: Landforsvaret — Rostjenesten, Landregimenterne, Fæstningerne, Grændsernes Forsikkring; Søforsvaret — Defensionsskibenes Indretning, som under Krigen havde vist sig aldeles ikke at svare til Bestemmelsen; Tolden og Trafikken; Bjergværkernes Drift; Skydsfærds Forlindring eller fuldkomne Afskaffelse; Veienes Forbedring. Disse og flere vigtige Spørgsmaal, som man baade i Danmark og Norge flere Gange tilforn havde havt for, men uden Resultat, fordi enten den Ene eller den Anden ikke vidste Besked om dette eller hint, haaber han ved Hjælp af den Kundskab og Erfaring, han har indhentet baade i Krig og Fred, nu at kunne faae bragt til Afgjørelse.

Den 24de October kom Stænderne sammen. Efterat have forelagt dem sine Forslag og forhandlet med dem, tog Sehested deres indleverede Erklæringer for sig og fattede tilligemed Cantsleren og sex andre Lehnsherrer
82 paa Kongens Behag Resolutioner over hver enkelt Post. Denne saakaldte „Forretning“, som var af 10de December 1645 og senere blev vedtagen af nogle andre Lehnsherrer og Adelsmænd, blev forelagt Kongen og Raadet.

Den udskrevne Liniearmee foresloges beholdt og forstærket, saa at den kom til at bestaae af omtrent 7300 Mand, samt forsynet med saamange Officerer, at den altid kunde være færdig til Udrykning. Dette meget vigtige Punkt blev vedtaget. Men i et andet herhen hørende væsentligt Spørgsmaal fik Sehested ikke sit Ønske opfyldt. Han vilde nemlig endvidere, at Soldaterne skulde indkaldes skiftevis engang om Aaret til Exercits og Arbeide paa Fæstningerne. Dette Forslag frafaldt Regeringen, for, som de sagde, ikke at besvære Bonden med den dertil fornødne Skat. Det synes ogsaa af Andet at fremgaae, at man i Danmark endnu ikke ret havde faaet Blik for Øvelsens Betydning for Hæren.

Angaaende Rostjenesten tilbod Adelen at give aarlig i Fredstid istedetfor en Hest 60 Rdl. at henlægges i en Landkiste paa Akershus, og i Feidetid at præstere det Dobbelte eller virkelig Rostjeneste, hvilket blev bifaldet.

Med Hensyn til Beskatningen foresloges, at der skulde gives halv saameget som i Feiden, nemlig sex

Rdl. af hver Gaard og en Rdl mere, hvis Indcommanderingen skulde finde Sted. Sex Daler Skatten blev samtykt.

Idet den tidligere personlige Skat gik over til en Grundskat, som fordeltes efter Landskylden, blev Skatte- 83
væsenet i dette Aar endelig ordnet. Sehesteds betydelige Arbeide med denne Sag kan sees af Fremstillingen Bilag S. 180 flg.

De ovenomtalte Bestemmelser bleve ikke tagne før ved Herredagen i April det næste Aar, efter at Statholderen var kommen til Kjøbenhavn. I Februar var han endelig bleven færdig til at reise til Danmark. Han var bleven opholdt, foruden af Forretninger, ved at hans Hustru, som gjerne vilde følge ned med, var syg. Hun
havde været angreben af den da i Christiania grasserende 84
„Flekfeber“ tilligemed deres lille Datter. Dette Barn, som blev det eneste af Sehesteds Ægteskab, var født 1643 (?) og havde faaet Navnet Christiane Sophie*).

---

*) Sehested havde en naturlig Søn, Jens Steen Sehested, som 1676 fik Tilladelse til at bære Navnet Sehested og føre Slægtens Vaaben med en venstre Guld Skraabjelke derover. Hans Fader gav ham Tybjerggaard, og da han 1679 ægtede Mette Sophie Parsberg, blev han ogsaa Eier af Selleberg. Som ung gik han i Krigstjeneste og steg til Generallieutenant. (Adelslexikon 2. B. S. 165, de Bentzonske Stamtavler Geh. Arch. og Hofmans d. Adelsmænd 3. B. S. 75). Han vandt som Digter megen Anseelse hos sin Samtid — der satte ham ved Siden af Kingo. Det blev endog sagt om ham: Poeta nascitur, non fit. (N. M. Petersens Litteraturhist. 2den Udg. 3. B. S. 448).

Efter Angivelsen paa den Bentzonske Stamtavle blev han født 1635 og døde 1690. (I N. M. Petersens Literaturhistorie hedder det, at han døde som Oberstlieutenant 1698, efter Sigende 55 Aar gammel).

Fra ham nedstammede Sehested'erne til Rothstenseie.

Af de øvrige paa Stændermodet vedtagne Punkter udsattes de fleste til Afgjørelse ved den til næstfølgende 6te Juli berammede norske Herredag, ved hvilken Kongen selv vilde indfinde sig.

Paa samme Tid som de omtalte Sager forhandledes, var Sehested beskæftiget med Oprettelsen af en Post mellem Danmark og Norge, idet han og Rigshovmesteren, Corfits Ulfeldt, ved kongelig Skrivelse af 4de April, fik Befaling til at overveie, hvorledes bestemte
85 Postbude kunde anordnes mellem Rigerne, fornemmelig mellem Kjøbenhavn og Slottene Bahus og Akershus. Ved Skrivelse af 23de samme Maaned befaler Kongen Sehested „ved de forordnede Postbude“ jævnligt at correspondere med Rigshovmesteren om Indtægten, at man kan vide, hvormeget deraf kan ventes til Danmark og til hvilke Tider.

Under Krigen havde Sehested, naar Penge fattedes, holdt Alting gaaende ved Hjælp af sine egne Midler og sin Credit, og Kronen stod saaledes i betydelig Gjæld til ham. Efter hans Begæring forordnede Kongen Rigshovmesteren, Rigsmarsken og Rigsadmiralen
86 til at gjennemsee alle hans Liqvidationer og Afregninger vedkommende Hvervingerne med Generalcommissarius Niels Lange, som tilligemed to andre Adelsmænd forestod Regnskabsvæsenet — hvilket ved Krigens Begyndelse efter Sehesteds Ønske var blevet dem overdraget, da han selv skulde føre Hæren —, samt eftersee, hvor høit hans Forstrækning til Kronen i Penge af hans egne Midler beløb sig; og skulde de underhandle med ham om Afbetaling. Efter dette Gjennemsyn fandt de

nævnte Mænd, at der „paa det hvervede Folk“ tilkom ham 94,379 Rdl., hvilken Sum, som egentlig var bleven sparet, Kronen til Forlettelse (see Kongens Breve af 8de Mai, Bilag S. 40 og 41), han havde ladet staae ukrævet, foruden 46,482 Rdl., som han havde forstrakt i rede Penge; ligesom han heller intet havde krævet paa sin egen Person, efter sin Generals-Bestalling. I Betragtning af de ringe forhaandenværende Pengemidler afstod Sehested henved Halvparten, foruden hvad der kunde tilregnes ham paa hans egen Person, og erklærede at ville for al anvendt Bekostning og Besværing lade sig nøie med 50,000 Rdl. for at kunne afbetale dem, han igjen var skyldig, hvilken Sum Kongen efter de nævnte Mænds Forslag bevilgede, at han maatte hæve af den til Gjældens Aflæggelse og Forsvaret bestemte Contribution; erklærende derhos at have vel optaget hans tro og flittig Tjeneste og betragtet, med hvor stor Besværing, Vindskibelighed, Dexteritet og Sparsomhed han havde paataget sig og ført dette Krigsvæsen, som han i alle Maader havde styret til Kongens Tilfredshed.

For de 46,482 Rdl., han havde forstrakt Kronen af sine egne Midler og Andres, af hvem han havde laant, tillod Kongen ham i et særdeles Gjældsbrev aarlig at tage sin Betaling af Contributionerne, samt forpligtede sig for sig og sine Efterkommere til, hvis Sehested døde, før den hele Sum med Renter var afbetalt, at betale det Resterende til hans Arvinger. Sehested benyttede imidlertid ikke den i dette Brev givne Tilladelse.

Endvidere bad Statholderen, at kongelige Commissarier maatte forordnes til at forhøre over hele Landet, om Nogen havde indbragt Klage over Officerer eller Andre, uden at være bleven hørt, eller om han til Krigens Fortsættelse havde kortet Nogen Noget, uden at det igjen var bleven erstattet. Ifølge Kongens Ordre herom for Akershus Lehns Vedkommende skulde med Fogder og Sorenskriver den omtalte Undersøgelse foretages, og Erklæring forelægges Kongen ved Herredagen, saa Ingen skete Forkort, som med Rette kunde have noget at prætendere, hvorefter uhjemlede Klager i Fremtiden ikke skulde tilstedes.

Ligesom Sehested havde været den Høistbefalende under Krigen, saaledes overdroges ham fremdeles den øverste Ledelse af Hærvæsenet. Paa et af ham indgivet Indlæg om Militien med Spørgsmaal angaaende
87 dens fremtidige Bestyrelse, svarede Kongen, han vilde for det Første ikke have nogen General-Major i Norge, da Alt til Militiens Anordning og Bestyrelse noksom kunde forrettes ved Sehested selv, som skulde have den øverste Commando, Inspection og Direction over
88 Militien med Fuldmagt til at forordne Commissarier, indsætte og afsætte Officerer m. m. Det fastsattes ligeledes, at han engang om Aaret skulde forskrive de fornemste af Stænderne for at forhandle med dem om Rigets Anliggender, og aarlig derom give Kongen Relation. Samtidig med at hans Magt og Omfanget af hans Forretninger saaledes udvidedes, skænkede Kongen ham ogsaa en betydelig Forøgelse af hans Ind-

tægter, idet han gav ham hans Lehn Akershus kvit og frit for al Afgift.

Rigsraadet var ved denne Herredag meget optaget af at bilægge en Strid mellem Kongen og 89
Marsken, Anders Bilde, som var opstaaet forrige Aar ved et Brev fra Marsken til Rigsraadet, hvori han, maaske i en temmelig skarp Tone, beretter Adelens Svar paa en til den rettet Opfordring om en Hovedskat, hvilken Form af Skat, der paa usædvanlig Maade greb ind i dens Privilegier, havde mødt afgjort Modstand. Det lykkedes at faae Striden jævnet, fornemmelig ved Cantsleren Christen Thomesens Hjælp. Paa samme Tid, uvist om i Forbindelse med denne Sag, forefaldt et heftigt Sammenstød mellem Hannibal Sehested og Anders Bilde. Fra Hamborg skrives den 17de April 1646 til Gazette de France, at der i Kjøbenhavn har været en stor Strid mellem Marsken og Statholderen i Norge, som skulde have duelleret den følgende Dag, hvis de ikke vare blevne forligte af Rigshovmesteren. De nærmere Omstændigheder ere ikke meddelte.

Under dette Ophold i Kjøbenhavn gjorde Sehested sin voxende Indflydelse gjældende til Fordel for sin Svigermoder Kirsten Munk, hvis Sag for Børnene og Svigersønnerne, uden at tale om de Førstes naturlige Kjærlighed til deres Moder, var af indgribende Betydning under deres særegne Forhold. Siden 1630, da hun paadrog sig Kongens Unaade, havde Fru Kirsten været henvist til Gaardene Boller og Rosenvold, hvor- 90
fra hun stadigt gjennem sine Tilhængere udsendte sine Fordringer og Klager. Dette Forhold mellem Kongen

og Fru Kirsten maatte, efterhaanden som Børnene bleve voxne, afføde allehaande Misligheder. Børnene, som nærmest kjendte Sagen gjennem Moderens og hendes Venners Fremstilling, stillede sig paa hendes Side, vilde ingen Skyld see hos hende og toge hende ideligt i Forsvar ligeoverfor Kongen, ofte ikke uden Trods og Opsætsighed; og Kongen søgte paa sin Side at vise dem, at hun ikke fortjente deres Agtelse. Fru Kirstens Venner arbeidede bestandigt for hende, men gjorde herved, om ogsaa en enkelt Gang en Ubetydelighed kunde opnaaes, kun Sagen værre. Thi ved at see hendes Parti blive dristigere, og Mistilliden mod sig at udbredes, tilskyndedes Kongen til at tage endnu stærkere fat, og blev saaledes endogsaa ofte tilbøielig til at føre Sagen offentlig frem, for at vise sin Ret for Verden. Ved Aar 1635 ansøgte nogle af Fru Kirstens Venner hos Kongen om Lov for hende til at reise, hvorhen hun vilde, med den fripostige Tilføielse, at hun var uvidende om Grunden til, at der var lagt Baand paa hendes Frihed. Kongen lod hende strax derpaa underkaste et Forhør, ved hvilken Leilighed hun dog intet tilstod, og derefter føre til Stiernholm Slot ved Horsens, hvor hun holdtes indespærret et Fjerdingaar. Sin stærkeste Modstander havde Kongen i hendes Moder, Fru Ellen Marsvin. Efter først at have gjort et Forsøg hos Kongen skriftligt, begav hun sig 1636 til ham paa Antvorskov og talte Datterens Sag paa en Maade, som meget opbragte Kongen; en edelig Erklæring, han derpaa lod hende forelægge, kunde hun dog ikke underskrive; Kongen

lod nu Dorothea Elisabeth, det yngste Barn, som han ikke vilde anerkjende, føre til Hamborg, og Fru Kirsten fik Husarrest paa Boller, som varede henved fem Maaneder. I sin fortsatte Kamp med Fru Ellen kunde det aldrig lykkes Kongen at faae hende til at afgive en bestemt edelig Erklæring om hendes Opfattelse af Datterens Forhold. Han truede flere Gange med at bringe Sagen for Herredagen, men dette vidste Fru Ellen altid at afvende. Kongen vilde imidlertid, at hans Børn skulde sættes istand til selv at dømme i dette Anliggende, og anordnede i denne Hensigt en Sammenkomst med Fru Ellen, ved hvilken alle Børnene skulde være tilstede, og hvor han da vilde forelægge dem den hele Sag. Dette Møde fandt Sted, medens Hannibal Sehested var i Spanien. Nogen Forandring i Forholdene opnaaedes dog ikke herved, og Alt stod ved det Samme nogle Aar, da i Vinteren 1645 yderligere Spænding indtraadte. Under et Besøg, Kongen paa den Tid aflagde i Hertugdømmerne, hørte han, at Sophie Elisabeth og to af hendes Søstre havde været hos Fru Kirsten uden hans Vidende. Hans Vrede herover imødegik Døttrene med temmelig Dristighed; de stode paa deres formentlige Ret og forsvarede deres Handlemaade med Citater af Bibelen. Kongen henvendte sig nu til tre ansete Theologer, Sjællands Biskop, Jesper Brochmand, og Professorerne Hans Hansen Resen og Laurits Mortensen Scavenius, og forlangte, at de skulde erklære sig over Døttrenes Forhold. Hovedindholdet af deres Svar var, at Døttrene havde havt Uret i at besøge Moderen, da det var imod

deres Faders Villie. Kort efter blev Dorothea Elisabeth sendt til et Carmeliterkloster i Cölln, og Kongen tænkte, som der siges, paa at lade Fru Kirsten arrestere igjen. Saaledes stode Sagerne, da Hannibal Sehested i Februar 1646 kom ned fra Norge. Han intercederede nu hos Kongen for sin Svigermoder i Forening med sin Fætter Cantsleren, og deres Bestræbelser kronedes med Held. I Begyndelsen af April lovede Kongen, at han for dennegang vilde lade Fru Kirsten i Ro, og den 14de samme Maaned tillod han Børnene at besøge hende, Døttrene dog kun i Forening med deres Mænd, og hende selv „at være og reise, hvor hun havde nødvendig at bestille, dog at hun hverken kom, hvor han var, eller med sine Visitter noget foretog, som ham kunde være til Fortræd.“ De stridende Parter vare saaledes forsaavidt forsonede.

Hannibal Sehested havde ikke deltaget i den øvrige Families unyttige og irriterende Henvendelser; men da det gunstige Øieblik var der, lagde han sit Ord ind — med Virkning.

Medens Sehesteds Stjerne var i prægtigste Stigen, var den anden mægtige Svigersøn Ulfeldts i disse Aar dalet noget. I 1636 havde han ægtet Leonore Christine. Allerede to Aar før var han ved Prinds Christians Formæling bleven Elephantridder, og 1637 udnævntes han til Statholder i Kjøbenhavn. Medens han beklædte denne Post, sendtes han flere Gange i diplomatiske Ærinder til England og gik ligeledes som Gesandt til Rigsdagen i Regensburg 1641, ved hvilken Leilighed han af Keiseren blev optaget blandt de

tydske Rigsgrever. Hans Indflydelse hos Kongen var betydelig, og da han 1643 modtog Rigshovmesterembedet, Landets høieste Værdighed, kan han vel siges at have naaet Toppunktet af ydre Lykke og Ære. Men fra dette Øieblik begyndte meget at blive anderledes. I Udøvelsen af sin nye Embedsmyndighed viste han sig anmassende og egenmægtig, og Kongens Forhold til ham kølnedes mærkeligt. Hans Optræden krænkede Kongen og opbragte ham tilsidst. Som Exempel kan anføres, at han forbød Rentemestrene at udbetale Noget efter Kongens Anvisning, naar det ikke var contrasigneret af ham selv. Under Krigen ophidsedes den almindelige Stemning imod ham. Danmarks udfordrende Optræden mod Sverrig i Toldsagen, som for en Del havde fremkaldt Krigen, var man tilbøielig til at tilskrive hans Indflydelse. Man harmedes over hans Ligegyldighed for Vibes Advarsler, og over den slette Tilstand, hvori ved Krigens Udbrud Flaaden befandt sig, som han havde at sørge for. Kongen delte den almindelige Misfornøielse. At han ikke mere havde Tillid til Ulfeldt, traadte skarpt frem, da han lod ham, som var en af Commissarierne ved Fredsforhandlingerne i Brømsebro, hvorom Nogle mente, at de mod Slutningen indtrædende gunstigere Chancer kunde have været bedre benyttede, undgjælde for det sørgelige Resultat og, efterat have underskrevet Fredsbetingelserne, ved et heftigt Udbrud gav sin Misstemning imod ham tilkjende. I Modsætning til Ulfeldts føromtalte Befaling til Rentemestrene, bød Kongen, at disse intet maatte udbetale uden efter hans egen Ordre. Rigshovmesteren,

som ikke kunde føle sig tilfreds i sin Stilling, bad om sin Afsked, men Kongen fandt sig ikke beføiet til at give ham den. Under den fortsatte Udøvelse af sin Embedsmyndighed ophidsede Ulfeldt Kongen yderligere imod sig, og Spændingen vedblev, indtil nogen Forbedring i Forholdet indtraadte paa samme Tid som Kongen lod sig formilde ligeoverfor Fru Kirsten. Ulfeldt, som vel ikke desto mindre kunde ønske at fjerne sig nogen Tid fra Hoffet, ansøgte om at maatte reise til Paris for at raadspørge en Læge angaaende en Sygdom i Benet, han længe havde lidt af, hvilket blev ham indrømmet, og samtidig overdrog Kongen ham diplomatiske Ærinder baade til Holland og Frankrig. I Juni begav han sig paa Reisen med sin Hustru og et talrigt Følge.

Omtrent paa samme Tid vendte Sehested tilbage til Norge fra den danske Herredag for at træffe Forberedelser til den forestaaende norske. Endnu medens
91 han var i Kjøbenhavn, havde han faaet Underretning fra vedkommende Foged om, at Almuen i Idre og Særna nægtede at skatte til den norske Krone. Det var de to Sogne, som ved Krigens Begyndelse havde givet sig under Sverrig (S. 61). Med deres Indtagelse var det gaaet ret mærkeligt til. De to smaa Bygder laae ligesom skudte ind i Sverrig, midt i Grændseskovene, afsides og kun løst forbundne med Moderlandet. De Svenske fandt, at de laae beleiligt, og et Foretagende imod dem besluttedes fra Dalarne. Da Landshøvdingen meddelte Dalekarlene Planen, viste de sig ikke uvillige; men syntes ikke om nogen af de Anførere, han foreslog.

Han spurgte dem endelig, hvem de ønskede, og de valgte da strax deres Præst, Daniel Buschovius. „Få vi vårom Daniel, så farom vi gladom åstad!“ raabte de. Præsten undskyldte sig først med, at saadant ikke passede med hans Embede, men gav tilsidst efter. Med 200 Dalekarle, forsynede med hvad Vaaben man havde for Haanden, begav Hr. Daniel sig da paa Vei. Som Adjutanter havde han paa den ene Side en gammel Soldat med en uhyre Musquet, ved den anden sin Klokker med Messebogen. Fire Dage efter kom de aldeles uventede til Særna og omringede Byen. De faa og uforberedte Indbyggere synes at have fundet den ene Krone saa god som den anden, og gjorde intet Forsøg paa Forsvar. Daniel Buschovius kaldte dem sammen, traadte frem iblandt dem og oplæste sin Fuldmagt, „at tilbyde dem Gudstjeneste, Lov og Ret lige med Sverrigs andre Indvaanere; men hvis dette ikke antoges, at hjemsøge dem med Ild og Sværd.“ Almuen glædede sig ved at see en Præst imellem sig, hvilket i disse fjerntliggende Egne var en Sjeldenhed, og overgav sig uden mindste Modstand. Nu holdt Mester Daniel Gudstjeneste. Han prædikede, viede, døbte og gav hele Menigheden Alterens Sakramente. Af de Børn, som døbtes, vare nogle saa gamle, at de selv toge med Præsten i Messebogen, saa et af Bladene reves itu. Derpaa vendte han hjem med sine Dalekarle, ledsaget af tre norske Bønder, som paa Idres og Særnas, samt den mellemliggende Grænd, Hedes, Vegne hos Landshøvdingen i Dalarne svore Sverrigs Krone Troskab. De Svenske beteede sig herefter som Herrer

paa disse Steder, ogsaa efter Fredstraktaten i Brømsebro, skjøndt Idre og Særna ikke her vare nævnede og altsaa ved dens Afslutning burde falde tilbage til Norge. I December 1645 sendte Bygderne Per Erikssøn, en Stedsøn af deres som meget svensksindet omtalte Bondelehnsmand, Peder Olufsøn, til Stockholm, hvor han for Dronningen gjentog den i Marts 1644 for Landshøvdingen foreløbig aflagte Troskabsed.

Dette kunde selvfølgelig ikke gaae upaaagtet hen. Endnu under Krigen havde Fogden Christen Jensen sendt Bud til disse Bygder om at sende Nogle til ham med Skatten; men Ingen mødte. Efter Freden begav Præsten i Elverum, hvortil de to Sogne hørte som Annex, sig selv til Særna, oplæste Fredsbrevet for Almuen og formanede dem til deres Pligt; men Almuen vilde blive ved sit nye Fædreland, og Præsten opnaaede Intet. Fogden gjorde et nyt Forsøg paa at indkræve Skatten, og dennegang undskyldte Almuen sig med, at de Svenske med Vold og Trusler havde tvunget dem til Frafald og dertil fortalt dem, at Regeringerne i Danmark og Sverrig vare blevne enige om, at de for Fremtiden skulde tilhøre det sidstnævnte Land, hvad ogsaa Dronningen havde forsikkret den Mand, de havde sendt for af hende selv at erfare Sandheden. Fogden sendte nu Indberetning om Sagen til Kjøbenhavn til Statholderen. Sehested udstedte herfra et aabent Brev til Almuen i Idre og Særna, hvori han erklærede, at han ansaae deres Undskyldninger for Udflugter og Opdigtelser og derfor nu bestemt opfordrede dem til at vende tilbage til deres Pligt og den Lydighed, de skyldte Norges

Krone, hvis de ikke vilde udsætte sig for, ved næste norske Herredag at blive tiltalte og straffede. Brevet tilstilledes Fogden, som ved en Søn af Præsten i Elverum lod det oplæse fra Prædikestolen i de frafaldne Sogne. Heller ikke denne Gang vandtes noget Resultat. Almuen medgav Præstens Søn en Erklæring under 8 Mænds Signeter, hvori de, som før, forsikkrede, at Svenskerne havde tvunget dem, og at de med Glæde vilde anerkjende deres gamle Konge, hvis han blot kunde forsvare dem mod de Svenske.

Da Sehested i Juni kom til Akershus, forlangte han af Fogden Erklæring om, hvorledes de to Sogne havde forholdt sig efter hans aabne Brevs Forkyndelse og „om det var Frygtagtighed eller Modvil eller de 92
Svenskes Trusel og Overtalelse". Otte Dage efter bragte Fogden en skriftlig Beretning, hvori han fremstillede Almuens Erklæring, med mere til Sagen henhørende, og tilføiede, at deres Troskab mod Riget ikke syntes at være god, eftersom de hverken havde agtet hans eller Præstens Opfordringer, men uden Raadføring med den norske Øvrighed havde sendt Per Erikssøn til Stockholm; og at det var hans og Fleres bestemte Mening, at det var Bondelehnsmanden Peder Olufsøn og hans Stedsønner, der havde forledt den anden simple Almue. Sehested paategnede Fogdens Beretning denne Resolution:

Fogden skal ved næste Officerer eller andre bekvemmere Middel lade tage disse Anførere ved Hovedet.

Hannibal Sehested.

Det havde vel været den Maade, som kunde have bragt den frafaldne Almue til Lydighed, om det var skeet saaledes. Men foreløbig blev Intet foretaget, før Kongen selv kort efter kom til Akershus, hvor Sagen
93 blev ham forelagt til Afgjørelse. Han befalede Sehested at gjøre et nyt Forsøg og tilkjendegive Bønderne, at hvis de ikke strax vendte tilbage til deres Pligt, skulde de have deres Odelsgods forbrudt. Denne Opfordring blev ligesaa virkningsløs som de tidligere, og Idre og Særna forbleve under Sverrig. Thi de Forhandlinger, som herefter begyndtes med de svenske Autoriteter, førte ikke til Noget. Sverrig beraabte sig paa den Stærkeres Grunde, fornemmelig „at Idre og Særna hørte til Herjedalen og derfor med den vare dem afstaaede“, uagtet Herjedalen hørte til Trondhjems Stift, og de omtvistede Sogne laae under Akershus — og lode sig ikke noget afdisputere.

Sehested sendte i Foraaret 1647 sin General-Mønsterskriver Jørgen van Delden til Falun med et Brev til Landshøvdingen i Dalarne, Johan Berndes, hvori han spurgte, med hvad Ret den svenske Regering imod Fredstraktaten beholdt Idre og Særna. Ved Siden heraf gav han ham det hemmelige Hverv, paa Reisen at udforske Stemningen i Sverrig; skaffe sig hvad Underretning, han kunde, om Forholdene, om hvad der var besluttet paa det sidste Møde i Stockholm angaaende Krigen i Tydskland, om Udskrivningen, Skatterne og Tolden, om Dronningens Kroning eller Giftermaal; om hvad Folket mente om den sidste Fred, og hvorlænge den kunde vare. Endvidere skulde han see at udforske,

hvorledes man var tilfreds med Regeringen; om de fem regerende Herrers Magt endnu var den samme som medens Dronningen var umyndig, især hvor stor Rigskantsleren Axel Oxenstiernas Myndighed var. Om danske og norske Forhold maatte han derimod kun udtale sig med stor Forsigtighed og skulde søge at overbevise de Svenske om, at man her ikke tænkte paa noget Fredsbrud, fordi Landene ikke vare istand dertil, og de Danske og Norske af Naturen heldede til Fred.

I det Brev, Jørgen van Delden bragte tilbage som Svar fra Landshøvdingen, paastod denne, at Idre og Særna vare overleverede til Sverrig, og at det var ligegyldigt, til hvilket Lehn de før havde hørt; „thi Naturen og selve Situationen“ stadfæstede det saaledes efter Fredsfordraget; han haabede derfor, at Statholderen vilde paalægge sine Underordnede at holde sig fra de to Sogne og ikke give Anledning til Vidtløftigheder.

Derpaa henvendte man sig til Dronningen. Ved Nytaarstid 1648 befalede Kongen sin Resident i Stockholm, Peder Juel, at opfordre hende til at tilbagelevere Idre og Særna; hendes Svar var som Landshøvdingens: de vare hende afstaaede med Herjedalen, og det kom ikke an paa, under hvilket Lehn de tidligere havde ligget.

Frederik III gjorde strax efter sin Thronbestigelse endnu en Henvendelse til Dronningen i denne Sag, som man for Principets og Exemplets Skyld ikke gjerne lod falde, skjøndt den i sig selv ikke var af stor Betydning — fremdeles uden Nytte.

Endelig anførtes dette Punkt som en af Grundene i Krigserklæringen 1657.

Vi vende tilbage til Juni 1646, da Sehested var kommen hjem til Akershus, og Herredagen var fore-
94 staaende. Den 30te samme Maaned reiste Kongen til Christiania. Det blev den sidste Gang, han besøgte sit kjære Norge. Normændene hilste ham med Glæde, og denne Stemning forhøiedes end mere, da Kongen offentlig takkede dem for deres Tapperhed og Troskab i den sidste Krig. Adelen gav han, til Løn for dens gode Forhold under Feiden, de to betydelige Privilegier, Sagefaldsretten og Hals- og Haandsretten, hvilke den
95 hidtil havde manglet, samt Skattefrihed for sine Tjenere, som den kun tildels tidligere havde havt; hvorimod den opgav sin Toldfrihed og sin Friskyds og lovede, for Fremtiden at erlægge til Kronen det Samme, som den danske Adel maatte bevilge. Den norske Adel, som aldrig havde opnaaet nogen ret Blomstring, var paa Christian II's Tid helt indsvunden, ja næsten uddød, og bestod nu mest af indvandrede danske Adelsmænds Efterkommere, næsten alle nedstammende fra
96 den navnkundige, med den nævnte Konge samtidige Fru Inger til Østråt gjennem hendes fem Døttre, der havde ægtet danske Mænd.

97 Kjøbstæderne fik, formedelst Sehesteds Erklæring, at de i Krigen havde vist sig villige til Kronens og Rigets Tjeneste, Afslag paa den halve Part af Skatten i indeværende Aar.

Kongen holdt selv Ret nogle Dage. Med Hensyn til Almuens Supplicationer blev truffet forskjellige Bestem-

melser. Da der klagedes over, at Sorenskriverne skrev
alt for lange Supplicationer for dem, blot for at faae 98
desto flere Penge, ligesom ogsaa at Andre, der fremførte deres Stævninger og Bønskrifter, toge for meget derfor, befalede Kongen Statholderen at overveie, hvormeget for saadant burde tages, og man fastsatte bestemte Priser, som ikke maatte overskrides. Og da det ligeledes androges, at Sorenskriverne ofte vægrede sig ved at skrive især saadanne Klager, som angik dem selv eller Fogderne, befalede Kongen, at en skikkelig og ærlig Mand skulde forordnes i hvert Lehn, som kunde skrive Almuens Klager for dem, naar Sorenskriveren negtede det. Paa den anden Side søgte man at forhindre, at urolige Hoveder og Løsgængere, som det ofte var Tilfældet, ophidsede Almuen til Misfornøielse med det Bestaaende og gjorde sig en Indtægt af at skrive Supplicationer for den. Saadanne Machinationer forbødes strængelig under alvorlig Straf for Ophavsmændene. De uoplyste Bønder, som hverken kunde læse eller skrive, maatte lade sig nøie med at sætte deres Segl under hvad man læste op for dem, og kunde saaledes let komme til at bekræfte mere, end de vidste af. De fragik ogsaa ofte, hvad de engang havde sat deres Signeter under, sigende, at Supplicationen var kommen til at indeholde Andet og Mere, end deres Mening havde været. Hvorledes det kunde gaae til, kan sees af en Undskyldning fra fire Lagrettesmænd, som vare indstævnede i Anledning af en saadan ved en senere Leilighed til Kongen indleveret Supplication. Efterat de to have

sagt, at om den Supplication, der blev oplæst for dem, vidste de tilforn aldeles intet, erklære de andre to: „Bel. jeg T. L., da er det enhver her omkring bevidst, at jeg moxen den ganske Sommer haver ligget ved Sengen, og udi samme min Sygdom Cristoph Holdt skikket til mig fra Hans Nafstad om mit Signet, hvilket min Kvinde hannem leveret, og jeg intet videre derom bevidst eller kan erindre undtagen efter min Kvindes Beretning som forskrevet. Angaaende jeg H. H., da laa jeg og var beskænket, der Hans Nafstad mig besøgte om mit Signet, hvilket min Kvinde hannem leveret, dog ikke tilforn var udi Raadføring med nogen udinden saadan deres Bedrift. Hvorudover dersom noget Utilbørligt udi be.te Supplication findes indført, jeg formener de selver bør at stande til rette.“ Almuens Supplicationer fra denne Tid ere saaledes neppe altid et umiddelbart Udtryk for dens Forhold og Stemninger.

Det magtpaaliggende Spørgsmaal om Anvendelsen af Norges Indtægter blev selvfølgelig paa denne Herredag forhandlet, og det blev med Hensyn til Stat-
99 holderens og Stændernes Ønske, at Contributionerne maatte forblive i Landet til dets Forsvar og Gjældens Aflæggelse, indrømmet, at Halvparten af de af Kongen og Raadet paabudne Contributioner, tilligemed alle dem, som Stænderne selv bevilgede, maatte blive i Riget, eftersom dets Gjæld viste sig at gaae op til 400,000 Rdl. Skjøndt den norske Gjæld altsaa ikke var ubetydelig, var den dog ringe i Sammenligning med den danske. I den første Halvdel af Christian IV's Tid var Finantsernes Tilstand god, men den tydske Krig gav

dem deres Knæk — „før Keiserens Tid“ betegner deres gyldne Periode — og værre blev det ved den sidste svenske. Det var derfor Regeringens bestandige Stræben i disse Aar at hjælpe paa Misforholdet mellem Indtægt og Udgift. Pengenøden gjorde sig ved denne Leilighed gjældende paa en Maade, som kunde være bleven bittert følelig for Norge, idet dets Hær, dets nationale Værn og Støtte, truedes med Undergang. Kongen befalede nemlig Statholderen med Ove Giedde,
Christopher Urne, Iver Wind og Jens Bielke, at afgive 100
Betænkning om forskjellige Spørgsmaal, deriblandt Udskrivningens Afskaffelse mod en Pengeafgift; og strax efter besluttede han Afskaffelsen, mod at Bønderne til Vederlag udgave en Skat til Aflønning af et hvervet Regiment paa 900 Mand. Officererne beholdtes i Tjenesten. For at Almuen dog ikke skulde være aldeles uøvet i Tilfælde af Krig, blev det anordnet, at den skulde skaffe sig „Gevær“ og møde frem til Mønstring.

Dette Skridt maatte have hidført Hærens fuldkomme Opløsning, som i 1628, hvis ikke Sehested havde hindret det. Men han holdt det Hele sammen, indtil han i Begyndelsen af næste Aar fik denne Bestemmelse tilbagekaldt og Hæren organiseret paany. Christian IV gav Norge sin Hær, men Hannibal Sehested opretholdt den under Tidernes Tryk, da Kongen var bleven gammel og maaske mindre klartseende.

Kongens norske Reise varede henved 7 Uger. Trods sin høie Alder sparede han ingen Møie, men reiste fra Sted til Sted for selv at tage Alt i Øiesyn;
fornemmelig besøgte han næsten alle Bjergværkerne, som 101

han fandt i lykkelig Fremgang. Sølvværket var i Opkomst; et nyt Kobberværk, som tegnede til at blive overordentlig rigt, var for kort siden optaget i Telemarken, paa hvilket Kongen den 27de Juli gav Marsilierne med Flere Privilegier — disse to rige Hollændere gavnede meget Værkerne i det Hele og havde Part, foruden i det Telemarkske, i Løkkens Kobberværk og Bærums, Eidsvolds og Morlands Jernværker — og Røraas Kobberværk, som skulde blive af saa stor Betydning, var optaget 1644 og fik i nærværende Aar Privilegier. Hvad der syntes at glæde Kongen meget, var at man for nylig havde funden en Guldmine der i Landet. Herom var allerede meldt ham til Danmark fra vedkommende Lehnsherre, at en Erts var funden, som mentes at være Gulderts, men det droges i Tvivl af de Bjergkyndige; og da Sehested i Slutningen af forrige Aar skrev til Kongen om Bjergværkernes Opkomst, og ligesom opmuntrede ham til selv at komme op og see dem, bemærkede han om den nye Erts: „Hvorledes den Beskaffenhed er med Christopher Gioes Gulderts, det haver jeg ikke endnu hverken af be.te Oberhauptmand eller andre ret kunnet fornemme, at derom noget Vist skal være Eders Kongl. Majst. at fortrøste, med mindre at Oberhauptmanden, som jeg dog ikke vil formode, ei forstaaer Haandværket og Proberen ret", eller at det fordølges af dem, som skulle anvise . . . Kongen begav sig selv til Stedet og tog nogle Stykker af Ertsen med sig til Akershus, hvor han lod Myntmesteren og Vardeinen med Flere undersøge det, men de paastode bestemt, at af den Erts kunde ikke vindes Guld. Kongen lod da bygge

en Ovn og prøvede den selv, udfandt en ny Maade at smelte Ertsen paa og fik Guldet frem.

Den første norske Guldmine var funden to Aar tidligere; dengang, under Krigen, lod Christian IV slaae Ducater med Paaskrift: Justus Jehova Judex. Af det Guld, der nu vandtes, prægedes Ducater med en Brille og Ordene: Vide mira domi.

„Tilstanden her i Riget er Gud være lovet god,“ skriver Kongen mod Reisens Slutning fra Mandal til Christen Thomesen.

Paa Grund af den hos Lehnsmændene almindelige
Forsømmelighed med deres Indbetalinger, befalede 102
Kongen nogen Tid efter sin Hjemkomst Sehested, ikke at give Kvittering paa noget Nyt, inden det Gamle fra forrige Aaringer var indkommet, for at alle Restantser paa engang kunde afskaffes, og gav ham selv i samme Anledning en Paamindelse. „Vi bede og naadigst ville,“ hedder det i Brev af 13de November, „at Du efter Vores forrige til Dig udgangne Befaling, samt Vor Stath. underskedlige Skrivelser, endelig og uden nogen Forsømmelse være tiltænkt, hos Gen. Commiss. i Vort Rige Norge inden . . Jul i det seneste at clarere og til Ende gjøre hvis Restantser for forleden saavel som nærværende Aar i dit Lehn kan findes, samt og forklare hvis Afkortninger i Skatterne være kan, med hvis andre Udgifter Du kan have, udaf hvad Aarsag og efter hvad Ordre det skeet er, efterdi Gen. Commiss. ikke forinden kan slutte eller clarere sit Regnskab, paa det saadant engang kan komme til Rigtighed, og intet formenges og misceres det Gamle med

det Nye, til Confusion baade for os saavelsom for Dig selv, dermed skeer Vor Villie.“

Ikke mindre end Hæren var F l a a d e n Gjenstand for Sehesteds levende Interesse og Omsorg. Den norske Flaade bestod fornemmelig af Defensionsskibe, hvilken Indretning tilsigtede ikke blot at skaffe et Søværn, men ogsaa at fremme Handelen, som Sehested ansaae for det fornemste Middel til at Landet kunde trives, og dette Værk blev ham derfor dobbelt magtpaaliggende. Kongen havde lagt Grunden 1628, men det var efterhaanden igjen faldet sammen, hvad der klart nok havde vist sig under Krigen. Paa Stændermødet strax efter Freden bragte Sehested denne Sag frem, og den var til Forhandling paa Herredagen. Det var hans bestemte Mening, at den bedst kunde sættes igjennem ved Hjælp af Fremmede, hos hvilke baade større Kyndighed og større Capital var at finde end hos Landets Børn, og den for de Tider usædvanlige Be-
103 stemmelse blev truffen, at Udlændinge, som vilde deltage, skulde tilstedes fri Religionsøvelse privat i deres Huse og offentligt paa nogle faa bestemte Steder i Riget — med Tilføielse, at om nogen Indfodt blandede sig deri eller forandrede sin Religion skulde han exhærederes. Men dette vakte Modstand hos Mange — „man haabede, at Gud vilde regere Kongens Hjerte saaledes, at disse Riger maatte forblive ubesmittede af saadan Forgift“ — Lehnsmændene fik Befaling til at opholde dermed indtil Videre, og Bestemmelsen blev senere ganske ophævet.

Det blev imidlertid befalet Statholderen at lade de Rhedere, som under Krigen havde vist sig forsømmelige, tiltale og straffe, og meddele Andre deres Privilegier. Den 3die November derefter indgav Sehested yderligere et Indlæg til Kongen i denne Sag.

Han begynder med at fremstille, hvad der har bevirket, at dette Værk ikke har vundet den forventede Fremgang: Først den Omstændighed, at kun ganske faa af Landets Indbyggere ere i Besiddelse af den fornødne Capital, ligesom ogsaa kun meget Enkelte have ret Forstand paa Handelen, „saa at *paupertas et ignorantia* er først tvende store og Hoved Aarsager, som hindrer baade Skibe, Trafik og Defension"; dernæst at de Rhederne forundte Privilegier have været for ringe, ikke have været rettelig fordelte og ikke ere blevne overholdte, m. m.; og endelig at disse Skibe ere blevne ilde medhandlede og belagte med Arrest i fremmede Lande. Derpaa viser han, hvorledes der efter hans Mening bør forholdes dermed: Fremmede maa tilstedes Adgang til at deltage; Skibene maae have større Frihed paa Tolden, hvorved Kronen vil staae sig formedelst Handelens Tiltagelse, thi „hvor Trafikken tager til, der prospererer Undersaatterne, hvor Undersaatterne prospererer, der haver Herren Affection, hvor Affection og Middel ere mellem Undersaatterne tillige, der kan en god Herre intet fattes, mens blive derved considerable baade inden og uden Riget, hos Venner og Uvenner." Handelen maa deles i Compagnier ligesom hos Hollænderne og andre Nationer, da det er den eneste Maade, hvorpaa Varerne kunne komme i Pris.

Handelsforbund maae sluttes med fremmede Lande, og Residenter ansættes til at paasee deres Overholdelse, som det skete ved den ham betroede Ambassade for Spaniens Vedkommende, hvorfra man siden ikke havde hørt om Overlast paa noget af Kongens Skibe. Paa denne Maade vilde paa faa Aars Tid mer end 30 Orlogsskibe kunne oprettes i Norge. Til Slutning lægger han Kongen disse Sager ret indstændigt paa Hjerte: „Mens dersom disse Forslag formedelst En eller Andens Tøkke og Apprehensioner skulle hentydes til Monopolium, som de dog ikke ere, og muligt derfore ei tilstedes, da haver man aldrig udi Norge enten Middel eller Trafik, meget mindre Orlog Skibe at forvente; mens et fordærvet, udarmet Land, som neppelig inden faa Aars Tid skal have mere Vare at forhandle, naar Skovene ved saadan Mængde af Last og uordentlig Udførsel aldeles ere udhugne, og Riget ligesom givet Fremmede til Ret og Bytte; — hvilket E. Kgl. Maj. dog ville engang ret selv betænke, og betimelig derudi ramme baade sig og sine Riger samt dessen Indbyggere til Tjeneste og Velstand."

Her er kun angivet nogle Grundtræk — Indlægget er meddelt som Bilag (S. 45). Man sammenholde det med Sehesteds Udtalelser Bilag S. 126, og det vil sees, hvorledes denne Sag er gjennemtænkt i sine Enkeltheder.

Kongen bifaldt Forslaget og bød ved Resolution af 17de Januar 1647 Sehested handle derefter, hvorpaa strax blev indledet Forhandlinger og truffen Overenskomster paa dette Grundlag, saaledes i Februar, Marts

og April med Christiania, Christianssand, Smaalehnene, Marstrand, Stavanger, Trondhjem og i August med Bergen.

Mange saae imidlertid skævt til dette Foretagende; man saae ikke gjerne Norge saa stærkt rustet, — fandt, at der vilde skee Kronen alt for stor Afgang paa Tolden, med andet, man kunde have at indvende, for ikke at tale om Misfornøielsen med den de fremmede Rhedere tiltænkte Religionsfrihed, og i Tidens Løb lagdes Hindringer iveien for Værkets Fremgang. Men 18 Aar senere blev dette Forslag gjenoptaget. I 1665 erindrede den daværende norske Statholder, Ulrik
Frederik Gyldenløve, Kongen, dengang Frederik III, om 104
„det Forslag, som af Hr. Hannibal Sehested var bleven proponeret Ao. 1646 om Defensionsskibe her i Riget at indrette og erholde, hvor nyttigt og gavnligt det skulde være til Landets og Undersaatternes Beskærmelse udi Feide Tid, og udi Freds Tid til Commerciens og Trafikkens Befordring og Forfremmelse, at det igjen paany blev oprettet og ført udi Esse, efterdi det ikke den Tid var kommen til sin Perfection . . .“ Kongen lod sig berette, hvad der angaaende Defensionsskibenes Oprettelse i hans Faders Tid havde været anordnet og særdeles hvad derom 1646 af Hannibal Sehested var blevet proponeret og af Kongen ratificeret, samt hvad derefter var blevet i Værk stillet, og hvorledes igjen forandret etc., og befandt, at saadant Værk ikke alene var godt til Forsvar, men ogsaa Handelen til „mærkelig Augmentation og Formering“, hvorfor Gyldenløve fik Befaling „sligt meget gavnlig Værk forderligst igjen

med nogen bedre Bestand end før. at lade sætte paa Fode og tilbørlig indrette og beholde . . ." I 1674 kunde Danmark og Norge tilsammen levere 46 Defensionsskibe, hvoraf Halvdelen førte mellem 20 og 34 Stykker Skyts.

Paa det Tidspunkt, hvor vi nu befinde os, da den omtalte Modstand ikke strax kunde gjøre sig gjældende, satte altsaa Sehesteds stærke Haand Sagen i Gang.

En væsentlig Forandring med Ordningen af de norske Pengeforhold foregik paa samme Tid. Da Rigerne ved Hallands Afstaaelse vare blevne adskilte, var Pengenes Overførsel saaledes bleven vanskeligere end forhen, og det bestemtes, at hele Norges Indkomst, ikke blot Skatterne, men ogsaa Told, Lehnsafgifter og
105 Andet, skulde indleveres paa Akershus mod Statholderens Kvittering og derfra forsendes paa behørige Steder. Sehested bad sig fritagen for det dermed forbundne Regnskab, hvilket blev overdraget de tre Generalcommissarier, Niels Lange, Jacob Ulfeldt og Peder Vibe, som skulde modtage, kvittere og forklare hele Indkomsten, og ved Kongebrev af 9de Januar 1647 blev Sehested, i Betragtning af at saadant „en Person alene til at svare, helst ham, som udi andre Kongens og Rigets høie og vigtige Affaires var okkuperet, fast ulideligt vilde falde", for Norges „Indtægter, Kvittantser, Udgifter og Regnskaber (saa nær som af hans eget Lehn) forskaanet." (Bilag S. 44.)

Aaret 1647, som vi nu gaae ind i, var vel Hannibal Sehesteds stolteste og lykkeligste. Hans kongelige Svigerfader, hvis Tillid han i saa høi Grad

besad og aldrig tabte, betænkte sig ikke paa at be-
troe ham et Kongerige. Kongen vilde „hos ingen
Anden end ham alene vide“, hvad efter hans Befaling
i en eller anden Maade i Norge blev forrettet, ligesom 106
han ogsaa gav ham Eneraadighed med Hensyn til den
norske Finantsstyrelse, hvorover Rigshovmesteren ikke
mere skulde have Noget at sige, „saa at Hannibal Sehe-
sted der nu er absolut“, skriver den svenske Resident
Durell til Carl Gustav, „og hverken for det Ene eller det
Andet har at gjøre Regnskab for nogen Anden end
Kongen selv.“

At Fjenderne ikke udebleve, er en Selvfølge. „Det
er intet uden at de andre af Rigens Raad have kastet 107
stor Avind paa Hannibal Sehested,“ skriver Durell,
„Nogle sige, efterdi han gjør sig der saa rig, men den
rette Aarsag skal være, at han vil sætte Norge i saa-
dan Postur, at det med Tiden vel maatte blive Dan-
mark overmægtigt, ligesom han og har det Navn, at
han har gjort der mere, end nogen af hans Antecessorer;
thi nu, siges her, bygger Norge Skibe, underholder
rigtigt Militien og derover sender saa store Penninger i
Danmark.“ Statholderen var netop i disse Dage kom-
men ned fra Norge, siges ovenfor i samme Brev, med-
bringende 150,000 Rdl., og henimod 40,000 Rdl. for-
ventedes endnu derfra.

Paa dette Punkt see vi ogsaa hans storartede Virk-
somhed mer end nogensinde udfolde sig til alle Sider.

Det berettes saaledes, at han indrettede Regeringen 108
i Norge med særskilte *Collegier* efter den svenske, saa
at der var Admiralitet, Krigscollegium, Cancelli, Rente-

kammer og Bergcollegium; dog er dette maaske ikke
kommet helt til Udførelse. Denne Regeringsform skyldtes
109 Gustav Adolph og Axel Oxenstierna, og var bleven ind-
ført i Sverrig ved Kongens Død, da hans umyndige
Datter fulgte ham paa Tronen, og det derfor saa
meget mere var af Vigtighed at have udførlige Be-
stemmelser for Forfatningen. Nogle Træk deri menes
tagne efter spanske Mønstre. Den blev baade dengang
og senere prist som et for de Tider vel udtænkt Værk,
og var en af Europas tidligste udførlige Regerings-
former.

Landets Postvæsen fik paa denne Tid sin Skik-
kelse. Naar undtages en Forordning om Brevdragere
af Christian II, som Forholdene hindrede i at faae
varig Betydning, kjendtes i disse Riger indtil Be-
gyndelsen af det 17de Aarhundrede Intet til et
110 almindeligt Postvæsen. Statsposter existerede vel,
men de vedkom ikke Almenheden. De Adelige be-
sørgede deres Correspondance ved deres Tjenere, og
for at faae et Brev bragt til sit Sted maatte en Mand
med Tærepenge sendes ofte gjennem hele Landet.
Folk af de ringere Klasser benyttede mest tilfældig
Leilighed; især overdroges det Kjøbmændene paa deres
Reiser at besørge Pakker og Breve. Grunden til et
dansk almindeligt Postvæsen lagde Christian IV ved
Forordningen af 1624. Derefter paatænktes og paa-
111 begyndtes Postforbindelser med Norge. Nu, i 1647
tog Sehested fat paa Oprettelsen af et norsk Post-
væsen, og i 1650 sattes offentlige Poster i Gang der i
Landet.

Medens Postvæsenet indrettedes i Frankrig ved
Richelieu, i England ved Cromwell og i Sverrig ved
Oxenstierna, fremstod det i Danmark og Norge ved
Christian IV og Hannibal Sehested.

Hærens Reorganisation falder ogsaa i denne
Periode. Statholderen skrev til Kongen, at Udskrivnings- 112
pengene, samt to andre ved Herredagen anordnede Paa-
læg skulde falde Almuen vanskeligt at udgive, og vilde i
Længden blive Kronen til mere Skade end Gavn, hvorpaa
denne Indretning afskaffedes, og det befaledes, at Regi-
menterne skulde forstærkes af den bedste Ungdom. Den
3die Marts fik Statholderen ny Instrux om Hærordningen,
og i Mai førtes levende Forhandlinger om dette Punkt,
fornemmelig om de dertil fornødne Pengebevillinger.
Den 2den Mai forlangte Kongen et Overslag over
Indtægtens Størrelse, og hvad deraf vilde medgaae til
Militien, samt Maaden hvorpaa Gjælden bedst kunde
aflægges.

Statholderen indleverede herpaa 4 Overslag eller
Forslag af 6te, 12te, 15de og 18de Mai, af hvilke det
sidste, hvor Udgiften var beregnet lavest, vedtoges og
ratificeredes af Kongen. Med det Samme androg han
om, at Contributionerne maatte anvendes i Landet selv
til Militien og Gjældens Aflæggelse, da han ellers, hvis
man ikke tilstod ham Midler til at opretholde Værket,
ikke kunde have mere med Militien at gjøre eller
være ansvarlig for Landets Forsvar, og ved Brev af
2den Juni tillod Kongen, at samtlige Contributioner for-
bleve i Landet til dets eget Behov. Ifølge Forslaget
af 18de Mai kom Hæren nu til at bestaae af tre Regi-

menter, det Trondhjemske. Akershusiske og Bahusiske. disse omtrent dobbelt saa store som tidligere; paa Strækningen langs Vestkysten skulde ikke udskrives til Hæren, kun til Flaaden.

Interessant er det at lægge Mærke til, hvorledes Sehested færdes mellem begge Rigerne, især naar man tager de Tiders Samfærdselsmidler i Betragtning, og see hans Indflydelse ogsaa paa Sagernes Gang i Danmark, som det viser sig i den svenske Residents daglige Relationer. Ved Aarets Begyndelse kom han til Danmark — for Storm og Uveir maatte han gaae i Land ved Varberg, tog Landveien gjennem Halland og reiste fra Helsingør lige til Kongen paa Frederiksborg. Da et paatænkt Rigsraadsmøde udsattes, vendte han først i Februar over Land tilbage til Norge. Den 1ste April kom han til Danmark til Herredagen. Med tre andre Rigsraader, Rigsmarsken Anders Bilde, Niels Trolle og Jørgen Brahe deputeredes han til at deliberere om Landets Tarv, fornemmelig om et ordentligt Land- og Søforsvar. Blandt Andet tilstræbte han ved denne Herredag at formaae Adelen til at give Accise i to Aar af deres Varer. Hertil var Adelen ikke at bevæge, skjøndt Kongen stod haardt derpaa; dog lykkedes det at modvirke de Uordener, som fandt Sted med Accisesedlerne, idet de Adelige ofte gave dem til Andre, og den Bestemmelse blev sat igjennem, at naar en Adelsmand udgav slige Sedler, som ikke angik hans egen Husholdning, skulde han bøde til Kongen 400 Rdl., og til den, som angav ham,

100 Rdl., og aldrig mere nyde dette Privilegium. I Mai var Sehested til Rigsmarskens Datters Bryllup i Landscrona, hvor han tog Stedet i Øiesyn og delibererede om dets Befæstning. I Juni reiste han til Norge for, som det mentes, at lægge en Skat paa Lehnene, som nok mest skulde gaae ud over Lehnsmanden, men ventedes strax tilbage til et forestaaende Møde i Odense. Herhen agtede Kongen sig ogsaa, men man tvivlede om han kom, thi netop i dette Øieblik mistede han sin ældste Søn, Thronfølgeren Prinds Christian, hvilket Dødsfald han tog sig meget nær, skjøndt han ikke strax lod sig mærke dermed, da Hannibal og Christen Thomesen bragte ham Budskabet. „Dog skal Hannibal Sehested vist komme did“, hedder det fremdeles, „mest at disponere Adelen til denne Armatur og fuldkommeligen siden slutte Alt paa Herredagen i Kjøbenhavn.“ Han deputeredes her, i Odense, tilligemed Gregers Krabbe, af Adelen til at „offerere Hertug Frederik Valget“ til Thronfølger, som Prindsen efter Sigende afslog, fordi Betingelserne vare ham for haarde. Den 11te August gik Statholderen tilsøes tilbage til Christiania, men ventedes igjen til et forestaaende Møde i Roeskilde. Residenten beretter om en Rigsraadsbeslutning, som var fattet om en Mængde usædvanlige Toldafgifter — paa Korn og Mel, paa forarbeidet Jern, Messing og Kobber samt Guld, Sølv og Silkeknytning „hvilken Told her er usædvanlig stor og skal komme Mangen underlig for. Man mener, Hannibal Sehested driver dette mest: at skaffe Manufakturer i Landet, at undflye

Overflødighed og for slige Considerationers Skyld mere.“ *)

Havde han Magt, nød han den ikke hvilende.

I Løbet af Sommeren var Corfits Ulfeldt kommen hjem fra sin Ambassade. Kløften mellem ham og Kongen var, langtfra at udjevnes, bleven endnu større. Hans henved 8 Maaneders kostbare Ophold i Holland, uden det af Christian IV tilsigtede Resultat, forbittrede i høi Grad Kongen, saa meget mere som efter hans Mening derved det rette Tidspunkt forfeiledes for Underhandlingen i Paris, som var ham den mest magtpaaliggende. Han overdrog endogsaa, endnu medens
113 Ulfeldt var i Holland, et af de vigtigste ham medgivne Ærinder til den derværende faste Resident. I Marts brød Ulfeldt endelig op og begav sig til Paris med sin Hustru, hvor det anselige Par, som det ogsaa havde været Tilfældet i Holland, nød overordentlig Hyldest og Ære; men med Hensyn til det officielle

*) Den 29de Decbr. overværede han en af Kongen beordret Examination af hans Søn, Ulrik Christian Gyldenløve ved Dr. Jesper Brochmand, Dr. Peder Vinstrup og Dr. Laurids Jacobsen.

Kongen har havt Grund til at tage særdeles Forholdsregler, som det sees, naar han nogle Maaneder før skriver til Cantsleren i Anledning af et Forhør, der optoges over Ulrik Christians Præceptor „for grove Excesser“: „Mens min Mening er, at M. Jens bør derforuden straffes som en Skalk, fordi han med stor Flid haver forsømt Ulrik Christian, saa at jeg mig derover maa forundre, naar jeg hører, hvad her passerer. Han haver intet holdt hannem til at læse i Bibelen, meget mindre verdslige Historier, som han burde at vide paa hans Fingre, hand kan intet regne. Saa jeg intet kan begribe, hvad han haver havt for med Ulrik Christian i saa rum en Tid.“

(D. Mag. 1. B. S. 155—56.)

Hverv blev Lidet eller Intet udrettet. Da han i Juli (?) kom til Danmark, viste Kongen ham den største Kulde. Han vilde længe ikke tage ham til Audients, paastod, at han ikke i sin Tid havde seet den Ulfeldt til Holland medgivne skriftlige Instrux, og at den ikke stemte med den mundtlige Aftale, og henviste ham til Rigsraadet — som erklærede sig tilfreds med Underhandlingen.

Ulfeldts Stemning var ikke bedre, saameget mere som Kongen sidste Vinter havde ladet Fru Kirsten arrestere igjen. Hun havde, ikke et halvt Aar efter at have modtaget den hende paa Hannibals og Christen Thomesens Forbøn tilstaaede Frihed, foretaget en Reise til Fyen og Glückstadt, hvorefter Kongen erklærede, at han ikke mere fandt sig forpligtet til at holde det dengang Lovede. Yderligere ophidsedes han, da han hørte om den opsigtvækkende Maade, hvorpaa hun var reist, og til det Øvrige kom, at hun havde mødt Vibeke Kruse, som kom fra Holsten, og kjørt hende af Veien for sig. Efter sit Løfte, i saadant Tilfælde først at underrette Børnene, skrev Kongen til Ulfeldt, hvis Svar, som kun gik ud paa, at Fru Kirsten ikke havde havt til Hensigt at fornærme Kongen, ikke tilfredsstillede ham, og i December lod han Fru Kirsten indespærre under Bevogtning paa Boller, idet han fratog hende Raadigheden over hendes Eiendomme og Folk. Ulfeldt blev rasende og skal ved et heftigt Brev end mere have forstærket Kongens unaadige Stemning mod sig.

Hannibal Sehested forsøgte forgæves at stemme Kongen mildere for Fru Kirsten; ligesaa Cantsleren.

Hannibal lod sig ikke mærke med sin Fortrydelse over
114 Sagen, men den kom alligevel frem, især gjennem „Piquer“ til General-Major Ahlefeldt, som var forlovet med Vibeke Kruses Datter, og som, vel nærmest paa Grund heraf, ikke var vel seet af Svigersønnerne. Ogsaa den øvrige Adel misbilligede dette Skridt mod Fru Kirsten, idet den betragtede det som et Indgreb i dens Rettigheder, at Kongen lod en Adelig fængsle, som ikke var overbevist efter Loven.

Fremdeles var der det store Tvistepunkt mellem Kongen og Ulfeldt, hvorvidt hans Magt som Rigshovmester skulde strække sig. Kongen vilde saaledes ikke tillade ham at befatte sig med hans mere private Pengesager, og især maatte Forandringen i Hannibal Sehesteds Stilling, som udelukkede Rigshovmesteren fra al Deltagelse i de norske Anliggender, gjøre et stort Skaar i hans Myndighed. I et Brev til Cantsleren, gjennem hvem paa dette Tidspunkt Forhandlingerne mellem Ulfeldt og Kongen førtes, beklager han sig bittert over, at Ordrerne til de norske Commissarier hindre ham i hans Embedspligters Udøvelse — at Statholderen giver Ordrer og foretager Forandringer med Hensyn til Indtægten der i Riget uden Rigshovmesterens Vidende og Samtykke, som det aldrig har været med de tidligere Statholdere — han vil ikke rette sig efter Statholderen i Norges Ordrer osv.

I flere Maaneder nægtede han at overtage sine Forretninger, idet han stod paa, at hans Myndighed skulde gjengives ham i dens fulde Udstrækning. Tilligemed Svogeren Hans Lindenow anmodede han i

September Rigsraadet om at intercedere for Fru Kirsten. Svaret var gunstigt, men Raadet vilde, at hans egne Sager først skulde bringes i Orden, hvortil det vilde bistaae ham.

Rigsraadet stod paa Rigshovmesterens Side. Den personlige Strid mellem Kongen og Ulfeldt var knyttet til en større, Kampen mellem Konge og Adel. Naar Rigshovmesterens Magt indskrænkedes, berørte det hele Standen, hvis Repræsentant og Værn ligeoverfor Kongen han var; og at dette Embede maatte holdes fuldstændig ubeskaaret, var et af de Punkter, den mest haardnakket fastholdt ligeoverfor Kongen. Et andet ikke mindre væsentligt Stridsspørgsmaal mellem Christian IV og Adelen var en Omdannelse af Lehnsvæsenet, som Kongen ønskede gjennemført, og hvorpaa han allerede 116
havde arbeidet for to Aar siden, da efter Krigen den store Finantsnød gjorde sig gjældende. Han vilde, for at forøge Indtægten, forandre Rostjenesten til en Pengeafgift og lade Lehnsindtægterne oppebære for Kronens Regning, idet Lehnsmændene sattes paa fast Gage. Da han i 1645 fremførte disse Forslag, modsatte Raadet sig dem, erklærende, at de stred mod Haandfæstningen og de gamle Privilegier, men gik ind paa en Forhøielse af Lehnsafgifterne, som iværksattes 1646. Han gjenoptog nu Planen og vilde gjerne have denne Sag ordnet med Adelen inden Afgjørelsen af det forestaaende Valg af hans næstældste Søn til Thronfølger i den afdøde Prinds Christians Sted. Forslaget mødte samme Modstand hos Raadet som forrige Gang, og han udfærdigede nu, uden Hensyn til dets Indsigelse, en Befaling om,

at Rostjenesten, saavel af Lehnene som af Kronens Gaarde, skulde forandres til en Pengeafgift. Dette Skridt vakte hele Adelens Forbittrelse. Ved deres Landcommissairer i Jylland, Fyen og Sjælland indgave de skriftlig Begæring til Raadet, at de forhøiede Lehnsafgifter maatte til Billighed modereres, og Rostjenesten have sit Forblivende som tilforn, da ellers Indbyggerne maatte slippe alle Tanker til at bekoste og arbeide paa deres Defension. Fire Rigsraader begave sig med denne Skrivelse til Kongen paa Rosenborg. Han optog den meget unaadigt, men forlangte dog at høre Raadets Mening. Den 16de November indgav det sin Betænkning. Man raadede Kongen ikke at modsætte sig Adelens Forlangende, som Raadet billigede. Lehnsafgifterne vare for høit opsatte, og det vilde være farligt, om Kronens Rostjeneste af indfødte Danske afskaffedes. Hvis Kongen agtede en ringe Indkomst høiere end Undersaatternes Affection og ikke gav efter, da vilde de advare ham, at han ikke maatte vente at see Hertug Frederik valgt. Denne Skrivelse paatog Hannibal Sehested sig at frembære. Kongen betænkte sig nogle Dage.

Han var ved de 70; den Svaghed, som nogle Maaneder efter endte hans Dage, havde allerede begyndt stærkt at gjøre sig gjældende; han følte Vigtigheden af at faae Thronfølgervalget afgjort før sin Død — var maaskee ogsaa træt af sin Regerings og sit Livs mange og bittre Kampe. Han lod Striden falde — gav efter for Adelen i Spørgsmaalet om Lehnene og Rostjenesten, forsonede sig med Ulfeldt,

den elskede Datters Ægtefælle og den Mand, hvis Stemme ved Valget kunde gjøre Udslaget; ligesom han ogsaa indrømmede Fru Kirsten Frihed paa de samme 116
Betingelser som i 1646, hvorom Rigsraadet, efter en senere Anmodning af samtlige Svigersønner, havde intercederet. Han erklærede, at Ulfeldt havde forholdt sig godt i alle anbetroede Bestillinger, og gav ham en General-Kvittering for hans hele Embedsførelse, billigede Rigsraadets Mening om hans Forhandling i Holland og gjenindsatte ham i hans Myndighed over de norske Sager. Derefter indkaldtes Rigsdagen til Thronfølgervalg den 17de April næste Aar.

Samtidig med den Formindskelse i Sehesteds Magt, som hidførtes ved den sidstnævnte Indrømmelse til
Ulfeldt, synes Indretningen med de særskilte Regerings- 117
collegier — om den overhovedet naaede at blive gjennemført — at være bleven afskaffet, fordi man fandt, at Regeringen derved formeget skiltes fra den danske. I det Hele var den noget større Selvstændighed, Hannibal Sehested hævdede Norge, paa ingen Maade Adelen med. Allerede paa Mødet i Roeskilde dette Efteraar fremførte den den Begæring, at Norge, som hidtil havde været under Kongens og Rigsraadets Forvaltning, maatte „uden Separation og speciel Øvrighed" blive under Danmark efter gammel Sædvane, og især gjorde Bestræbelser i denne Retning sig gjældende ved det bevægede Valgmøde næste Foraar.

Thi Kongen oplevede ikke den 17de April. Den 28de Februar 1648 døde Christian IV, den sidste rette

Repræsentant for Danmarks efter ældgammel gothisk Skik folkekaarne Konger.

Føleligt blev det for Børnene og Svigersønnerne, da den stærke, kjærlige Arm faldt ned, som havde holdt dem i deres høie Stilling. Den gamle Konges Død blev Signalet til et tredobbelt Angreb paa Svigersønnerne: Misunderne mod Stormændene, Kongen mod disse Svogre, hvis Hustruer kunde tillade sig at kalde ham Broder, den sig nærmende Absolutisme mod Hovederne for Adelen. Det knusende Slag, som langsomt forberedt nogle Aar efter rettedes mod dem Alle, overstod kun En — Hannibal Sehested. Han syntes slaaet til Jorden . . . Ni Aar gik hen over ham — da viste hans usædvanlige Aand sig atter paa hans Lands Horisont. Men om dette siden.

Det sjeldne Tilfælde indtraf altsaa, at Thronen ved Kongens Død stod ledig, og foreløbig, til Valget blev afgjort, oprettedes en Mellemregering, bestaaende af de fire Rigsembedsmænd med Ulfeldt i Spidsen. Svigersønnerne grebe dette gunstige Øieblik til, saavidt muligt, at sætte Fru Kirstens Restitution igjennem, og de mellem Sehested og Ulfeldt opstaaede „Jalousier“ hindrede dem ikke i at arbeide i Forening til dette
118 Maal. Forhandlingerne med Rigsraadet i denne Sag førtes med Heftighed og Voldsomhed fra Svigersønnernes Side, som blandt Andet fordrede, at de tre Theologer, der i 1646 havde erklæret sig til Kongen om Døttrenes Forhold til Moderen, skulde suspenderes fra deres Embeder, indtil der var gaaet Dom over dem, hvilket Rigsraadet ikke vilde indrømme, ligesom det ogsaa anbe-

falede at vise større Maadehold mod Vibeke, hvem Fru Kirstens Parti gav Skylden for den Behandling, der var overgaaet denne sidste. Med Hensyn til Sagens egentlige Kjærne opnaaede Svigersønnerne, at Rigsraadet afgav en Erklæring, hvori det, i Henhold til to uforkastelige skriftlige Vidnesbyrd derom fra Christian IV selv, erkjendte Lovligheden af Fru Kirstens Ægteskab med Kongen, ligesom det ogsaa indrømmede den yngste forskudte Datters ægte Fødsel, dette sidste dog kun paa Grundlag af et Brev fra Kongen af 9de September 1628, der neppe kunde gjælde for afgjørende Vidnesbyrd. Erklæringen lød paa, at Fru Kirsten havde været lovligt gift med Kongen, og at hendes Børn, det sidste saavelsom de første, vare ægte fødte, med den mærkelige, om disses Betydning i Staten vidnende Tilføielse, at denne Erklæring skulde være Kronen og Hertug Frederik upræjudicerlig i alle Maader.

Nogle Dage efter at paa denne Maade disse Debatter vare endte, kom Rigsdagen sammen til Kongevalg. Adelen var ikke Prinds Frederik god — den anede vel i ham sin Banemand. Men ingen stod ham 119
saa meget imod som Ulfeldt, hvis hensynsløse Overmod han allerede flere Gange havde maattet føle, som da Rigshovmesteren undlod at underrette ham om hans Faders livsfarlige Tilstand saa betids, at han kunde reise til ham, og egenmægtigt forseglede Kongens Efterladenskaber efter hans Død. Det hed, at Ulfeldt tænkte paa Kronen for sig selv eller for Valdemar Christian. Det hed ogsaa, at han vilde tilbyde Hertugen af Holsten Gottorp den, men opgav det, fordi han frygtede, at Han-

nibal Sehested i saa Fald vilde bevare Norge for Prinds
Frederik. Spørgsmaalet, hvorvidt Norge var Arverige,
maatte under Valgforhandlingerne naturligt træde frem.
Det norske Folk betragtede det vedblivende som saa-
dant, trods alle senere Bestemmelser, og det laa i Kon-
gernes Interesse at støtte denne Opfattelse. „Norge og
Holsten høre mig dog til; jeg gaaer da til Norge,“ skal
Hertug Frederik have sagt, da man skruede ham Haand-
fæstningen saa høit op. Men i samme Grad var det
Adelen om at gjøre at modarbeide denne Betragtnings-
maade. Under de herom førte Debatter skal Hannibal
120 Sehested i Stændernes Overværelse have hævdet, at Norge
ikke var Arverige, støttende sig paa, at da Christian II
blev fordreven baade fra Sverrig, Norge og Danmark,
havde han dermed tabt al sin Ret, saaledes at Kong Fre-
derik, uagtet sit Slægtskab med Christian II, kun som
Electus havde tiltraadt Regeringen. Gunstig Leilighed
gav denne Rigsdag til Yttringer af Modstanden mod Nor-
ges noget mere uafhængige Stilling og Sehesteds Magt,
og de udebleve ikke. Man søgte saaledes i Haandfæst-
ningen at faae indført Bestemmelser som, at Norge
skulde blive under Danmark „som et Lem under Kro-
nen“, ligesom det altid havde været — at Norge til
evig Tid skulde blive en uadskilt Provinds til og under
Danmarks Krone, hvortil Kongen ikke kjendte sig nogen
Ret, hverken ved Arv eller i andre Maader — og at
der af Danmarks Riges Raad skulde tages en Stat-
holder, en Vicemarsk og en Viceadmiral, som alle
skulde residere i Akershus Lehn og have Indseende
med Norge . . . Men Sehested sad selv i Raadet, og
disse Punkter dreves ikke igjennem.

Trods de modsatte Planer eller Ønsker, Ulfeldt kan have havt, sattes Hertug Frederiks Valg igjennem, men Rigshovmesteren gjorde ham det broget med Haandfæstningen. Man veed, hvor haarde Betingelser denne Konge maatte underkaste sig.

Ulfeldt bandt Kongens Hænder — Sehested skulde engang løse dem.

Det var først i Mai, at det store Spørgsmaal om Kongevalget saaledes blev afgjort. Sehested, der, som han selv siger, var „overbødig at forklare for Danmarks
Riges høivise Raad med rigtige skriftlige Ordres og 121
alle tilhørende Documenter Alt, hvis han underdanigst fra Begyndelsen af hans Charge til samme Dag udi Norrige paa K. M.s Vegne havde befalet og forrettet; adskillig ufunderet Snak til grundlig Afbevisning", indgav den 11te samme Maaned en Memorial til Rigsraadet, hvor han med nøiagtige Henvisninger nævner den afdøde Konges Ordrer til hvad der er skeet i Norge af nogen Vigtighed, hans Administration vedkommende, — henvisende med Hensyn til Regnskabet for Oppebørslerne til sine af Kongen og Rentekammeret udstedte Kvitteringer — og begærer Raadets videre Resolution. Han ønsker dets Bestemmelse om Postværkets Vedligeholdelse, om den norske Adels Privilegier, om hvorvidt den nye Reces — en i 1643 udkommen Samling af de vigtigste af de i Christian IV's Regeringstid udgivne Forordninger, som i 1645 var befalet gjort gjældende for Norge — skal hentydes til dette Land videre, end saavidt deri om Norge meldes, da han finder den mange Steder stridende mod Landets Lov; om Grændse-

toldens Indretning: ved hvilken Straf de udskrevne Knegtes hyppige Bortrømmelser skulle forekommes, med meget mere. Fremdeles andrager han om Afbetaling af noget af Kronens Gjæld til ham, som er hans Forstrækning under Krigen, 46,480 Rdl., 29,000 Rdl. for det i 1645 fuldførte Skib „Hannibal“, samt 13,000 Rdl., som han har laant Prindsen efter Gjældsbrev og kongelig Consens. For den største Del af dette Beløb har han Kongens Tilladelse til at gjøre sig betalt i Norges Skatter samt Told- og Lehnsafgifter, hvilken han dog ikke har benyttet, „men fast mere paa ny optaget Penge paa Rente at contentere Andre, som udi Krigen paa paa hans Haand og Segl havde gjort Forstrækning, paa det at man en anden Gang maatte have Credit“; han anholder derfor om, at man, „efterdi Skatterne langsommelig ville komme ind, til saadanne store Fordringer med al den anden Rigens Gjæld og Nødtorft at aflægge“, vil betale en Del af hans Tilgodehavende med Jordegods, enten i Danmark eller Norge.

Til Slutning beder han indstændigt de gode Herrer, at de, til fuldkommen Underretning om Alt, hvad Norge vedkommer og hvad der i hans Tid er befalet og passeret, ville have den „Patients“ at gjennemse en Extrakt af alle til ham af Cancelliet udstedte Missiver og kongelige Haandskrivelser af nogen Vigtighed med hans Svar derpaa, alle numererede og extraherede, hvoraf de kunne erfare Alt, hans Administration vedkommende. Og om muligt de gode Herrer ikke alle kunne have Tid til dette Gjennemsyn, da beder han, at nogle af dem maae dertil udvælges, saa at man ved deres Rela-

tion til Raadet maa komme saaledes til Kundskab om disse Ting, at han engang kunde blive befriet for de „Murmurationer, som over hans Charges Forvaltning altfor meget høres blandt En og Anden."

Tilligemed det Ovennævnte indgav han et Forslag om Hærordningen, hvorefter Udgiften fra 126,112 Rdl., hvortil den efter det i forrige Aar approberede Overslag beløb sig, nedsættes til 100,950 Rdl. Det er ledsaget af adskillige Overslag over Indtægt og Udgift, saaledes Fortegnelser paa Rigets Skatter og dets Gjæld. Endelig giver han en kort Underretning om Norges daværende Tilstand i det Hele. Memorialen vedlægges tilligemed Beretningen om Landets Tilstand (Bilag S. 58 og 88).

Det nævnte Forslag vedtoges. Det varede dog ikke længe, inden Regeringen forlangte endnu større Reductioner, og Sehesteds Kamp for at værne om Norges Hær blev stedse vanskeligere.

Under dette Ophold i Kjøbenhavn udvirkede han en Nedsættelse af Skatterne med en Trediedel af Be- 122
løbet for Almuen i Akershus og Bahus Lehn.

Norge havde havt en Række daarlige Aar med Kulde, Kvægpest, daarligt Fiskeri og Andet, som i høi Grad havde svækket de ogsaa af Krigen medtagne Bønders Evne til at udrede de høie Skatter, hvilket i Forening med de gamle Ulemper havde foranlediget, at Misfornøielse flere Steder havde givet sig tilkjende, idet Almuen lyttede til omstreifende urolige Hoveders Opmuntringer til Modstand mod det Bestaaende og holdt Thing og Stævne paa egen Haand. Da Statholderen efter et Ophold i Danmark ved Aarets Begyndelse var

vendt tilbage til Norge, traf han strax ved sin Hjem-
komst Forholdsregler for at bringe Alt i Ro. Han kom
Almuen imøde, lyttede til dens Klager og stræbte at
123 afhjælpe dem. Den 6te Februar befalede han saaledes
alle Fogderne i sit Lehn at møde paa Akershus en be-
stemt Dag; forinden skulde de flittigt efterforske om
Alt, hvad i hvert Fogderi maatte findes af Klager, Be-
sværinger og Tvistigheder, enten Fogden og Almuen
eller Adelen, Officerer og Andre imellem, og tage det
skrevet og forseglet af Sorenskriveren og de bedste
Mænd i hvert Gjæld, hvilket de Altsammen skulde bringe
med og forelægge ham, at deri af ham selv kunde
blive „rettet og forklaret saa og til Rette forhjulpet."

Af det Indkomne fornam han, at „Almuens store Anliggende" var Skatternes Ligning efter deres Gaardes Beskaffenhed, ligeledes Landskylden, som de paa mange Steder hellere vilde yde „efter Jordebogen" end i rede Penge, med mindre de maatte faae noget ringere Taxt formedelst den daværende Misvæxt; dernæst, at de maatte befries for Officerernes Misbrug af Skydsfærd og deres andre ubillige Fordringer til dem; at der maatte træffes en bestemt Anordning over hele Lehnet om Udskrivning, Mønstring og Exercits, og at de, som boede ved Søkanten langt fra Grændserne og bestandig havde Arbeide med Kongens Last, maatte for de nævnte Pligter forskaanes, samt at Arbeidet til Slottet og Veienes Forbedring maatte deles Almuen imellem efter deres Vilkaar, og at de, som vare langt bortliggende, hellere maatte give Penge end Arbeide.

Han bestemte nu selv at reise om i Lehnet for bedre at kunne gjøre den fornødne Anordning. Den

21de Februar skrev han til samtlige Fogder, at han nogle Dage derefter vilde begive sig til Lier og Bragenæs Fogderier og derfra videre til Buskerud, Hadeland og Toten, Gudbrandsdalen, Hedemarken, Østerdalen, Sollør og Over- og Neder-Rommerige, for at undersøge de nævnte Forhold og fornemmelig forhøre, om Nogen havde at beklage sig over nogen Standsperson. Naar han da fra hvert Sted lod den næste Foged vide, hvilken Dag han vilde komme til hans Fogderi, skulde Fogden samle Almuen til Møde, hvorfra Ingen maatte udeblive. De andre Fogderier vilde han besøge paa sin forestaaende Reise til Danmark. Paa samme Tid lod han Officererne ved deres Oberst alvorligt tilholde, at de ikke, undtagen naar de reiste med Statholderens Pas i særdeles Ærinde, maatte affordre Kronens Bønder fri Skydsfærd,*) Indkvartering eller Lignende; hvis Nogen gjorde sig skyldig i Misbrug med Udskrivning — Løsgivelse af Knegte og Indskrivning af andre i deres Sted for Penge —, da skulde han svare ikke blot for Krigsretten, men ogsaa for Landsloven efter Forseelsens Beskaffenhed.

Fra Buskerud Fogedgaard tilsendte han den 26de Februar Fogderne en Anordning om det Foreliggende. Skatten skulde saaledes lignes, at den Rige kom den Fattige tilhjælp, saa at Kronen intet afgik, uden at dog

*) „Mens Officererne“, lyder det i Ordren, „som af Høistbete K. M. ere vel aflagte og forsynede med aarlig Gage, som Almuen aarlig contribuerer til, at bør selv underholde dem, uden videre Besværing til Almuen, og saa ofte de reiser uden mit eget Pas udi sønderlig Ærinde, at skulle leie sig frem, uden Hug eller Slag til Bonden eller Ophold af hans Heste længere, end de ere leiede og Forordningen om Skydsfærd melder . . .“

Nogen blev besværet over Evne. Med Hensyn til Landskylden der i Lehnet, da skulde Almuen her ikke give mere end det Sædvanlige, som af alle andre Landdrotter i Riget oppebares, hvorom Fogderne til Thinge skulde blive enige med Almuen, og maatte de, som deres Revers tilholdt dem, ikke besvære Nogen over Billighed. Hvad angik Skydsfærden, da skulde Kronens Bønder frit skydse dem, der reiste i Kongens Ærinde, hvorom han giver nærmere Regler; og Almuen over hele Riget, baade Kronens og Andre, skulde for Betaling efter en bestemt Taxt skydse enhver med Pas forsynet Reisende; Skydsskafferne, som herefter skulde have nogen Godtgjørelse for deres Umage, havde at paasee, at de, som skulde skydses, bleve tilborligen befordrede, samt ogsaa, at ingen Vold eller Overlast blev gaaet stiltiende forbi, men Fogden meldt, som da skulde forebringe saadant for Statholderen. Angaaende Udskrivning, Monstring og Exercits var allerede taget nogle Bestemmelser, som skulde forelæses Almuen — og maatte ingen Officer plage Bonden med Skydsfærd, Indkvartering o. s. v. uden rigtig Betaling. Med Hensyn til Arbeidet til Slottet skulde Fogderne med Almuen erfare og betænke, hvormeget der fra gammel Tid havde været præsteret, og hvorledes det herefter hensigtsmæssigst kunde indrettes — han foreslaaer forskjellige Maader til dets Fordeling og Ordning til Overveielse for Foged og Almue.

Denne Anordning befalede han Fogderne overalt at lade oplæse for Menigmand, og skulde de meddele ham deres videre Forhandlinger med Almuen inden

15de Marts. Selv synes han at være bleven forhindret i at drage videre og at have committeret Borgermester 124
Hans Eggertsen i Christiania til at optræde paa sine Vegne ved Moderne. Skjøndt Fogderne stræbte at efterkomme Befalingen, kunde det dog ikke naaes til den fastsatte Tid, og inden de kunde blive færdige, var Statholderen reist til Rigsdagen i Kjøbenhavn.

Efterat Kongen var valgt, og Sehested havde endt sine Forretninger i Danmark, vendte han sidst i Juni tilbage til Norge, hvor han med det Første skulde modtage den nye Konge til den forestaaende Hylding, og tog da strax fat paa det afbrudte Arbeide med Bønderne, medbringende dertil den af ham udvirkede Skattenedsættelse. Han besluttede atter at gjøre den forrige 125
Gang begyndte Rundreise i Lehnet. I Forbigaaende erindres om, at disse Reiser vare saa vidtløftige, at Fordringen til Lehnsherrerne om Visitatsreiser hvert 3die Aar i de større Lehn var befunden uigjennemførlig. Den 3die Juli skrev han til Fogderne om denne sin Bestemmelse og befalede Almuen paa hvert Sted at møde ham og forebringe, hvad de med Billighed kunde have at klage over, saa skulde deri blive midlet og forordnet til det Bedste. Efterretning haves om to af disse Møder: et paa Bragenæs den 17de og 18de Juli med Bønderne af Lier, som forebragte endel Besværinger, der saagodtsom alle bleve afhjulpne, og et paa Moss, hvor Statholderen indtraf den 21de og denne og de følgende Dage holdt Møde med de fem smaa Lehns Almue, ved hvilken Leilighed ogsaa Cantsleren Jens Bielke var tilstede som Lehnsherre over nogle af disse

under Akershus liggende Lehn. Bønderne af Skeberg og Ingedal undlode at indfinde sig og indsendte istedet ved en Løbeskriver en Erklæring lydende paa, at da de flere Gange havde klaget deres store Nød uden at faae Svar, vilde de ikke nu supplicere derom — nu kunde det ikke ske, „da det var i deres bedste Aannetid“. Denne mod Øvrigheden i sin Tone opsætsige Erklæring var forfattet af Sorenskriveren Oluf Hansen. Mod Embedsmanden, som, istedetfor at holde Orden, tog Del med Bønderne i deres Ulydighed og var at betragte som en Hovedmand i Sagen, optraadte Statholderen med Strænghed. Han befalede strax Fogden Niels Meng at tiltale Oluf Hansen, som undskyldte sig med, at han ikke havde underskrevet Erklæringen, kun forfattet den paa Almuens Begæring; den var heller ikke renskreven af ham, men af Klokkeren paa Halden, der havde indført nogle latinske Ord, han ikke havde forstaaet og som muligt kunde have skadet ham mest. Men dette hjalp ikke, og han blev idømt Embedsfortabelse og store Bøder. Kort efter indgav han Ansøgning om at faae Embedet igjen, men den blev af Statholderen afvist.

Almuen af Heggen og Froland undslog sig ligeledes for at give Møde, men uden at nogen Embedsmand havde Del i eller ledede Sagen. Her, ligeoverfor Almuen selv, var Sehested overbærende og formanede den med Mildhed, idet han tilbød den samme Forlettelse, som paa Mødet var tilstaaet den øvrige Almue; han skrev følgende „aabne Brev og Formaning til de rebelliske Bønder i Jens Bierrings Fogderi“:

„Hannibal Sehested til Nøragergaard, Danmarks „Riges Raad etc.

„Forstændiger Eder herved, menige Almue udi Heg-„gens og Froelands Fogderi, samtlig og hver særdeles, „at eftersom jeg Eder ved underskedlige mine forrige „Befalinger, saa vel ment, haver ladet forstændige om alle „Eders Besværingers og Klagers Afhjælpning engang „for alle, Øvrigheden til Rolighed, og Eder selv for-„nemlig til Forlettelse det meste muligt udi Et og Andet, „samt idelig Supplicerings Bekostning, og nu til den Ende „Eder saavelsom andre Almuer her til Moss havde be-„skediget, og jeg dog derimod haver maatt erfare, at I „ikke alleneste, lig andre Almuer og hørsomme Under-„saatter, ei her haver vilt comparere, mens og med ad-„skillige ganske lastelige og strafbare Ord, efter nogle „faa urolige Skalkes Instigation iblandt Eder, Eder paa „Thinget skal have ladet forlyde, efter derom noksom „Vidnesbyrd, til Eders Anklage og behørig Straf, var „ikke, at jeg betragtede Eders egen Uforstand og Daar-„lighed mere end I selv Eders og Eders Hustruers og „Børns Velfærd; og paa det I desmere kan skjønne „paa Øvrighedens gode Intention, hellere at see Eders „Velmagt end søge Eders Ruin og Fordærvelse, da haver „jeg underdanigst hos vores nu tilstundende naadigste „Herre og Konge samt Danmarks Riges Raad befordret „og tilveiebragt, at I med Andre langs Grændsen belig-„gende udi Anseen Eders Besværing med Skydsfærd, „Indkvartering, Munstring, Exercitie og anden Tynge „fremfor Andre langs Søkanten, skulle i næste Aar for-„skaanes to Daler i Skatten, og alene herefter give 4

„Daler aarlig; hvis ellers paa andre Almuers underdanigst „Andragende i gemen er resolveret, enhver til Fornøielse, „deraf sendes Eder herhos Extrakt under min Haand til „Efterretning og Resolution paa, hvis I udi lige Poster „kunde have at andrage og Eder over besværge. Og „hvis I derved befinder Eder fornøiet, da skulle I straxen „saadant paa Thinge ved Sorenskriveren under samtlige „Eders egen eller Laugrettesmændenes Segl fra Eder „give beskreven, at I paa alle Eders Klager ere vel „bleven hjulpet til Rette, og intet videre haver Eder i „nogen Maader at besværge, mens herefter ville leve „rolig og fredeligen, samt med tilbørlig Erkjendelse af- „bede Eders begangne Forseelse, og anlove, at I Sligt „efterdags ved saadanne letfærdige Omløbere og andre „urolige Hoveders Anreitzning, som alene derved søge „sær Belønning og Eders og Eders Hustruers og Børns „Fordærvelse, ei mere lader skee; mens al Eders Be- „sværing ved Eders forordnede Sorenskrivere beskeden- „lig lade andrage, naar fornøden, som det sig bør og „Hans K. M. sal. høilovlig Ihukommelse adskillige For- „ordninger og Befalinger alle og hver under høieste „Straf tilholder, paa det Øvrigheden igjen mod Eder „maa formildes og fremdeles vide og ramme Eders Gavn „og Bedste, heller end Eders Straf og Fordærvelse efter „Fortjeneste som ulydige Undersaatter.

Moss, den 24de Juli 1648. H. S.

126 Disse Bonders Misfornøielse gjaldt fornemmelig Fogden, over hvem Bonden saa ofte besværede sig,

hvilket Forhold i det Hele blev Gjenstand for Statholderens særdeles Omsorg.

Trods den ham egne Hurtighed i at bevæge sig fra Sted til Sted, kunde han dog ikke naae rundt overalt, da paatrængende Forretninger kaldte ham tilbage til Akershus, hvorfor han i sit Sted befuldmægtigede Lagmand Niels Hansen og Borgermester Hans Eggertsen af Christiania til at drage videre og paa hans Vegne afgjøre Sagerne med Almuen i Overeensstemmelse med, hvad han i de af ham besøgte Fogderier havde foretaget.

Det var især den nu nærforestaaende K o n g e h y l d i n g, som i dette Øieblik gav ham meget at varetage. Efterat vi nylig vare med ham hos hans Lehns Bønder, skulle vi da nu see ham modtage og feire sin Konge.

Alt blev indrettet paa det Prægtigste. Det synes, som
Sehested ret glædede sig til at gjøre denne Fest saa
storartet og fuldkommen som muligt. Han befalede
vedkommende Betjente at udgive i Overflødighed af
Alt, baade til Alle af Kongens Følge og til dem fra
Landet selv, „der til denne høilykkelig og kongelig 127
Solennitet vare forskrevne“, og „Alting ordentlig og
rundelig det allerbedste og meste muligt udi alle Orter
at forrettes, at Kongen selv maatte have Contentement,
Landet Ære og han selv ingen Spot.“

En Maanedstid efter Hyldingen i Kjøbenhavn, som
fandt Sted den 6te Juli, begav Kongen sig til Norge
med fire store Orlogsskibe, „Trefoldighed“, „Hannibal“,
„Victoria“ og „Spes“, samt to mindre Skibe. Dron- 128
ningen ledsagede ham. Af Rigsraadet fulgte Cantsleren

Christen Thomesen, Rigsadmiralen Ove Giedde, Niels Trolle og Iver Wind. Fire Mil fra Akershus kom Hannibal Sehested med sin Hustru og stort adeligt Følge Kongeparret imøde med adskillige Jagter, hvoraf to zirligt malede med hvidt og sort og foroven betrukne med sort Klæde, førende store Flag af sort Silke med et hvidt Kors. Han hilstes med tre Kanonskud. Idet om Morgenen den 13de August den kongelige Flaade dreiede om Hjørnet af Klipperne og fik Akershus i Sigte, saluteredes hvert Skib især fra Slottet med ni Skud og svarede med tre. Da der var kastet Anker, løsnedes atter tre Skud fra hvert Skib. Derefter steg Kongen iland paa en stor, med sort Klæde overtrukken Bro under en Salut af 450 Skud, der rullede som Torden mellem de omgivende Øer og Klipper. Han modtoges af Statholderen med adskillige Adelsmænd, Biskoppen paa Stedet, Byens Lagmand, Borgermestre og Raad, dens Geistlighed og fornemste Borgere. Toget gik, i et anseligt Antal Carosser, til Slottet, medens Borgerskabet paraderede paa begge Sider af Veien. Om Aftenen gav Statholderen Kongen og Dronningen med hele Følget en fortræffelig Banquet og gjorde selv med de andre høie Embedsmænd Opvartning ved Taffelet. De følgende Dage gjordes Udflugter i Omegnen — til Gammelbyen og Saugene, til Bærums Jernværk, hvorhen man seilede et Stykke af Veien i to smukt udstyrede Jagter, og til en af Øerne, hvor der holdtes Bjørne- og Rævejagt. Hvergang Kongen i den Tid kjørte ud eller ind paa Akershus, affyredes alle Fæstningens Kanoner, som vare over 80, ligesom

ogsaa de fire Fähnlein, der holdt Vagt foran Slottet, affyrede deres Geværer. I Dagene nærmest før Hyldingsdagen kom Stænderne sammen i Trefoldighedskirken. Cantsler Christen Thomesen aabnede Forhandlingerne med en længere Tale, hvori han underrettede om Forholdene ved Christian IV's Død og Frederik III's Valg, samt gjorde Undskyldning for, at man paa Grund af den Hast, hvormed der maatte drives paa Valget, ikke til denne Handling havde indkaldt de norske Stænder. Den saaledes udtalte Anerkjendelse af Normændenes Valgret kunde synes at maatte være dem behagelig; men deres Opfattelse af Norge som Arverige blev herved imødegaaet, og denne havde mere at betyde for dem, end Skinnet af en Valgret, som de uden noget Rigsraad dog ikke kunde gjennemføre. Den gamle norske Cantsler protesterede paa Stændernes Vegne, idet han svarede, at Landet antog Hertug Frederik, fordi han var „Norges Riges rette Arveherre og Konge“, og der ikke var nogen nærmere til Riget end „denne gode Herre“. Han blev ikke modsagt, og Spørgsmaalet stod fremdeles hen.

Den 24de foregik Hyldingen med stor Pragt. Paa Hovedtangen var et „Palads“ opreist, overalt betrukket med sort Klæde og Fløiel; i hvert af dets fire Hjørner stod en Silke-Standart. Paa den Side, som vendte mod Søen, var indrettet et Slags Throne, 5—6 Fod høi, overdraget med sort Fløiel, hvorpaa stod den ligeledes med sort Fløiel rigt overlagte kongelige Stol under en Himmel, bag hvilken saaes Norges Vaaben med det kongelige Navn. Norden for dette Hyldingspalads stod

Christiania Borgerskab fuldt rustet; paa Østsiden stod Slots-Garnisonen i Blaat, paa Vestsiden to Compagnier i Rødt; et Compagni Pikenerer skulde holde den indtrængende Almue ude. Veien dertil fra Slottet var belagt med sort Klæde. Omtrent Kl. 10 kjørte Kongen til den yderste Slotsport, hvor otte Adelsmænd af de Fornemste stode, holdende en sort Fløielshimmel, under hvilken Kongen, iført en lang Sørgekaabe, gik til Hyldingspaladset. Foran H. M. gik to Marskalke med deres med Klæde overtrukne Stave, paa begge Sider 50 Drabanter. Nærmest efter Kongen kom Rigsraaderne efter deres Rang, efter dem de Øvrige i stort Antal. Da man var kommen til Paladset, indtog Kongen sin Plads, hvor de otte Adelsmænd vedblivende holdt Fløielshimlen over ham, og Rigsraaderne stillede sig paa begge Sider, nærmest om Thronen. Nu traadte Statholderen frem og holdt en „prægtig Oration", hvor han talte om, hvorledes det havde behaget den Allerhøieste at gjøre Frederik III til Konge over to saa mægtige Kongeriger — at Norges ældgamle Krones Stænder med Glæde havde hørt om hans lykkelige Ankomst og havde indfundet sig for at hylde ham — og da han overalt var berømt som en gudfrygtig, retfærdig og from Regent, satte alle Norske, Høie og Lave, det Haab til ham, at han efter sine Forfædres og i Særdeleshed sin Faders Exempel vilde regere alle Stænder med Mildhed og faderlig Kjærlighed, holde dem ved deres Privilegier og fornemmelig ved den evangeliske Religion, ligesom han ogsaa selv haabede, at hans tro

og flittige Tjeneste maatte naadigst ansees og hans Myndighed opretholdes.

Herpaa knælede han, og den kongelige Cantsler oplæste Eden, som han sagde efter med oprakte Fingre, hvorpaa han traadte op til Kongen paa den ophøiede Plads, boiede sig tre Gange dybt og kyssede Kongens Haand; traadte saa, atter med tre Bøininger, ned og satte sig ved Siden af de andre Rigsraader. Efter Statholderen fulgte den norske Cantsler, Lehnsherrerne og de øvrige af Adelen, derefter Bisper, Kanniker, Præster med flere af Geistligheden, Lagmænd, Borgermestre, Raadmænd og saa fremdeles. Kongen rakte dem alle Haanden, idet han hvergang siddende blottede Hovedet.

Tilsidst fremraabtes Bønderne. De bare deres forskjellige Provindsers Dragter, og deres Aasyn og Skikkelse, siger den her tildels fulgte samtidige tydske Beretning, mindede om de gamle Gother og Normanner, „som have stiftet stor Uro i Verden."

Kl. 1 var Akten fuldbyrdet, og Norges Konge hilstes med 800 Kanonskud fra Slottet og Skibene, medens Soldater og Borgere affyrede deres Geværer. Processionen vendte tilbage; Hyldingspaladset, som gaves til Pris for Folket, var allerede forsvundet, da Kongen naaede Slottet. I dette Øieblik blev Dagens smukke Veir afbrudt af en voldsom Storm med Hagl og Pladskregn, som dog kun varede kort; man tog heraf Varsler for Kongens Regering.

Samme Dag Kl. 4 holdtes det store Hyldingsgjæstebud for c. 1100 Personer. Da Slottet ikke kunde

rumme saamange, toges Byens Raadhus og to nærliggende Borgerhuse til Hjælp, hvor Opvartningen besørgedes af 24 fornemme Borgere i sorte Kapper, 32 Borgersønner og 60 Kvinder. Kongen lod sin Livlæge og Hofpræst samt nogle Marskalke besøge alle Spisestuerne for at see til Gjæsterne. Man fik ni Retter Mad med Øl og fine Vine; om den gode Stemning vidne 1647 ituslagne Øl- og Vinglas, uden at dog Uordener eller Slagsmaal forefaldt. Om Aftenen afbrændtes et Fyrværkeri, indrettet af Tydskeren Philip Geyfuss.

En af de følgende Dage gaves atter et mindre Selskab paa Slottet; iøvrigt var Kongen efter Hyldingen beskæftiget med Stændernes Andragender, som strømmede ind ved en Leilighed som denne, da Kongen kunde ventes at være særlig velvillig stemt.

Den 30te og 31te gjordes Forberedelser til Af-
reisen, og Hannibal Sehested forærede de Fornemste i
Kongens Følge ved Afskeden Juveler, kostbare Ringe,
Peltsværk, Heste og Lignende. Den 1ste September
vilde Kongen have reist, men da Vinden var noget til
Sønden, blev han endnu den Dag over og var Stat-
129 holderens Gjæst og, hedder det, „var meget lystig der-
over, at Alting var saa ønskeligen og lykkeligen her
afganget i H. K. M.s Hylding; thi endog der bleve
over 3000 Stykker affyrede og løsnede den Stund H. M.
var her, hvoriblandt nogle sprunge, finge der dog ingen
af Artolleriets Tjenere en Fingers Saar eller Skade, og
endog Alting baade før, i og siden den Kongl. Trakte-
mente blev meget overflødig og uspart meddelt, be-

fandtes dog Ingen, al den Stund H. M. var her, der talte den Anden et utilbørligt Ord til eller lod sig til nogen Klammeri bevæge, hvilket vi Alle optage og holde for et besynderligt Frederiks Tegn eller Freds Tegn."

Den næste Morgen Kl. 7 forlod Kongen Staden; Afskeden var ikke mindre prægtig end Modtagelsen. Fra Christiania gik han med Jagter til Drammen og derfra over Land til Sølvværket, hvor en rig Aare et Par Dage før skulde have ladet sig spore. Her klædte han sig med dem, som fulgte ham, i Bjergmandsdragt og tilbragte flere Timer i de underjordiske Værksteder; siden forlystede Bjergarbeiderne ham med deres eiendommelige Sange og forskjellige Optog. Kongen blev overalt underveis „særdeles paa H. Excell. Hr. Statholders Gaard Semb", hedder det, „overflødig kongelig trakteret og defrayeret, saa H. K. M. udi Alting havde største Fornøielse og Contentement."

Den 6te gik han ombord paa Flaaden ved Bastø, seilede til Jylland og reiste derfra videre til Hyldingen i Hertugdømmerne.

Statholderen fik den 31te August ny Instruction, 130
hvori den gamle bekræftedes med nogle Udvidelser og Indskrænkninger. Over Militien skulde han, næst Kongen, have øverste Commando, dog Kongen selv forbeholdt at indsætte og afsætte Officerer og Commissarier; han skulde have Tilsyn med Commissarierne, at de forsynede Fæstningerne; altid beflitte sig paa at være vidende om Forholdene i Sverrig og underrette Kongen derom; Landets Lehnsmænd og Bisper skulde

han forsamle engang hvert Aar til Forhandling om, hvad der kunde foretages til Rigets Gavn, og aarlig herom give Kongen Relation; han skulde i bedste Maader befordre Bjergværkernes Drift, m. m. Kongen bestyrkede ham ved den nye Instrux i hans hidtidige udstrakte Myndighed, og Modstanderne knurrede.

Adelens Privilegier, hvorom Sehested i Memorialen af 11te Mai havde erindret og gjort Forslag, bleve under Kongens Ophold i Christiania udvidede. Denne
131 Stand indgav en Ansøgning til Kongen, hvori den, efterat have bedet om at maatte blive ved den Augsburgske Confession og holdes ved Norges Lov og gammel lovlig Sædvane, androg om at maatte nyde samme Privilegier som Adelen i Danmark og blandt Andet fremførte Ønsket om, at en Del af Rigets Indtægter maatte anvendes til en Landkiste, ligesom i Danmark, for i paakommende Tilfælde at kunne bruges til Landets Forsvar. Som Følge af de i denne Anledning førte Forhandlinger udstedtes den 31te August 1648 nye Privilegier, hvori de ældre, særligt de af 1646, bekræftedes, og Adelen fik Retten til Friskyds og Accisefriheden tilbage, med andre Begunstigelser; endvidere lovede Kongen, at han ikke vilde gjøre Forskjel paa de to Rigers Adel, men befordre og med Lehn aflægge baade Normænd og Danske efter deres Fortjenester. At af Norges Indkomster noget anvendtes til en Landkiste bevilgedes dog ikke; hvorimod det skulde staae Stænderne frit for at opretholde en saadan ved frivillige Tilskud. Disse i deres Affattelse noget ubestemte Privilegier udkom i en forandret, ud-

forligere Form den 1ste Januar 1649. Løftet om Ligestilling med den danske Adel blev imidlertid kun tildels overholdt. Den af indvandrede Danske bestaaende norske Adel, der i Henseende til Antal forholdt sig til den danske som 1 til 10 og kun havde en Ottendedel af Norge inde, medens den danske besad to Femtedele af Danmark, og som boede spredt og fjernt fra Regeringens Sæde, maatte nødvendigvis træde i Skygge for hin. Den var ikke engang repræsenteret i Rigsraadet, hvorvel ingen Bestemmelse forhindrede, at jo Normænd kunde optages.

Geistligheden og Borgerstanden fremførte ligeledes deres Ønsker for Kongen. Bondestanden indgav ikke nogen samlet Petition, men talrige Ansøgninger indløb fra Landets forskjellige Egne; fra Akershus Lehn dog kun faa, som Følge af de med Almuen af Sehested trufne Overenskomster, hvorpaa han fik Kongens Stadfæstelse. Statholderen udvirkede hos Kongen en Befaling til Lagmændene i Christiania, Oplandene og Frederiksstads Lagdømmer om at forhøre Sagerne mellem Almue og Fogder.

Ved denne Leilighed synes en lille Differents at 132
være kommen til Orde mellem Statholderen og Cantsleren, som hørte til de Akershus underliggende Lehnsmænd, i Anledning af, at to af Sidstnævntes Forlehnings Bønder havde undladt først at supplicere til ham, inden de indgave deres Klage. I en Memorial af 28de August til Statholderen om Forskjelligt siger Jens Bielke: „Og Hr. Statholder tjenstvilligen at lade vide, at de tvende mine Forlehnings Bønder paa

Hedemarken (den ene en Nunne Klosters Bonde, den anden en Marie Provsti Bonde) anholdes her udi Byen hos mig i min Gaard i Borgestuen ibidem, og ikke er af mine egne Bønder, som for Hr. Statholder haver været angiven: og endog de skal have havt nogen Aarsage til at klage over nogen af Knud Andersens Tjenere, dog fordi de haver gaaet mig forbi, at lade mig vide noget deraf, og ikke suppliceret til mig først, efter K. M.s Forordning, saa vil jeg nu begære Stævning over dennem her paa Slottet imorgen, hvad de skal lide og bøde enhver, for at de er gaaen mig forbi uadspurgt, førend de indlagde deres Supplicats, foruden hvis de i andre Maader skal udstaae derfor, og skal stille mig Loven og Vissen, førend de skal komme nogenledes herifra."

Paa dette svarede Statholderen: „Herom haver jeg aldeles ingen Tvivl, at Hr. Cantsler jo holder over Loven, Recessen og K. Forordninger, at styrke Retten for sig selv og alle Andre, paa K. M.s Vegne Noget kunde have at befale, forseer mig ogsaa vist til, at det herefter udaf H. Cantsler alvorligen bliver observeret, naar nogen Forseelse hos hans underlagte Almue findes bevisligt; befindes der nogen Skyld hos Knud Andersen eller hans Tjenere, da vil jeg have Hr. Cantsler formanet, at det ved lovlig Proces maa gjøres vel bevisligt, efterdi jeg dog underdanigsten derom haver anholdt og erlanget naadigst Commission til Lagmændene herudi Lehnet at domme Fogderne og Almuen udimellem, og enhver at lide og undgjælde efter Loven og sin Forseelse."

Cantsleren, som synes at udtale sig noget skarpt i
dette Tilfælde, vides iøvrigt at have været meget vel- 133
sindet mod Almuen.

Statholderen havde et betydeligt Samarbeide paa forskjellige Omraader med den dygtige, 30 Aar ældre Cantsler, der havde megen Tillid til Sehesteds Mening, som han selv siger, i Anledning af en i 1645 af Stat-
holderen udarbeidet Oversigt over Skatterne, „paa Grund 134
af hans exquisitius judicium og større Forfarenhed i fremmede Lande og vigtige negotiis."

Med Sønnen, Oberst Henrik Bielke, havde Sehehed ved Hyldingen et heftigt Sammenstød, som frem-
kaldtes, siges der, dels ved Kortspil, dels ved en Sam- 135
tale om den sidste Krig, hvor Bielke yttrede, at man ved en anden Fremgangsmaade maatte have kunnet slaae Svenskerne aldeles. Sehested imødegik ham og sagde, det var ei smukt, at de Yngre vilde være klogere end de Ældre, hvorved Bielke fandt sig fornærmet. Det vilde være kommen til Duel, hvis ikke Kongen havde lagt sig imellem og forbudet Saadant, hvorefter de ved Andres Mellemhandling bleve forligte.

Det kan her bemærkes, at Sehested i 1645 mod Krigens Slutning anbefalede Henrik Bielke til Bahus
Lehn som den, der under Feiden „altid havde ladet see 136
sin Flid og Troskab af yderste Magt at tjene H. M." og erfaredes at vedblive i „saadan hans underd. Troskab, Flittighed og Tjeneste."

Skattenedsættelsen, som var lovet for Akershus og Bahus, udvidedes til det hele Land og traadte i Kraft det følgende Aar. Ved Hyldingen udfærdigedes for

137 hvert Lehn Regulativer for Skatteudskrivningen, som bleve gjældende i lang Tid. Denne væsentlige Forbedring af Skatteforholdene skyldtes Hannibal Sehested.

Efter Hyldingen i Hertugdømmerne fik Sehested
138 kongeligt Brev om at møde i Kjøbenhavn den 6te November til Christian IV's Begravelse, som skulde finde Sted den 18de, og „med sin trøstelige Nærværelse hans Kjærligheds Ligbegængelse ære"; sin Hustru og hendes Jomfruer skulde han tage med, „at de og til forn.te Tid kunde være tilstede og gjøre H. Kjærlighed den velfortjente Ære og sidste tilbørlig Tjeneste"; og Kongen bad endvidere, at han, da det var besluttet, at Kroningen strax derefter skulde finde Sted, vilde blive i Byen med sin Hustru og hendes Jomfruer, og hjælpe at udføre, hvad i denne Anledning maatte blive anordnet.

139 Kroningen foregik den 23de, og Sehested blev ved denne Leilighed Elephantridder. Hans Ophold i Danmark varede nogle Maaneder; Julehelligdagene tilbragte han hos Kongen paa Frederiksborg.

Ligesom Sehested overfor Konger og Fyrster optraadte med udmærket Elegance, saaledes viste han Finhed og Rundhaandethed ligeoverfor mindre høit Stillede. „Den 30te om Aftenen" (1648) skriver Hof-
140 præsten Lars Jacobsen i sin Dagbog, „tilskikket Statholderen af Norge . . . Hannibal Sehested mig en skjøn Nyaars Gave, som var min S. Herres Høilovlig Kong Christian IV's Contrafei udi en stor Skuepenge af Guld, meget vel gjort, var mere end en Portugaleser værd." I

Præstens Optegnelse af de ham til to foregaaende Høitider tilsendte Summer synes Gaven fra Statholderen i Norge hver Gang overveiende anselig i Forhold til hans Standsfællers.

Sehested vendte i Februar 1649 tilbage til Norge.

Kong Frederik forholdt sig i hele denne første Tid af sin Regering aldeles passiv og lod Ulfeldt styre, som boede i Kjøbenhavn, medens han selv mest opholdt sig paa Frederiksborg. Ulfeldt skal endogsaa have betydet ham, at det var bedst, han blev der, da dette Lehn lettest kunde bære Udgifterne ved hans Ophold. Ja, der sagdes end yderligere, at Rigshovmesteren havde tilbagekaldt Ting, som Kongen havde befalet. Snart fik man imidlertid den overmægtige Undersaat fjernet — idet han igjen gik som Gesandt til Holland. Hensigten 141
med denne Ambassade var Afslutningen af et dansk-hollandsk Forbund, hvorom Ulfeldt i 1646 havde begyndt Forhandlingerne, og Sundtoldens Afløsning med en Sum Penge, en Yndlingsplan hos ham, fremkommen under hans forrige Ophold i Holland. Han skal ikke have forelagt hele Raadet Ambassadens Hensigt, men indskrænket Med- 142
delelsen derom til nogle Enkelte, nemlig Kongens Cantsler Christen Thomesen, Rigscantsleren Christopher Urne, Hannibal Sehested og Niels Trolle; og der var dem, som mente, at han ikke engang havde givet Kongen nogen ret Underretning derom. I Februar 1649 begav han sig paa Reisen.

Kongen trak Veiret lettere og begyndte saa smaat at gjøre sig Hænderne friere.

Sehested, som var reist hjem i Aarets anden Maaned, var i Mai igjen i Danmark, hvor han fungerede ved

143 den slesvigske Forlehningsakt, som foregik den 22de denne Maaned paa Kjøbenhavns Slot, idet han bar Æblet, medens den kongelige Cantsler bar Kronen, Marsken Sværdet og Rigscantsleren Scepteret.

Statholderembedet i Norge hørte ikke til Rigsembederne, men paa Grund af den større Betydning, det havde faaet ved Sehested, var man tilbøielig til at sætte ham ved Siden af Rigsembedsmændene, og da
144 det i Frederik III's Haandfæstning blev fastsat, at disses Pladser kun maatte besættes med en af tre Mænd, som Raadet bragte i Forslag, blev det ligeledes bestemt, at det Samme skulde gjælde for Statholderembedet i Norge.

145 Sehesteds Hustru var ved Midten af August nærværende ved Kongens tredie Barns, den lille Frøken Frederikke Amalies Daab. To af hendes Søstre, Grev Pentz's og Ebbe Ulfeldts Hustruer, vare ligeledes tilstede. Endnu er Alt som før: Christian IV's Døttre sees ved Hoffet, i Rækken følgende umiddelbart efter Fyrstinderne, og kjøre, efter deres altid hidtil havte Ret, lige ind paa Slottet som den øvrige kongelige Familie.

146 Dette Aar betegnes iøvrigt ved heftige og skarpe Forhandlinger mellem Hannibal Sehested og Rigsraadet om den norske Hær. Under den stadigt elendige finantsielle Tilstand gjaldt det for Regeringen fremfor alt Andet om at skaffe Penge, og fornemmelig vilde man spare paa Udgifterne til Norge og saae ikke, eller vilde ikke see, saa langt som til Betydningen for Danmark af et dygtigt Forsvar for Broderlandet. For den danske Hær interesserede man sig mere, især laa denne

Sag den nylig i Rigsraadet indtraadte Christen Skeel alvorligt paa Sinde; men man var indbyrdes uenig — den Ene brød ned, hvad den Anden byggede op, og den militaire Uddannelse forsømtes. Den Lammelse, som gaaer forud for Revolutionerne, gav sig kun altfor meget tilkjende. Medens Kongen undergravede Rigsraadet, og dette maatte frygte Forfatningens Kuldkastelse, kunde Arbeidet for Landets Forsvar ikke trives; som det tungt føltes i 1657, da Danmark kun havde en slet bevæbnet Samling uøvede Bønder under ligesaa uøvede Førere at stille mod Sverrigs krigsvante Hære.

Det har være pinligt for den skarptseende, energiske Statholder at arbeide under saadanne Forhold. Af al Magt værnede han om Norges allerede nogenlunde organiserede, med krigskyndige Officerer forsynede Hær. Efterat det i Rigsraadet var bragt paa Bane, at Pengebevillingerne til den skulde nedsættes,
indleverede han den 31te August et Overslag paa hvad 147
der udfordredes, lydende paa 88,891 Rdl. Denne Sum fandt man for høi og forlangte, at han skulde specificere Udgifterne, for at man lettere kunde see, hvor der kunde gjøres Indskrænkninger. Statholderen svarede, at han erkjendte sig pligtig at efterkomme, hvad Kongen og Raadet fandt for godt, forsaavidt han maatte finde sig istand til nogenledes at sætte Sagen i Værk, og bad, at noget Skriftligt derom maatte meddeles ham. Herpaa blev ham ved Cantsleren leveret en Fortegnelse over, hvorledes Officererne i Danmark vare besoldede, med Begæring, at han derefter vilde indrette det med

Regimenterne og ellers med største Sparsommelighed beregne de øvrige Udgifter til Fæstningerne og Andet.

Statholderen indgav nu et specificeret Overslag, lydende paa 69,000 Rdl., hvormed han haabede at efterkomme de gode Herrers Hensigt med Reductionen. Med det Samme paaviste han, at Bekostningen paa et Regiment nødvendigvis maatte være større i Norge, end i Danmark, paa Grund af Landets Beliggenhed og Beskaffenhed. Der behøvedes flere Officerer; thi paa den lange Grændse, hvor de Svenske ved Hjælp af adskillige Fordele, de seilbare, mod Norge [Bahus] strygende Floder, deres bedre Forraad af Levnetsmidler m. m., overalt med Lethed kunde falde ind, kom Esqvadronerne til at ligge spredt, og maatte hver især være vel forsynede med Officerer. Dertil kom, at Landet ikke havde mange Lehnsmænd og andre Adelsmænd, som i Krigstid kunde bruges til at holde sammen paa Folket, og naar Fjenden stod for Døren, var det for sildigt at forskrive Officerer. Ligeledes maatte Officererne her have noget mere Gage end i Danmark: at lønne dem med Gaarde var meget vanskeligt, og vilde ogsaa falde mindre beleiligt for dem og deres Tjenestes Forretning; deres Qvarter, som de selv havde at sørge for, maatte de i Mangel af Kjøbstæder skaffe sig hos Bonden; Communicationsmidlerne vare vanskelige, og Næringsmidler og Klæder dyrere end i Danmark.

Fremdeles erindrede han om, hvor vigtigt det var, at have Norge vel forsvaret, især siden Jemtelands og Hallands Afstaaelse. Thi ikke blot syntes Sverrig at

ville spille aldeles Mester i Søen, og kunde da forhindre al Tilførsel til Norge, som ved Tabet af Halland var blevet skilt fra Danmark, men havde ogsaa en meget overlegen Landmagt, saa at det med Lethed fra Jemteland kunde overvælde hele det Nordenfjeldske, ligesom det med en ubetydelig Magt ved Oddevold og Hiertrum kunde sætte Bahuslehn under Contribution og ved Elvemundingen blokere Fæstningen; over Bjergstien ned til Halden ved Svinesund og gjennem Marker ved Frederiksstad og Moss bemægtige sig Smaalehnene og forhindre Tilførselen gjennem Opslo Fjord til Akershus — og var da Mester Søndenfjelds; endnu var der Passet gjennem Mora til Akershus med flere andre for Fjenden beleilige Veie. Der udfordredes saaledes langt større Bekostning og mange flere Anstalter til Norges Forsvar, end man i Almindelighed antog.

Han henstillede Alt til Kongen og Raadet i det Haab, at Sagen maatte blive anordnet som Fornødenhed selv udkrævede; thi hvis Normændene stadigt skulde besværes med store Skatter næsten over deres Evne og ikke have noget tilbørligt Forsvar at trøste sig til, vilde det i Tilfælde af Krig see farligt ud med Almuens Troskab, som snart skulde „laane Prætext af saadan Fare til det, som intet duer.“ For sin Person vilde han ønske, at man i Norge intet Fjendtligt havde at befrygte og intet Forsvar behøvede, saa at Contributionerne kunde modereres, og det Indkomne altsammen anvendes til Gjældens Aflæggelse; men det syntes i saa mislige Tider ikke raadeligt at hengive sig til saadan Tryghed — den sidste Krig havde kun altfor meget

paamindet derom. Han haabede, at det maatte have sit Forblivende med de 69,000 Rdl.

Paa dette Indlæg svarede Rigsraadet med et skriftligt Forslag, som af Cantsleren blev overgivet Sehested, hvorefter de formente, at Militien kunde underholdes for 50,000 Rdl. aarlig.

Herpaa erklærede Statholderen i Kongens og Raadets Overværelse, at han ikke paa den Vis kunde staae for Militien. Han bad sig forskaanet for at have med denne Sag at gjøre, som han paa den Maade og med saa indskrænkede Midler ikke kunde føre igjennem, og at dette maatte overdrages Andre — maaske Iver Krabbe i Bahus for det Bahusiske, Frederik Urne i Trondhjem for det Trondhjemske, og Krigscommissarius Mechlenborg for det Akershusiske Regiments Vedkommende — eller muligt Kongen hellere vilde forordne en Anden, som stadigt kunde have Commando over den hele Militie, og vilde han da være villig til at befordre det til denne Reduction Fornødne. Men hvis Kongen og Raadet ønskede, at han skulde styre denne Sag, da bad han, at det maatte behage Kongen at fastsætte til Militien mindst 60,000 Rdl., over hvilken Sum det maatte overlades ham at disponere efter Skjøn og indrette Udgiften efter hvert Steds Leilighed.

Dette blev indrømmet, og hermed endte Debatten.

Statholderen fik i Anledning af denne Reduction under 13de October 1649 ny Instruction. Heri hedder det
148 til Slutning: „Vi ere ogsaa naadigst tilfreds, at Vores Statholder, ligesom udi Vores elskelige, kjære Hr. Faders salig og høilovlig Ihukommelses Tid, for alle Pengenes

Indtægt og Udgift, saa og Regnskab, maa være forskaanet, og ei svare til noget Andet end hans udgivne Ordres, og det for Os og Danmarks Riges Raad, naar derpaa fordres."

Den norske Hær vedblev at bestaae, og hvilke 149
Mangler den end paa Grund af Midlernes Utilstrækkelighed kan have havt, gjorde den i den svenske Krig 1657 Fyldest for sig.

I indeværende Aar blev der endelig betalt Sehested en Del af hans Tilgodehavende hos Kronen — som i „bar Forstrækning" tilligemed et efter Christian IV's Ordre af 150
ham leveret Skib „Hannibal" beløb sig til 132,047 Rdl. — idet man udlagde ham Jordegods i Norge til en Værdi af 75,074 Rdl. Derefter gav Kongen ham ved Brev af 23de Juni Frihed paa hans norske Gods lige med Adelen i Danmark efter den danske Haandfæstning: eftersom Christian IV 1647 angaaende nogle Bjergværkers Gods og Tjenere havde bevilget Hannibal Sehested og hans Hustru ikke blot alle brugelige Bjergværks, men alle adelige Privilegier paa alt det Gods, de der eller andetsteds omkring da havde eller kunde tilforhandle sig, „og bemeldte Hannibal Sehested", hedder det videre i Kongebrevet, „nu sidst efter denne Tids besværlige Tilstand sig haver bekvemmet udi sin Afregning med Vores forordnede Commissarier, ikke alene at annamme Jordegods allevegne strøet udi fornævnte Vort Rige Norge, det onde med det gode, for 75,074 Rdl., efter den derpaa gjorte Taxt, medens endogsaa (foruden 3000 Rdl.s Afslag udi hans første Afregning paa det gevorbne Krigsfolk efter de dertil deputerede Rigens

Raads underdanigste Erklæring, sub dato Kjøbenhavn den 26de April 1646, og Kongl. Missive sub dato Kbhvn. den 15de Januar 1647) nu paa hans sidste Afregning, som haver bedraget sig udi bar Forstrækning og det leverede Skib 132,047 Rdl., endda videre haver ladet falde 8143 Rdl. saavelsom aarligen paa det udlagte Fru Giørilds Gods, samt Leding og Føring, som efter hans Forlehningsbrev fulgte hannem frit, godvilligen kvitteret og afstaaet 1766 Rdl. aarlig Indkomst, saa at Vi og Kronen endda over Alt bliver skyldig til oftbemeldte Hr. Hannibal Sehested for bar forstrakte Penge 50,595 Rdl., foruden hvis Skibsbygning han sig paany haver paataget efter derpaa Vores Commissariers Forretning og Erklæring, sub dato Akershus den 19de April 1649, udi det Sted, at han efter adskillige Kongl. Tiladelser og Ordres, sub dato Kjøbenhavn den 30te Marts 1645, 6te og 26de April 1646, den 8de Mai 1646, den 5te Januar 1647, den 30te Juli 1647 og den 25de Januar 1649, kunde have gjort sig betalt af adskillige Rigens Middeler og kjøbt sig et anseligt Stykke Gods her i Vort Rige Danmark med den Hoihed og Herlighed, som efter Haandfæstningen derhos folger; og han derfore underdanigst nu haver været begærendes, Vi hannem og hans Hustru og deres beggesides Arvinger ligesaadan Frihed paa deres Gods udi Vort Rige Norge, som Adelen her udi Danmark haver, naadigst vilde forunde og bevilge uden nogen Exception eller Limitation, medens aldeles efter Vores danske Haandfæstning; da af synderlig Gunst og Naade, saa og af forrige billig considererte Motiver, fornemmelig eftersom mer-

bemeldte Hr. Hannibal Sehested af egen fri Villie og Erbiudelse til os godvilligen haver afstaaet den Frihed paa Tolden udi Drammen", som 1647 var tilstaaet ham, . . . bevilges ham de nævnte Rettigheder.

Senere udlagdes ham endnu noget mere Gods af Kronen, og selv tilkjøbte han sig efterhaanden meget,
saa at hans norske Gods i 1651 udgjorde 4849 Tønder 151
Hartkorn, omtrent en Sextendedel af Norges Jordeiendomme. Foruden sine Gaarde og Savbrug besad han $^5/_{32}$ Dele i Sølvværket, $^1/_4$ Del i Telemarkens Kobberværk, samt det Ekerske Jernværk, det Gudbrandsdalske Kobberværk og det Eidsvoldske Jernværk med Viks og Julsruds Værker. Sidstnævnte, det Eidsvoldske med de to tilhørende, var han bleven Eier af i 1647. Disse
Værker vare under Krigen komne i en meget slet For- 152
fatning, hvorfor Statholderen da lod samtlige Participanter indkalde til Forhandling om, hvorledes man atter skulde bringe dem paa Fode. Participanterne tilbøde at indskyde en Sum, altfor ringe til, at den kunde have nogen Betydning for Sagens Fremme, hvorpaa Statholderen, for at Værkerne kunde fortsættes med Nytte, paa Kongens — Christian IV's — saavelsom sine egne Vegne erklærede at ville udlægge til Capital 12,000 Rdl., idet han opfordrede Med-Participanterne til at gjøre det Samme. Disse svarede, at de ikke saae sig istand hertil, men hellere vilde aftræde, og bade Statholderen, at han paa Kongens eller sine egne Vegne vilde afhandle dem deres Parter. Han erklærede, at han ikke uden speciel Tilladelse kunde med Kongens Midler foretage en saadan Handel, men at han var

villig til, selv at indløse Participanterne. Dette blev strax efterkommet, og med Statholderens Midler blev nu Gjælden betalt, og Værkerne atter bragte i god Gang. Kongen afstod ligeledes sin Sjettepart, og vilde heller ikke, som Statholderen henstillede det til ham, selv overtage Værket, men gav Sehested Privilegier paa det Hele i Januar 1647.

Idet han sees i Besiddelse af en Rigdom, der svarede til hans Magt, maa det erindres, at Christian IV kongeligt havde gjengjældt sin Svigersøn hans Arbeide i sin og Statens Tjeneste. En Opgivelse af ham selv (nærmere omtalt senere) af det ham af Kongen Tilstaaede, viser dette.

153 I Juni 1649 fik han Patronatsret til 11 Sognekirker ved sine Hovedgaarde og Bjergværker, og ligeledes bevilgedes ham i dette Aar Birkeret til hans Gaarde Vestnes, Gidskø, Semb, Sandvig og Finde Nordenfjelds, samt Semb, Strøm, Hammer, Værne Kloster og Nygaard Søndenfjelds. Birkeretten synes ingen Godsbesidder der i Landet for at have havt.

154 „Paa Akershus residerede han som en Vice Rex over al Norriges Rige."

Vi have seet, hvorledes han viede dette Land sine Kræfter. Hvorledes han værgede det, da det truedes af Fjendehaand; derefter gjenskabte dets Hær og værnede om den under de vanskeligste Forhold; sorgede for Flaaden, for Handelen; forbedrede Skattevæsenet, der ved ham fik den gjennem lange Tider savnede Ordning; ophjalp Bjergværkerne, som paa dette Tidspunkt florerede rundt omkring. Sølvværkets Til-

stand var saa god, at Kongen ved Brev af 1ste Mai 155
1650 tilstod Dronningen til Haandpenge o. A. den kongelige Tiende af det aarlige Sølvkjøb og det, som Kongens Andel i Værket gav i Udbytte. Det betydelige Kvikne Kobberværk i Østerdalen, ogsaa kaldet Guds Gave, var i god Gang; ligesaa det Gudbrandsdalske Kobberværk; Eidsvolds, Viks og Julsruds Jernværker; Bærums Jernværk; det Skeenske og det Ekerske Jernværk. 1644 optoges Røraas Kobberværk, som skulde blive af saa stor Betydning — ved hvilket Kongen, da det tiltog, i 1649 tillod, at en Kirke maatte bygges i Bjergstaden, som blev færdig Aaret efter; 1645 optoges det Telemarkske Kobberværk; 1646 Guldværket; 1649 Hassel Jernværk; 1650 det Moustad Markiske Jernværk; o. s. v.

Efterat have seet hans Virksomhed paa disse og andre Omraader, skulle vi endnu høre en samtidig Udtalelse om ham, nogle Ord fra en Præst i hans Lehn. I „Christiania Stads Beskrivelse“ af Christen Staphensen Bang, Præst i Rommedal Sogn paa Hedemarken, udkommen 1651, siger Forfatteren, efterat have omtalt nogle af Byens Mærkværdigheder:

„Eftersom denne Stad Christiania eragtes Metropolis og Hovedstad i Norge: saa haver hun og nu besynderligen et fornemme Hoved, Herre og Regentere, som med Kongelige Autoritet og Myndighed commanderer, byder og befaler, ikke aleneste over Staden og Slottet med underliggende Lehne og Provindser, men endogsaa, som en General og Statholder over dette ganske Kongerige; nemlig Hannibal; dog ikke den Hannibal Cartha-

ginensis, som var *terror Romanorum*, det er, de Romeres Forskrækkelse, og en tapper Helt. Om hvilken Plutarchus iblandt Andet refererer: At der han en gang blev tilspurgt, naar den Krig og Uenighed skulde ophøre, som var opreist mellem de to mægtige Stæder, Rom og Carthaginem, rørte han Støven paa Jorden med sine Sko og sagde: Da skal denne Krig ophøre, naar en af disse Stæder bliver til saadan Støv og Aske etc. Men denne, som her omtales, er Hannibal Christianiensis, *qui Norvegianorum splendor est*, det er, de Norskes Lys og Prydelse: Nemlig den høiædle og velbyrdige Herre og strenge Ridder, H. Hannibal Sehested til Nøragergaard, Danmarks Riges Raad, Statholder i Norge og Høvedsmand paa Akershus. Hvilken samme vores høigunstige Øvrighed med al Gudfrygtighed, Fromhed og Retfærdighed præsiderer og befaler, saa og foregaaer sine Undersaatter, som det en christen Øvrigheds Mand sømmer og i alle Maader vel anstaaer. Hvorfor vi ikke noksom kunne fuldtakke den Almægtigste Gud: med hjertelig Ønske derhos, at hans hoiædle velbyrdige Excellence maatte længe leve, og udi saadan høi Eminents stedse forblive, sit Guddommelige Navn til Lov og Ære, Landsens Indbyggere til Trost og Gode, og hannem selv til timelige og evige Velfart.

Vi ville og hjerteligen onske, at ligervis som den navnkundige Hannibal Carthaginensis var de Romeres svorne Fjende i fordums Dage, muligt en Del ogsaa for deres falske Tro og Religions Skyld; at vores Christianiensis, ja meget mere *vere Christianus* Hannibal vilde ogsaa nu paa disse Tider være de Romeres,

ja allermest den romerske Antichrist og hans antichristiske Lærdom fjendsk og modstridig, samt alle dem, som samme Religion under hans Excellences Jurisdiktion og høit betroede Commando ere anhængige, det vi dog ingenlunde paatvivler.

Den fornemme Philosophus Plutarchus iblandt mange andre Dyder, som han *in Catalogo illustrium Virorum* commenderer og berømmer Hannibalem Carthaginensem af, findes ogsaa disse Formalia:

Omnia, quæ magno futuro Duci expetenda esse videbantur, abunde, Hannibali aderant: Quippe erat ei consilium ad egregia facinora promptum: Consilio autem neque industria neque audacia deerat. Nulla pericula, nulla incommoda corporis, quæ cæteros remorari solent & à rebus gerendis abducere, invictum animi virum terrebant. Vigilare, festinare, cuncta obire, quæ aut strenuo milite aut egregio Imperatore digna videbantur. Et post cætera habetur, quod ea semper moliretur, quæ ad evertendum Romanum Imperium pertinerent.

Item, alibi extat, quod Hannibalis nomen magna erat apud omnes gloria. Fuit etiam Græcarum literarum doctissimus &c. Hasce etiam virtutes & præclara encomia noster Christianus Hannibal suo quodam jure sibi etiam vindicare satagit.

Gud bevare vores christelige Hannibal og hans Velbyrdigheds Excellence med langvarig Sundhed og al lyksalig Velstand til Sjæl og Liv naadigst erholde: hvilket vi alle hans ædle Magnificents, som vor kjære Lehns Herre og høigunstige Fader af Hjertet troligen ønsker.

Gud ogsaa bevare og velsigne hans Excellences høiædle og velbaarne Frøken Christianam, Grevinde til Slesvig og Holsten, og unde dennem begge tilsammen længe at leve udi et lyksalige og frugtbare Ægteskab: saa hun maatte vorde som et frugtbare Vintræ paa Siderne af Huset, og deres Børn som Oliekviste omkring deres Bord. Saa deres Sæd kunde blive mægtig paa Jorden. Thi Herren, siger David, skal velsigne dem, som frygte hannem, de Smaa med de Store." (Ps. 127, 3, 112, 2 og 114, 13).

156 Naar Hannibal Sehested passerede Kronborg, hilstes han med ni Skud ligesom Kongen.

---

157 Feriunt celsos fulmina montes.

En ny Æra i Danmarks Historie forestod. Absolutismen stundede til. Saa sikkert som den skulde komme, saa sikkert skulde de Hindringer bort, som vilde standse den paa dens Vei. Hannibal Sehested, som var en af Adelsvældens største Repræsentanter, maatte falde, ligesom Ulfeldt og de øvrige Svigersønner. Adelen rakte Haand dertil og oprev saaledes sig selv — dens Tid var forbi. Allerede længe havde den øvrige Adel været høilig misfornøiet over de Begunstigelser, der tildeltes den gamle Konges Svigersønner, som sadde inde med Landets bedste Lehn og beklædte dets høieste Poster — „Grev Pentz som Gouverneur over hele Holsten; H. Sehested
158 som Konge i Norge, og Hofmesteren som Factotum her i Danmark" —, og tog nu Øieblikket iagt til at

styrte dem. Finantsernes Tilstand var saaledes, at
ved Frederik III's Thronbestigelse Kronen og Scep- 159
teret vare pantsatte — hvor ønskeligt det maatte være
for Regeringen at faae Leilighed til at inddrage disse
Rigmænds skjønne Godser, maa vel tages med i Be-
tragtning. Rigsraadet gjorde fælles Sag imod dem med
Kongen. Mod Hannibal Sehested var Vaabnet smeddet,
det hvormed man fælder Stormændene, naar man vil
befrie sig for dem, det frygtelige, som altid rammer,
fordi det skal ramme: man fordrede Regnskab. Om
Fremgangsmaaden var retfærdig eller billig, herpaa
kom det ikke an. I Efteraaret 1649 befalede Kongen,
efter Anmodning af Rigsraadet, Niels Lange og hans 160
Medcommissarier at klare deres Regnskaber fra den
svenske Krigs Begyndelse til indeværende Aar, og
skulde disse gjennemsees af Raadet. Dette synes at
være det første Skridt, hvorvel her endnu ikke er
noget direkte Angreb paa Statholderen. Paa samme
Tid overdroges Toldvæsenet i Norge til en vis Antoni
Knip som General-Toldforvalter. „Man seer noksom,"
siger i denne Anledning Durell, „at de kun ville bruge
ham som et Redskab til at tugte Sehested og, saavidt
muligt, svække dennes Anseelse."

I December kom Ulfeldt hjem fra Holland og
fandt Situationen mærkeligt forandret. Flere til hans
Embede hørende Sager vare af Kongen udskilte derfra 161
og lagte under andre Myndigheder. Hannibal Sehested,
Rentemesteren Peder Vibe og Joachim Gersdorf nævnes
af Leonore Christine som dem, der her have mod-
arbeidet Ulfeldt. De foretagne Forandringer synes at

have været til Landets Gavn: i sin Beretning om Danmark, hvor Durell omtaler Lehnsvæsenets uheldige Indretning — den Maade hvorpaa Lehnsmændene betalte Kronen med deres Regninger, som ikke saa nøie eftersaaes, føier han til, at der dog heri, medens Corfits Ulfeldt var i Holland, var gjort den Forandring, at alle Renterne nu leveredes i Rentekammeret, hvor ogsaa Lehnsmændenes Regninger bleve undersøgte og gjennemsete.

At Rigshovmesteren blev i høi Grad forbittret over saaledes at see sin Myndighed beskaaren, forstaaer sig af sig selv. Med Hensyn til hans Ambassade, viste baade Kongen og Rigsraadet den største Misfornøielse over Udfaldet, især over den ene af de afsluttede Traktater, Redemptionstraktaten, ved hvilken Sundtolden for Hollands Vedkommende afløstes af en aarlig Pengesum. Den blev endogsaa fuldstændig desavoueret af Rigsraadet. Rigshovmesteren fulgte sin gamle Maade under lignende Omstændigheder og holdt sig borte fra Hoffet og Forretningerne. Efter nogen Tids Forløb lod Kongen ham ved sin Kammerskriver Gabel spørge, hvorfor han ikke viste sig ved Hove, hvorpaa han kjørte til Slottet, undskyldte sig med Sygdom og de lidte Krænkelser og spurgte, om de med hans Embede foretagne Forandringer skulde blive bestaaende, da han i saa Fald ikke mere vilde befatte sig med noget, H. M.s Oeconomi vedkommende. Kongen svarede ham ikke paa hans Spørgsmaal og skal have endt Audientsen ved at slaae en høi Latter op og gaae sin Vei.

Over hele Kirsten Munks Slægt trak Uveiret sammen. Kongen fratog sine Halvsødskende den dem af Christian IV skjænkede Titel af Grever og Grevinder til Slesvig og Holsten, og formente dem deres gamle Ret til at kjøre lige ind paa Slottet. Leonore Christine blev i October 1650 buden til en af Prindsessernes Daab, men afslog Indbydelsen paa Grund af disse krænkende Forandringer. I Mai samme Aar skal Kongen have forbudt, at herefter Ulfeldt og Sehested, som hidtil, hilstes med ni Skud fra Kronborg. 162

Imidlertid arbeidede man paa at faae Sehested fra Norge. Man beskyldte ham for Egenmægtighed og angreb hans Embedsførelse paa flere Maader; fornemmelig synes man at have sat ud paa de under Krigen foretagne Hvervinger. I en Skrivelse af Januar 163
dette Aar erindrede Statholderen Kongen om, at over de Hvervinger, han under Krigen efter Christian IV's Fuldmagt med stor Møie havde foretaget, var strax efter Freden gjort Afregning med General-Commissarius Niels Lange ved hans (Sehesteds) Fuldmægtig, efter de af Officererne fremlagte Documenter; hvilke Afregninger vare blevne gjennemsete af tre dertil forordnede Rigsraader og approberede af Kongen, som derpaa fuldkomment havde kvitteret ham for hans Forvaltning under Krigen. Men eftersom nu for Tiden meget sælsomt derom taltes til største Skade for hans gode Navn og Rygte, bad han, at Kongen enten selv eller ved Andre vilde fornemme, hvorledes der dengang var bleven afregnet, for at det kunde sees, om han ved sin Myndighed havde hindret Niels Lange eller Nogen i at gjøre

deres Pligt, eller om man i nogen Maade kunde forekaste ham Noget — Kongen vilde hermed vise ham stor Naade.

Ligeoverfor Sehesteds Henvendelser var Kongen, som personlig var ham bevaagen, i det Hele tilbageholdende og henskød Alt til Rigsraadet.

I Juni var Sehested i Kjøbenhavn til Herredagen. Der delibereredes om Prinds Christians Valg til Thronfølger, forresten gik saagodtsom alle Forhandlinger ud paa Indkomstens Forbedring. Blandt Andet taltes om at indrette et strængere Opsyn med Toldvæsenet ogsaa i Danmark, da Kongen paa langt nær ikke fik sin Rettighed af de Handlende. Kronens Creditorer samlede sig i Hobetal i Kjøbenhavn. Spørgsmaalet om Midler til at aflægge Gjælden og betale Embedsmændene blev mere og mere paatrængende. Det hedder i den svenske
164 Gesandt i Hamborg Schütz's Relationer, at Hannibal Sehested skal have tilbudt, dertil at erlægge en anselig Sum hvert Aar i fire Aar, hvis de andre af Adel vilde give ligesaameget i Forhold, sigende at dette var den nærmest foreliggende Maade; men at det syntes som Faa eller Ingen vilde indlade sig herpaa. (Jfr. Sehesteds Udtalelse Bilag S. 334.)

165 I Begyndelsen af August indgav han skriftligt Tilbud om at forklare sine Forretninger.

At det var Alvor med disse gjentagne Tilbud, derom har han efterladt et vægtigt Vidnesbyrd. Der foreligger fra ham et Skrift af Aar 1650, hvori han gjør Rede for sin Administration i Norge, Forsvarsvæsenet og Indkomsten angaaende, fra Først til Sidst. Han be-

gynder med Hvervingerne; fremstiller, hvorledes dermed er forholdt, og tager de Antegnelser til Niels Langes Regnskaber, som vedkomme hans Ordrer, enkeltvis for og svarer paa dem. Han viser her blandt Andet med Eftertryk, at han, som af Kongen var befuldmægtiget til, efter eget Skjøn at sætte Landet i Forsvarsstand, ikke, med Fjenden staaende for Døren, kunde afvente kongelige Patenters Ankomst, men strax maatte i Kongens Navn hverve Folk, hvilket Christian IV havde bifaldet; „endog det synes udaf nogle Antegnelser, som over samme gevorbene Folk udaf Rentekammeret ere udstedte, at de for Mangel af K. M.s særdeles Bestallinger og Patenter, som nogen Tid derefter først bleve udstedte, der H. M. kom for Elfsborg, ogsaa gjør til Mangel, hvis paa samme Folk og des Officerer til samme Tid er bleven bekostet.“

Derefter fremstiller han udførligt, hvorledes med hele det øvrige Forsvarsvæsen samt Indkomsten er forholdt, fra han 1642 tiltraadte Statholderposten til Dato. Beskyldningen for selvtagen Myndighed afviser han ved simpelthen at fremlægge sine modtagne Ordrer. De udgivne kongelige Ordrer og hans egne indleverede Indlæg udgjøre en betydelig Del af Skriftet. I dets sidste Afsnit imødegaaer han med djerve Ord de rundt om ham hvislende Beskyldninger, som han, fordi de brede sig saa meget, ikke vil stiltiende lade gaae forbi, hvorvel de, da de ikke træde offentligt frem, egentlig intet Gjensvar fortjene. Med en kort Oversigt over Norges daværende Tilstand viser han hen til Resultatet af sin Embedsførelse. Til Slutning beder han, at denne

Beretning, som han henvender til Kongen og Raadet, maa meddeles nogle visse gode Mænd blandt Commissarierne eller Andre, som muligt ikke selv udi Alting ere ret informerede — og om der er Nogen, som har Noget mod ham at sige, den maatte jo før jo bedre komme frem med sin Beskyldning, at Kongen med Raadet, paa hans, Sehesteds, Erklæring derimod, selv kan dømme, hvad der kan agtes Ret eller Uret.

Skriftet omfatter 154 Blade i Folio, og Rettelser ere tilføiede med Sehesteds egen Haand. Af Indholdet sees det at være forfattet 1650. Dette betydelige Aktstykke høres aldrig omtalt — og da det ikke har Underskrift og Dato, er det vel rimeligt, at Sehested, da Alt væltede ind over ham, ikke engang har kunnet indgive det. Det var ikke den Vei, man vilde. Det meddeles her som Bilag (S. 126), det første Stykke, som angaaer Hvervingerne, helt, ligesom det sidste, hvor man mest hører ham selv personlig; det Øvrige, som for Størstedelen bestaaer af vidtløftige Ordrer og Indlæg, forkortet, saaledes at Hovedindholdet gjengives.

I Løbet af Sommeren syntes det nogen Tid som Sehested havde gjenvunden sin tidligere Gunst; men det var kun en stakket Frist, og med Et styrter han som en vingeskudt Falk. Marsken Anders Bilde var blandt de forreste i Rækken af hans Fjender. Den
166 19de November læstes i Raadet en skriftlig Begjæring fra Sehested, at eftersom Marsken havde talt om hans Administration i Norge, han da maatte angive det og demonstrere, at han var ingen Sladdrer. Den 21de læstes et Indlæg fra Marsken over Statholderen. Et

Udvalg af Rigsraadet havde Regnskaberne under Hænder. Niels Lange udtalte, at han ikke kunde svare til de Antegnelser, som vedkom Hvervingerne, da han havde fulgt Statholderens Ordre. Kongen forlangte Niels 167
Langes skriftlige Erklæring: om han ikke paa Slottet i Kongens og fire Rigsraaders Nærværelse havde sagt, at det ikke tilkom ham, men Statholderen selv at svare til de Hvervingerne vedkommende Antegnelser. Commissarier opsendtes i Februar 1651 til Norge til nøiere Undersøgelse.

Storstedelen af Adelen og næsten hele Raadet havde, hedder det, „Piquer“ paa Sehested for hans Overmod; 168
dog havde han hidtil staaet sig, da han havde Kongen paa sin Side. Men saa, siges det, fornærmede han ogsaa Kongen selv i Spil, og Maalet var fuldt. Som Grund til Kongens Unaade nævnes ogsaa, at han skulde 169
have vist Hertuginde Augusta af Glücksborg, som var forlovet med Hertug Ernst Günther af Sønderborg, for megen Opmærksomhed. Det blev ham ved Cantsleren forbudet at komme til Hove, før han havde klareret Alt, og ligeledes fik han Befaling til, saalænge ikke at begive sig fra Kjobenhavn. „At man et Krigsregnskab efter den Maner og Maade som et Lehns- eller andet Regnskab ville lade censurere, derudi er jo saa stor Forskjel som imellem Fred og Feide; efterdi man ikke altid haver kundt gjøre, hvis man gjerne vilde, mens været nødt til at bekoste det, som man gjerne havde sparet, dersom Tidens Tilstand og Fornødenhed det havde vilt tillade“ — siger Sehested i Skriftet af

1650. Men for saadant har der ikke været Øre i et Øieblik som dette, da Kongen med hele Raadet satte efter ham. Den 4de April 1651 indstævnedes han til Herre-
170 dagen den 26de Mai, at stande Kongen og Kronen tilrette for adskillige Misligheder og magtpaaliggende Poster, som i de norske Krigsregnskaber skulde findes, saavelsom Andet, hans Administration og Direktion i Norge som Statholder og General vedkommende, og undgjælde for Loven.

Mod Ulfeldt, af hvis Administration en Undersøgelse ligeledes var indledet, brød paa samme Tid den bekjendte Proces frem, da Dina Vinhofer og Jørgen Walter uden mindste Hjemmel beskyldte ham for at have villet forgive Kongen. Denne mystiske Sag, som antog store Dimensioner og yderligere forvirredes ved at Dina ogsaa fremførte Beskyldninger, som gik i lige modsat Retning, om et paatænkt morderisk Overfald paa Ulfeldt og hans Hustru, blev af Rigshovmesteren anseet som et fra Kongehuset udgaaende Rænkespil imod ham, og Spændingen mellem Partierne steg til det Høieste. Mange af Raadet sluttede sig til Ulfeldt, og ligeledes saae man, eller troede at see, Sehested og Svogeren i denne Farens Stund nærme sig hinanden. „Hele Hoffet og hele Danmark“, skriver Durell, „er i Motion og Rørelse, saa at naar ikke Gud særdeles vil neddæmpe og stille Sagen, maatte her let begyndes engelske Procedurer og Aktioner i Danmark.“ Naar Kongen forlod Slottet, var han omgivet af stærk Vagt, og Ingen maatte nærme sig hans Vogn paa Gaderne. Man fryg-

tede, at Kongen, støttende sig til Borgerskabet, vilde overfalde og underkue Adelen. Paa Landet begyndte denne saa smaat at belave sig med Folk, Heste og Vaaben. Kai Lykke, Rigshovmesterens tilkommende Svigerson, og Albert Skeel, to unge Adelsmænd af de rigeste i Landet, som netop nu kom til Kjøbenhavn, skulle aabent have ladet sig forlyde, „de vilde tage Grev Valdemar for til Hoved, og Folk skulde dem intet manquere, saalænge Pengene ikke manquerede, og at Kongen ikke undlod at forurette Adelen, førend det gik ham som Christian II Tyrannen“, hvilket gav stor Uro ved Hoffet.

Under Dønninger som disse antydede nærmede sig den skjæbnesvangre Herredag. Ved Brev af 24de April 171
forlangte Kongen, at Rigsraadet skulde gjøre Forslag om, hvorledes Statholderens Sag i Mindelighed kunde bringes til Ende. Midt i Mai kom Commissarierne hjem fra Norge og forøgede, hvad der allerede var ophobet imod ham. „Man krævede Regnskab af Hannibal Sehested“ — lyder det en Menneskealder senere — „for alle de 172
Midler og Omkostninger, som vare blevne anvendte paa den forrige Krig udi Norge, saa og for en og anden Anstalt, i hvor gode de end vare, han siden der oppe gjort havde.“ Som Prøve paa, hvordan man undersøgte, hvad man fordrede, den Omstændelighed, hvormed man udspurgte om, hvorledes der for 6 Aar siden under Krigen var bleven forholdt — med Regimenternes Indretning, med Lønninger, ved hvilke Leiligheder Folkene havde været brugte o. s. v., vedlægges (Bilag S. 349) en Række Spørgsmaal,

der henvendtes til de der tilstedeværende Officerer. Man kom ham nærmere og nærmere paa Livet, voldsomt trængtes han fra alle Sider. Han skrev til Cants-
173 leren, at han aldrig havde havt i Sinde at indlade sig i Trætte med Hans Kongelige Majestæt og ikke vilde besvære sig over Rigsraaderne, som havde havt Regnskaberne under Hænde. Denne Skrivelse læstes i Rigsraadet den 18de Juni. Samme Dags Eftermiddag læstes en anden Skrivelse fra ham, hvori han bad, at hvad af Misforstand eller Uforfarenhed i hans Administration kunde være forseet, maatte slettes og efterlades. Den næste Dag indgav han atter en Skrivelse, hvori han erklærede, at han var villig til strax at resignere Charge og Lehn i Norge og indstillede alt Andet til Rigsraadets Interposition. Man tilsendte ham en Række Punkter
174 med Tilhold om inden 24 Timer at antage dem eller afvente Dom. Her som andetsteds i Historien, naar en Stormand skal knuses, stod man fast paa, at han skulde indrømme at have forseet sig.

„Den største Kunst er at skikke sig udi en Ting, som gaaer allermest udimod", havde Hannibal Sehested i Lykkens Dage engang sagt i et Øiebliks Mismod over en kongelig Ordre, som hindrede ham i at faae Tingene til at gaae, som han fandt det bedst. Nu timedes ham det, der frygteligst af Alt maatte gaae ham imod — han føiede sig og underskrev en Revers, hvorved han opgav al Ret og indflyede ganske til Kongens Naade, afstod alt sit Gods i Norge samt sin Fordring for de to Skibe, han der havde ladet bygge, 20,000 Rdl. undtagen, som han allerede derpaa havde modtaget;

forpligtede sig til at gjøre Rigtighed med Officererne og Garnisonerne i Norge; resignerede Statholders og Raads Bestilling og lovede, ikke at forlade Danmark uden Kongens Tilladelse. Han haaber, Kongen vil af Naade unde ham nogle Midler, hvormed han med Hustru og Barn kan underholde sig i Riget og blive istand til at opfylde, hvad han forpligter sig til. (Bilag S. 354.)

Sehested indgav til Kongen en Designation paa alt sit Gods og sine Bjergværker i Norge med Fremstilling af de Fordringer, for hvilke Krongodset var ham udlagt, og Kjøbesummerne for hans eget tilforhandlede Gods, samt Forklaring, hvorledes han havde samlet sin Formue, siden han blev forlehnet med Kronens Lehn, idet han giver Fortegnelse paa, hvad disse have indbragt ham, m. m. Størrelsen af hans Indtægter, som heraf sees, synes ved Betragtningen af hans Rigdomme ofte at være bleven overseet. Han fremstiller sine Pengesagers hele Status med samt hvad han skylder bort, og viser, hvor umuligt det er ham at betale Skibenes Udtakling og hvad der kan restere til Officererne og Garnisonerne, idet man berøver ham Alt; hvilket han beder Kongen tage i Betragtning, da han i alle Maader har rettet sig efter hans Villie, „dog baade skriftlig og mundtlig givet den Umulighed tilkjende af den ham forelagte Revers“. Aktstykket vedlægges (Bilag S. 356), ligesom ogsaa en herhen hørende kort Skrivelse af 23de Juni (Bilag S. 354). Det synes som han fik nogen Lettelse i den Post om Officerernes Afbetaling, og der lovedes ham Erstatning for c. 60,000 Rdl., som han havde laant Kongen og den afdøde Prinds Chri-

stian. Til nærmere Forstaaelse af Penge- og Regnskabsforhold sammenholde man med det sidstnævnte Aktstykke Sehesteds Breve til Niels Lange af 1645, Bilag S. 27 og S. 38, hvorefter en bestemt Holden ud det Ene fra det Andet skulde synes vanskelig eller umulig, og hans Fritagelse for Regnskab af begge Konger (Bilag S. 44 og S. 288) samt hans Udtalelser Bilag S. 308 flg. Men hvad der vistnok maa træde i Forgrunden og blive bestemmende for Betragtningen, er Resultatet af hans Administration, hvortil det ligelige Forhold mellem de ham af Kongen tilstaaede Indtægter og hans Udgifter, som Designationen udviser, naturligt slutter sig.

Den 25de Juni, Dagen efter at han havde underskrevet Reversen, udstedte Kongen et Brev, hvori han erklærede hans Forseelser at være naadigst efterladte, saa at de herefter ikke videre skulde paatales eller komme ham til Hinder i nogen Maade, dog at han derimod tilbørlig efterkom Reversen. (Bilag S. 356.)

Sagen var endt. Hannibal Sehested havde kastet sig ned for Stormen, til den fik udraset.

„Med Hannibal er det ude“, skriver Durell, „og synes han at være noget melancholsk, hvorfor man agter grant paa ham. Hans Frøken kom igaar hid med Hannibals Vogn og 6 Heste for, reiste strax over Sundet og saa fort til Norge.“

Idet den forestaaende store Vending i Forholdene, Overgangen fra Adelsvælde til Kongevælde, kan sees som den dybere, egentlige Aarsag til Hannibal Sehesteds Fald, træder Andet til, som forbinder sig med og tjener

denne. En saadan nærliggende Grund er udtrykt to Aar senere af Durell i hans „Relation om Danmark", hvor han siger: „Den største Aarsag til denne store Mands Fald var, at han holdt sig prægtigere end den øvrige danske Adel."

Niels Lange maatte afstaae Lehn og Godser; i stort 175
Omfang gjordes Pengeindfordringer hos Adelen — af
Rigsadmiralen Ove Giedde forlangtes 70,000 Rdl. for 176
det i Feiden forulykkede Skib „Sophia" — Rigsmarsken
fik Befaling til at gjøre Regnskab for Omkostningerne
under Krigen, og adskillige Lehnsmænd tilsagdes at
aflægge Regnskab for deres Lehn.

Ulfeldt blev vel i den Dinaske Sag fuldstændig
frikjendt, og hans Anklagerske henrettedes; men han
fandt ikke, han havde faaet Opreisning nok, og følte sig i
det Hele ikke mere sikker i Danmark. Undersøgelsen af
hans Administration var i fuld Gang; den 13de Juli,
strax efter Dinas Henrettelse, forlangte Kongen Rigs- 177
raadets Betænkning over en Række af ham opstillede
Klagepunkter angaaende Ulfeldts Embedsførelse; det
trak op til en Sagsanlæggelse — da flygtede han den
14de Juli om Aftenen hemmeligt med sin Hustru fra
Kjøbenhavn. Han gik med et Skib til Holland. Re-
geringen indstævnede ham til at møde næste Herredag,
at staae til Ansvar for den Maade, hvorpaa han havde
forladt sit Embede. Derpaa fratog man ham hans For-
lehninger og besatte Rigshovmesterposten med en Anden,
og da hans Sag endelig kom for, ved hvilken Leilighed
han ikke mødte, men indsendte et trodsigt Indlæg, be-

slaglagdes hans Godser. Ulfeldt gik fra Holland til Sverrig, hvor han forberedte sine Hævnplaner.

Grev Pentz, som med flere holstenske Adelsmænd havde modsat sig Frederik III's Valg til Konge, var allerede kort efter hans Thronbestigelse bleven afskediget fra sit Gouvernement i Holsten; han blev strax derefter sindssyg og døde 1651.

Ebbe Ulfeldt fratog man ved samme Aars Begyndelse hans Lehn Bornholm efter forgæves at have affordret ham Regnskab. Han flygtede til Sverrig, hvor han blev vel modtaget, og tog Tjeneste ved Hæren som General-Major.

Hans Lindenow, vistnok den mindst betydelige af Svogrene, sad i bundløs Gjæld, og synes at være bleven betragtet som uskadelig.

Grev Valdemar Christian, Kongens Halvbroder, unddrog man en ham af Christian IV tilstaaet aarlig Sum af 10,000 Rdl.; han følte sig ramt af samme Unaade som Svogrene, og tilbød Dronning Christina af Sverrig sin Tjeneste, hvilket blev vel optaget; dog slog han sig ikke strax ned der, men flakkede først nogle Aar omkring, mest i Tydskland, forsøgte forgæves en Udsoning med Frederik III og traadte ikke før 1655 virkeligt i svensk Tjeneste. Han døde Aaret efter under den polske Krig i Lublin.

Veien var ryddet — Absolutismen kunde komme og indtage sin Plads paa det fra nu af sammenfaldende Rigsraads Ruiner.

Adelen besindede sig snart paa, hvor det bar hen med den usædvanlige Fremfærd mod alle dens betyde-

ligste Medlemmer. Den saae det af den selv begunsti-
gede Angreb paa Svigersønnerne drage store og ufor-
udsete Følger efter sig og begyndte at ængstes og
knurre.*) Det blev Kongen forebragt, at „skjøndt det
til Kronens Gjælds Betaling vel var af Raadet consen- 178
teret, at hver og en gjorde for sig saadanne Regnin-
ger“, var det dog en upraktikabel Sag — „det var en
usædvanlig Ting i Danmark at procedere saa haardt
mod Adelen, og naar den ene eller anden Faute befand-
tes, lade det skee via juris.“

Kongen undlod da at drive videre paa Sagen mod adskillige Embedsmænd og Lehnsmænd, der endnu, som før omtalt, vare tilsagte at gjøre Regnskab. Han kunde nu standse — der var vundet nok.

Hannibal Sehested maatte da nu see at fatte sig efter det bedøvende Slag. Han indrettede sig fore-

---

*) Durell skriver den 26de Septbr. 1651: „Imellem H. M. og Raadet fornemmer man ikke synderlig god Intelligents, eftersom Raadet og Adelen sig fasteligen indbilder, som søgte H. M. et absolutum dominium, efter saa skarpe Procedurer med Adelen her i Landet ikke pleier være vanligt at holdes, og at H. M. betroer Arcana Consiliorum nogle faa, som enten ere fremmede eller ikke af gammel dansk adelig Stamme, saasom Per Vibe, Kammersecretairen Lente og Omslagsforvalteren Christopher Gabel, som ere H. M.s intimi og af Nation tydske. Særdeles er for Adelen disse fremmede Fyrster, Hertug Ernst Günther og to H. M. Dronningens Brødre suspekte, med hvilke H. M. har holdet helt secrete og fortrolige Conferentier, reisende til Frederiksborg og afvisende paa nogle Dage de danske Ministre . . . Der gives H. M. Dronningen stor Skyld at være Aarsag til saadanne Consilier, som H. M.s Raad og Anslag skal særdeles være mægtig.“

(Allens Papirer 18, det kgl. Bibl.)

lobigt paa at tage Ophold i Helsingør eller paa en lille Gaard ved denne By, som han havde kjøbt af en Borger i Kjøbenhavn. Den 30te September 1651 skri-
179 ver han til Statholderen i Kjøbenhavn, Joachim Gersdorf, med hvem han synes at staae paa en meget venskabelig Fod, at han Dagen iforveien er reist til Helsingør for at fornemme om sin nye Husholdning, som han haaber Statholderen vil befordre til bedre Forandring, saa at hans Sager maae blive nogenlunde ordnede til hans Hustrus forventede Ankomst; han beder Statholderen som en god oprigtig Ven og Fætter staae ham bi og hjælpe ham til Renten af hans resterende Fordring, at han dermed kan contentere Marsilius, og til saadan Pension med Reisetilladelse, at han med Hustru og Barn uden miseria kan underholdes, da de have mistet al deres Indkomst og afhændet eller pantsat det bedste Løsøre, saa deres Vilkaar ere elendige, naar de ret eftertænkes. „Udimidlertid beder jeg venligen, at jeg for denne nye Erindring eller fast mere Importunitet maa undskyldes“ slutter han, „efterdi Nøden tvinger mig til at besvære hannem; ikke at jeg udi ringeste Maade mere tvivler om Hr. Statholders fuldkomne Affection at behandle Alting bedre, end jeg det selv muligt betænker; mens at efterlade dette (*) memoriale til nogen god og fuldkommen Trost, naar Gud vil min Hustru er ankommen.“

Men det var vanskeligt for Sehested at opnaae Nogetsomhelst hos Kongen, især, hedder det, da det

(*) Lacune i Afskriften.

var kommet Dronningen for Øre, at hans Hustru skulde
have ladet nogle Blamer falde paa Hendes Majestæt; 180
ogsaa skal Hertug Ernst Günther have staaet ham
haardt i Veien og mærkeligt forhindret hans Redresse-
ment. Med Hertugens Mellemværende med Sehested
staaer en lille Scene i Forbindelse, som forefaldt mange
Aar senere i Leonore Christines Fængsel i Blaataarn.
I „Jammersmindet“ fortæller Forfatterinden, hvorledes
hun en Dag havde Besøg af Dronningen (Christian V's)
tilligemed Churfyrstinde Anna Sophie af Sachsen, Fre-
derik III's Søster, og ovennævnte Hertug Ernst Gün-
thers Gemalinde, Frøken Augusta af Glücksborg. Den
sidste Dames Væsen var Leonore Christine ubehageligt;
hun følte sig ilde berørt af den hensynsløse Maade,
hvorpaa hun udspurgte hende om hendes elendige
Tilstand; tilsidst, fortrædelig over et saadant takt-
løst Spørgsmaal, svarede hun med at spørge, om hendes
Svoger, Hannibal Sehested, levede endnu? Det Spørgs-
maal giorde hende lidt taus“, hedder det videre, „thi
derpaa formærkede hun, at jeg kjendte hende. Hun
svarede intet. Churfyrstinden, som vel havde hørt om
de Intriger med min Svoger og Frøken Augusta, gik i
det Samme strax til Bordet (der laa den Bog, Karen
læste udi, og som de havde ført ind med sig), tog
Bogen, slog den op og spurgte, om det var min Bog“
o. s. v. Denne Hertug Ernst Günther skal, som det
sees af Anmærkningen S. 178, have været en af de virk-

somste blandt de Tydskere, som hjalp Kongen at fortrænge den danske Adel fra Regimentet.

Sehested kom dog saavidt, at man tilstod ham en aarlig Pension af 4000 Rdl. og Tilladelse at reise til
181 Udlandet, samt et Pas, lydende paa, at Kongen forsyner ham med dette sit aabne Forsikkringspas, eftersom han, da han har tjent den afgangne Konge og ham selv baade inden og uden Riget, flittig forvaltet Statholderembedet i Norge og været Rigsraad i Danmark, efter stor udstanden Møie og Arbeide, særdeles ved de overstandne Krigsuroligheder — har bedet om Orlov at reise til fremmede Lande, nemlig Tydskland, Schweitz, Ungarn, Italien, Frankrig, Spanien og tilliggende Lande. Hvorimod Sehested ved Skrivelse af 12te November 1651 forpligtede sig til at blive Kongen huld og tro, ikke uden hans Vidende og Samtykke gaae i nogen fremmed Herres Tjeneste og personligt igjen indstille sig, hvis Kongen maatte faae isinde at kalde ham tilbage.

Derpaa reiste han til Norge for at ordne Forskjel-
182 ligt. Den nye Statholder, Gregers Krabbe, fik Befaling til at være ham behjælpelig, saa han uden noget langt Ophold kunde bringe sine Sager i Rigtighed.

I Kjøbenhavn saae man ikke uden Uro efter den
183 styrtede Magnat. Hvad var nu hans Agt? Hvad vilde han med sit Pas? Mon han havde isinde at træffe sammen med Svogeren, Ebbe Ulfeldt, som, misfornøiet over at hans Lehn Bornholm var ham frataget, havde begivet sig til den svenske Grændse, og i Forening med ham gaae til Sverrig? — Man havde dog intet af

den Art at frygte. Sehesteds Fremgangsmaade var en anden. Han tømte den bittre Kalk til Bunden og vilde ikke bryde med sit Land.

Midt i April næste Aar kom han tilbage fra Norge, og nogle Maaneder efter bad han Rigsraadet om dets Forbøn for ham hos Kongen om, at noget Gods i Dan- 184
mark maatte tilstaaes ham. Raadet efterkom Anmodningen og erklærede ved Skrivelse af 24de September 1652, at eftersom Hannibal Sehested havde bedet Raadet i hans store Ulykke være ham behjælpelig hos Kongen, at han maatte nyde noget Gods at boe paa i Danmark, hvoraf han kunde tage den ham af H. M. forundte Pension og andensteds ellers assignerte Rente af hvad Kongen skyldte ham, og det saaledes maatte lempes, at han uden Spot og Mangel kunde boe i sit kjære Fædreland, saa syntes det dem at være Kongen og Kronen lettere og til ringere Skade, dersom H. M. saaledes vilde forlehne ham med noget af Kronens Gods. Ligeledes vilde de være vel tilfreds, at naar han kom i noget Laug eller Samkvem, han da maatte nyde sin Gang og Sæde efter den Tid, da han i Rigens Raad først var kommen.

Hvis dette Brev, som det synes, blev approberet af Kongen, er det for det første Punkts Vedkommende blevet ved Løftet. Thi i Mai 1653 henvendte Sehe- 185
sted sig atter til Rigsraadet om det Samme. Han androg om at faae et Sted, hvoraf han kunde tage sin aarlige Pension af det Adelsgods, han havde afstaaet, og tilbød at lade sig bruge i Kongens Tjeneste; men forgæves.

186 Der førtes paa denne Tid ivrige Forhandlinger mellem den spanske Resident Rebolledo og de danske Ministre om nogle Punkter i en nylig mellem Danmark og Holland afsluttet Traktat, der forekom Spanieren at gaae Madridertraktaten af 1641 for nær. Ifolge en Bemærkning i denne Residents Beretninger til sit Hof havde Sehested forværret sin Sag ved at have en anden Mening end de Andre med Hensyn til Fortolkningen af den sidstnævnte, ved ham afsluttede Traktat. I Slutningen af Juni gjentog han sit Andragende og bad, at hvis Kongen ikke vilde bruge ham, det da maatte tillades ham at søge en anden Herre. Man hørte ham ikke. Han var henvist til Forglemmelse og Uvirksomhed — den skrækkeligste Lod for en Aand som hans, med det rige Maal af Evner og Talenter og den heftige Trang til at bringe dem i Anvendelse. Sit Opholdssted havde han i denne Tid mest i Hamborg.

Ved næste Aars Begyndelse skriver hans Svigermoder,
187 moder, at han, som hun har hørt af hans Hustru, vil komme ind og sige alle sine Venner god Nat; hvor han vil tage hen, veed hun ikke. Maaske vidste han det ikke selv.

Han synes et Øieblik at have tænkt paa at gaae til England, som det sees af en Samtale, han i Juni samme Aar, 1654, havde i Hamborg med den fra Sverrig hjemvendende engelske Gesandt Bulstrode Whitelocke. Denne Mand var Aaret iforveien af Cromwell bleven sendt som overordentlig Ambassadeur til Sverrig for at slutte et Forbund med dette Land. Han blev meget
188 gunstigt modtaget, og baade Dronningen og Oxenstierna

udtalte for ham den største Beundring for Cromwell, som kort efter Gesandtens Ankomst til Sverrig blev Protektor. Medens Whitelocke var i Landet, fandt Dronningens Thronfrasigelse Sted. Da han paa Tilbagereisen laa ved Glückstadt, besøgte Gouverneuren i Holsten, Grev Rantzau, ham paa hans Skib for at complimentere ham fra Kongen af Danmark. Greven bad indtrængende Englænderen følge med iland til hans Hus, som laa omtrent 2 Mil fra Glückstadt; den næste Dag vilde han bringe ham til Kongen, som meget ønskede at see ham. Under sit Ophold paa disse Steder talte Gesandten flere Gange med Sehested; om disse Sammenkomster fortæller Whitelocke i sin Dagbog:

13. Juni 1654. Hamborg.

„Om Eftermiddagen fik Whitelocke*) Besøg af Hr. Hannibal Sehested, hvis Hustru var Søster til Ulfeldts Frue, en af den forrige Konges Døttre med hans anden Hustru — hans Hustru til venstre Haand, som de kalde det; denne Forbindelse og hans egen Dygtighed bragte ham i høi Yndest hos Kongen, hans Svoger, indtil ved Rivninger — især, som der blev sagt, for nogle Kvindesagers Skyld — [by jealousies (particularly, as was said, in some matters of mistresses)] Mishag og Ugunst vendtes imod ham, og han blev berøvet sin Stilling som Vicekonge i Norge og sine andre Herligheder, hvorpaa han trak sig tilbage til disse Egne og levede af en Pension

*) Dagbogens Forfatter omtaler gjennemgaaende sig selv i 3die Person.

paa 6000 Daler aarlig, som af Kongen var tilstaaet hans Frue. Whitelocke fandt, at han var en Herre af udmærket Anstand og ypperlige Aandsevner, som han havde udviklet paa sine Reiser i Europas fleste Lande, og han kunde fuldkomment Fransk, Italiensk, Hollandsk, Engelsk og Latin. Hans Tale var frimodig og aabenhjertig og meget fri angaaende hans eget Land og hans Konge, paa hvem han havde Et og Andet at udsætte (on whom he would somewhat reflect); og han talte endel om Dronningen af Sverrigs Thronfrasigelse, som han meget dadlede, idet han ligesaa meget roste, at Protektoren af England havde tiltaget sig Regeringen, og sagde, at han havde til Hensigt snart at besøge England, idet han haabede, at Whitelocke, naar han kom der tilbage, vilde bevæge Protektoren til at tillade ham at komme dertil og tjene ham, hvad han gjerne vilde, da han var udelukket fra sit eget Land (being forbid his own country); men han bad Whitelocke, at Ingen uden Protektoren maatte vide om denne hans Hensigt. Han fortalte Whitelocke, at Williamson, Kongen af Danmarks nuværende Gesandt i England, havde været i hans Tjeneste etc."

20. Juni i Glückstadts Havn.

„Omtrent Kl. 5 imorges (en usædvanlig Tid for Besøg) kom Hr. Sehested om Bord paa Whitelockes Skib fra Glückstadt, hvortil han Dagen iforveien var kommen tillands. De førte megen Tale sammen, hvori denne Herre har stor Lethed (is copious); det Meste deraf gik ud paa det Samme som ved hans tidligere Besøg i Hamborg. Han fortalte Whitelocke om Lord Went-

worths Ophold i Hamborg og hans Holdning der, at Lorden talte med Respekt om Protektoren og Whitelocke, men ønskede Protektorens Parti al Skade. Whitelocke udspurgte ham om de Hvervinger, der for Tiden foretoges af de nedersachsiske Fyrster, med hvilke Hr. Sehested havde meget Samkvem. Han sagde, at disse Hvervinger ikke vare anderledes end de, disse Prindser foretoge forrige Aar og sædvanlig hvert Aar foretage til deres Forsvar i paakommende Tilfælde, og at han ikke vidste om nogen usædvanlig Hensigt. Whitelocke gjorde ham forskjellige Spørgsmaal om denne Sag, for at blive istand til at give Protektoren Underretning; men enten var der Intet derom, eller ogsaa vilde denne Herre intet meddele. Han blev trakteret i Whitelockes Kahyt til Frokost og gjorde Maden og Vinen god Besked; ved Afskeden gav Whitelocke ham 21 Skud og befalede „Elisabeth" at give ham 19, og han sendte ham iland i en af sine Skibsbaade. Thi Vinden var stiv uden at forandre sig den hele Dag, til Kjedsommelighed for Whitelocke, da det hindrede hans Reise.

Om Aftenen bragte et Sendebud fra Hr. Sehested Whitelocke dette Brev:

Monseigneur!

Votre Excellence aura reçu par un de ses serviteurs un petit billet de moi partant de Glückstadt, sur ce qu'avions parlé, suppliant très humblement votre Excellence d'en avoir soin sans aucun bruit. Et si la commodité de votre Excellence le permettra, je vous

supplie de vouloir écrire un mot de lettre au résident d'ici pour mieux jouir de sa bonne conversation sur ce qui concerne la correspondance avec votre Excellence; et selon que votre Excellence m'avisera je me gouvernerai exactement, me fiant entièrement à la générosité de votre Excellence, et m'obligeant en homme d'honneur de vivre et mourir

Monseigneur, de votre Excellence
très humble et très obéissant
serviteur
Hannibal Sehestedt.

20. Juin 1654.

Votre Excellence aura mille remerciments de l'honneur reçu par ces canonades, et excusera pour ma disgrace de n'avoir été répondu.

Herpaa sendte Whitelocke dette Svar:

Monseigneur!

Je n'ai rien par voie de retour que mes humbles remerciments pour le grand honneur que vous m'avez fait, par vos très-agréables visites, tant à Hambourg qu'en ce lieu, comme aussi en m'envoyant ce noble gentilhomme qui m'a apporté les lettres de votre Excellence. Je ne manquerai pas, quand il plaira à Dieu me ramener en Angleterre, de contribuer tout ce qui sera en mon pouvoir pour votre service, et j'espère que l'issue en sera à votre contentement, et que dans peu de temps je saurai vous rendre bon compte de ce dont vous me faites mention en vos lettres. Ce petit témoig-

nage du respect que je porte à votre Excellence, que je rendis à votre départ de mon vaisseau, et qu'il vous plaît honorer de votre estime, ne mérite pas que vous en teniez aucun compte; je serai joyeux de vous témoigner par meilleurs effets que je suis

de votre Excellence
le très-humble et très-obéissant
serviteur
B. Whitelocke.

A bord le Président,
rade de Glückstadt,
20. Juin 1654.

Mange andre Breve vexledes imellem dem, som det ikke er nødvendigt at anføre."

Saavidt Dagbogen.

Whitelocke har altsaa hørt „some matters of mistresses" at være en Hovedgrund til Sehesteds Unaade — hvorved dog maa erindres, at Englænderen kun er flygtigt underrettet om disse Sager. Han siger saaledes om Ulfeldt, at Kongen havde gjort ham til „Viceroy of Norway, Governor of the isle of Zealand and of the sound" o. s. v., og at han faldt i Unaade ved forskjellige Cabaler „but beyond all this (as some gave it out) that he was too familiar with one of the kings mistresses."

Ved sin Hjemkomst til England bad Gesandten
Cromwell om et Pas for Sehested til Badet i Bath. 189
Hvis han har faaet det, har han, saavidt vides, ikke benyttet det. Om hans til Whitelocke udtalte Tanke at søge Tjeneste i England høres Intet senere.

Man seer af hans Yttringer ved denne Leilighed
at hans Taalmodighed nu var spændt til det Yderste,
og at „Kunsten at skikke sig i det, som gaaer aller-
mest udimod“ begyndte at falde ham vanskelig. Da
vendte endelig Sagerne sig noget bedre for ham, og
190 omtrent en Maaned senere, den 23de Juli, opnaaede
han ved Dronningens Brødres Intercession Kongens
Tilladelse til at gaae i fremmed Tjeneste. Han rettede
nu sin Cours mod Nederlandene; men inden vi følge
ham derhen, ere endnu nogle til disse Aar hørende For-
hold at betragte.

I Norge havde Savnet af ham snart gjort sig gjæl-
191 dende, som det sees af Durells 1653 forfattede „Rela-
tion om Danmark“. Efter at have rost Kongeriget
Norge meget for dets Havne, frugtbare Jordbund, Skove
og andre Herligheder, taler Forfatteren om Bjergvær-
kerne og forsikkrer, at flere nye let kunde findes, hvis ei
privat Avind forhindrede det, thi Adelen i Danmark
seer ei gjerne, at Norge bliver for rig, at ei Kongen
skulde stole formeget derpaa; de, som have Parter i
Bjergværkerne, troe og, at Noget gaaer fra dem, naar
nye Værker blive optagne, og Bønderne, som derved
besværes med meget Arbeide, dølge heller de nye An-
visninger end bekjendtgjøre dem. Sølvbjerget giver
omtrent 400 Pund Sølv maanedlig og koster 3000 Rdl.
„Henning Schuagher Lippe er Bergmester ved dette
Værk, som efter Hannibal Sehesteds Bortreise fra Norge
er bleven meget forsømt. Kobberbjergværkerne ere
fire: Det Østerdalske ved Trondhjem har i Hannibal
Sehesteds Tid vel givet 1200 Skippund Kobber; det

Gudbrandske, tredive Mile fra Christiania, har givet 200 Skippund Kobber; det Telemarkske, hvor der vel findes god Malm, men ingen Flus til, hvorfor Værket ogsaa er odelagt, og har Hannibal Sehested med Marsilius og flere Interessenter derpaa tilsat over 30,000 Rdl.; det Bergenske, tilhørende Henrik Tott, liggende tre Mile fra Bergen, har givet 50 Skippund Kobber, men Strøget er nu tabt og intet blevet tilbage uden et Jernstrøg. Jernværkerne ere mange, men næsten alle øde . . . Indbyggernes Natur kommer meget overens med de Svenskes; de ere ikke vel fornøiede med Kongen og Regeringen i Danmark, dels fordi alle Lehn og Betjeninger ere besatte af Danske, dels og fordi Kongen sjeldent kommer derop, hvorved Indbyggerne skee megen Uret."

Ligesom Sehested selv stræbte at bevare den gode Forstaaelse med sit Land og sin Konge, saaledes synes han ogsaa at have søgt at bevæge Grev Valdemar 192
Christian til den samme Fremgangsmaade. Denne Kongens Halvbroder havde, da han faldt i Unaade, først nærmet sig Hertug Carl af Lothringen. Under sit Ophold i Holland 1651 gjorde Corfits Ulfeldt en Reise til Bryssel og skal da have havt en eller flere Sammenkomster med den nævnte Hertug. I Begyndelsen af det følgende Aar blev det meldt Kongen, at Ulfeldt og Valdemar Christian underhandlede med Hertugen af Lothringen om at faae nogle af hans Tropper for dermed at gjøre et Indfald i Jylland. Man eftersporede Efterretningen og hørte videre, at Ulfeldt, da han var i Bryssel, paa Valdemar Christians Vegne skulde have bedet Hertugen

overlade sig 4000 Ryttere og givet ham som Garanti for Betalingen en skriftlig Forsikkring, undertegnet af danske Rigsraader og andre høitstillede Personer. Denne Forsikkring kunde man dog, trods al anvendt Umage, ikke faae fat paa, og det Hele har sagtens kun været et Rygte. Netop i dette Øieblik kom imidlertid en Afsending fra Hertugen af Lothringen, som tilbød et Forbund og stillede Tropper til Kongens Raadighed, idet han med det Samme anmodede om en Havn i et af Rigerne, samt støttede en Ansøgning fra Valdemar Christian om en Pension og et Lehn. Kongen modtog Forslaget med Mistro og frygtede, at det var Meningen, paa en let Maade at faae fremmede Tropper ind i Landet. Anmodningen blev afslaaet baade for Hertugens og Valdemar Christians Vedkommende. Greven søgte nu Tjeneste i Sverrig, men forlod snart igjen dette Land og begav sig til Tydskland. Her opholdt han sig i de følgende Aar mest i Cölln, hvorfra han i sin betrængte Forfatning plagede sin Moder med Pengeudpresninger, idet han paastod, at hun, i Forening med Ulfeldt og Leonore Christine, havde bevæget ham til, ikke at modtage ringere Vilkaar af Frederik III, end han havde havt under Christian IV, og at hun havde lovet at holde ham skadesløs, hvis han ikke opnaaede det. I disse Aar synes Hannibal Sehested at have arbeidet paa at faae ham til at blive ved Danmark, og da Greven endelig i 1654 besluttede sig til at forsøge en Ud-
193 soning med Frederik III, bragte Sehested Sagen for Kongen. Valdemar Christian gjorde en Afbigt for Fortiden og lovede alt Godt for Fremtiden, naar det maatte

tillades ham at boe uhindret i Danmark. Udsoningen kom dog ikke istand, maaske tildels fordi Greven ikke vilde opgive sin Titel og sit Vaaben som Greve af Slesvig og Holsten, og Aaret efter, 1655, tog han virkelig Tjeneste i Sverrig under Carl Gustav. Hannibal Sehested, som hidtil havde taget sig af hans Sager, sees af et Brev af December 1655 fra Svigerinden Elisabeth Augusta til Leonore Christine paa denne Tid at være bleven meget vred paa ham. Hans egen Sag, som var begyndt at staae bedre, synes ved herhen hørende Omstændigheder igjen at være bleven forværret. „Havde han [Hannibal] ei blandet sig udi den svenske Dronnings 194
og Grev Voldemars Handel“, skriver Svogeren Erik Juel til hans Broder Mogens den 1ste Juli 1655, „havde hans Handel staaet vel her til Hove.“

Forholdet mellem Valdemar Christian og hans Moder var saa slet som muligt. Megen Tvedragt herskede i denne Kreds om den forstødte Kongehustru af styrtede Stormænd, hvis Ærgjerrighed eller Virksomhedstrang holdtes nede under et kvælende Tryk — hvor den ikke, som hos Ulfeldt, gav sig Luft i Hævn — og tilsidesatte Kongedøttre, deres Hustruer, hvis Fødsel og Ret man vilde gjøre dem stridig, hvis Stilling Mændene vare satte ud af Stand til at hævde. Kirsten Munk foretrak Ulfeldt og Leonore Christine til Misfornøielse for de Andre, som fandt, at hun fortrinsvis begunstigede disse. Under Forhandlingerne med Kongen havde Valdemar Christian yderligere ophidset Moderen ved at ville true hende til at afkjøbe sig nogle Breve, som han sagde, han ellers vilde vise Kongen, og som skulde bevise,

at hun og Ulfeldt havde været Skyld i, at han ikke før havde underkastet sig, og at han havde søgt Tjeneste i Sverrig. Hendes Breve fra denne Tid strømme over af de voldsomste Udbrud imod ham, og hun sparer heller ikke Hannibal Sehested, saa lidt som Hans Lindenow, der, efterat hin var reist bort, førte Grevens Sag hos Kongen. Sehested har ogsaa havt store Fortrædeligheder med Svigerinderne, som det sees af ovennævnte Brev fra Elisabeth Augusta, hvori hun fortæller om et heftigt Sammenstød mellem hende og Svogeren. Forholdene maae have været saameget mere pinlige for ham, som han har staaet isoleret mellem Svogrene, der, med Undtagelse af den ingen Rolle spillende Hans Lindenow, stillede sig mere eller mindre fjendtligt til Danmark.

Blandt de lidet tiltalende, om saadanne Stemninger vidnende Breve, der foreligge fra flere af Kredsens Medlemmer, træffes Intet fra Sehesteds Haand. Et Brev fra ham til Leonore Christine, skrevet i Foraaret 1658 kort efter Moderens Død, vidner ikke om Ufredelighed:

195 „Høi og velbaarne Grevinde,

„Høit ærede kjære Svogerske.

„Min daglig tiltagende Svaghed strax efter den første „Time jeg kom til dette Sted, er Aarsag, at jeg ikke „selv kan komme eller skrive saa vidtløftig, som jeg „gjerne vilde og burde; beder gjerne, det ikke maa ilde „optages; thi Gud ved, Undskyldningen er stor. Ellers „lader jeg mig udi alle Maader vel befalde alt, hvis Grev„inden selv eragter tjenligst og fornøden at anordne

„med vores salige Fru Moders Ligs Begængelse; og er „høilig at betakke, at hun udi saadan Beskaffenhed vil „have den Umag, indtil enhver kan efterkomme sin „Skyldighed, at forrette her og der, hvis behøves, som „jeg for min Person med største Flid og Skyldighed er „overbodig til, saasnart vor Herre vil give mig saa megen „Helbred igjen, at jeg nogenledes kan være paafærde. „Hvad Afsked Grevinden udimidlertid tager med Fogderne „om Et eller Andet at forrette, dersom de derudi videre „haver mit ringe Raad behov, til Gud vil, vi selv kan „tales, da skal det ogsaa skee. Jeg beder om Forladelse, „at jeg ikke gid skrevet mere, thi denne Dag haver „været mig en besværlig Dag. Vor Herre bevare „hende og hendes ganske Hus til langvarende Velstand, „og jeg forbliver stedse af et godt, oprigtigt Gemyt „hendes

„tropligtig Tjener

„Hannibal Sehested.

„Lundegaard den 10de Mai 1658.

„Min Kjæreste beretter vel, hvis efter salige Fru Moder „befales forrettet er udi Cölln, hvorom vi vel tales „nærmere, dersom Gud vil spare Livet; adieu Madame."

Af Ægteskaberne i Svigersønnekredsen vare de to, Ebbe Ulfeldts og Hans Lindenows, alt Andet end lykkelige. Hustruerne beklage sig i Breve til Leonore Christine i de drøieste Udtryk over deres Mænd; Elisabeth Augusta truede flere Gange sin Mand, Hans Lindenow, med at forlade ham, og Hedvig, Ebbe Ulfeldts Hustru, bad Leonore Christine, som paa den Tid opholdt sig i Pommern i Nærheden af Stralsund, om at

hjælpe hende til et Sted i denne By, hvor hun kunde flygte hen for at faae Ro for Plagerierne hjemme. Frøken Hedvig løb tilsidst virkelig bort fra sin Mand i Følge med en Student, som var i deres Hus.

Hannibal Sehesteds Ægteskab blev ikke uberørt
196 af den omgivende Splid. Af et Brev fra Kirsten Munk af 1ste Juli 1655 sees, at hans Hustru for nogen Tid siden efter Valdemars Christians Raad havde taget sig for at drage fra sin Mand og begive sig til Vismar eller Stralsund, „hvor han vel skulde lade hende sidde med vore“, hvad Moderen dog havde fraraadet hende. Ligeledes omtaler Erik Juel i ovennævnte Brev af samme Dato til Mogens Sehested, at Frøken Christiana, medens Hannibal er borte, har solgt hans Gaard i Hamborg, og at hendes Folk sige, hun vil til sine Søstre i Pommern. Der høres Intet herom senere; det har maaske været en forbigaaende, under de forvirrede og pinlige Forhold fremkaldt Misstemning. Ialfald sees Christiana herefter som tidligere ved sin Mands Side, uden at flere Tegn til Misforstaaelse forekomme.

Hannibal Sehesteds Hustru har efterladt sig et skjønt Minde i en Samling Folkeviser, der betegnes med hendes Navn. Om denne Samling, der indeholder 34 Viser, hvoriblandt Axel Thordsøn, Signe og Habor, Elselille og Ridder Hr. Aage, udtaler den med Kæmpeviselitteraturen særligt fortrolige Nyrup, at Udvalget er foretaget med ualmindelig Smag og Skjønsomhed. I Forbigaaende erindres om den væsentlige Del, hine Tiders Adelsfruer og Jomfruer havde i Kæmpevisernes Fremdragelse og Bevaring. Christianas Samling foreligger

i Haandskrift paa det kongelige Bibliothek. Paa den indvendige Side af Bindet findes med hendes egen Haand nogle Sententser, der vise hen til hendes Livs usædvanlige Lykkesomvexlinger, og et Motto, der, skjøndt fransk, betegner den røde Traad, der gaaer igjennem den danske Folkevise:

Tout le monde est une farce
et se gouverne par opinion.

Toutes choses changent
mais jamais mon espérance.

Les charbons seront blancs
La neige sera noire
Quand Filis n'aura plus
De place en ma mémoire.

Christiana
née comtesse de Slesvig et de Holstein.

. . . Camp devant
(Cop)ehagen, le 24 Fev. 1660.

Disse Ord ere, som det sees, nedskrevne flere Aar efter det Tidspunkt, hvor vi befinde os idet vi atter optage Fortællingens Traad.

Det var den 23de Juli 1654, at Hannibal Sehested, efter at have henslæbt tre Aar, som maae have været hans Livs kvalfuldeste, opnaaede Kongens Tilladelse
til at søge en anden Herre. Han reiste nu til Bryssel 197
og Antwerpen. Næste April skriver hans Hustru fra
Hamborg, at han ikke er hjemme og maaske ikke 198
kommer saa snart. Nogle Maaneder efter træffe vi 199
ham i Haag, i særdeles Anseelse hos de Fornemste. Blandt disse var Fyrst Johan Morits af Nassau Siegen, navnkundig fra Brasiliens Erobring, der af Nogle endog helt tilskrives ham. Denne udmærkede Mand, ikke

mindre berømt som Statsmand end som Feltherre, havde styret den vundne Coloni som Statholder i 7 Aar, da Differentser med Autoriteterne hjemme, som paa saa langt Hold ikke kunde bedømme hans Fremgangsmaade,
200 bevægede ham til at forlange sin Afsked. Man bebreidede ham Ødselhed og for megen Skaansomhed mod Portugiserne, fordi han ikke, i mange Nederlænderes Aand, vilde forbittre dem ved Voldshandlinger, men ved Mildhed stræbte at forsone dem med det fremmede Herredømme. Et Skrift, indeholdende de Regler, hvorefter han havde regeret, som han ved Afskeden overgav dem, der skulde styre efter ham, vidner om de herligste Grundsætninger. For sent maatte hans Modstandere fortryde deres Kortsynethed, da snart efter hans Afreise Colonien forfaldt, og den hele Besiddelse gik tabt for Republikken. Hjemkommen til Holland 1644 udnævntes han til Generallieutenant ved Rytteriet og Commandant over Fæstningen Wesel; et Par Aar efter blev han tillige churbrandenborgsk Statholder i Cleve, Mark og Ravensberg. For Øieblikket opholdt han sig i Haag i et Pengeanliggende, maaske ogsaa i Anledning af et af ham forberedt Fordrag mellem Brandenborg og Staterne, som netop nu blev afsluttet. Denne Fyrste gav sin Interesse for Hannibal Sehested tilkjende, idet han anbefalede ham til den danske Regering gjennem Residenten Charisius. Sidstnævnte beretter hjem: „Der hans Fyrstl. Naade for tre Dage siden hos mig var, talte han med megen Estime om Hr. Hannibal Sehested, sagde, at han stor Capacitet og megen underdanigst Devotion hos hannem til H.

M.s Tjeneste fandt, og at han vilde ønske, at han i H. Kgl. M.s Naade udigjen maatte komme. Det syntes, han mig saadan Visite expres derfor gav."

Med Prindsessen af Oranien, Princesse Royale kaldet, Datter af Carl I og Moder til den senere Kong Vilhelm III af England, stod Sehested paa en saa venskabelig Fod, at han bilagde en Uenighed mellem hende 201
og Prindsessen af Tarant, saa at disse Fyrstinder, efter lang Tids Adskillelse, igjen besøgte hinanden. Til denne Kreds hørte ogsaa Dronningen af Bøhmen, den ulykkelige Frederik V af Pfaltz's Gemalinde, hende for hvem Christian af Brunsvig kæmpede i Trediveaarskrigen med Valgsproget: „Tout pour Dieu et pour elle." Denne Datter af Jacob I og Datterdatter af Frederik II var en af de mange hjemløse Stuarter, der gjerne, naar de kunde, søgte til Nederlandene.

Om Efteraaret, i October, var Sehested i Kjøben- 202
havn og gjorde endnu et Forsøg paa at nærme sig Regeringen — atter forgæves. Han vendte da tilbage til Nederlandene, traadte i Forbindelse med den til disse Steder nyligt ankomne, landflygtige Kong Carl II af England, som efter sit eget Ord var „ene med Gud og sin Ret", og ydede hans Sag sin Bistand.

Da hans Fader i 1649 blev henrettet, befandt denne 203
Fyrste sig i Haag, hvor han strax af Staterne erkjendtes for Konge. Hans Moder kaldte ham til sig til Frankrig. Prindsen vilde vinde sin retmæssige Krone og blev døv for den iøvrigt høihjertede Kvindes Forestillinger imod hans vovelige Planer, idet han sagde: det var bedre for en Konge at døe under et saadant Fore-

tagende, end leve Livet hen i uværdig Dvaskhed. Paa Øen Jersey lod han sig proclamere som Konge af Storbritannien, og derfra begav han sig til Skotland, hvor han virkelig blev kronet til Konge i Scone. Da var det, han tabte Slaget ved Dunbar og led det frygtelige Nederlag ved Worcester, som tvang ham til at flygte, og først efter en Række Eventyr, saa dristige som romantiske, lykkedes det ham at undslippe til Frankrig. Men skjøndt den henrettede Konges Gemalinde som Henrik IV's Datter paa det Nøieste var knyttet til det franske Kongehus, søgte man her Cromwells Venskab, hvem Ludvig XIV bekvemmede sig til at kalde „Broder“, og Carl II maatte efter et Par Aars Forløb i 1654 forlade Landet. Han begav sig til Nederlandene, hvor hans Søster, Prindsessen af Oranien, modtog ham med aabne Arme — men Cromwell truede Landet med Krig for hans Skyld, og han reiste da til Cölln, hvor han opholdt sig henved to Aar. I November 1655 var han en kort Tid i Antwerpen. Her mødte Hannibal
204 Sehested ham efter at være vendt tilbage fra Kjøbenhavn, og snart knyttedes en nøie Forbindelse, et fortroligt Venskabsforhold mellem ham og den unge Konge, hvis Tilstand saa meget lignede hans egen. Han anvendte sine sjeldne Statsmandsevner til Fordel for denne Fyrste og ydede ham saa væsentlige Tjenester til Gjenerhvervelsen af hans Throne, at Carl II, skjøndt ellers Taknemlighed for beviste Tjenester neppe var hans stærke Side, efterat han var kommen til Magten ikke glemte,
205 hvad han skyldte Sehested. I Januar var han i Cölln med Kongen og gav ham her et stort Gjæstebud. Ved

Maanedens Midte reiste han igjen til Nederlandene, hvor han søgte at benytte de udbrydende Fjendtligheder mellem Cromwell og Spanien til Carl II's Fordel, medens han ved sine Breve stadigt holdt ham à jour med de politiske Bevægelser, og hvad han foretog i hans Interesse. En Række af disse Breve vedlægges (Bilag S. 368). De vidne om et særdeles Kjendskab til de europæiske Hoffers Anliggender og ere fængslende ved deres private, personlige Charakter. „Je suis", siger Sehested blandt Andet, „sans comparaison et *si parva licet componere magnis*, dans le même état avec V. M, et cherche, comme on dit, le feu dans les cendres . . .", taler derpaa om nogle Planer, og at han maa søge sin Lykke overalt. „Jusques à ce que je ne serai plus propre à rien entreprendre que de me retirer parmi les paysans et faute de conversation avec les hommes et gens d'honneur, aller et courir parmi les bêtes . . . Og i et andet Brev: En quelque lieu que je sois, vous pourrez vous assurer que j'ai plus soin de vos affaires que des miennes en particulier, sachant, qu'en faisant les votres à une heure, vous ferez les miennes avec le temps cent fois. Je proteste devant dieu, que l'honneur et la justice même m'y pousse plus que ni la vanité ni le profit . . ." Hans Hustru og Datter omtales ofte; en Dag ere de med ham dragne Prindsessen af Oranien imøde sex Mil fra Antwerpen for at modtage hende og ledsage hende til Byen — Prindsessen har lovet dem sit Portrait. Ogsaa Kongen sendte dem sit Billede, og Sehesteds Hustru og Datter sendte ham deres igjen. Carl II — som var Søstersøns

Søn af Christian IV — kaldte Frøken Christiana „Cousine.“

I April sendte Statholderen i de spanske Nederlande, Don Juan d'Austria, Greven af Fuensaldaña til Kong Carl for formeligt at indbyde ham til Flandern og i hans Herres, Kongen af Spaniens, Navn tilsige ham al Hjælp og Tjeneste. Sehested, som igjen maa være vendt tilbage til Cölln, fulgte nu med sin Familie Kongen til Flandern. Den 3die Mai beretter den danske Agent hjem fra Haag, at Hannibal Sehested opholder sig i Bryssel og siges at være ex intimis consiliis Regis.

I Løbet af Sommeren gik han til Spanien for Kong
Carl, som det synes i Anledning af en hemmelig Under-
206 handling mellem Spanien og Frankrig i hans Inter-
esse. Med det Samme vilde han selv søge et Engage-
ment, da han havde seet, at der Intet var at gjøre i Hol-
land. For 15 Aar siden havde man i hint Land lært
den nordiske Adelsmand at kjende, og man kom hans
Ønsker imøde. Ved næste Aars Begyndelse blev han
spansk General over Artilleriet i Flandern og skulde
207 tillige have et Regiment til Fods og et til Hest, samt
forestaae Udskrivning og Søvæsen sammesteds.

Ikke et halvt Aar efter denne heldige Forandring
i hans Stilling brød Krigen ud mellem Frederik III og
Carl Gustav, og han droges atter til Danmark. Kon-
gen hjemkaldte alle i fremmed Tjeneste staaende Under-
saatter. Sehested meldte sig til Tjeneste og skal have
208 havt Brev med fra Carl II, men hans Tilbud blev ikke
modtaget, og han fik ikke engang Audients. Frederik III
209 skrev i denne Anledning til Don Juan d'Austria, at

eftersom Sehested med hans Tilladelse havde ladet sig ansætte som spansk Artilleriegeneral, men under nærværende Forhold skyldigst havde præsenteret sin Tjeneste, havde han naadigst optaget dette; da han imidlertid formente, at Samme ogsaa i sin nye Stilling hos den spanske Regering kunde gjøre ham Tjeneste, tillod han ham at blive i sin Charge, idet han anbefalede ham til Statholderen og bad, at denne, hvis senere Noget vedrørende Kongens Anliggender maatte blive ham overdraget at forrette, ogsaa heri vilde vise sig ham gunstig og bevaagen.

Sehested maatte altsaa reise bort med uforrettet Sag.

I Juni 1657 begyndte de Danske den ulykkelige Krig med at falde ind i det Bremiske. Carl Gustav, hvem det just kom beleiligt, i dette Øieblik at blive kaldt bort fra Polen, brød ufortøvet op, rykkede i Iilmarscher til Pommern, hvor han fik sin Hær forstærket, og faldt den 23de Juli ind i Holsten. De Danske havde indrettet sig paa, at han først vilde gaae til Sverrig. De havde forregnet sig i dette som i Alt. Efter en Maaneds Forløb var den danske Hær, som først beløb sig til 15,000 Mand, af de seirvante svenske Tropper reduceret til 5000, som kastede sig ind i Frederiksodde, og den svenske Konge var Herre over Halvøen. Hertugen af Gottorp havde, efter sin Skik, forbundet sig med Fjenden. Saa sikker følte Carl Gustav sig, at han foreslog Cromwell et Forbund til Danmarks Deling. 210

Corfits Ulfeldt, som nu saae den Krig optændt, han længe havde søgt at fremkalde, var i Pommern stødt til den svenske Konge og fulgte ham som hans Veiviser paa hans frygtelige Seirstog. Den 12te August udstedte han sin bekjendte Proclamation til Jyderne om godvilligt at give sig under de Svenske, som dog blev uden Virkning.*) I October faldt Frederiksodde, og den 20de Januar 1658 førte Carl Gustav sin Hær over Isen til Fyen. Øen faldt ham næsten i Hænderne — allerede den næste Dag overgav Nyborg sig. Danmark var som lamslaaet. Fra Fyen gik det eventyrlige Tog over Taasinge og Langeland til Lolland, hvor Nakskov overgav sig uden Forsøg paa Modstand, tilskyndet ved Ulfeldts Forestillinger. Den 12te Februar satte Svenskerne ved Vordingborg Foden paa Sjællands Grund. Her mødte dem det forfærdede Danmarks Udsendinge, Rigshovmesteren Joachim Gersdorf og Christen Skeel, og Fredsunderhandlinger indlededes.

Just nu kom Generallieutenant, Grev Clas Thott fra et Streiftog mod Kjøbenhavn til Carl Gustav og bad om den Naade at maatte løbe Storm mod Kjøbenhavn — han vilde med sit Hoved indestaae for Udfaldet. Men Kongen svarede, at i nærværende Conjunctu-
211 rer vilde han ikke gribe Værket saaledes an, og tilføiede, at han til Fredsforhandlingen vilde sende Bielke

*) Idet Pufendorf beretter dette, bemærker han, at Svogeren, Hannibal Sehested, nylig i Haag havde udtalt, „at de Danske hellere vilde døe som Belgierne, end taale, at de Svenske udvidede sig mere.“ (De rebus a Carolo Gustavo gestis p. 336.)

og Ulfeldt. Herimod indvendte Grev Thott, han kunde ikke troe, det var Kongens Alvor at bruge Ulfeldt til Negociateur; han, sin Konges og sit Fædrelands Forræder, kunde kun bruges som Spion — desuden kunde han ikke troe, H. M. vilde saaledes ydmyge sin ulykkelige Nabokonge. Men hverken hans eller de Danskes Forestillinger kunde afvende den bittre Krænkelse.

Mediatorer ved Forhandlingen vare Hugo Terlon, fransk Gesandt hos Carl Gustav, og Philip Meadowe, engelsk Gesandt i Kjøbenhavn.

De Danske appellerede til den svenske Konges Ædelmodighed og bade, at han vilde tilbagegive Erobringerne. Ulfeldt rystede paa Hovedet. Derpaa tilbøde de en Pengesum. „Smaating," sagde Ulfeldt, „kom med det, der kan bedre forslaae!" Saa tilbøde de Skaane, Halland og Bleking. „Nu siger I Noget," udbrød Ulfeldt, men fordrede dertil Bornholm, Anholt, Læssø, Hveen, Saltholm, Ditmarsken, Pinneberg, Bahus, Akershus, Trondhjems Lehn, den halve Sundtold, hele Hærens og de 12 bedste Skibes Udlevering, en Million Rigsdaler og Godtgjørelse for Hertugen af Gottorp og sig selv. „Det kan Danmark ikke præstere," svarede Rigsraaderne, selv om man vilde flaae os." Ogsaa den engelske Gesandt kunde ikke tilbageholde sin Harme over saa ublu Fordringer. Derpaa reiste de Danske bort og udbade sig tre Dages Stilstand.

Den blev dog ikke indrømmet; Carl Gustav rykkede mod Kjøbenhavn, og nye Fredsforhandlinger kom i Gang. Man blev endelig enig, og den 26de Februar 1658 sluttedes Freden i Roeskilde. Danmark afstod Skaane,

Halland, Bleking, Bornholm, Herlighederne over Rygen, Bahus og Trondhjem; 2000 Ryttere skulde udleveres og svenske Skibe have Toldfrihed i Sundet; Ulfeldt skulde have alle sine Eiendomme og Lehn tilbage, dertil Skadeserstatning; ham selv, Hustru, Svigermoder, Børn, Venner og Tjenere skulde det staae frit for, at bosætte sig hvor de vilde i Danmark, og hans Frue skulde have sin Titel tilbage; endelig skulde Hertugen af Gottorp have „et billigt Contentement.“

Græmmelse kastede Christen Skeel paa Sygeleiet og hidførte hans Død Aaret efter.

Da Carl Gustav i August brød Freden for at udslette Danmark af Staternes Tal, træffe vi Hannibal Sehested, samme Dag som de Svenske gik iland ved
212 Korsør, kommen til Kjøbenhavn. Efter Fredslutningen havde han atter fremstillet sig for Frederik III og var dennegang endelig bleven modtaget af Kongen, som forsikkrede ham om sin Naade uden dog at give ham noget bestemt Løfte om en Betjening. Han var derpaa reist til sin Svigermoders Begravelse, som fandt Sted i Odense den 23de Juli — hun var død den 29de April — og kom nu tilbage for at faae at vide, hvad han havde at haabe af Kongen. Ved Efterretningen om de Svenskes Indfald forlod han efter tre Dages Forløb atter Byen for at bringe sin Hustru og Datter i Sikkerhed, men blev paa Veien anholdt af svenske Soldater og bragt som Fange til Carl Gustavs Leir. Her blev han vel modtaget, frigaves strax paa Æresord og var en velseet Gjæst ved den svenske Konges Taffel. Han var

under disse Forhold udsat for Mistanke fra begge Sider: af de Danske, som saae ham ved den svenske Konges Side, der efter al Sandsynlighed snart skulde blive hans egen, den Regerings bittre Fjende, der havde forstødt ham — og af de Svenske, for hvem det laa nær at troe, at han var kommen ud i Leiren for at give Underretning i Kjøbenhavn om deres Tilstand. Dette kom navnlig frem efter en Reise, han med den svenske Konges Tilladelse foretog til Kjøbenhavn kort efter sin Anholdelse for at underrette Kongen om sin Stilling og det af ham givne Æresord, ved hvilken Leilighed han af Frederik III fik i Commission at ar- 213
beide paa Fred. Man troede, at han blot havde søgt et Paaskud til at komme ind i Byen for at berette om de Svenskes Tilstand, og der taltes om at arrestere ham. Men Terlon bad Carl Gustavs Yndling, Grev Schlippenbach, tale hans Sag hos Kongen, ligesom han ogsaa selv talte til hans Gunst, og Carl Gustav fattede atter Fortrolighed til ham. Sehested gav sig under den svenske Konges Beskyttelse som en „neutral Person“, uden „Præjudice til nogen anden Øvrighed“, som det sees af en Skrivelse af 19de August, hvor han, da han seer, at Frederik III og Rigsraadet ikke ville indlade sig paa Fred, skjøndt de klarlig maae forudsee deres egen Undergang, beder, at Carl Gustav, hvis den allerhøieste Gud har skikket det saaledes at forandre den Konge og Øvrighed, han har været født og baaren under, vil hjælpe ham til at faae tilbage, hvad han har mistet; hvis det skulde komme til Akkord, beder han

om at maatte indesluttes i Traktaten*) (Bilag S. 383). Han fik snart en mærkelig Indflydelse over Carl Gustav — hvorledes han brugte den, vil i det Følgende vise sig. Han erklærede sig neutral som staaende i Kongen af Spaniens Tjeneste, tilstræbte altid at tilveiebringe Fred mellem de stridende Riger, og kom efterhaanden til at indtage en Stilling, der lignede de fremmede Mediatorers. Det er vel neppe muligt at tænke sig et vanskeligere Farvand end det, han her havde at befare, men han forstod at styre.

Carl Gustav nærmede sig Kjøbenhavn. Staden opbød al sin Kraft, man var beredt til at vove det Yderste. Alligevel havde den forsvarsløse By med sine Grave uden Vand og forfaldne Volde ikke kunnet modstaae de Svenskes Angreb, hvis Carl Gustav her, som det var hans Skik, uden at ændse Modforestillinger, var gaaet lige løs paa sit Maal. Det skulde dennegang være anderledes.

Ved Roeskilde gik den svenske Konges Vogn itu — det blev betragtet som et ondt Varsel. Da han kom over Valby Bakke og saae alle Kjøbenhavns Forstæder staae i lys Lue, holdt han en Tidlang stille paa sin Hest, hensunken i Tanker, og Ingen vovede at tale til ham. Endelig udbrød han: „Nu vil jeg dyrt sværge, at Kjøbenhavn vil værge sig, og at vi faae Modstand." De Svenske havde ventet, at Byen skulde falde dem i Hænderne som et let Bytte; herom kom de end yder-

*) Denne i 26 Punkter affattede Skrivelse slutter sig til et min-
214 dre udførligt Brev fra Sehested til den svenske Konge af 14de August, hvor det samme Andragende fremføres.

mere paa andre Tanker ved at høre af to danske
Fanger, som vare komne til Leiren, at Indbyggerne 215
havde svoret, at forsvare Staden til sidste Blods-
draabe.

Den gamle Oberstlieutenant Johan Hausern, som 216
havde faaet Ordre til at gaae Byen saa nær, han
kunde, for at skaffe Underretning om Fæstningen og
Besætningen, havde ukjendt undersøgt Forholdene. Han
erklærede, at hvis Kongen vilde angribe med 2000
Mand ved Østerport, og Wrangel med andre 2000 ved
Vesterport, vilde han med Liv og Velfærd indestaae
for Stadens Fald. Generalqvartermester-Lieutenant Dahl-
berg, som umiddelbart før Fredsbruddet havde opholdt
sig i Kjøbenhavn og hemmeligt taget et Grundrids
af Fæstningen, raadede ogsaa til at storme strax; „han
vilde paatage sig," sagde han, „i Spidsen for de Stor-
mende at kjøre over Volde og Grave ind i Byen."
Men Mange stemte for at afvente flere Folk, før man
angreb Kjøbenhavn, og først indtage Kronborg. Hertil
raadede ogsaa den franske Gesandt Terlon. I dette
betydningsfulde Øieblik lagde Hannibal Sehested et af-
gjørende Lod i Vægtskaalen. Lige kommen fra Byen,
hvis Tilstand og Forhold han fremfor Nogen maatte
kjende, raadede han til at udsætte Angrebet paa Hoved- 217
staden og først gaae mod Kronborg; og skal snildt
have stemt Wrangel for denne Fremgangsmaade. Kon-
gen fulgte denne Plan, Kjøbenhavn vandt Tid, og
Danmark var reddet.

Hvad Sehesteds Indflydelse ved denne Leilighed
havde at sige, sees af den svenske Historieskriver

Pufendorfs Beretning: „Uagtet," fortæller han, „det var besluttet at løbe Storm og overrumple en By, der var omgivet med Grave uden Vand og med Volde, der vare saa forfaldne, at man kunde kjøre derover, saa blev Kongen dog, da han saae, at man lavede sig til et skarpt Forsvar, og der blev sagt, at Byen havde flere Forsvarere, end han Soldater, saavelsom at de havde besluttet heller at døe end skifte Herre, af Generalernes Forestillinger formaaet til at tvinge sin Fyrighed og gaae sikkrere til Værks. Foruden det uvisse Udfald af et pludseligt Angreb fremhævede man, hvor aldeles stridende det var mod alle Krigsregler, at lade Kronborg Fæstning ligge i Ryggen. Var den først indtaget, kunde man forbyde den forventede hollandske Flaade Sundpassagen; hvis den derimod kom i Hollændernes Magt, vilde det være Sverrig til stor Uleilighed. Disse Grunde lagde Wrangel især megen Vægt paa, og man sagde, at Hannibal Sehested havde faaet ham til at troe, at Slottet var opfyldt med Kostbarheder, der, naar han indtog det, bleve ham til Bytte. Da Sehested hørte, at de Svenske stode paa Sjælland, var han strax reist fra Kjøbenhavn, og efterat han havde faaet Tilladelse til at opholde sig paa sine Godser*), lykkedes det ham ved sin forstilte Redelighed i høi Grad at indsmigre sig hos Kongen og de ham omgivende Store. Han underminerede Kongens Planer

---

*) Vistnok de Godser, hvoraf han kom i Besiddelse ved sin Svigermoders Død — han synes ikke at have havt andre (see Bilag S. 122). Han eller rettere hans Hustru arvede efter Kirsten Munk Tybrind, Lundegaard og Veilegaard.

mod Danmark, og ved at forsinke de Svenskes Operationer skaffede han Danmark Tid til at fatte sig. Også den franske Minister Terlon, der iforveien havde opmuntret de danske Gesandter til Standhaftighed og modigt Forsvar, raadede fra at anfalde Byen, sigende, man tog sig ikke iagt for, at Byen var stærkere, end det lod, der var Flere til at forsvare den end til at angribe. Paa den Maade gik Kjøbenhavns Beleiring i Langdrag" o. s. v.

Den overhængende Fare var saaledes afvendt, og Wrangel sendtes mod Kronborg. Fæstningen var rigelig forsynet med Alt og istand til at udholde en lang Beleiring, men overgav sig ikke desmindre allerede den 6te September, hvorfor Commandanten blev dømt fra Livet, dog siden benaadet.

Samtidig med at Svenskerne rykkede mod Kjøbenhavn, brød Krigen ud overalt i Landet. Carl Gustavs Hære holdt endnu siden sidste Krig Fyen og Jylland besatte. Men de Danskes Mod var vaagnet, og Hjælp kom udenfra. Trondhjem og Bornholm afkastede det svenske Herredømme, Hollænderne bistode Kjøbenhavn, og en forenet brandenborgsk, østerrigsk og polsk Hær under Anførsel af den store Churfyrste Frederik Vilhelm, Østerrigeren Montecuculi og Voivod Stephan Czarnecki brød ind i Hertugdømmerne og fordrev derfra de svenske Tropper, medens Oberst Hans Friis til Klausholm forjog dem fra Nørrejylland. Ved Udgangen af 1658 havde Svenskerne paa Halvøen kun Frederiksodde tilbage. Carl Gustav besluttede nu at tage Kjøbenhavn, inden den nye Flaade kom fra Holland,

som udrustedes til Stadens Undsætning. Han var vis paa sin Seir, saa vis, at han gav en Svensker et aabent Brev paa den danske Rentemesters Hus i Staden.

De Danske fik underhaanden Nys om, hvad der skulde gaae for sig. Ogsaa dennegang var Hannibal
218 Sehested virksom og gav tilligemed Philip Meadowe
fra Fjendens Leir hemmelige Vink om mange af Svenskernes Hensigter. Natten mellem den 10de og 11te Februar 1659 fandt den mindeværdige Storm Sted, som saa heltemodigt og lykkeligt blev afslaaet. Om Morgenen den 11te affyredes tre Gange Byens Kanoner til Seirstegn, og fra alle Kirker rungede *Te Deum.*

Medens Carl Gustav nu stræbte at udhungre Byen, bemægtigede han sig Langeland, Møen, Falster og Lolland, hvor Nakskov dennegang først faldt efter en haardnakket Modstand af 10 Uger. Paa Halvøen opgave Svenskerne deres sidste Plads Frederiksodde. I Marts var de Danskes Forsøg paa at tage Kronborg tilbage strandet, som tidligere et lignende Anslag i Malmø.

Gjennem disse korte Antydninger af nogle Hovedtræk i det store Drama ere vi komne til det Punkt, da Vestmagterne, kjede af den lange Krig, der forstyrrede deres Østersøhandel, besluttede at gjøre en Ende derpaa og grebe ind paa usædvanlig Maade. Den 11te Mai indgik Frankrig, Holland og England, uden nogen af de stridende Parters Minde, i Haag en Overenskomst, den saakaldte 1ste Haagske Concert, hvorefter Roeskildefreden skulde lægges til Grund for den nye Fred. Da deres Forslag mødte for stor Modstand, enedes de

om en noget forandret Ordning, den 2den Haagske Concert af 14de Juli, og foresloge, at Danmark skulde beholde Trondhjem; inden 14 Dage skulde de stridende Magter erklære sig; den, som først antog Fredsvilkaarene, skulde faae engelsk og hollandsk Hjælp mod sin Modstander. En engelsk Flaade var i April sendt til Øresund.

Denne anmassende Optræden opbragte begge Kongerne. Frederik III skrev den 24de Juni til sine Allierede: „Hvis Hollænderne, som lokkede os til Krigen, nu forlade os og ville foreskrive os en tvungen Fred, idet de kaste hele vort Rige i Sverrigs Vægtskaal, da vil jeg som den lille Kong David med mit Folk ydmyge mig for Herren og siden i Guds hellige Navn gaae mod den svenske Goliath. Er det da Guds Villie, at vi skulle falde ved Sværd, skulle vore Kvinder stikke Staden i Brand paa alle Kanter og med Skibene fare hen, hvor Himlen vil føre dem." Og da den hollandske Gesandt vilde true ham, svarede han, at ingen Magt i Verden skulde tvinge ham til at indgaae en vanærende Fred, og hvis han maatte gaae til Grunde, skulde Hollænderne blive de første, han trak med sig i Afgrunden.

Carl Gustav lod Kronborg, Korsør, Nakskov, Nykjøbing og Nyborg stærkere befæste, og da Terlon i Anledning af Fredsspørgmaalet vilde ligesom imponere
ham paa sin Konges Vegne, svarede den stolte Erobrer 219
opbragt: „Gøterne have før engang været i Paris, og", trædende et Skridt tilbage med Haanden paa sit Sværdhefte, „de kunne end engang føres seirende derhen." Mod den engelske og hollandske Gesandt, som fore-

lagde ham den 2den Haagske Concerts Forslag, foer han endnu heftigere frem. „I forlade Eder paa Eders Flaader og gjøre Udkast“, sagde han, „men jeg hugger dem alle i Stykker med mit Sværd“; og han skal have tilføiet: „Jeg vil ikke underkaste mig tvende Nationers
220 Love, hvoraf den ene har rebelleret mod sin Herre og den anden ombragt sin Konge, og jeg undrer mig over, at I give mig Hænder, som endnu ryge af Kongeblod.“

Fredsforhandlinger aabnedes sidst i August, men uden Nytte. I November vandt en forenet Hær af de Danske og deres Allierede Slaget ved Nyborg og tog Fyen tilbage, hvilket Tab Carl Gustav tog sig meget nær. Den engelske Flaade havde forladt Sundet, men hist og her ymtedes om, at England og Holland skulde have indgaaet en hemmelig Forbindelse og vilde dele Sundets Kyster imellem sig, hvis Kongerne ikke vilde enes. Underhandlingerne mellem Danmark og Sverrig vare endnu bestandig frugtesløse; Frederik III vilde beholde Skaane, hans Modstander fordrede Norge.

Da døde Carl Gustav den 13de Februar, og Sagernes Stilling forandredes. Sverrig var træt af Krigen og syntes at ville bekvemme sig til den 2den Haagske Concerts Forslag. Brandenborg, Keiseren og Polen sluttede den 23de April Freden i Oliva med Sverrig, og Danmark, der ogsaa var forladt af Holland, maatte opgive Skaane og kun see til at komme ud af det Uføre, hvori det var stedt. Danske Underhandlere vare: Oluf Parsberg, Axel Urup og Peder Reedtz; svenske: Bielke og Rosenhane; Mediatorer vare: Frankrigs, Englands og Hollands Gesandter, Terlon,

Sidney, Honywood, Slingeland, Vogelsang o. fl. Men skjøndt begge de krigførende Magter længtes efter Fred, ophobede de største Vanskeligheder sig under Forhandlingerne, og Sagerne forvikledes mere og mere. 221
Mediatorerne optraadte mod Danmark og Sverrig med et utaaleligt Hovmod, og selv kom de indbyrdes i Uenighed. Hertil var den første Grund allerede lagt i November forrige Aar ved nogle af Hollænderne opstillede Fordringer med Hensyn til Sundet. Fremdeles forlangte disse Godtgjørelse for deres Krigsomkostninger, og man frygtede, de skulde ville betinge sig Trondhjem som de andre Magter ikke undte dem. Englænderne forlangte derfor ligeledes Godtgjørelse for Udrustningen af deres Flaade og eftergave den paa den Betingelse, at Generalstaterne ogsaa frafaldt deres Fordring. Herpaa gik de ind; men ny Tvistighed opstod snart igjen, da Hollænderne alene forfattede et Fredsforslag og overgave det til Frankrigs og Englands Gesandter, som nægtede at samtykke i nogen Handling, foretaget uden en almindelig Beslutning af alle Gesandter. Hollænderne vilde nu med deres Flaade tvinge Sverrig, hvilket i høi Grad fornærmede de andre Magters Repræsentanter, og Englænderen Sidney truede dem med Krig. Ligegyldige for denne Trusel sendte de deres Udkast til de Svenske, uden Hensyn til de andre Gesandter, hvorpaa disse den 27de April udelukkede dem fra Fredsmæglingen. Dette rørte dem heller ikke, og de vedbleve at gaae frem paa samme anmassende Maade. De Svenske overgave nu et Fredsudkast til Frankrigs og Englands Gesandter og bade dem hur-

tigt tilstille de Danske det, at Freden endelig maatte blive sluttet. Men Sidney og Terlon lagde denne Opsats tilside, uden engang at gjennemsee den, og udfærdigede istedetfor den, uden de Svenskes eller Danskes Deltagelse, en formelig Fredslutning. Heri indrykkede de meget til Fordel for deres egne Hoffer og udtrykte sig dunkelt og ubestemt om Sundtolden, hvilket i Tiden kunde give Anledning til nye, for deres Nationer fordelagtige svensk-danske Krige. Forbittrede over denne Adfærd og tilskyndede af flere andre Grunde, besluttede nu de Svenske, hedder det, at sætte Ild paa alle sjællandske Stæder og Flekker og haardnakket forsvare Kronborg og Nakskov.

Da traadte Hannibal Sehested til og gjorde Ende
222 paa Forvirringen. Han foreholdt de danske og svenske Underhandlere, hvor uværdigt det var dem at underkaste sig fremmede Gesandters Forgodtbefindende og lade sig haane af disse Mænd, for hvem det ikke kom an paa at stifte Fred i Norden, men kun paa deres egne Nationers Fordel, og opfordrede dem til at handle directe uden Mediatorer. Man antog hans Forslag, han tog Fredsværket i sin Haand, og paa faa Dage vare Vilkaarene bestemte. De Svenske gave efter med Hensyn til Bornholm, fordi Sehested saa meget fast stod derpaa, samt nogle under Krigen af de Danske erobrede Forter paa Guinea, hvilke vare de mest omtvistede Punkter; og fra dansk Side forpligtede man sig til at give Vederlag for Bornholm. Den 4de Mai indgave
223 Bielke og Rosenhane en Erklæring herom, hvor det

fremstilles, hvad der her skyldes Sehested, og han anbefales til Frederik III. Nogle Stykker hidsættes:

„Vi underskrevne Sverrigs Riges Raad og Fuldmægtige ved disse Fredstraktater med Kongl. Maj. og Kronen Danmark gjøre hermed vitterligt, at eftersom den velbaarne Herre H. Hannibal Sehested paa Høistbe[te] Kongl. Maj. hans allernaadigste Herres og Konges Vegne os haver anmodet og foreholdet, om vi paa vor allernaadigste Herres og Konges samt Sverrigs Riges Vegne, os ville til nogen god bestandig Fred mellem disse begge lovlige Kroner skriftlig erklære og derpaa strax gjøre en god fuldkommen Endskab, saa at Alting næst Guds naadige Bistand, denne næst tilstundende Uge aldeles maatte afhandles og paa begge Sider sluttes til en fuldkommen Ratification, inden Maanedsdag efter vor Underskrivelse, da forklarer vi hermed paa Høistbe[te] Kongl. Maj. og Sverrigs Riges Vegne, at vi for lang Tid siden dertil haver været inclineret og intet høiere ønsket, end at mellem begge Kongl. Maj[er] samt des Riger og Undersaatter maatte være en evigvarende Fred og god bestandig Venskab. Men efter vi derudi have været hid(?)indtil ulykkelige, dog nu ved velbemeldte H. Hannibal Sehesteds lykkelige Behandling og underdanigste flittige Negociation foretaget og gjennemseet alle de fremfarne Akter mellem os og Mediatorerne, da have vi nu omsider paa det udaf de Hollænder sidst overleverede skriftlige Indlæg og Projekt os med de andre tvende Staters, Frankrigs og Englands Mediatorer ved velbemeldte H. Hannibal Sehesteds Cooperation saavidt forenet og forafskediget, som hos-

føiede Concept formelder og indeholder, hvilket vi og saadan hermed ogsaa tilsender at oversee og med os afhandle, saa at det inden Maanedsdag efter vor Slutning maatte naadigst vorde ratificeret og derforuden med merbe^{te} H. Hannibal Sehested paa hans indstændige Begæring til desto bedre og fastere Venskab med Kongl. Maj. og Kronen Danmark os saaledes erbødet, lovet og foraccorderet, at foruden hvis igaar med Mediatorerne efter forbe^{te} Projekt og Indlæg er bleven afhandlet og forafskediget, vi end videre os ville bekvemme, H. K. M. og Kronen Danmark til et særdeles Behag, paa den forhaabede gode Fortroenhed mellem begge Riger og des Indbyggere, efterskrevne Punkter og Artikler frivillig at indgaae og udi Fredstraktaten tillige blandt de andre Punkter at lade indføre og stadfæste, formodende at denne vor velmente Behandling og fri Tilbud ogsaa maatte saaledes vel optages og ansees, til begge Rigers fælles Velstand.

1.

[Om de skaanske Undersaatters Gods.]

2.

Og eftersom merbemeldte H. Hannibal Sehested saa meget haardt urgerer og paatrænger, at Bornholm herefter maatte følge og forblive Hoistbe^{te} Kongl. Maj. udi Danmark: da have vi derudi saavidt sluttet og bevilget, at det endnu til St. Johannes Dag 1661 skal følge og forblive Høistbe^{te} Kongl. Maj. med alle des Hoihed, Rente og Rettighed, indtil at man udimidlertid om des Vederlag og Æqvivalent kunde handle og forenes,

men dersom det inden samme Tid ikke bliver afhandlet og besluttet til begge Kroners Villie og Nøie, da skal forbemeldte Bornholm, uden nogen Undskyldning eller Forevending efter derpaa Kongl. Maj. af Danmarks særdeles Forsikkringsbrev igjen cederes og overleveres til Kronen Sverrig . . . .

. . . .

7.

Og efterdi velbe^te H. Hannibal Sehested alle ovenskrevne Punkter saa trolig og flittig haver negocieret til sin Herres og Konges samt Fædreneriges Tjeneste og ellers fra den første Dag, som han ved denne sidste Ufred ved vore Tropper er bleven anholden og med visse Conditioner paa hans Parole igjen løsgiven, sig saaledes haver comporteret som det en oprigtig, ærlig Mand og tro Vasal vel egner og anstaaer uden allerringeste Præjudice til Kongl. Maj. og sit Fædrenerige, eftersom ei heller Andet af hannem haver været søgt og begært, han ei heller ved denne værende Krig det ringeste Nytte haver søgt, men ofte intercederet for En og Anden her paa Landet, og endeligen bleven tilladt ved disse Fredstraktater underdanigst at søge sit Accommodement hos sin allernaadigste Herre og Konning, saa at han hos alle Herrer og Konninger for saadan hans gode Conduite billig bør berømmes og estimeres, hvorfor ogsaa vor salig Herre (høilovligst i Amindelse) saavelsom vor itzige allernaadigste Herre og Konning samt H. Maj. Enkedronningen og hele Raadet os underskedlige Gange merbe^te H. Hannibal Sehesteds Person

og Huses Interesse udi bedste og høieste Maade allernaadigst og flittigst recommenderet, han og selv nu ved disse værende Traktater med største underdanigste Passion sin Herres og Fædreneriges Velstand at tage tilbørlig udi Agt haver ladet være angelegen, da ville vi Sverrigs Riges Raad og Fuldmægtige Commissarier det Samme herhos udi bedste Maade have andraget og paa vor allernaadigste Konnings Vegne flittigst begære, at Høistbete Kongl. Maj. i Danmark udi Consideration af forberørte Omstændigheder merbete H. Hannibal Sehesteds Huses Interesse og Velstand allernaadigst vilde lade sig være recommenderet.

Formodende at saasom dette udi alle Maader haver været ment til at vinde og conservere H. K. M. af Danmark og hele Rigets Yndest og Venskab, at det og saaledes maatte optages og ansees til begge Majestæters og dessen Undersaatters Velstand og Fremtarv."

Af Leiren for Kjøbenhavn, den 4. Mai A° 1660.

Schering Rosenhane. Sten Bielke.

Den 27de Mai sluttedes **Freden i Kjøbenhavn**. Danmark fik Trondhjem, Bornholm mod Vederlag og Forterne paa Guinea; Sverrig beholdt de øvrige ved Roeskildefreden afstaaede Provindser. Traktaten undertegnedes uden de fremmede Gesandters Bistand; disse
224 bekvemmede sig dog den 29de Mai til ligeledes at underskrive og som Mediatorer høitideligt udlevere Fredsdocumenterne.

Allerede i Efteraaret havde Carl Gustav ønsket, at Sehested skulde begive sig til Traktaten, for at Forhandlingerne kunde komme paa Gled. Han anbefaler ham i et Brev af 15de November 1659 til sine Commissarier: 225
Sehested har lovet, at han afsides og secret ikke vil traktere Noget uden deres Vidende, og de kunne benytte sig af hans Person som af de tre Staters Gesandter; de skulle vise Interesse for hans Sag — hans Accommodement med sin Konge. Han ønsker Sehesteds Medvirkning som et Slags yderligere Mediator mellem sine Commissarier og Mediatorerne, „saasom hele Sagen derpaa hænger, at Parterne maae faae Gustum til Værket.“

Sehested havde saaledes havt Leilighed til at komme ind i Sagerne, saa at han nu, da en Løsning næsten syntes umulig, kunde sætte dem i det rette Spor og hidføre Afslutningen, saa „al Verden forundrede sig over, at dette store Værk blev inden faa Dage bragt til Ende.“

I Kjøbenhavn var Mistanken mod Sehested under dette Ophold i den svenske Leir bestandig voxet, og Beskyldninger ophobedes imod ham. Efterat han strax fra Begyndelsen flere Gange gjennem Rigsraadet, Rigshovmesteren og Andre uden Resultat havde forsøgt at henvende sig til Frederik III, sendte han ham i October 1659 en Skrivelse fra Nykjøbing (Bilag S. 392), hvori han, efter at have erklæret sig over Adskilligt, beder om at blive underrettet, om Kongen vil lade sig nøie hermed, eller fordrer nærmere Forklaring

over et og andet Punkt, hvorfor han kunde være beskyldt, og anmoder endvidere om, at han i saa Fald maa faae at vide, hvem hans Anklagere ere, for at han kan erklære sig for Kongen. Han modtog den Forsikkring, at Kongen havde ladet sig hans Indlæg gefalle, og takkede i en Skrivelse Kongen derfor (Bilag S. 405). Men siden hørte han Intet videre og fik ikke noget endeligt Svar. Han sendte da i Februar 1660 en Memorial til Frederik III, hvori han gjør Rede for sit Forhold og forsvarer sig mod en lang Række Beskyldninger, som han gjennemgaaer Punkt for Punkt. Dette Aktstykke er trykt i Udtog i danske Magasin og vedlægges her i denne Form (Bilag S. 408), da Udtoget, som skyldes Malling, er foretaget med fuldkommen Troskab uden Forbigaaelse af nogetsomhelst Væsentligt, og den tydske Original er vidtløftig og besværlig at læse.

Mellem disse Indlæg og den S. 199 omtalte Skrivelse af 19de August til Carl Gustav synes der at være Modstrid, idet vi trække Grændserne saaledes som vi maatte det i et tilsvarende Tilfælde i vor Tid. En saadan Modstrid har dog neppe været tilstede efter Datidens Synsmaade. Man var endnu saa nær ved Feudaltiden, at dens Forestillinger, hvorefter Forholdet til Konge og Fædreland var anderledes end nu, og det for enhver Herre først og fremmest kom an paa at hævde Magt og Anseelse for sig selv, ikke endnu vare helt fortrængte af Bevidstheden. Man synes ikke at have fundet det forkasteligt, at Sehested søgte sin Restitution hos Carl Gustav ved denne Leilighed. Efter de Tjenester, han havde ydet Rigerne, og den

Behandling, han derefter havde udstaaet med samt de gjentagne Afslag paa hans Tilbud af sin Tjeneste, har man maaskee snarere funden, at han viste mere „Flegme og Patients" i dette Forhold, end de Fleste i hans Sted vilde have vist. At han intet Øieblik har handlet til Præjudice for den danske Konge — det Punkt, hvor paa det kom an — bekræftes af §§ 12 og 13 i Skrivelsen til Carl Gustav. Med Hensyn til Fremstillingens Logik og Akkuratesse tog man det ogsaa anderledes — som det meget tydeligt sees, naar de svenske Underhandlere, idet de anbefale Sehested til Kong Frederik, sige, at han ved denne Krig ikke „ringeste Nytte haver søgt", men ofte intercederet for En og Anden her paa Landet; og endelig er bleven tilladt at „søge sit Accommodement" ved Fredstraktaten (S. 211). Man var idet Hele mindre nøieregnende — saae mere paa det Øieblikkelige — man tog Tingene mere naivt, mere praktisk. Et Udtryk for Datidens Opfattelse haves i det Vidnesbyrd, Terlon giver Hannibal Sehested i sine Memoirer. Denne Franskmand, som var i den svenske Leir sammen med Sehested i hele denne kritiske Tid, og vel bedre end Nogen var istand til at dømme om disse Ting, fortæller herom som følger:

„Hr. Hannibal Sehested blev ført til Ringsted af et svensk Parti, som havde fanget ham, da han vilde reise til sin Gaard, hvor hans Frue og Datter opholdt sig, for at føre dem til Kjøbenhavn, fordi det var ryg-tedes, at den svenske Konge var kommen til Sjælland. Denne Fyrste behandlede sin Fange meget høfligt og lod ham spise ved sit Bord, hvilket gjorde ham mis-

tænkt baade hos det danske Hof og det kjøbenhavnske Borgerskab. Men det forunderligste er, at han paa samme Maade blev mistænkt ved det svenske Hof, hvor man troede, at han kun var reist fra Kjøbenhavn for at give Efterretning der om hvad der foregik i Leiren, ligesom man i Kjøbenhavn troede, at Hensigten med hans Bortreise var at meddele Kongen af Sverrig Kundskab om Byen. Men for at lade Sandheden vederfares Retfærdighed, kan jeg, der har været Vidne til alle hans Foretagender i denne Krig, sige, at han kun har foretaget sig sine egne Sager; og naar han tænkte sig Noget, som kunde tjene til Forlig, foreslog han det af et oprigtigt Hjerte. Dog turde han ikke altid tale derom, som han gjerne havde villet, da han fik at vide, at han efter den Reise, som han gjorde til Kjøbenhavn med begge Kongernes Pas, var bleven saa mistænkt i den svenske Leir, at man raadslog om at sætte ham fast. Grev Schlippenbach talte efter min Begæring til Kongen for at afvende ham fra dette Anslag og betage ham hans Mistanke. Jeg talte ogsaa til hans Gunst, og mine Ord havde meget god Virkning hos Kongen. Men dette forøgede de Kjøbenhavnskes Mistillid til ham. Det er sandt, at Kongen af Sverrig havde mere Tro til ham end til mange af sine Raadsherrer, og jeg ved, at han ved mange vigtige Leiligheder gav ham Beviser paa stor Tillid. Hr. Hannibal Sehested, som maatte frygte, at Kongen af Sverrig ved at blive Danmarks Herre ogsaa kunde blive hans, kunde maaske, da han havde fuldkommen Indsigt i Rigets Sager, sige ham Ting af Statsklogskab og

Forsigtighed til sin private Interesse for det Tilfælde, at Sagen faldt saaledes ud, som han frygtede det. Men det er vist, at han ikke havde nogen ond Hensigt mod Kongen af Danmark, mod hvem han altid har vist megen Ærbodighed og al den Nidkjærhed og Troskab, som en Fyrste kan vente af sin bedst sindede Undersaat."

Netop samme Modsigelse, der for vore Øine er mellem Skrivelsen til Carl Gustav og Forsvarsskriftet, udtales her i et Aandedræt, idet det for Datidsopfattelsen ikke er Modsigelse.

Forsvarsskriftet er af 6te Februar 1660. Terlon og Sidney intercederede for Sehested; den 1ste Mai under- 226
handlede han om Forlig med Frederik III, hvorved den keiserlige Gesandt, Baron de Goes, var virksom for at jævne Vanskelighederne, og den 5te Mai, Dagen efter at Bielke og Rosenhane havde indgivet den ovenanførte Erklæring, blev han modtaget af Kongen og havde nu endelig efter 9 Aars Forløb igjen fast Fod i Danmark. Efter saaledes at have ført sit Skib lykkeligt forbi de farligste Skær, styrede han i Havn, idet han bragte sit Land den inderligt attraaede Fred.

I den første Krig, eller den første Del af Krigen, sees Corfits Ulfeldt ved den svenske Konges Side; han tager en længe forberedt, frygtelig Hævn over Danmark og saa forsvinder han fra Skuepladsen; da Krigen gjenoptages, staaer Hannibal Sehested hvor Ulfeldt nylig stod — neppe ved man, hvordan han er kommen, men han er der, afværger Dødshugget fra sit blødende Fædreland og forbinder dets Saar.

———

Det første Hverv, Kongen nu overdrog Sehested,
var en Sendelse til Stockholm, som stod i umiddelbar
Forbindelse med Fredslutningen. Han skulde ved det
227 svenske Hof „gratulere“ i Anledning af Freden og for-
handle om Vederlaget for Bornholm. Dette skulde be-
staae i adelige Godser i Skaane — som Kongen havde
kjøbt af deres Eiere, der havde ønsket at afhænde dem
for ikke at blive svenske Undersaatter — eller i anden
rimelig Taxt. Hans Instruktion, som er af 2den Juni,
byder ham at gjøre sin yderste Flid, for at om muligt
Traktaten herom kunde være endt, før Hovedtraktaten
paa begge Sider blev ratificeret; hvorpaa han skulde
begive sig paa Hjemreisen for at afgive Beretning til
Kongen om det Forhandlede; og hedder det til Slut-
ning: „Dersom os be[te] Hr. H. Sehested kan naae og
obtinere bedre og lideligere Conditioner, end som for-
skrevet staaer, da skal det være hannem tilladt derpaa
at arbeide, remitterende det til hans egen Os bekjendte
Dexteritet, og jo ringere han Os det kan forskaffe, jo
kjærere skal det Os være, og ville igjen med Kongl.
Naade saadan hans Flid erkjende, og hannem dermed
vel bevaagen forblive.“

Dagen før sin Afreise skrev han til Leonore Christine og spurgte hende, hvormed han ved det svenske Hof kunde tjene hende og Ulfeldt, som paa dette Tidspunkt var arresteret i Malmo og laa syg.

Forholdet mellem Ulfeldt og den svenske Konge
var efter Roeskildefreden hurtigt kolnet. Skjøndt
Kongen havde belønnet ham rigeligt for hans Tjenester,
228 givet ham Sølvitsborg i Bleking som Grevskab og

Herredsvad Kloster i Skaane samt lovet ham en anselig Post, var Ulfeldt dog utilfreds. Han var misfornøiet med de beskaarne Rettigheder, han og hans Standsfæller havde under Carl Gustav; ogsaa trak det i Langdrag med den lovede Embedspost. Han traadte hovmodigt og hensynsløst op ligeoverfor Kongen, dadlede i et Brev til ham stærkt Regeringens Fremgangsmaade i Skaane, hvor han var en af Commissairerne, der skulde modtage Stændernes Hyldingsed, og yttrede Ønsket om at udtræde af Commissionen. Herpaa gik Kongen beredvilligt ind og udtalte i samme Anledning, at det var godt, om man var vel af med ham. Han lod ham advare om at holde sin Tunge i Ave og anbefalede Grev Stenbock at have et vaagent Øie med ham. Ulfeldt havde udspilt sin Rolle i Sverrig. Blandt de svenske Store maatte han føle sig ilde tilpas; de saae ham ugjerne i deres Midte — lagde ham saaledes allehaande Hindringer i Veien ved Overdragelsen af hans Grevskab Sølvitsborg — de misundte ham og agtede ham ikke. Kort efter at Krigen var brudt ud igjen, synes han at have villet nærme sig Frederik III. I Foraaret 1659 blev han af Svenskerne anklaget for under Krigen at have søgt at komme i Gunst hos Kongen af Danmark, at have forraadt de Svenskes Stormplaner mod Kjøbenhavn, deltaget i Anslaget paa Malmø med Mere, og blev den 24de Mai arresteret i sidstnævnte By. Strax derpaa faldt han i en heftig Sygdom, som berøvede ham Tungens Brug, og da var det, at Leonore Christine saa beundringsværdigt førte hans Sag. Han blev ikke desto mindre kjendt skyldig,

maaskee dog uden sikkre Grunde. Kongen bekræftede heller ikke Dommen, men synes at have været tilbøielig til at benaade ham, naar Krigen var endt. Ved Carl Gustavs Død mistede Ulfeldt vel sin egentlige Støtte i Sverrig. Da ved Fredsforhandlingen Mediatorerne androge paa at faae ham indbefattet i Amnestien, vare Underhandlerne ikke uvillige dertil „for paa en nem Maade at blive denne besværlige Mand kvit;" men Formynderregeringen satte sig bestemt derimod, idet den fastholdt, at han burde betragtes som svensk Undersaat. Leonore Christine, som ikke kunde vide om det Nærmere og ved denne Leilighed maatte haabe paa en gunstig Vending af Sagerne, forespurgte sig, da de andre danske Fanger i Malmø ifølge Fredsbestemmelserne løslodes, hos Grev Stenbock, om ikke ogsaa hun og hendes Mand skulde gives fri. Hun fik da til Svar, at Stenbock ikke saae, at Ulfeldt paa nogen Maade var omtalt i Traktaten. Efter at have faaet denne nedslaaende Efterretning indsendte hun et Bønskrift til Enkedronningen om sin og sin Mands Befrielse. Schested havde under sit Ophold i den svenske Leir to Gange besøgt Ulfeldt. Den første Gang skulde han underhaanden tilkjendegive ham fra Carl Gustav, at han burde gjøre ham sin Opvartning; den anden Gang vilde han see til Ulfeldt, som da var sat fast og mentes at være dødssyg. Denne sidste Gang var i Sommeren 1659, vistnok først i Juli. Han tog dengang to Forsvarsskrivelser af 30te Mai fra sin Svoger med til Carl Gustav. Da han nu i Juni 1660 i Frederik III's Ærinde skulde gaae til det svenske Hof, forhørte han sig alt-

saa hos sin Svigerinde om, hvad de ønskede han skulde gjøre for dem ved denne Leilighed, og bad, at de vilde sende ham Besked til Helsingborg eller Stockholm om, hvad de vilde, han skulde negociere paa deres Vegne; naar han kom tilbage, vilde han besøge dem:

„Høivelbaarne Grevinde, 229
„Høit ærede kjære Svogerske.

„Mit sidste var under Fru Rosenhahns Couvert ved „General Major Essens Frue med nogle hosføiede fra „Eders kjære Børn og, som jeg formener, Kjøbmand udi „Hamborg, hvilket hun forsikkrede mig at skulle blive „vel og vist bestillede; mens jeg haver ingen Svar be-„kommet at vide, hvorledes Eders Huses Tilstand var, „og om jeg udi Noget kunde være tjenlig til dessen Vel-„stand. Og eftersom jeg udi Morgen affærdiges her fra „Hoffet udi nogle Ærinder til det svenske Hof, hvor „maaske jeg kunde ervise det, som Eder kunde være til „Behag, da bad jeg gjerne, at I ville iligen forstændige „mig til Helsingborg eller og med Posten til Stockholm, „hvad I vil, jeg skal negociere paa Eders Vegne; saa „maa I fuldkommelig forlade Eder til, at jeg derudi „skal gjøre, som det var for min egen Velfærd, og selv „have den Ære at besøge Eder, naar jeg kommer til-„bage. Søster Lisebeth er her og skriver med . . . . „kjæreste Eder selv til belangende vores ulykkelig „Skifte og fordærvede Gods og forstrøede Løsøre at vide „Eders og Madame Hedvigs Betænkende, hvorledes der-„med udi god Enighed og Fortroenhed, efter vores sidste

„Afsked ved salig Frumoders Begravelse, det snareste „muligt skulde kunne begyndes, hvorudi jeg mig ogsaa „gjerne vil bekvemme til alt det, som for os Alle kan „være billigt, venligt og reputerligt, og ellers udi Alting „lade paakjende, at jeg er og stedse skal beflitte mig at „forblive

„min høitærede kjære Svogerskes
„tropligtig Tjener som Broder
„Hannibal Sehested.

„Kjøbenhavn, den 3die Juni 1660.

„Min tjenstligste Erbydelse og Hilsen til alle Børnene „med Ønske af Eders Herres gode Helsen og Velstand „og forventer nu nogen god Svar fra Eder til Stock-„holm eller hid at sendes herfrem med Posten.

„Très humble valet.“

230 Leonore Christine bad da, at han vilde intercedere for hende og Ulfeldt hos den svenske Regering. Herpaa svarede Sehested den 16de, samme Dag som han havde modtaget Brevet:

„Høivelbaarne Grevinde,
„Høit ærede kjære Svogerske.

231 „Hendes Skrivelse dateret den 4de Juni er mig „leveret den 16de under den franske Ambassadeurs „Couvert med Carl van Manders hosføiede Adresse, som „jeg formoder, at dette Svar ligervis lader vel bestille, „forsikkrende hende og hendes Hus uden vidtløftige „Ord eller Complimenter, at jeg udaf et ærligt og godt

„Gemyt, foruden hvis jeg for vores fælles Interesse og „Velstand skyldig er, skal negociere deres Anliggende „her, som det var min egen Velfærd angaaende, og vil „derudi tage Gud og alle ærlige Mennesker til Vidne, „som min Conduite er bekjendt, at hendes Huses Vider„værdighed gaaer mig saa hart til Hjerte, som det var min „Hustru og Børn tillige angaaende. Jeg kan ei heller „forstaae, at det skulde være ment, at de udi Traktaten „eller gen. Amn. skulle være glemt, omskjøndt den Ar„tikel som dem angik, ved Roeskildske Freden ikke Ord „fra Ord er indført, aldenstund at Roeskildske Freden dog „udi Traktaten confirmeres; mens som jeg forstod ved „Traktaterne og haver kunde fornemme udi Kjøbenhavn, „da er man ikke udi anden Mening, end at hvis de ved „Roeskildske Freden hos Danmark havde obtineret, „skulde blive udi sin Esse, hvis de ikke allerede havde „erlanget Satisfaktion udi, som formentes allerede at „være skeet. Og hvad Sagen hos den svenske Regering „angaaer, da ere Mediatorerne bleven fortrøstede og „fast forsikkrede at obtinere derudi deres Begæring paa „Grevens, Grevindens og deres Huses Vegne; kan ei „heller Andet sige, end at de jo Alle lade sig deres Sag „være angelegen at drive til Ende. Slingeland og Sidney „ere her, som jeg ogsaa derudi skal erindre, og selv „gjore hvad en ærlig Svoger og gammel forobligeret „Ven og Tjener til deres Hus bør at gjøre, mens ingen „af os haver endnu havt Audients, formedelst at Dron„ningen og de fleste af Raadet først kom hjem udi „Aftes. Mig er udi Morgen Eftermiddag assigneret den „første Audients for de Andre, endog jeg intet præten-

„derer her uden blot og bart min Herres Tjeneste uden „store Ceremonier, som man dog udi Alting lader kjende „til hans kongelig Majestæts Respect. Saa snart jeg „kan have Leilighed at traktere Particularia, maa hun „forlade sig til, at den Acces og Venskab, jeg haver hos „En og Anden herudi Hoffet, skal jeg anvende med „største Alvor og Affection til deres Tjeneste og Velstand, forhaabende, at det ikke skal være skeet forgæves; mens at hun udi Gjerningen skal fornemme, at „jeg af et godt og oprigtigt Gemyt ikke kan være anderledes end

„min høit ærede kjære Søsters og hendes ganske
„Huses tropligtig Tjener som Broder
„Hannibal Sehested.

„Stockholm, den 16de Juni 1660."

232 Den 22de indgav han sin Begæring for Ulfeldt, samtidig med at han bad for sin anden Svoger Ebbe Ulfeldts Interesse og for sig selv anmodede om en Erklæring fra Regeringen om sit Forhold under Krigen.

Begæringens væsentlige Indhold er følgende:

„1) At mig et skriftligt Instrument udi Tydsk og Latin under det store Segl paa Pergament over min første Detention ved Begyndelsen af denne sidste Krig, samt mit ærligt Comportement uden ringeste Præjudice til Kongl. Majtt. og Krone Danmark udimod adskillige vrange Beretninger allernaadigst maatte meddeles, efter de original Documenter, som under E. Kongl. Majtt[s]. salige Herres hoilovligst Ihukommelse Egen Kongelige

Haand og Segl jeg til velbaarne Hr. Schering Rosenhane allerede haver overleveret."

„2) at Eders Kongl. Majtt. udaf egen Kongl. Generositet og store medfødte Fromhed allernaadigst ville befordre min Svoger Grev Ulfeldts samt hans Grevindes, Børns og Families Sikkerhed og Frihed ved naadigst skriftlig Resolution efter den udi Fredstraktaten indførte gen. Amnisti."

„3) at min Svoger, Hr. Ebbe Ulfeldt med hans Grevinde og Børn maatte være Eders Kongl. Majtt. til naadigst Befordring og Forfremmelse allerunderdanigst recommenderet."

„4) at han paa den ham naadigst anbefalede Commission, Bornholm vedkommende, maatte uden langt Ophold erholde favorabelt Svar."

Derpaa skrev han den 23de til Leonore Christine til Svar paa et Brev fra hende af 8de, at han ved sin første Audients havde talt og siden skriftlig igjen anholdt om deres Sikkerhed og Frihed, men endnu ikke faaet noget saa fuldkomment Svar, at han kunde skrive noget Bestemt derom; Noget haaber han dog at udvirke for dem, og saasnart han for sin Herre har gjort underd. Relation, vil han komme til dem i Malmø og berette Alt om deres Sager:

„Høivelbaarne Grevinde, 233
„høit ærede kjære Svogerske.

„Paa hendes første Skrivelse, dateret den 4de Juni, „svarede jeg herfra den 16de; siden er mig hendes af den „8de leveret, hvorpaa til tjenstlig Gjensvar, at jeg efter

„min forrige Skrivelses Indhold strax ved min første „Audients, som var anden Dagen derefter, haver talet „og siden skriftlig igjen anholdet om deres Sikkerhed og „Frihed efter den Artikels Indhold om den gen. Amn. „udi Fredstraktaten, hvorpaa jeg endnu ingen saa fuld- „kommen Svar bekommet, at jeg noget Vist kan skrive, „paa hvad Maner og Maade det bedst paa alle Sider „kan skee med saadan Contentement, at Alting siden „bliver roligt. Jeg haver ei heller ladet mig Noget „endnu forlyde om den Afstaaelse, hendes begge „Skrivelser melder, mens vil forst see, hvad deres „skriftlig Forslag bliver, hvorudi hun maa forlade sig, „at jeg saaledes skal negociere, som jeg vilde ønske, at „min bedste Ven vilde gjøre for mig udi det, min Vel- „færd kunde angaae. Jeg haver ei heller erlanget „nogen visse omstændelig Svar om det, jeg paa min „Herres Vegne her haver at forrette. Vilde onske det „var til Ende og til hans Majestæts naadigste Fornoielse „og Behag; og dersom jeg fornemmer, at jeg før min „Bortreise ikke kan erholde saadan Svar udi min kjære „Svogers og deres Huses Interesse, som mig selv kunde „synes noiagtig, saa skal jeg dog søge at erholde „Noget, hvorover vi siden udiblandt os selv kunde „bedre handle og slutte til deres Avantage, og skal, „saasnart jeg hos min Herre haver gjort underdanigst „Relation, forfoie mig over til dennem udi Malmo at „berette Alt, hvis her passeret er udi deres Sager, „og fornemme videre deres Villie til at slutte Alting „det bedste muligt, hvilket jeg ved gode Venner her „lige saa vel vil faae forrettet, som jeg var der selv.

„Udimidlertid vil jeg ønske min kjære Svoger hans „Helbred igjen og dem alle deres Sinds Rolighed. Alt „det Andet overvinder Fornuft og Tiden, hvilket jeg „med mit eget Exempel nu tvende Gange haver lært, „og befaler dem Alle udi den Høiestes Beskærmelse „forblivende stedse som jeg bør

„min høit ærede Grevindes og kjære Søsters
„tropligtig Svoger
„som Broder og Tjener
„Hannibal Sehested.

„Stockholm, d. 23. Juni 1660."

I Juli Maaned svarede Regeringen ham paa hans 234
Begæring af 22de Juni:

1) at Secretairen Ehrenstern havde faaet Befaling at udfærdige og tilstille ham det ønskede skriftlige Instrument paa Pergament.

2) at saasom Generallieutenanten Hr. Ebbe Ulfeldt er Kongl. Majts. og Sverrigs Riges „Trogne Man og eenskylte betiente", og Kongen er vel tilfreds med hans altid vel førte Comportemente og gjorte Tjeneste, saa vil Kongen ogsaa med al Kongl. Yndest omfatte ham og hans Hus.

3) Paa det Hr. Sehested foredraget haver paa Danmarks Riges Hofmesters Vegne haver sig Kongl. Majt. forklaret med et Brev til sin General Gouverneur i Skaane, hvoraf Copi herhos gives.

4) de andre private Supplicationer, som han insinueret haver, ere dels saadanne, som fordre et videre Betænkende og Consideration; nu hindrer denne korte Tid

derpaa at svare, da Kongl. Majt. er med saamange publique Affairer overlæsset, at saadant nødvendigt maa udsættes.

I den Sehested meddelte Erklæring (Bilag S. 428) udtales den høie Agtelse, Carl Gustav nærede for ham, og bevidnes, hvorledes han efter Anholdelsen frigaves som staaende i Kongen af Spaniens Tjeneste, paa saadan Betingelse, at ligesom den svenske Konge intet forlangte af ham, som i nogen Maade kunde være hans Konge og Fædreland til Skade, saaledes skulde han ogsaa, uden at indlade sig paa nogensomhelst Machination mod de Svenske, leve under deres Beskyttelse saalænge Krigen varede, hvilken Overenskomst han under Krigens Uroligheder trolig holdt, saaledes som det sømmer sig en retsindet og god Mand, aldrig deltagende i Noget, hvorved der kunde være Tale om hans Fædrelands Skade; medens hans Bestræbelser altid, hvor der viste sig Leilighed dertil, gik ud paa at forlige de Stridende; — og hvorledes han tilsidst, da Sagerne vare i største Forvirring, hidførte Freden paa en Maade, som de fremmede Mediatorer selv maatte beundre — saaledes, at den ikke blot tilfredsstillede begge Konger, men endog var den danske Konge saa kjærkommen, at denne i Commissariernes Nærværelse gav ham udmærket Berømmelse derfor.

Sehested takkede i en Skrivelse Kongen for forskjellige naadige Resolutioner, blandt Andet i Corfits Ulfeldts Sag, og siger her angaaende Erklæringen om
235 sit Forhold under Krigen: „Ellers takker jeg E. K. M.
paa det allerunderdanigste for den naadige Resolution,

som E. K. M. paa min underd. Ansøgning udaf sit kgl. Cancelli allernaadigst haver villet udstede belangende min Detention hos E. K. M.s Salige Hr. Fader Høilovligst Ihukommelse, samt oprigtige Comportement, saalænge at Krigen varede, uden ringeste Præjudice til min allernaadigste Herre og Konge; ikke at jeg derved mener paa en eller anden Steder at søge nogen ny Vidtloftighed over hvis mod mig passeret er; men alene at de, som lidet ved, hvorledes dermed beskaffet er, maatte vorde bedre informeret, og at min egen Posteritet derudi maa see og kjende, at Ærlighed og Troskab er det Fremste udi Manden, som en retsindet Cavaller bør at lade sig være angelegen hos alle Herrer og Konger at constatere til sin Død."

Traktaten om Bornholm afsluttedes den 3die Juli, og Vederlaget blev skaansk adeligt Gods, taxeret til 8500 Tønder Hartkorn. Sehested havde saaledes tilendebragt sit offentlige Hverv. Ulfeldts Sag var allerede taget for i Rigsraadet den 23de Juni — altsaa 236
Dagen efter Sehesteds skriftlige Intercession —, den 27de gav den Anledning til en længere Discussion, og var igjen til Forhandling den 4de Juli. Den 5te var Raadet enigt om hans Benaadning. Men det træder meget paafaldende frem i forskjellige Yttringer under Discussionen, hvor besværlig Ulfeldt var de Svenske, og hvor kjært det havde været dem, om de ved denne Leilighed havde kunnet skille sig af med ham. Saaledes anførte Seved Bååt i Anledning af nogle Yttringer om, at Kronen ved at bekræfte Dommen over Ulfeldt kunde blive fri for hans Fordringer paa den, en Udtalelse af

den engelske Gesandt Sidney til Rigens Skatmester: „que nous (ɔ: Svenskerne) tuons la bête pour avoir la peau“. Rigsdrosten yttrede, foranlediget ved nogle Betænkeligheder, der reiste sig imod at give Ulfeldt fri, at man nu, da Freden var sluttet, ikke havde saamegen Grund til at frygte for en enkelt Persons Skyld: „vi have ogsaa saa store Forsikkringer i Hænde, at han ikke uden Ødelæggelse kan machinere Noget“. Efter at have nævnt Dronning Christinas Pantegodser i Pommern, Ulfeldts Fordringer paa Kronen, samt Sølvitsborg, tilføier han: „Saa at det var ønskeligt, at han vilde movere noget imod sin Pligt“. Ikke mindre at lægge Mærke til er en Yttring af Grev Thott i et senere Møde: Efterat Drosten havde anbefalet at frigive ham, imod at han ved sin Ære forpligtede sig til ikke at machinere Noget, sagde Seved Bååt: „Han kunde tage Bolig i Sverrig, men ikke i Skaane“; hertil svarede Grev Thott: „Tå blefwo han en Espion; woro derföre myckit bettre at hafve honom uthan Swerriges gräntzor och låta honom der medh den formodade nådh“.

Resolutionen om Frigivelsen blev underskreven den 7de Juli. Ulfeldt benaades, efterdi Mediatorerne og Hannibal Sehested intercedere for ham, og hans Hustru ligeledes supplicerer derom, imod at han giver nøiagtig Sikkerhed og Caution for, at han Intet vil stemple mod Kongen og Riget, men forholde sig som en Kgl. Maj.s Undersaat og den forrige Konges fornemme Minister . . . Om Sikkerheden skulle de kongelige Commissairer i Skaane forhandle med ham, eller, hvis han er for syg dertil, med hans Hustru; dog skal han,

naar han bliver rask, selv underskrive og stadfæste Cautionen, og naar dette er skeet, maa han sættes paa fri Fod. Man havde i Raadet vedtaget, at skriftlig Udfærdigelse af Resolutionen skulde tilstilles Mediatorerne og Hannibal Sehested, og Sidstnævnte fik Tilladelse til at besøge Ulfeldt for at forkynde ham Frigivelsen. At besøge de Fangne og meddele dem, hvad han havde udrettet for dem, naar han havde aflagt Beretning om sit offentlige Hverv hos sin Konge, havde været hans Hensigt, allerede inden han reiste fra Danmark (see hans Breve af 3die og 23de Juni S. 221 og S. 225).

Det var Sehested meget om at gjøre at komme tilbage til Kjøbenhavn saa snart som muligt. Han skriver den 20de Juni til Frederik III, at han haaber til 237
Evacuationens sidste Termin at kunne være hos H. M. at gjøre Relation om Forhandlingerne, „begærende allerunderdanigst, at E. K. M. allernaadigst ville troe, at jeg umuligt snarere eller bedre kan negociere dette Værk, som falder vanskeligere og langsommere, end Andre muligt mener, formedelst de mange Hoveder, som derudi have at sige; jeg vil dog haabe, at E. K. M. omsider skal befinde, at jeg haver gjort min Flid dertil, og at E. K. M. næst Guds Hjælp skal vorde med mig tilfreds“. Og i en Skrivelse til det svenske Rigsraad af 25de Juni beder han, at hans Andragender paa hans Svogres og egne Vegne strax maae foretages, for at han kan faae sin Afskedsaudients og haste ned før Evacuationen til sin Konge „at undskylde denne sin Forretning og tage sine egne Sager vare uden videre

Tids og Velfærds Spilde". Efter den 7de Juli havde han vel kunnet berede sig til Afreisen, men Sygdom opholdt ham nogle Dage. Den 6te Juli skriver han til sin Søstersøn: „Jeg skrev hannem til igaar, men frygter, at det formedelst min Svaghed var saa ulæselig, at han ringe Mening deraf haver kunnet samle," og beder, at han som en fortroet Ven og saa nær Blodsforvandt vil forekomme hos Kongen alle saadanne Impressioner, som gemenlig pleier at skee til Hove og ham kunde være skadeligt, efterdi det tjener ham ikke mere at tabe denne Occasion, hvorved at bringe sine Sager udi saadan visse Stand, at han og hans Familie med Ære kunne subsistere, og selv være des mere capable udi alle forefaldende Occasioner at tjene sine Slægt og Venner.

Til Carl v. Mandern skriver han samme Dag, at hans Svaghed forhindrer ham i at skrive med egen Haand; han beder ogsaa ham bidrage til, at Kongen vil erkjende hans Troskab og Flid.

I et Brev af 10de Juli skriver han til Terlon, at Sygdom har forsinket ham, men han haaber om nogle Dage at kunne reise. Han meddeler, at efterat han har udført sit Ærinde for Kongen, har han faaet sin Svogers Sag bragt til Afslutning, hvilket holdt haardt og neppe vilde være naaet saa hurtigt, hvis ikke Rigsdrosten, Grev Thott og Gustav Bielke havde været, og han beder Terlon raade Ulfeldt til hans Bedste — selv ved han endnu ikke ret, hvordan hans Svogers Sager staae med Kongen af Danmark, hvorpaa det jo nu navnlig kommer an:

Monsieur,

Votre excellence aura vu par mes précédentes en quel état les affaires ont été que j'ai traitées ici de la part du roi mon maître, et la difficulté que j'ai trouvée plus que je ne croyais, lesquelles étant achevées, j'ai pressé l'affaire de mon beau-frère à quelque finale résolution, laquelle a été bien difficile à obtenir, et n'eut été M. le Reichsdrost, Monsieur le Comte Thott et M. Gustave Bielke, je doute fort si on eût si tôt obtenu ce que l'enclose communique à V. E., et à ses instances dont V. E. verra le contenu, et aura la bonté de conseiller M. mon beaufrère ce qui peut être pour son honneur et réputation avec bon repos et sûreté auprès de deux rois, ne sachant encore bien en quel état sont ses affaires auprès de S. M. le Roi mon maître, ce qui me semble être encore le principal but pour la sûreté de sa maison; ma maladie m'a empêché de venir plutôt, mais j'espère dans peu de jours avoir autant de forces que je me puisse mettre à l'air pour passer la mer et avoir l'honneur de voir V. E. devant qu'elle se mette en chemin pour venir ici; au reste, monsieur, j'espère que V. E. me pourra procurer son payement de Snoyky pour m'obliger doublement à demeurer

Monsieur

de votre excellence

etc.

Den 12te Juli havde Sehested sin Afskedsaudients og er rimeligvis reist Dagen efter fra Stockholm.

Paa Brevet af 10de Juli svarede Terlon ham den 13de August fra Hamborg. Han taler om den Ære og Tilfredsstillelse, Sehested har af sin Virken i sin Svogers Sag, som ogsaa af sit Arbeide til to Kongers Tjeneste og navnlig til Kongen af Danmarks Fordel; efter derpaa nærmere at have omtalt de bornholmske Forhandlinger m. m. siger han, at hvad det angaaer, at han skulde raade Ulfeldt til hans Interesse, da ved han ikke, hvordan han skal kunne det, hvis det er sandt, hvad Rygtet siger om, hvordan det forholder sig med ham: si elle est comme on la dit, c'est une chose surprenante et la prudence ne voulait pas qu'on se précipitât voyant tant de gens d'honneur qui s'en mêlaient et ayant un beaufrère si zelé, comme il a bien paru, pour ses interêts, et comme je connais Leurs Majestés de Danemarc si justes et si généreuses, si la chose s'est passée comme on la débite ici il faut qu'elles aient eu raison de faire faire ce qu'elles ont ordonné. Mais comme je ne sais cette affaire que par le bruit de ville écrivant par avance cette lettre j'attends la poste de demain de Copenhague qui m'en dira des nouvelles assurées espérant que votre Excellence me l'écrira ingénument comme elle est et qu'elle me fera savoir l'état de ses affaires que je souhaite être suivant ses souhaits . . . .

Ulfeldt og hans Hustru vare nemlig, inden Efterretningen om Benaadningen naaede dem — og inden denne Efterretning med nogen Rimelighed kunde have naaet dem — i Angst for et modsat Udfald flygtede bort fra Fængslet i Malmo.

Forskjellige Omstændigheder havde bidraget til at ængste Leonore Christine. Paa sit Bønskrift til Enkedronningen havde hun ikke faaet Svar; Hannibal Sehesteds Besked om Sagens Gang fandt hun ikke bestemt nok; hun havde siden Fredslutningen fundet, at hun og hendes Mand behandledes mindre godt — det blev dem saaledes forment at modtage Besøg af hendes Sødskende, hvilket før havde været dem tilladt — og endelig bleve de en Dag af en „fornem Ven“ advarede om, at der vilde komme et Skib, som skulde føre dem til Finland i Fængsel for Livstid. Faa Dage efter kom der virkelig et Skib paa Rheden, og Leonore Christine lod Capitainen underhaanden udspørge, hvad Vare han skulde indtage. Capitainen svarede, at han afventede Grev Stenbocks Komme, som skulde give ham Ordre, men han mente, „hans Ladning skulde bestaae i faa Personer“. Hun troede nu Alt tabt og formaaede Ulfeldt til at flygte trods hans Sygdom*). Deres Undvigelse af Fængslet foregik den 16de Juli, altsaa 3 Dage efter at Sehested den 13de kan have begivet sig

*) Efter Leonore Christines „Beretning paa hvad Tid og Maade min Herre sal. og mig vores Landgodser liggende i Skaane og Kjøbstadgaarde i Malmø ere forkomne“ (Birket Smith, Leonora Christina paa Maribo Kloster). I sin franske Selvbiografi beretter hun Begivenheden blot med disse Ord: Le roi de Suède se meurt et la paix se fait, mais eux demeurent arrêtés. Un ami la vient avertir un jour qu'il y a un vaisseau de guerre à la rade qui les doit mener en Finlande. Comme elle voit son mari un peu remis, qu'il raisonnait bien, elle lui conseille de faire scamppa et d'aller à Lybeck: elle irait à Copenhague et tâcherait après d'accommoder l'affaire. (D. Saml. 2. R. 1. B. S. 178.)

paa Reisen fra Stockholm. Fra den 7de, da Raadets Resolution blev undertegnet, til den 16de er 9 Dage; Leonore Christines Svar paa Sehesteds første Brev er dateret 12 Dage før dets Ankomst til Stockholm; man kan maaske, skjøndt det sendes fra Fængslet, heraf slutte om Tiden for et Brev fra Stockholm til Malmø (c. 70 d. Mil i lige Linie) med hine Tiders Befordringsmidler. Hvis man vil tænke sig, at Regeringen havde sendt Meddelelse til Ulfeldt om Benaadningen allerede den 7de — hvis ingen flere Formaliteter først skulde iagttages, f. Ex. Indhentning af Enkedronningens Underskrift, hvilket efter et Brev fra hende til Terlon ikke synes at kunne være skeet endnu den 20de — vilde den dog neppe have naaet ham inden den 16de, saa lidt som noget Brev fra Hannibal Sehested, om han havde skrevet den 7de eller en af de følgende Dage.

238 Ulfeldt havde aftalt med sin Hustru, at han skulde gaae til Lybeck og der afvente Begivenhedernes Gang; Leonore Christine vilde da see at komme til Kjøbenhavn for at bane Vei for ham. Men underveis forandrede han sin Plan og gik til Kjøbenhavn, hvorved han styrtede sig hovedkulds i Ulykken. Efter en senere Udtalelse af hans Hustru var det danske Rigsraader, der havde bevæget ham dertil. Man har ment, at de have ønsket ham til Fører under de forestaaende Omvæltninger. I en ubegribelig Tryghed med Hensyn til sit Forhold til Kongen underrettede Ulfeldt ham om sin Ankomst i et Brev af 19de Juli, hvor han siger, at han er bleven meget slet behandlet af Svenskerne, blot

fordi han ikke vilde tjene dem mod Danmark i den sidste Krig, og beder, at han maa fritages for, efter sin Skyldighed at fremstille sig for Kongen, indtil han har faaet sin Hustru og sine Børn frelste. Kongen ventede til Leonore Christine ogsaa havde indfundet sig — derpaa lod han dem begge gribe den 24de Juli og føre til Bornholm, hvor de sattes i stræng Forvaring paa Hammershus.

Hannibal Sehested, som nu var kommen til Kjøbenhavn, skrev den 25de Juli til Grev Stenbock og bad ham anvende sin Indflydelse for at Ulfeldts overilede Skridt ikke skulde komme ham til Skade hos den svenske Regering:

„Høivelbaarne Hr Greve, Sverrigs Riges Raad, 239
„Feltmarskalk, høitærede gode Ven.

„Jeg havde gjerne aflagt min Skyldighed hos E. Exc. „ved min Passage gjennem Malmø at contestere og berømme den store Naade, Ære og Civilitet, som mig „udi det svenske Hof af Alle er bleven bevist, særdeles „den naadige Resolution, som udi min Svogers, Grev „Ulfeldts Sag er bleven udstedt, hvilken jeg vil haabe, „at han og hans efterladte Familie endnu maa nyde „godt af, omskjøndt at Frygt for haardere Procedurer „have precipiteret hans Tanker til saadan desperat „Entreprise, som jeg af mit Hjerte regretterer og formoder E. Exc. som en saa høi fornuftig Cavallier og „sincer Herre med Moderation og Compassion ville paa „sine behørige Orter referere og endnu hjælpe at be-

„fordre. Jeg er forsikkret, at Hendes Majestæt saavel-„som hele Raadet ville endnu have de samme naadige „og milde Sentimenter udi denne Sag, som hosføiede „skriftlige Resolution formelder, hvorom jeg med første „Leilighed selv videre skal tale med E. Exc.

„Jeg forbliver steds efter min Skyldighed
„Ed. Exc.s
„tjenstvilligste Ven og Tjener
„Hannibal Sehested.

„Kjøbenhavn, den 25. Juli 1660.“

Men dette fik ingen Virkning. Saasnart det hørtes,
240 at Ulfeldt var ført til Bornholm, confiskerede den svenske Regering alt han Gods i Sverrig.

Dette er denne Sags simple og ligefremme Gang, som Breve og Aktstykker vise den. Den mod disse stridende Fremstilling, som en Tidlang har spøgt i Historien, har sin Oprindelse fra en Roman, en Bog, skreven til Ulfeldts Forherligelse, som kalder sig „Le Comte d'Ulfeldt, Grand Maître de Dannemarck, Nouvelle historique“ (udkommen 1678), hvor Sandt og Falsk findes i giftig Blanding. Forfatterens Navn er Rousseau de La Valette. Et samtidigt eller næsten samtidigt, utrykt Modskrift mod denne Bog findes i Deichmans Samlinger paa Christiania Universitetsbibliothek. Det er skrevet med gjennemgaaende Kjendskab til Forholdene og under Benyttelse af en egenhændig Dagbog af Leonore Christine, som nu ikke mere findes; Forfatteren er ikke navngiven. Dette

Skrifts herhenhorende Udtalelser vedlægges tilligemed de paagjældende Stykker hos La Valette (Bilag S. 431).

Leonore Christine har i sine Beretninger om Flugten intetsteds udtalt den Formodning, at Uvenner have villet skræmme dem bort. Vil man alligevel forestille sig dette, ligger det lige for at tænke paa Svenskerne, hvem det var saameget om at gjøre at slippe af med den fremmede Eventyrer (see S. 229—230), som havde trængt sig ind imellem dem og ved sin Frigivelse vilde tage det ham af den afdøde Konge skænkede betydelige Gods i Besiddelse. Denne Tanke er allerede udtalt et Par Aar efter Flugten i en til den svenske Regering indgivet Forsvarsskrivelse for Ulfeldt af hans Fortrolige Sleun; her tales helt igjennem om svenske Fjenders Efterstræbelser, som ogsaa antydes at kunne have gjort sig gjældende ved den omhandlede Leilighed. Mærkes maa ogsaa den Yttring hos Holberg, hvor han beretter om Ulfeldts Fængsling paa Grund af Svenskernes Mistanke om, at han havde villet forraade Malmø til de Danske: at Nogle mente, de Svenske, som frygtede for denne Mands altfor store Esprit, opdigtede saadant for at skille sig af med ham og tillige bemægtige sig hans Midler, som han havde bragt med til Skaane.

Kort efter at Sehested var kommen tilbage fra
Stockholm, forhøiede Kongen hans aarlige Pension til 241
6000 Rdl. „af synderlig Gunst og Naade, saa og for tro og flittig Tjeneste“.

Paa denne Tid kom den forhenværende svenske Dronning Christina, paa Veien til Sverrig, hvor hun

vilde fordre sine Indkomster hos den nye Regering, til Kjøbenhavn og blev modtaget med stor Pomp. Hanni-
242 bal Sehested blev sendt hende fire Mil i Møde fra Staden for at complimentere hende fra H. M., og i en Fjerdingveis Afstand blev hun modtaget af Kongen, Dronningen, Kronprindsen og den ældste Prindsesse med Følge, og ført ind i Byen, hvor man gav hende en prægtig Fest. Ved Afreisen Dagen efter fik hun lignende Æresbevisninger. Sehested fulgte hende med et Compagni til Hest til Helsingør, hvor hun blev om Natten; derfra gik hun, fremdeles ledsaget af Sehested, over Sundet paa en kongelig Jagt, ført af Admiral Niels Juel.

Dette Besøg fandt Sted just som den store Rigsdag var bleven aabnet — den der bar Revolutionen i sit Skjød. Enevælden, hvis sikkert sig nærmende Skridt alt længe havde kunnet fornemmes, stod for Døren. Da Svigersønnerne styrtedes, havde Aristokratiet faaet sit Banesaar. Siden var Rigsraadet langsomt blevet undergravet. Kongen sluttede en Kreds af Fremmede tæt om sig, Sager afgjordes, Forordninger udstedtes uden Raadets Samtykke. Dets Anseelse og Betydning sank mere og mere. Da den svenske Erobrer i 1657 fandt Leiligheden saa gunstig, var Magten taget fra Rigsraadet, og det Nye havde endnu ikke formet sig. „Udenrigs staaer Danmark i ringe Consideration,“ skriver Durell til den svenske Konge kort for Krigen, „med Naboerne i Jalousi og selv med det fyrstelige Hus Gottorp. Indenrigs er der hverken Conduite, Courage, Orden, Penge, Credit eller

Soldater. Alle brave Folk ere optagne af Eders Majestæt (ved Hverving); Landet staaer aabent, næsten alle Stæder ligeledes. Flaaden er hverken forsynet med Folk eller Munition; om man begyndte at hverve, vilde der intet Tilløb blive, uden maaskee af en Hob Stakler, som hos Eders Majestæt vare foragtede — Regeringen selv er ikke uden Tvedragt; Kongen er imod Raadet; Raadet er delt; alle Undersaatter ere desperate."

Fra Sottesengen opfordrer Christen Skeel under 243
Krigen Raadet til en samlet Henvendelse til Kongen — i disse Tider da „ikke aleneste Rigens Raad, men den hele danske Nation ikke agtes som de burde og i forrige Tider pleier at skee, men gaaes forbi og forglemmes" — „eftersom vi leve udi en aabenbare Feide med de Svenske, som tragter efter vores totale Ruin og Undergang, det og snart er forseet, om vi ikke ved Guds Naade og gode og velbetænkte Raad det forekommer" og der „idelig forefalder meget Vigtigt og Kgl. Maj. og Landet høist Magtpaaliggende, som gode Raad og prompt og hastig Expedition daglig udkræver, hvilket ikke Alt tilbørlig kan tages i Agt og befordres som skee burde, efterdi der holdes ingen tilbørlig Consilium, uden hvis i stykke Tal til Hove efter nogle Faa deres Betænkende kan sluttes, hvoraf meget af Mangel af Execution og Drivenhed bliver staaendes, eftersom de ikke er betroet sig dermed at befatte, som Regeringen med H. M. vedkommer, endog Fædrelandet haver aldrig havt gode og tro Ministros og gode danske Consilia bedre behov end nu"; de, som Kongen hører,

„kjender hverken Landets eller Undersaatternes Tilstand, og er i vores Lands Lov ganske uforfaren, derfor gaaer det og som det gaaer, og enhver gjør som han vil og er til . . ."

Og da Døden nærmede sig, udtaler han selv til Kongen, idet han lader sin lille otteaarige Søn Mogens skrive Brevet efter Diktat: Han kan ikke bringe det over sin Samvittighed, at han jo troligen vil vare Kongen ad om sin Skade, hvis han fremdeles foragter og gaaer sit Riges Raad forbi og i deres Sted betroer sig til Fremmede til Landets største Ruin. Et sidste Ord fra det døende Rigsraad.

Hannibal Sehested saae Tidens Tanke og virkeliggjorde den. Vist ikke uden Grund er han bleven kaldt det store Hjul, som drev Souverainitetsværket. Han var i denne Sag Kongens første Fortrolige, med hvem Fremgangsmaaden blev overlagt, inden Kongen indlod sig med de to bekjendte Repræsentanter for Stænderne, der skulde støtte ham. I Slanges i Haand-
244 skrift foreliggende Beretning om Regeringsforandringen 1660 siges, at da Sehested efter Kjøbenhavnerfreden var bleven modtaget af Kongen, varede det ikke længe, „førend Hans Kongl. Majestæt til hannem bar saa stor en Fortrolighed, at han hannem sit hemmelige Forsæt og Anslag ganske fortroede, efter at han hannem havde taget udi en høi og stræng Ed, baade for Taushed og Troskab. Og var han den første, som overlagde med Kongen, hvorledes Kongen skulde tage Rigets Lehn og Indkomster fra Adelen til sig selv, saa og see til,

hvorledes han kunde faae Geistligheden og Borgerstanden paa sin Side forat imodstaae Adelen.“ Kongen lod derefter Biskop Svane hente til sig paa Frederiksborg, hvor han meddelte ham sit Forsæt og raadspurgte ham om, hvorledes han skulde komme til Rette med Eden, han havde svoret paa Haandfæstningen. Hertil svarede Biskoppen, at de, der havde bundet Kongen med Ed, maatte igjen løse ham. „Han var ellers den Første, som gav Anslag paa, hvorledes Geistligheden og Borgerstanden skulde blive enige om, at Haandfæstningen skulde blive tilintetgjort og tilbagekaldet. Hvorpaa efter videre Imellemtale Kongen lod sig mærke, dette sit Forsæt for den øverste Borgemester udi Kjøbenhavn, Hans Nansen, at ville aabenbare, med hvem Biskoppen blev befalet, siden alle Ting at overlægge, dog ikke førend han derom bekom Befaling. I det Øvrige tog Kongen af hannem dyre Løfter, ikke for Nogen at aabenbare det, som omtalt var. Kongen vilde og ikke heller for hannem aabenbare, at Hr. Hannibal Sehested herom noget var videndes.“

Med Nansen talte Kongen paa Kjøbenhavns Slot, hvilket kunde skee uden at vække Opmærksomhed, da Nansen som ældste Borgermester ofte havde Ærinde til Kongen. Efterat han havde lovet Tavshed, fik han Ordre til at forhandle med Biskoppen, hvem han medbragte Kongens egenhændige Befaling derom. „Men saasom det var farligt og mistænkeligt, at disse tvende gode Mænd skulde saa tidt og ofte søge Kongen som det vel gjordes fornøden for at raadføre sig med Hans Majestæt udi dette høit magtpaaliggende Forehavende,

kom og den fjerde Mand derudi, som var Christopher Gabel, Kongens Kammerskriver eller Secretair. Thi han maatte gaae Bud imellem Kongen og dennem, saa og renskrive Et og Andet, som dennem skulde svares, og igjen fra dennem hente deres Betænkninger, hvorudi han beviste en særdeles stor Troskab og Taushed;“ ogsaa gjorde han Kongen betydelig Tjeneste baade inden og under Mødet ved at vinde mange af Borgerskabet for Sagen. „Saaledes blev dette Forehavende, førend Modet blev samlet og holdet, overlagt imellem Kongen og Sehested, og siden imellem Kongen, Biskop Svane og Borgemester Nansen, hvilke begge ikke vidste, at Sehested var udi denne Kongens Fortrolighed delagtig, førend omsider da Modet blev holdt og alle Ting skulde udi Værk stilles.“

Ligesom Hans Schack var ogsaa Henrik Bielke — nu Rigsviceadmiral og Befalingsmand paa Island — blandt de Adelsmænd, der sluttede sig til Kongen.

Man havde indkaldt Rigsdagen for at raadslaae om Midler til at ophjælpe Landet, forarmet og udpint som det var efter de ødelæggende Krige. Hele Adelen var stævnet til at møde, alle Bisper, samt to Provster fra hvert Stift med Fuldmagt fra alle Præsterne; de store Kjøbstæder skulde sende to Fuldmægtige, de smaa en, de mindste en for to Byer. Den 8de September kom Stænderne sammen i Kjobenhavn. Anderledes var nu deres gjensidige Stilling, end da de i 1648 mødte til Kongevalget. Dengang var Adelen Et og Alt — nu var dens Godser ruinerede, dens Anseelse svækket. Borgerne havde faaet Selvfølelse ved hvad de i Krigen havde

præsteret og ved de dem tilstaaede Belønninger, og vilde ikke bøie sig for Adelen som før. Til dem sluttede Geistligheden sig, der efter Reformationen havde maattet føle Adelens Overmagt, og forenede rustede de to Stænder sig til Angreb paa dens Privilegier. Til saadanne Stemninger sluttede Kongens Planer sig naturligt.

En varselfuld lille Scene fandt Sted, idet før Rigs- 245
dagen endnu var aabnet to fyenske Deputerede stode paa Slotspladsen og talte sammen om, „hvad dette store Møde vel havde at betyde?" — og Hannibal Sehested nærmer sig og hvisker den ene halv høit i Øret: „Det betyder, at vil Du ikke, saa skal Du."

Den 10de September aabnedes Rigsdagen. Det saaes strax, at Geistligheden og Borgerstanden havde besluttet at holde sammen, idet de gik samlede derop, en Geistlig og en Borger ved Siden af hinanden. Den første Sag, der forhandledes, var Paalæggelsen af en almindelig Consumptionsskat paa alle Varer. Skjøndt en saadan Skat var Adelen tung, mindre for Udgiftens end for Navnets Skyld, fordi den skar saa dybt i Privilegierne, lovede den at betale den med nogle Indskrænkninger; den forbeholdt sig saaledes sin ældgamle Ret, at have sine Gaarde fri. Forslaget tilfredsstillede ikke de andre Stænder. Det kom til heftige Sammenstød og voldsomme Debatter. De to Stænder, stærke i deres Sammenhold, gik bestandig videre og androge omsider paa Lehnenes Bortforpagtning til den Høistbydende. Det var at rokke ved en af Grundpillerne for Adelens Betydning — og

deres Forslag om dette og Mere bragte de lige til Kongen og gik Rigsraadet forbi. Om Consumptionen, hvor Adelen havde gjort flere Indrømmelser, var man bleven enig. Adelen, som begyndte at mærke Uraad, lod sig forlyde med, at hvis den skulde miste sine Lehn, skulde Geistligheden miste sin Tiende. Rygtet herom satte saadan Skræk i Sjællands Geistlige, at de vilde tilbagekalde deres Afsendinges Fuldmagter; men Kongen lod dem ved fire forklædte Lakaier hemmeligt sammenkalde i Roeskilde og ved Provst Villadsen betage deres Frygt. Svane og Nansen havde gjennem Gabel ladet Kongen spørge, om de nu turde tilkjendegive nogle af de paalideligste Mænd af Stænderne Planen om at faae Haandfæstningen casseret, og igjen ved Gabel faaet Tilladelse dertil. Den 8de October forhandlede Geistligheden og Borgerskabet om at tilbyde Kongen Arvekronen og sendte det derom forfattede Indlæg samme Aften til Rigsraadet. Dagen derefter vare Svane og Nansen paa de Conjungeredes Vegne hos Kongen med en Indsigelse mod en Forordning om stemplet Papir, der ved Adelens Virksomhed var bleven anderledes, end de andre Stænder ønskede det. Da de kom ud fra Slottet, mødte de paa Slotsbroen Otto Krag. „Kjender I det?“ raabte han, og pegede paa Blaataarn. „Ved I hvad der hænger der“, svarede Nansen, og viste mod Stormklokken paa Frue Taarn.

Den betydningsfulde 10de October kom. De to
246 Stænder, som endnu ikke havde faaet Svar paa deres Forslag af 8de, besluttede samtlige at gaae op til Raadet for at hente det. De gik i en lang Rad, en

Geistlig og en Verdslig sammen, op til Raadstuen, og Kongen og Dronningen saae derpaa fra et Vindue i Slottet. Da de vare komne ind, udtalte Svane, at de vare der tilstede for at forfare de gode Herrers Svar og Betænkende om det indleverede Forslag. Efterat Raadet havde delibereret noget, sagde Gunde Rosenkrands, at Kl. 4 vilde alle Rigsraader være forsamlede, saa kunde de komme igjen. De toge Afsked, og Kl. 4 kom Bud, at nu var Raadet samlet, og man anmodede nogle af de Deputerede om at komme derop. Men de svarede, de havde Alle underskrevet og vilde Alle følges ad, og begave sig derhen i samme Orden som før. Da nogle Faa vare komne ind, befalede Otto Krag et Par Gange, at Døren skulde lukkes. Men Stænderne indtrængte sig paa hverandre, saa den ikke kunde lukkes, og Gunde Rosenkrands befalede, at den skulde staae aaben. Otto Krag svarede nu paa Raadets Vegne: Raadet var ikke fuldtalligt; Stænderne vare ikke til saadant Forslag befuldmægtigede; dette var ikke proponeret af alle Stændernes Deputerede, Geistlige og Verdslige, da mange vare hjemreiste, saa at skulde noget foretages, maatte et særdeles Møde foreskrives; „havde man vel i saadanne Deliberationer at see paa vor Nabo, som passer os paa i alle Leiligheder; torde de intet frygte for det kongelige Hus, at jo Danmarks Riges Raad skulde derfor drage den Omsorg, som de burde; var ei heller i Danmark hørt Saadant før, som de nu begyndte, var og ikke heller H. M.s Villie, vidste derfor ikke, i denne farlige Tid, udi saadanne ufornødne og usædvanlige Aktioner paa denne Tid at consentere."

Svane bad, at dette maatte meddeles dem skriftligt, hvortil Krag svarede nei og tilføiede, at Raadet havde leveret baade Stændernes Indlæg og dette Svar til H. M. og remonstreret H. M. Alt. Da Raadet ikke vilde forandre sin Beslutning, sagde Svane: de gode Herrer vilde da ikke fortænke dem i, at de gik samtlige op til H. M. at berette ham selv Alt. Otto Krag svarede: de kunde gjøre, hvad de fandt for godt. „Derpaa udginge de ordentlig, en Geistlig og en Verdslig, af Raadstuen op paa Drabantsalen, hvor de fornam, at H. M. ikke var oppe, fortøvede derfor til H. M.s Ankomst noget derefter gjennem Løngangen, og gik han med sit bare Hoved forbi Stænderne ind i sit Gemak. Da gik Hannibal Sehested, som stod hos Bispen Svane, først ind, derefter Doct. Johan Badsker, at tale med Kongen selv, at alle Stændernes Deputerede, Geistlige og Verdslige, vare derude og vilde gjerne tale med H. M."

Idet Hannibal Sehested her melder Stænderne til Audients, træffes han forste Gang som Deltager udadtil.

Kongen gik strax ud i den grønne Sal, hvor da Stænderne indlodes. Svane overrakte nu Kongen Forslaget — Originalen til det, der var overleveret Rigsraadet — med en Tale, og Nansen foiede et Par Ord til paa Kjøbenhavns Borgeres Vegne. „De bleve saa staaende, medens Kongen spadserede frem og tilbage og talede til Ingen uden Hannibal Sehested." Svane nærmede sig Kongen og sagde, at Stænderne havde forstaaet Rigsraadet, som det havde leveret sin Betænkning skriftlig til H. M., hvortil Kongen svarede

nei; Nogle havde vel oplæst Noget for ham, som de havde forfattet, men de havde intet Skriftligt overgivet. Endelig sagde Kongen til Stænderne, han vilde læse deres Forslag igjennem, saa skulde de faae Besked den næste Dag, hvorpaa de fjernede sig.

Adelen, for hvem Stillingen blev mere og mere
truende, havde besluttet, naar Jørgen Rosenkrands's 247
Begravelse den 11te var forbi, at reise hjem og saaledes sprænge Rigsdagen — da de Spørgsmaal, hvorfor den tilsyneladende var indkaldt, vare afgjorte. Men Henrik Bielke advarede Kongen om denne Plan; Modforanstaltninger bleve strax trufne: Byens Porte lukkedes, alle Skibe lagdes ud fra Land, og Vagterne ved Portene, ved Slottet og paa Torvene forstærkedes. Adelen var fangen.

Uden at ahne Noget forsamlede man sig i Sørgehuset til Begravelsesgildet. Da viste pludselig Stadshauptmand Thuresen sig og hviskede til En, at Kongen havde forlangt Stadens Nøgler. Forfærdelse greb Alle ved denne Tidende; de ilede til deres Forsamlingssted, Holmens Kirke, for at raadslaae — med Kniven paa Struben. Dagen efter tilbøde de Kongen Riget arveligt paa Mandssiden; men han svarede, han kunde ikke tage imod Tilbudet med saadanne Indskrænkninger.

Om Løverdagen den 13de October fik de geistlige 248
og borgerlige Deputerede Kl. 10 om Formiddagen Bud om at komme op paa Slottet. De gik derhen i deres sædvanlige Orden, gjennem en stor Menneskemasse paa Slotspladsen, og indlodes strax i Drabantsalen. Her kom Hannibal Sehested og Schack ud til dem og bade

fra Kongen, om de vilde opholde sig, til Rigsraadet og Adelen indfandt sig. Sehested spurgte nu Svane, om det Ord Arving var at forstaae paa Mandssiden alene, i hvilken Mening Rigens Raad var, eller om det skulde være at forstaae ogsaa om Kvindesiden; hvorpaa Biskoppen svarede, at det var at forstaae baade om Mands- og Kvindesiden. Dette Svar refererede Sehested og Schack til Rigsraadet, som tilkjendegav sin Misfornøielse over at skulle saa hastigt beslutte over saadanne vigtige Poster. Derefter kom Sehested tilbage og sagde til Svane, han kunde give Stænderne godt Haab om at Adelen nok føiede sig.

Kl. 12 kom Rigsraadet og Adelen, og de to Stænder indkaldtes af Henrik Bielke i Audientssalen, hvor Kongen og Raadet var. Da de vare komne ind, fremtraadte Rigsraad og Norges Statholder Niels Trolle og erklærede, at Raadet og den hele Adel vare enige med de andre Stænder i at overdrage Kongen Riget arveligt paa Sværd- og Spindesiden, hvorpaa Frederik III af Rigsraadet og alle tre Stænder udraabtes som Arvekonge. Derefter talte Svane. Han takkede Gud for den nu stedfindende Enighed, lykønskede Kongen og Kongehuset og sluttede med Velsignelsen, idet han tilføiede: „Hvo det af Hjertet ønsker, sige med mig Amen", hvilket hele Forsamlingen istemte. Nansen lykønskede ligeledes Kongen og hans Hus paa Borgerstandens
249 Vegne. For disse Henvendelser takkede Hannibal Sehested i en kort Tale i Kongens Navn. Kl. 3 skiltes Forsamlingen ad, efterat Enhver havde kysset Kongens Haand.

Efter en endnu samme Nat udgaaet kongelig Befaling forsamledes om Formiddagen den 14de paa Slottet et Udvalg af 4 Rigsraader, 4 Adelige og 12 af de andre Stænder for at conferere om, hvorledes med Sagen om Arveriget videre skulde forholdes. I dette Udvalg vare Svane, Nansen, Bielke og Schack; det bestod af Kongeligsindede og Føielige. De Stemmer, der fra nogle Sider vilde gjøre sig gjældende for en constitutionel Ordning, bleve kvalte, og man besluttede at lægge den hele Magt uden Indskrænkning i Kongens Hænder, vistnok i et Slags uklar Forventning om, at han selv vilde begrændse den; en Tale af Svane, hvormed han fik Forsamlingen paa sin Side, gjorde Udslaget. Der opsattes en Akt, hvori man overdrog Kongen dictatorisk Magt, formodende at H. M.
derimod „lader formere en Reces, som det kan være 250
H. K. M., Riget og enhver Stand især til Gavn og til det gemene Bedste", og den blev ham endnu samme Aften overgivet.

Den følgende Dag kom de to Stænder sammen for at tale om deres Privilegier, ligesom ogsaa Raadet var samlet Formiddag og Eftermiddag hos Joachim Gersdorf. Den gamle Rigshovmester kjørte om Eftermiddagen til Slottet og skal der have faaet for Adelen
meget trøstelige Svar, udvirkede af Hannibal Sehested. 251

Den 16de blev Haandfæstningens Cassation underskrevet af alle Stænderne, og derpaa foregik Arvehyldingen den 18de, efterat Kongen havde tilintetgjort Haandfæstningen i Stændernes Nærværelse. Umiddelbart derefter aabnedes atter Kjøbenhavns Porte.

252 En af de Deputerede fortæller, hvorledes paa Arvehyldingsdagen Kongen efter endt Maaltid forlangte et Glas Vin og gik saa dermed til Hans Nansen, drak ham til „og efter han havde drukket, tog ham ved Haanden og gik med ham og holdt en lang og sagte Discours med ham, hvilken Discours var altid mild og latterlig; de andre Borgemestre af Kjøbenhavn og deres Deputerede bleve og iligemaade hendte til Hans Maj., hvor de samtligen vel stod i tre Timer og drak stærk; Kongen holdt al sin Tale med Borgmester Nansen og Hannibal Sehested".

Anden Dagen efter Hyldingen, henad Aften, gik Kongen med Rigsraadets Secretair Erik Krag, Sehested, Gabel og Flere ned i Raadstuen, og lod Raadets Archiv bringe op paa Slottet. —

Det blev dog funden raadeligt at anordne en ny Arvehyldingsakt, da Stænderne havde handlet uden Fuldmagt, og en stor Del af Folket ikke havde været repræsenteret paa Rigsdagen. Et kongeligt aabent Brev udfærdigedes derfor til Adelen, som indkaldte Alle, der ikke havde været tilstede den 18de, til en ny Hylding, og ligelydende Breve udgik til Bønderne og de andre Stænder.

Man indrettede nu den ny Regering med Collegier, hvoraf der oprettedes fem: Statscollegiet, Cancelliet, Krigscollegiet, Admiralitetet og Kammercollegiet. Meget hurtigt arbeidedes der paa Ordningen af disse Sager.
253 Skatkammerets Instrux, der er parapheret af Hannibal

Sehested, er af 8de November; Statscollegiets er dateret 18de November.

Danmarks Riges Raad existerede ikke mere. Skyggen, som blev tilbage, kaldtes det kongelige Rigsraad og dets Medlemmer fik Sæde i Høiesteret, som skulde fælde Dom i alle Sager og holdes aarlig i Kjøbenhavn med Kongens Forsæde, istedetfor at de gamle Herredage holdtes i Landets forskjellige Egne.

Hannibal Sehested blev Rigsskatmester, Rigsraad*) og Præses i Kammercollegiet, og fik Sæde i Stats- 254
collegiet. Han staaer nu som en af Landets største Mænd ved den absolute Konges Side, han har været med at skabe. Den 26de October aflagde han sin Ed 255
som Skatmester og var om Aftenen H. M.s Gjæst tilligemed Peter Reedtz, som samme Dag var bleven Cantsler**), Biskop Svane og de to andre tilstedeværende Bisper samt Kjøbenhavns fire Borgermestre. Joachim Gersdorf blev Rigsdrost og Præsident i Statscollegiet; Schack blev Rigsfeltherre.***)

Den nye Skatmester blev nu jevnlig besøgt, baade af Geistlige, der frygtede for deres Stifters Undergang, og af Kjøbstædernes Fuldmægtige, som ønskede Lettelse i deres Byrder. Den 6te November indfandt de Geistlige sig samlede hos ham for at gratulere ham og anbefale Capitlerne til hans Gunst. Stænderne havde i disse Dage hyppige Sammenkomster til Drøftelse navnlig

*) Efter Souverainitetens Indførelse creeredes der flere nye Rigsraader.

**) Cantsler Christen Thomesen var død 1657.

***) Bielke blev Rigsadmiral 1662, ved Ove Gieddes Død.

af Spørgsmaalet om Krigsmagtens Underholdning; Sehested tog virksom Del i disse Forhandlinger, af hvilke Resultatet blev en Skrivelse til Kongen om, at en tredie Del af Landet laa øde, hvorfor Krigsmagten maatte reduceres.

Ved den anden Arvehylding, som fandt Sted
256 den 15de November, bar Sehested Scepteret. Denne
Akt adskilte sig deri fra den første, at dennegang
gav Ingen Haand; der blev heller intet Taffel holdt
— en anden Aand gjør sig allerede her gjældende.
Enevælden tog snart bestemt Skikkelse; den 10de Januar
1661 udstedte Kongen, som det siges efter Sehesteds
og Svanes Raad, Arve-Enevoldsakten, og hermed var
Souverainitetsværket afsluttet.

Ved Hannibal Sehesteds Gjenindtrædelse i den
danske Statstjeneste kommer en Hilsen til ham fra de
Egne, hvor han fødtes — idet Hertug Jacob af Kur-
land, samtidig med at han gratulerer Kong Frederik til
257 Souverainiteten, sender Sehested en Skrivelse, hvori
han lykønsker ham til, at Kongen, i Betragtning af
hans høie Gaver og Dyder samt herlige Fortjenester af
Riget, har antaget ham til Rigsskatmester, ønsker ham
som saadan fornem Rigets Støtte al fremtidig Lykke
og beder ham have hans og hans Huses Interesse i Agt
hos Kongen.

Det Nærmere om Hertugens Forhold til Sehested vides ikke at foreligge.

Det frygteligt forstyrrede *Finantsvæsen* var altsaa nu lagt i Sehesteds Haand. Strax efter hans Tiltrædelse

fik Cantsler Reedtz den 28de October Befaling til, med 258
Rentemestrene Sten Handorf og Mogens Friis Morgenen efter, Kl. 9, at mode Sehested paa Skatkammeret, for at give ham Forklaring om Rigernes Indkomster, baade af Lehn, Skatter, Tolde og andet, og deres nuværende Tilstand, samt over hvad de agtede tjenligst til deres Forbedring. Efter kongelig Befaling lod Skatmesteren sig af Holmens Chef, Admiral Niels Juel give Underretning om Holmens og Flaadens Tilstand med Inventarium paa hvad der befandtes, og Juel fik tillige Befaling, intet til Holmen og Flaaden at maatte modtage eller udgive uden H. M.s egen Ordre, som Juel strax skulde forevise Sehested. Ligeledes maatte Obersten paa Tøihuset Markus Rothsteen give ham Underretning om Tøihusets Tilstand med Inventarium paa hvad der befandtes og fik for Indtægt og Udgift samme Ordre som Holmens Chef. Paa samme Maade eftersaae han
Proviantgaarden og Klædekammeret m. m. Den 12te 259
November befalede han to Renteskrivere at forfatte en Fortegnelse paa Rentekammerets Indretning, som det til Dato havde været, samt opstille deres Forslag til mulige Forbedringer og tilstille ham samme. Væsentlige Forandringer bleve nu foretagne. Rentekammeret havde hidtil været meget indskrænket, da mange Expeditioner Indkomsten angaaende gik igjennem Cancelliet; alt saadant fik Sehested inddraget under Kammeret, som nu fik Navn af Skatkammer.

En kongelig Ordre af 13de November til Cantsler Reedtz befaler ham „eftersom H. M. erfarer stor Urig-

tighed hidindtil at have været med adskillige Breve og Ordres, som Rigets Indkomster og hvad derudaf kan dependere, egentlig vedkommer, formedelst uvisse Forretning imellem Cancelliet og Rentekammeret, da paa det, at Alting herefter maa holdes udi bedre Skik foruden videre Confusion", skal han strax gjøre den Anordning, „at intet herefter, som Kammer-Collegio og Rigets Intrader kan og bør vedkomme, være sig Bestilninger, Forpagtninger, Restantser, Kvittantser, Mageskifter, Assignationer, Contrakter og andet deslige, som angaaer Indtægt og Udgift, udi Cancelliet vorder annammet og expederet, men til Kammer-Collegio, hvor alt Saadant henhører, strax henvises . . ." Til Kammerets Expedition henførtes alle Bestillinger, enten de afhang af Justitien, Cancelliet eller Andet, naar de, om ogsaa kun i mindste Maade, vedkom Indkomsten.

260 Dette varede dog kun, saalænge Sehested styrede, da de, der kom efter ham, fandt sig for svage til at holde det paa den Maade.

En af de største Skrøbeligheder, hvorunder Finantsvæsenets gamle Form led, var *Indretningen med Lehnene*, som havde overlevet sig selv. Hermed foretoges den vigtige Omordning, at istedetfor at hidtil Lehnsmændene havde hævet alle Indkomster, sædvanligt mod en ubetydelig Afgift til Kronen, bleve disse herefter oppebaarne af dertil beskikkede *kongelige Amtmænd* og Fogder. Christian IV's Forsøg i denne Retning var strandet paa Adelens Modstand; nu vare Forholdene
261 dertil, og Sehested bragte Sagen frem (see S. 242). Med denne gjennemgribende Reform gik man lang-

somt og forsigtigt tilværks, men i 1663 var den gjennemført.

At bringe de norske Sager paa en bedre Fod, var noget af det Første, der overdroges Sehested som Skatmester. Den 2den December fik han Befaling til i 262
Kammercollegiet at „foretage og deliberere om adskillige hoinodvendige Poster, Indkomsten i Norge samt dessen Paabud og Administration med Regnskaber og Andet samme Riges Fornødenhed vedkommende.“ En Betænkning skulde afgives om, hvorledes Alt bedst 263
kunde indrettes i Norge til Forøgelse af de kongelige Indtægter og Dækning af Rigets Gjæld, og navnlig hvorledes Kongen kunde komme til at nyde Rigets Indkomst ubeskaaret, en rigtig og fuldstændig Matricul over alt Jordegods tilveiebringes til Efterretning og Brug for Rentekammeret, og Afgifterne til Kronen overalt bringes i en for Kongen varig og for Undersaatterne dragelig Skik o. s. v. Herefter fremlagde Collegiet ved Indstilling af 16de Januar 1661 en Række Udkast til kongelige Befalinger, om Nedsættelsen af en Commission i Norge af landkyndige Mænd, der skulde undersøge Landets finantsielle og oeconomiske Forhold, om Skatternes Størrelse for det løbende Aar, om Udfærdigelse af en Forordning angaaende Skydsvæsenet, hvortil Cantsler Ove Bielke skulde gjøre Udkast, samt en Del andre administrative Foranstaltninger. Indstillingen tilfredsstillede Kongen, og de fremlagte Expeditioner udfærdigedes den 17de Januar. Den vigtigste af disse var Instruxen for den almindelige Landcommission, hvis

Hovedopgave skulde være, at indrette Jordebøger over alt offentligt og privat Jordegods, affattede med en saadan Nøiagtighed og Fuldstændighed, at deraf kunde hentes Underretning om hvert enkelt Brugs Eiendomsforhold, Værdi og Herligheder, samt ledsagede af Fortegnelser over de geistlige og de offentlige Stiftelsers Gods samt Adelens faste Eiendomme. Desuden skulde Commissionen anstille Efterforskninger angaaende det af Kronen pantsatte Gods, de ved Krigen ødelagte Gaarde og deres Ophjælpning, Skovbrugets Tilstand og Midlerne til dets Fremme, taxere alle Huse og Eiendomme samt Enhvers Formue i Kjøbstæderne og paa Ladepladserne, indhente Underretning om Toldens Beløb for hvert Toldsted og den Afgang i samme, som de tidligere udstedte Privilegier paa toldfri Ind- og Udførsel medførte, samt forhandle med Kjøbstadborgerne om Toldens Forpagtning, undersøge Kirkernes Tilstand og Indtægter, forfatte Fortegnelser over alle Savbrug og Møller, anordne Skydsstationer og Gjæstgiversteder ved de almindelige Veie, foretage den specielle Udligning af den for dette Aar paabudne Skat, saaledes at større Ligelighed i Skattebyrderne kunde opnaaes, samt anslaae alle Ydelser i Arbeide og Naturalpræstationer til Penge og forhandle med Almuen angaaende Tiendeydelsens Overgang til en fast Pengeafgift. Commissionens Virksomhed tænktes udstrakt i en saadan Detail, at det endog paalagdes den at undersøge, hvormeget Rydningsland der fandtes ved enhver Gaard, og fastsætte, hvormeget deraf Bonden hvert Aar skulde have ryddet under Straf af Gaardens Fortabelse; ligeledes skulde Landskylden

for hver enkelt Gaard prøves og lempes efter Billighed. (Denne sidste Bestemmelse tilbagekaldtes tildels allerede den 27de Januar 1661.) Man frygtede for Almuens Mistro mod alt Nyt, som kunde lede til forøgede Byrder, og søgte derfor paa alle Maader at fremkalde en gunstig Stemning for Commissionen og sikkre dens Virksomhed mod Hindringer fra denne Side. Navnlig bleve Biskopper og Præster opfordrede til at virke paa Almuen ved Formaninger og Advarsler. I det samtidigt med Commissionens Anordning udfærdigede Skattebrev bleve de almindelige Skatter nedsatte i Lighed med, hvad der havde fundet Sted ved Kongens Thronbestigelse i 1648, Rostjenesten formindsket til det Halve, og en fast Landskyldstaxt anordnet. Derhos blev det forklaret, at Hensigten med Commissionen var at erhverve Oplysninger om, hvorledes Skydsfærden og de med den militære Udskrivning forbundne Misbrug kunde afskaffes, hvorledes de mange Slags Skatter, der opkrævedes til uvisse og ubeleilige Tider, kunde reduceres til een Skat til visse og beleilige Tider, samt hvorledes Fastsættelsen af store Bøder for ringe Sager og Mislighederne ved Kongens Forkjøbsret til visse Varer, m. m. kunde forekommes og afskaffes; for Kjøbstædernes Vedkommende udgik Opfordring til Borgerskabet, at det skulde fremkomme med Forslag og forhandle med Commissarierne om, hvad der kunde gjøres til Byernes Opkomst.

Commissionens Arbeide skulde efter Instruxen være tilendebragt i Begyndelsen af Mai, da Kongen agtede sig til Norge for at lade sig hylde. For at saa

store og omfattende Undersøgelser skulde kunne udføres endog blot nogenlunde i saa kort Tid, var det nødvendigt, at Commissionen ikke arbeidede samlet, men i Afdelinger; den kom til at bestaae af selvstændigt organiserede og arbeidende Commissioner for hvert Lagdømme.

Den svenske Resident i Kjøbenhavn, nu Gustav
264 Duvall, skriver den 24de November 1660 til Carl XI, efter at have omtalt, at de, som have Lehnsbreve, skulle sende Rigsskatmesteren dem til Gjennemsyn: „Sehested har ogsaa Ordre til at holde Regnskab med Niels Trolle (daværende Statholder i Norge), som før har gjort det Samme med Sehested."

265 I Anledning af en Sag mellem Niels Trolle og Generalproviantcommissarius Løvenklo, som af Statholderen var bleven afsat fra sit Embede og derfor havde udslynget adskillige nærgaaende Beskyldninger imod ham, holdtes den 4de Marts 1661 den første Høiesteret. Øverst ved Kongens høire Side sad Hannibal Sehested; efter ham Overstatholder, Grev Rantzau, 3) Hr. Axel Urne, 4) Hr. Jørgen Bielke, 5) Hr. Ove Skade, 6) den tydske Cantsler Lenthe og Flere. Til venstre Side: 1) Cantsleren Peter Reedtz, 2) Hr. Jørgen Seefeldt, 3) Hr. Henrik Bielke, 4) Hr. Frederik v. Körbitz, 5) Svane, nu Erkebiskop, 6) Nansen, Præsident i Kjøbenhavn, Christoffer Gabel og Andre.

Rigsdrosten Joachim Gersdorf og Otto Krag vare som Statholderens Paarørende ikke tilstede.

Niels Trolle blev fuldstændig frikjendt, og Løven-

klo dømtes for sin usandfærdige Angivelse til at aflægge sit adelige Navn og Vaaben.

Hyldingen i Norge, der som før omtalt skulde finde Sted i Mai, blev udsat nogle Maaneder, fordi Hindringer lagde sig i Veien for Kongens Afreise.

Der maatte haves en Anerkjendelse af de forandrede Statsforhold ogsaa for Norges Vedkommende; Sehested yttrede derom discursivt, at hvis Kongen 266
ikke kunde komme bort, vilde det være nødvendigt, at enten han (Sehested) eller en Anden reiste derop. Endelig blev Kronprindsen den 24de Juli sendt i Kongens Sted, ledsaget af Hannibal Sehested, Cantsleren Peter Reedtz, Rigsviceadmiralen Henrik Bielke, Rigsmarskalken Körbitz, Erkebiskop Svane, Kammerraad Dr. Peter Bulche med Flere. Prindsen havde fire store Skibe med: „Tre Løver“ paa 40 Kanoner, hvorpaa han 267
selv seilede; „Lindormen“ paa 46 Kanoner, som førte Hannibal Sehested; „Neldebladet“, paa 36, med Peter Reedtz; „Hvidbjørnen“ paa nogle og tyve Kanoner, desuden en Jagt og to Gallioter.

Efter Hyldingen skulde Sehested i Forening med 268
de ovennævnte Mænd samt Niels Trolle, den norske Cantsler Ove Bielke og den norske Infanterigeneral Hans Ahlefelt overveie den omtalte Commissions Forretning og iværksætte, hvad deraf maatte findes gavnligt. Endvidere undersøge Fogdernes Forhold, afsætte dem, der maatte blive overbeviste om nogen grov Forseelse og foreslaae andre i deres Sted; — træffe Anordning med Hensyn til Oppebørsler; — høre Undersaatternes

Begæringer og Klager; forhøre alle Høiesterets Sager og som sædvanligt dømme efter Landsloven; — undersøge Militiens Tilstand og indgive Betænkning om dens mulige Reduction; — anvende al Flid for at afhjælpe den stedfindende Uorden, at de udskrevne Soldater ikke nøde de dem forundte Benaadninger, og alvorligt paaminde og advare enhver Vedkommende, saa at herefter Ingen skulde kunne besvære sig; — samt befæste Kongens Arverettighed og Souverainitet.

Saaledes drog Hannibal Sehested igjen til Norge.

269 Den 15de August foregik Hyldingen. Efter at Prindsen noget ind i September var afreist, blev Rigsskatmesteren med Reedtz, Svane og Bulche tilbage for at tilendebringe Arbeidet, hvoraf navnlig nogle indviklede Retssager synes at have taget Tid. Da han var færdig med de norske Sager, reiste han med sin Hustru
270 og Datter til England for at takke Kong Carl for den Naade, der vederfores ham i Flandern. Han havde ogsaa Ærinde med fra Kong Frederik, som for Tiden stod paa en venskabelig Fod med England og for nylig havde afsluttet et Handels- og Forsvarsforbund med dette Rige. Ved denne Leilighed gav Carl II ham et smukt Vidnesbyrd i efterstaaende Brev til den danske Konge:

Carolus dei gratia, Angliæ, Scotiæ, Franciæ & Hiberniæ Rex, Fidei Defensor, Serenissimo ac Potentissimo Principi Domino Friderico eadem gratia Daniæ,

Norvegiæ, Vandalorum, Gothorumque Regi, Duci Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ ac Dithmarsiæ, Comiti in Oldenborg & Delmenhorst, Fratri Cognato & Amico nostro carissimo, salutem:

Serenissime & potentissime Princeps, Frater & amice carissime, Serenitatis tuæ literæ, etiamsi nobis semper sint gratissimæ, attamen penultimæ 24 Augusti die ad nos datæ, ideo maxime gratæ fuerunt quod illustris summeqve nobis Dilectus dominus Hannibal Schested, Ordinis Elephantini Eques, magnus regni Vestri Thesaurarius & Senator, Collegii Cameræ Præses & assessor Collegii Status easdem attulerit, & de serenitatis Vestræ valetudine prosperoque rerum statu Nos certiores reddiderit. Vir, qvem a primo statim tempore, qvo ad nos, dum in exteris degeremus, venerit, non potuimus, qvin summo proseqveremur affectu, tum ob singularia ejus erga Nos & regiam Nostram domum studia, tum in primis ob sinceram & honestam plane mentem, qvam continue & re vera talem, qvalis fidelem & cordatum decet ministrum, erga Serenitatem vestram gessit, qvod ipsum jam dudum literis nostris propria manu ad serenitatem vestram scriptis serio testati fuimus, ideoqve non immerito nunc lætamur, qvod ille qvi tam bene de utraqve Regia nostra domo meritus & tam integrum erga nos ambos gessit affectum, non tantum priori Serenitatis Vestræ gratiæ gloriose sit restitutus, sed digno constantiæ suæ præmio ad tam præclara etiam munia evectus, nullo modo dubitantes, qvin utriqve Regiæ nostræ domui bona grataqve officia

præstare et possit & velit. Qvod ut eo melius ad Serenitatis Vestræ expositam in prædictis literis mentem effectum reddere qveat, non tantum liberum & jam dudum ipsi tanqvam proprio domestico permissum aditum de novo lubentissime concedemus, sed in omnibus etiam Serenitatis Vestræ negotiis benevolas ipsi aures præbebimus, nihilqve uspiam omittemus, qvod ad mutua Regnorum Nostrorum commoda ullo modo conducere visum fuerit. Cumqve Serenitati Vestræ laudabile Sehestedi propositum ad Nos properandi itineris adeo placuerit, ut non tantum veniam ad id & tempus ipsi concedere, sed literis etiam commendatitiis, ut Regio nostro favore & gratia illum proseqveremur, comitari voluerit, commoratio illius nobis erit gratissima & præterqvam qvod semper antehac in illud propensi fuerimus, quo singulare aliqvod specimen Regii nostri affectus experiretur, nunc ei insuper ostendemus, qvanti Serenitatis Vestræ prædictæ literæ apud nos sint ponderis & valoris, inprimis pro tali viro qvem etiam in adversa fortuna debita animi devotione atqve intemerata fide erga Regem & Dominum suum semper constantem experti sumus qviqve nunc nil magis in votis habet, qvam tantam a Serenitate Vestra acceptam de novo gratiam summo animi cultu & obseqvio fideliter demereri. De cætero si qvid etiam sit qvod sciverimus gratum Serenitati Vestræ evenire posse, studia operamqve nostram in id lubentissime semper conferemus. Deo ter Opt. Max. interea Serenitatem Vestram ad exqvisitam omnis generis felicitatem ex animo com-

mendantes. Dabantur in Palatio Nostro Westmonasteriensi die Nov. 8. Anno Domini 1661.

Carolus Rex *).

---

*) Carl, af Guds Naade Konge til England, Skotland, Frankrig og Irland, Troens Forsvarer, til den Durchlauchtigste og Stormægtigste Fyrste og Herre, af samme Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst, Vor kjæreste Broder, Frænde og Ven, Hilsen:

Durchlauchtigste og Stormægtigste Fyrste, kjæreste Ven og Broder. Endskjøndt Eders Durchl.s Breve altid ere Os meget kjærkomne, saa var dog det næstsidste til Os af 24de August ganske særlig kjærkomment, fordi den berømmelige og af Os høitskattede Hr Hannibal Sehested, Ridder af Elephanten, Eders Riges Storskatmester og Raad, Præses i Kammercollegiet og Assessor i Statscollegiet, overbragte det og underrettede Os om Eders Durchl.s Velbefindende og Sagernes gunstige Stilling, en Mand, hvem Vi, strax fra den første Tid, da han kom til Os, medens Vi opholdt Os i Udlandet, ikke kunde andet end omfatte med den største Bevaagenhed, saavel paa Grund af hans særdeles Nidkjærhed for Os og Vort Kongelige Hus, som fornemmelig paa Grund af det oprigtige og fuldt hæderlige Sindelag, som han bestandig og i Sandhed saaledes, som det sømmer sig en tro og forstandig Tjener, udviste imod Eders Durchl., hvilket Vi allerede for længe siden i Vore egenhændige Breve til Eders Durchl. alvorligt have bevidnet, og derfor nu med Rette glæde Os over, at han, der har gjort sig saa vel fortjent af begge Vore Kongelige Huse og har udvist en saa oprigtig Hengivenhed imod Os Begge, ikke blot med Hæder er gjenindsat i Eders Durchl.s tidligere Naade, men ogsaa som værdig Belønning for sin Standhaftighed er hævet til saa høie Værdigheder, og tvivle vi ingenlunde om, at han kan og vil yde begge Vore Kongelige Huse gode og kjære Tjenester. For at han saa meget bedre skal kunne handle i Overensstemmelse med det af Eders Durchl. i det forbemeldte Brev udtrykte Sindelag, ville Vi ikke blot med største Glæde paany tilstaae ham den frie Adgang, der allerede forlængst har været ham bevilget, som om han hørte til Vort eget Hus, men Vi ville

I Kjøbenhavn talte man meget om Sehested — om hans Hjemkomst, naar den vilde finde Sted, om efter
271 Kongens Befaling eller ei, om han maaske kom alene og lod sin Familie blive Vinteren over i England o. s. v., og under hans Fraværelse, skriver Duvall, „have hans Uvenner Leilighed til at udsprede alt Ondt om ham, hvilket de ei heller undlade". I Anledning af et Rygte om hans Hjemkomst skriver samme Resident den 21de December: „Det vil nu komme an paa, hvorlænge han kan menagere sin Lykke, thi han har mange Uvenner;

---

ogsaa i alle Eders Durchl.s Anliggender laane ham et velvilligt Øre, og Vi ville ikke i nogen Sag forsømme, hvad der paa nogen Maade maatte befindes at føre til fælles Gavn for Vore Riger. Og da Sehesteds roesværdige Forslag om at paaskynde Reisen til Os har behaget Eders Durchl. i den Grad, at I ikke blot har villet give ham Tilladelse og Tid dertil, men ogsaa har villet forsyne ham med Anbefalingsbrev om, at Vi ville omfatte ham med Vor Kongelige Gunst og Naade, vil hans Forbliven være Os særdeles kjærkommen, og foruden at Vi altid forhen have været tilbøielige til det, hvori han kunde finde særdeles Udtryk af Vor Bevaagenhed, ville Vi nu desforuden vise ham, af hvor stor Vægt og Værdi Eders Durchl.s fornævnte Brev er for Os, i Særdeleshed til Gunst for en saadan Mand, hvem Vi altid, ogsaa i Modgangen, have befundet standhaftig i skyldig Hengivenhed og ubrødelig Troskab imod sin Konge og Herre, og som nu ikke har noget høiere Ønske, end med den største Dygtighed og Lydighed troligen at gjøre sig fortjent til en saa stor Naade, som han paany har modtaget af Eders Durchl. Hvis der iøvrigt maatte være Noget, som Vi vidste kunde være Eders Durchl. kjært, ville Vi altid med største Glæde yde Vor Flid og Bistand dertil. Befalende imidlertid af ganske Hjerte Eders Durchl. til al Slags Lykke fra den treenige almægtige Gud. Givet i vort Slot Westminster den 8de November i Herrens Aar 1661.

och är likwähl, så mycket iag förstår, een driffwande Minister, och par consequent omistendes för Kungen." Ligesom han tidligere, 23de Febr. s. A. udtaler, at man maa indromme ham, „at han med al Flid vaager over H. M.s Bedste, lader sig sit Embede være magtpaaliggende og næsten er den eneste Mand af Expedition ved Hoffet."

I Begyndelsen af Februar 1662 kom han tilbage. Nogle Uordener havde i hans Fraværelse indsneget sig i Kammersagerne, som maatte bringes i Orden; og Planen om Forandringen med Lehnene synes han at have 272
fuldført paa dette Tidspunkt. Et af de vanskeligste foreliggende Spørgsmaal var Forholdet med Krigsmagten. Den nye Enevoldskonge var ængstelig for sin Sikkerhed og underholdt en uforholdsmæssig stor Landmagt. Der forhandledes meget om at reducere den; Mange, deriblandt som det synes Gabel og navnlig Schack, vare imod Reductionen. Men Sehested forestillede Kongen, at Riget umuligt kunde bestaae paa denne Fod; at det ikke gik an, at Flaaden og mange andre nødvendige Ting forsømtes, medens Landets knappe Midler anvendtes til et altfor stort, for Undersaatterne tærende Antal Soldater og Officerer, og at Kongen ikke havde Grund til Frygt fra nogen Side. Disse Forestillinger skulle være blevne vel optagne af Kongen og Dronningen. Sehesteds Betragtning af denne Sag er udviklet og motiveret i hans politiske Testamente (Bilag S. 455).

Dronningen blev ham mere og mere bevaagen; og i Marts skjænkede Kongen ham St. Knuds Kloster i

273 Odense med tilliggende Gods, eftersom han „fornemmer noksom og jo mere og mere den underdanigste tro og singuliere Inclination, som han til Kongen og hans Huses Conservations og Tiltagelses Befordring haver ..."

Men et særdeles Tegn paa Anerkjendelse var det, da Kongen i Mai 1662 i Betragtning af de tro (getreue, tapfere und fleissige) Tjenester, han i en rum Tid havde ydet saavel hans Fader som ham selv, gav ham følgende udvidede Vaaben: Et ved et blaat Kors firdelt Skjold, med et firdelt guldkronet Hjerteskjold, i hvis første Felt det Sehestedske Vaaben, i det andet de Lykkers, i det tredie de Billers og i det fjerde de Gyldenstierners. Det større Skjolds første og fjerde Felt Guld, hvori en indad vendt, opreist staaende, guldkronet, sort Løve; andet og tredie Felt Sølv, hvori en indad vendt, opreist staaende, guldkronet, blaa Løve, alle med udrakte Tunger og opreiste Haler. Paa hele Skjoldet fire indad vendte, kronede Hjelme, hvorpaa de til de i Hjerteskjoldet anførte Vaabner hørende Hjelmtegn*) (Patentet see Bilag S. 438).

Hans Hustru fik samtidig følgende Vaaben: Et ved et Sølv-Kors firdelt Skjold, med et guldkronet firdelt Hjerteskjold, hvori de Munkers, Marsviners, Lykkers og Gyldenstjerners Vaabner. Det større Skjolds første og fjerde Felt blaat, hvori en indad vendt, opreist, guldkronet Guld-Løve; andet og tredie Feldt rødt, hvori en indad vendt, opreist, guldkronet Sølv-Løve, alle med udrakte Tunger og opreiste Haler. Paa Skjoldet fire

*) Afbildning af Vaabnet, taget fra Adelslexikon, er vedføiet.

Vaabnet af 1662.

S 288

indad heldende, kronede Hjelme, paa hvilke de Familiers Hjelmtegn, som findes i Hjerteskjoldet.*)

Da Landets Indre var kommet nogenlunde til Ro, gjaldt det at støtte den sørgeligt medtagne Stat ved paalidelige Allliancer. Hvor burde disse søges? Hannibal Sehesteds i Ungdommen fattede Tanke, at tjene sit Land „i de Sager, som fremmede Herrer kan angaae“, kom nu ret egentlig til Virkelighed. Han vendte Danmarks Politik i en ny Retning. Fra de gamle, nu afmægtige Forbundsfæller Spanien og Østerrig, rettede han sit Blik mod Frankrig, hvor en ung Monark med sikker Haand greb efter Herredømmet i Europa. I en Tilslutning til denne Stat burde Danmark-Norge efter hans Betragtning søge ny Styrke. Og Sverrig vilde han, at man fra Fjende skulde gjøre til Ven; han raadede til at slutte et fast og varigt Forbund med
Nabolandet, „thi Sverrige og Danmark vare som to 274
Brødre, der skulde dele en Arv imellem sig og ikke gjerne saae, at nogen Fremmed kom imellem, som vilde afhænde enten den ene eller den anden af dem

*) Rygter om, at Sehested skulde være bleven Greve, vare ved denne Leilighed i Omløb; Duvall skriver den 14de Mai 1662: „Hvorvel Hr. Sehested ikke selv har villet vedgaae sin Grevetitel for mig (sielff har icke wehlat emoth migh stå till Grefftitulen), yttrende at han ansaae det unødvendigt at tragte efter en Stand, der ei medførte nogen Rang eller préséance her i Riget: hører jeg dog af dem, som have seet hans Vaaben, at Rygtet er sandt, og at alle hans Creditiver ere blevne forandrede. Hans Frue maa vel i lige Maade skrive sig Grevinde, men ei til Slesvig eller Holsten.“ (Beckers Saml. til Fr. III's Hist. 1. Bd. S. 290.)

Noget". Dette Ord udtalte han allerede i 1660 — med
flere i samme Aand; sin Anskuelse af denne Sag har
han nedlagt i sit politiske Testamente (Bilag S. 463).
Dengang Sehested fremførte sit Forslag om en
275 dansk-fransk Alliance, mødte det almindelig Modstand i
Kongens Raad, da man troede det uigjennemførligt,
paa Grund af den mellem Frankrig og Sverrig bestaa-
ende Forbindelse; men Kongen bifaldt det og stod
fast derpaa. Det blev besluttet at søge Ludvig XIV's
Venskab, og det blev overdraget Sehested at vinde
det. Det paalagdes ham at gaae som overordentlig
Ambassadeur til Frankrig, for at slutte et Forbund
276 med dette Rige; det officielle Ærinde skulde være, at
takke for Gesandtskabet ved Kjøbenhavnerfreden og
lykønske til Dauphin's Fødsel. Han skulde tage Veien
over Holland og England, for om muligt at bilægge
de mellem disse Stater opstaaede Tvistigheder og
paasee, at Danmarks Interesse blev iagttaget ved Af-
gjørelsen af deres Mellemværende. Afreisen synes at
skulle have fundet Sted først i April; men et uventet
277 alvorligt Sygdomstilfælde angreb ham og bandt ham
til Sengen i flere Dage, og da han igjen begyndte at
komme til Kræfter holdtes han endnu tilbage af for-
skjellige Forretninger, navnlig norske Sager. Rege-
278 ringen var i dette Halvaar meget optaget af Ordningen
af Norges Forhold, navnlig dets Kjøbstæders, over
hvis fortrykte Stilling Borgerstanden ved Hyldingen
havde klaget.

Da Sehested var saa vidt at han kunde reise,
279 forlod han ved Midten af Mai Kjøbenhavn og

gik over Land til Holland. Med Storpensionairen de Witt forhandlede han om Ordningen af de engelske Anliggender; og efter i Flandern at have taget sin Hustru og Datter med, som han paa den sidste Reise havde ladet blive der tilbage, fortsatte han Underhandlingerne ved det engelske Hof, hvor han fandt den største Imødekommen. Hans Mægling blev vel optaget, og meget ønskeligt var det, som han skriver hjem, om et Fredsbrud mellem de to Magter, begge Danmarks Allierede, kunde forhales, indtil Situationen havde forandret sig saaledes, at man med større Sikkerhed kunde tage Parti; imidlertid udvirkede han, at i alle Tilfælde, enten det blev til Krig eller Fred, skulde Danmarks Interesse blive iagttaget. Stemningen for Frankrig, som det ogsaa var Hensigten med hans Ophold her at sondere, fandt han at være god, til Held for den paatænkte dansk-franske Traktat. Ved hans Afreise til Paris, Ambassadens egentlige Maal, udtaler Petkum, den danske Resident i London, i et Brev hjem til Kongen det Haab, at Sehested maa møde ligesaa megen Velvillie i Frankrig som han har mødt i England, „saa vil det ikke feile, at han vil gjøre Kongen meget betydelige Tjenester."

Den 22de September kom han til St. Denis, hvor han opholdt sig nogle Uger for at gjøre Alt istand til sit Indtog, som foregik den 9de October med stor Pragt. Han havde et Følge paa over 100 Personer. Marschallerne d'Estampes og de Berlixe complimenterede ham i Rambouillet. Indtogsceremonien sluttede i de overordentlige Gesandters Hotel, hvor Kongen i nogle

Dage lod ham prægtigt traktere. Den 12te blev han af le Sieur d'Harcourt fort til Kongen. Den Maade hvorpaa han fremførte sin Konges Ønsker, tiltalte strax Ludvig XIV, som svarede, at han havde al Grund til at sætte Pris paa Kong Frederiks Venskab; at han gjerne saae, at Sehested fremkom med nogle Forslag til en nærmere Alliance, og at han her selv vilde være Premierminister, skemtende derhos, at det var ham kjært, saa ofte han skulde tale med Sehested, at han ingen videre Tolk behøvede; han vilde udnævne Commissairer til Forhandlingen, og hvis Sehested modte nogen Vanskelighed, skulde det staae ham frit for at tale med ham selv til sin Herres Interesse.

Kongens Moder viste ham ligeledes al Imødekommen: Kongen, sagde hun, var saa vel sindet for hans Anliggender, at han ikke behøvede at stemmes derfor, men hvor Sehested behøvede hendes Hjælp, skulde den være ham vis, og han skulde være velkommen, saa ofte han vilde komme uden Ceremonier. Den danske Sag fandt ogsaa Venner i M. de Villeroi, Kongens tidligere Gouverneur, Marschallerne Grammont og d'Estampes og navnlig Turenne. Den største Udmærkelse vistes Hannibal Sehested ved dette glimrende Hof, og hans Talent som Underhandler og Gave til at gjøre sin Konges Sag tiltrækkende, hvor han førte den frem, kom her til rigeste Udfoldelse.

Endnu samme Dag som han havde havt sin første Audients, bleve Statsministrene Brienne, Lionne, le Tellier og Colbert udnævnte til at forhandle med ham. Hans første Andragende gjaldt Handelen. Her var

nogle Kampe at bestaae med Colbert, men i det Hele kom man om disse Ting snart overens, og den 14de Februar 1663 undertegnedes en Handelstraktat til gjensidig Fordel. Under Forhandlingerne havde de franske Ministre flere Gange tilkjendegivet deres Beredvillighed til at arbeide paa et nøiere Forbund; de opfordrede Sehested til aabenhjertigt at erklære sig om sin Konges Ønsker i dette Punkt, og Ludvig XIV indbød den danske Konge til at tage Plads paa hans Statsbaad, „i hvilken Ingen, som havde indskibet sig der med ham, var forulykket.“ Hvad der fornemmelig gjorde Danmarks Venskab attraaværdigt for denne Konge, udtalte han ved flere Leiligheder at være Frederik III's Person og souveraine Regering samt hans Rigers beleilige Situation. Men det var Sehested paalagt, at Grundvolden for et saadant Forbund skulde være den, at Frankrig forpligtede sig til at garantere Danmark i samme Omfang som England, samt til at yde det anselige aarlige Subsidier, hvorved det kunde blive istand til at holde en tilstrækkelig Magt til Sikkring mod Overfald, hvorimod Danmark vilde forbinde sig til stræng Neutralitet ligeoverfor Frankrig. Man indvendte, at paa denne Maade vilde den hele Fordel være paa Danmarks Side. Vedvarende Subsidier i Fredstid, uden anden Gjengjæld end Neutralitet, fandt man at være en altfor stor Fordring og saameget mere umulig at efterkomme, som saadanne Subsidier nylig vare blevne afslaaede Frankrigs gamle Allierede Sverrig. Ludvig XIV foreslog Danmark at tiltræde Rhinforbundet, en af ham i 1658

stiftet Forening af tydske Fyrster til Opretholdelsen af den Münsterske Fred, og man nærmede sig hinanden her og paa andre Punkter, men en stadig Hindring var Spørgsmaalet om Hjælp af Penge i Fredstid. Paa de forskjelligste Maader søgte Sehested at vinde Indpas for denne Tanke, men den mødte bestemt Modstand, og tilsidst erklærede Kongen ham selv, at ethvert yderligere Forsøg i denne Retning vilde være forgæves. Endelig fik Sehested sidst i Juli Fuldmagt til at afslutte Traktaten, ogsaa om dette Punkt skulde vise sig umuligt at drive igjennem. De øvrige Vanskeligheder vare beseirede, og man blev enig om følgende Punkter:

Kongen af Danmark lover at tiltræde Rhinforbundet, og til Gjengjæld forbinder den franske Konge sig til, naar Danmark bliver angrebet af Hvemsomhelst og til hvilkensomhelst Tid, at understøtte det med Tropper og Penge og vedblive med denne Hjælp, til Danmark er fyldestgjort.

Naar en Krig i Tydskland til Forsvar for den Westphalske Fred bliver nødvendig, stiller Danmark et Hjælpekorps af 8000 Mand og modtager, saalænge det der er beskjæftiget, af Frankrig en aarlig Subsidie af 300,000 Rdl.

Angribes den danske Konge af Sverrig, er Frankrig ikke forpligtet til at stille Tropper eller gjøre nogen Diversion i den svenske Konges Lande, men kun til at yde en aarlig Subsidie af 400,000 Rdl;

Med mindre det svenske Angreb finder Sted medens de danske Tropper ere beskjæftigede i Tydsk-

land, i hvilket Tilfælde Frankrig gjør en eftertrykkelig Diversion i den svenske Krones Stater.

Det første Punkt — Garantien — var det væsentligste i den hele Traktat og havde kostet stor Møie at opnaae hos Ludvig XIV, som nogle Gange udtalte, at saadant havde Frankrig endnu aldrig indgaaet med nogen Forbunden, og at Danmarks Engagement mod ham ikke var at ligne derimod.

Den 3die August 1663 sluttedes Traktaten, foreløbig paa 10 Aar. De tre sidste Artikler vare hemmelige, og Ingen vidste om dem uden de, der havde undertegnet. Begge de contraherende Magter haabede, at Sverrig vilde gaae ind paa at deltage i Forbundet, og Terlon blev udseet til at gaae til Stockholm for at erholde dets Tiltrædelse. Men de hemmelige Artikler bleve ham først ved hans Afreise meddelte, og med den Tilkjendegivelse, at der var sat Dødsstraf paa deres utidige Bekjendtgjørelse.

Opgaven var saaledes lykkelig løst. Sehested havde taget sin Afskedsaudients og troede sin Hjemreise forestaaende, som han inderligt længtes efter. Hjemme benyttedes hans Fraværelse af Fjender og Misundere til at skade ham; han var i trykkende Forlegenhed for Penge til det kostbare Ophold i Paris, da de ham lovede Midler altid kun kom sent og sparsomt, og hans Helbred, der i det sidste Aar havde været svagt, bukkede ofte under for det stærke Arbeide. Da fik han et nyt Creditiv for at udrette nogle flere Ting ved det franske Hof, og en Række nye Befalinger indløb, den ene vanskeligere at udføre end

den anden. Han tog altsaa fat igjen, og det kjendtes ikke at han var træt.

Det Første, der saaledes blev Sehested paalagt, gjaldt
280 Ulfeldt. Med Dennes Sag forholdt det sig saaledes: Efter med sin Hustru at have udstaaet 15 Maaneders haardt Fængsel paa Hammershus, tilskrev han i October 1661 Kongen en ydmyg Afbigt — saaledes som Kongens Udsending, Grev Rantzau, havde forestillet ham at den fordredes, hvis han vilde undgaae fremtidigt Fængsel og maaske Dødsstraf; derefter lod Kongen ham de endelige Betingelser forelægge, og Ulfeldt blev sat paa fri Fod efter at have undertegnet en Revers, hvorved han afstod sit meste Gods til Kronen; forpligtede sig til intet at foretage, som paa nogen Maade kunde være Kongehuset til Skade; ikke at begive sig i fremmede Herrers Tjeneste, ei heller reise ud af Riget eller lade sig finde i Sjælland eller ved Hoffet uden Kongens Tilladelse; ikke at søge Hævn over Generalmajor Fuchs*) m. m. I December 1662 begav han sig med sin Hustru til Ellensborg paa Fyen, hvor de skulde tage Ophold. Men ret længe kunde han ikke sidde stille her. I det paafølgende Foraar sogte og fik han Tilladelse til at gjøre en Badereise og gik med sin Familie tilsøes til Amsterdam. Her traf han Daniel Stephani, som var paa Reisen til Berlin, hvor han skulde være Lærer for de unge Prindser, og gjennem ham søgte han at nærme sig Churfyrsten af Bran-

*) Commandanten paa Hammershus, der havde fortrædiget Fangerne meget.

denborg. Ifolge Stephanis Beretning sagde Ulfeldt til ham, at han havde meget vigtige Ting at afhandle med Churfyrsten, men han vilde ikke aabenbare saadanne Sager for nogen af Ministrene og vilde vente, til han kunde tale med Fyrsten selv. Efter at have talt endnu engang med Ulfeldt om disse Ting, tog Stephani Afsked. Ulfeldt bosatte sig nu med sin Familie i Brügge og gjorde derfra med sin Hustru i September 1662 en Reise til Paris, som det hed, for at raadspørge Lægerne om sin Sygdom. Her indlod han sig med de Store og var to Gange hos Kongen selv. Dette maatte vække Opmærksomhed hos Hannibal Sehested, som dengang just var kommen til Paris, og han skrev derom til Danmark. Ved sine Breve til Henrik Bielke søgte Ulfeldt at give det Udseende i Kjobenhavn af kun at være private Ubetydeligheder, han havde forhandlet med den franske Regering*); han foreslog imidlertid Ludvig XIV adskillige Regeringsforanstaltninger: en fransk Navigationsakt, der skulde forbyde andre end franske Skibe at udføre franske Vine; en monopoliseret Handel fra Dunkerken til de nordiske Lande, samt Hvalfangst under Spitsbergen, „der tilhører Kongen af Danmark, som uden Skade kan afstaae Frankrig en Havn i dette Land;“ og fremstillede et Projekt om stemplet Papirs Brug i Frankrig, hvorved Kongens Kasse vilde vinde fem

*) Disse og nogle tidligere Breve fra samme Aar til Henrik Bielke vidne om en meget bitter Stemning hos Ulfeldt mod Sehested, den nu igjen lykkelige Medbeiler.

Millioner Livres om Aaret. Af disse Forslag blev dog intet taget tilfølge. Han skal endvidere i et Brev til den franske Konge have yttret Ønske om at meddele ham Ting af største Vigtighed. Kort efter hans Tilbagekomst til Brügge dræbte hans ældste Søn, Christian Ulfeldt, General Fuchs her paa offentlig Gade ved høilys Dag og reddede sig ved Flugt. Skjøndt Faderen i sine Breve til Kjøbenhavn fralagde sig al Del i Sønnens dristige Hævndaad, maatte Stemningen ved denne ophidses mod ham.

Stephani var imidlertid kommen til Berlin og underrettede gjennem Ministeren, Schwerin, Churfyrst Frederik Wilhelm, der paa denne Tid var i Königsberg, om det mellem ham og Ulfeldt Passerede. Churfyrsten, som først ikke agtede videre derpaa, sendte dog noget efter en Secretair til Ulfeldt; men denne vilde intet Skriftligt give fra sig og forlangte en Mand af høiere Rang, for hvem han kunde udtale sig. Generalmajor Alexander v. Spaen fik da Ordre til at modtage hans nærmere Meddelelse. Til ham sagde Ulfeldt, at han vilde aabenbare Churfyrsten: at hele Geistligheden, Adelen og den største Del af Almuen i Danmark var misfornøiet med Regeringen. Adskillige havde været hos ham og bedet ham være deres Formand til at afkaste Aaget, for at de kunde vælge sig en anden Konge. Han havde hidtil fraraadet det og hindret Opstanden. Vilde han gjøre dette bekjendt i Frankrig eller Sverrig eller andetsteds, vidste han, at han vilde blive secunderet; men paa Grund af sin Hengivenhed for Churfyrsten, og fordi han ikke gjerne

vilde bringe „et fremmed Hoved“ ind i Landet, vilde han aabenbare det for ham fremfor alle Andre. Havde Churfyrsten Lyst til Danmarks Krone, haabede han at kunne skaffe ham den. Han vilde nøie angive Maaden og Betingelserne, men Sagen maatte for Guds Skyld holdes hemmelig. Den 9de Januar 1663 sendte Spaen Beretning til Churfyrsten om denne Samtale. Men Ulfeldt havde her, som saa ofte, seet feil; Frederik Wilhelm var alt Andet end tilbøielig til at gaae ind paa Forslaget og gav Kongen af Danmark Underretning om det hele Anslag — idet han forbeholdt sig, at hans Navn ikke maatte nævnes i denne Sag. Forfærdelse greb Frederik III, som satte Alt i Bevægelse for at faae Lys i Sagen og blive Herre over Ulfeldts Person. Han erhvervede fra Frederik Wilhelm den originale Indberetning fra Spaen samt Løfte om saamange videre Oplysninger, som han kunde tilveiebringe, og skrev til det spanske og engelske Hof om at faae Ulfeldt udleveret, hvis han befandt sig paa noget af disse Landes Territorium. Kongen tøvede ikke med at bringe Sagen for Retten, og den 24de Juli 1663 dømtes Ulfeldt af Høiesteret fra Ære, Liv og Gods for Crimen læsæ majestatis i høieste Grad, „for Kongehusets Sikkerhed og Undersaatternes Roligheds Skyld uden foregaaende Kald og Varsel, egen Persons Nærværelse eller andre sædvanlige Formaliteter af Proces, som alle christne Nationer i saadant Tilfald undtager.“ Kundgjørelse af denne Dom sendtes til de forskjellige europæiske Hoffer med Anmodning om, at Ulfeldt, hvis han befandt sig paa deres Lands Omraade, maatte

blive anholdt og udleveret. Allerede inden Dommens Afsigelse blev Leonore Christine den 9de Juli arresteret i Dover og førtes til det Fængsel, hun først 23 Aar efter skulde forlade.

Efter Kong Frederiks Ønske havde Churfyrsten, skjøndt han fra først af ikke fandt, at det sømmede sig for ham, sendt Spaen endnu engang til Ulfeldt, som gav ham flere Meddelelser: Ulfeldt vilde styre Alt paa saadan Maade, at Churfyrsten skulde blive valgt til Konge, saaledes som de forrige Konger havde været og regeret. En Armee maatte han have paa Benene; Ulfeldt vilde da underrette sine Venner, at de kunde begynde i rette Tid. At bemægtige sig Danmarks Fæstninger vilde under den stedfindende Uenighed ikke være vanskeligt; Rigsadmiralen havde forsikkret ham, at han intet ondt skulde gjøre; Ulfeldt ansaae ligeledes hans to Brødre for paalidelige. Otte andre Adelsmænd havde gjennem hans Hustrus Venner forlangt, at han igjen skulde komme ind i Riget og overlægge med dem, hvorledes de skulde afkaste Aaget. Han mente, at hvis Churfyrsten vilde tage sig af Sagen, kunde den udføres uden stor Blodsudgydelse; i dette Aar var det imidlertid allerede for sent, saa man maatte vente til næste Sommer. Han vilde gjerne selv komme til Berlin, naar Churfyrsten kom tilbage, for at tale med ham og lade ham see, at Sagen kunde udføres. Hvis han saa alligevel ikke vilde indlade sig derpaa, vilde Ulfeldt gjerne tilbringe Resten af sine Dage i Ro. Han bad, at Alt maatte holdes hemmeligt. Beretningen om denne Samtale sendte Spaen den 31te

Juli 1663 til Churfyrsten, og den blev den danske Konge tilstillet.

Paa den Tid Dommen blev afsagt, vidste man, at 281
Ulfeldt opholdt sig i Brügge, og Kongen anmodede derfor Gouverneuren i de spanske Nederlande, Marquis'en af Caracena, om at sætte ham fast, indtil det spanske Hofs nærmere Bestemmelse indløb. Arrestbefalingen blev udstedt, men Ulfeldt undkom. Nogen Tid efter blev det Sehested meddelt af den spanske Ambassadeur i Paris, at han var bleven seet af en Geistlig fra Brügge paa Veien til Arras, kjørende i en ussel Bondevogn. Senere hed det endog, at han skulde være i Paris eller dens nærmeste Omegn; Sehested satte da Speidere ud og underrettede Kongen og Gabel om Gangen i disse Efterforskninger, som dog ikke førte til Noget. Den 17de September kom den officielle Kundgjørelse af Dommen til det franske Hof, og det blev paalagt Sehested at anvende de kraftigste Forestillinger for at udvirke, at Ulfeldt intet Fristed maatte finde i Frankrig, og at der blev gjort alvorlige Foranstaltninger til at bemægtige sig hans Person, hvis man traf ham indenfor dets Grændser.

Sehested overbragte selv i en Privataudients den kongelige Skrivelse derom til Ludvig XIV. Idet han indledte Sagen undskyldte han sig, fordi han ikke kunde tale derom uden Rødme, da han ulykkeligvis stod i Familieforbindelse med den Domfældte, hvilket dog ikke forhindrede ham fra at gjøre sin Pligt og efter sin Konges Ordre bede om Tilladelse til at lade ham arrestere, hvis man traf ham i Frankrig. Kongen

sagde hertil, han behøvede ikke at undsee sig over Handlinger, hvori han ingen Del havde, og tilføiede, at Sehested var mere hensynsfuld mod sin Svoger, end denne havde været mod ham, thi Ulfeldt havde ikke lagt Skjul paa den ringe Velvillie, han nærede for Sehested. Derpaa erklærede Kongen, at Ulfeldt under sit Ophold i Paris i sine Samtaler med ham ikke havde berørt Noget, som stod i Forbindelse med det Anslag, hvorfor han var dømt. Imidlertid havde han i sit sidste Brev til Kongen i almindelige Udtryk ladet ham vide, at han havde Ting af langt større Vigtighed end de hidtil omtalte at meddele ham. Hvis han, tilføiede Kongen, havde havt til Hensigt at foreslaae ham forræderske Planer, havde han ikke kjendt hans Charakter, som hadede lave Rænker. Han vilde vise Sehested Brevet, naar han kom til Paris, hvor han mente at have det mellem sine Papirer. Paa Kongens Spørgsmaal, hvor man tænkte sig, at Ulfeldt for Øieblikket kunde opholde sig, svarede Sehested, at et Rygte sagde, han var i Paris eller deromkring, og at han for faa Dage siden skulde have skrevet til Prindsen af Condé og Marschallerne Turenne og Grammont, hvilket sidste han dog ikke kunde troe; hvortil Kongen sagde, at Ulfeldt neppe vilde vove at opholde sig i Paris eller skrive til Mænd, som stode ham nær, navnlig kunde dette ikke være Tilfældet for Turennes Vedkommende, som i stærke Udtryk havde beklaget, at han til Kongen havde indført en Mand, der siden var bleven anklaget for et saa sort Forræderi.

Resultatet af denne Samtale var Kongens bestemte Tilsagn, at stræbe at fyldestgjøre Kongen af Danmarks Forlangende i dets hele Omfang. Inden to Dage udfærdigedes kongelige Befalinger til at forfølge og paagribe Ulfeldt fra Ministrenes Departement til samtlige Gouverneurer i Frankrigs Provindser, og de bleve Ambassadeuren tilstillede til videre Forsendelse.

I sine Breve til Gabel anmoder Sehested ham om at forsikkre Kongen, at han ved denne Eftersøgelse Intet vil forsømme, da han har saa stor Afsky for Ulfeldts Forbrydelse, at han ikke vilde skaane En, der stod ham endnu nærmere; og beder ham indstændigt, at han vil hjælpe ham til at undgaae deres Dadel, som maatte ville henføre en saadan Eftersøgelse af en Svoger til nogen Slags Lidenskab, og paa den anden Side den Mistanke, som Ildesindede kunde opvække hos Kongen om, at han i denne Sag forholdt sig lunken — da han saa længe har seet sig udsat for Bagtalelse, hvorimod hans gode Forhold og al Omsigt ikke har kunnet værge ham. Han omtaler sin Hustrus dybe Bedrøvelse for sin Søsters Skyld, hvem hun ønsker og haaber idetmindste maa findes uskyldig. Om Leonore Christine skriver han til Grev Rantzau, som maa have meddelt ham nogle ubehagelige Yttringer af hende: „Et à l'égard de ce que v. E. a eu la bonté de me mander touchant Madame Ulfeldt, j'ai trop de piété et assez de pitié pour ne vouloir pas en quelque façon lui insulter en répondant à sa malice, pendant qu'elle est accablée d'un malheur, que je souhaiterais qu'elle

ne se fût pas attiré par sa mauvaise et imprudente conduite."

Imidlertid talte man ved Hoffet og i de diplomatiske Kredse kun om Ulfeldts Proces. Dens usædvanlige Form og især den Omstændighed, at Anklagerens Person ikke var kjendt, gav Anledning til allehaande Gisninger. Man henvendte sig da naturligt til den danske Ambassadeur for at faae Lys i Sagen. Men Rantzau og Gabel, som vare Commissairer i Ulfeldts Proces, havde ikke meddelt Sehested de nærmere Oplysninger, skjøndt de i en egenhændig kongelig Skrivelse vare ham lovede, hvorved Stillingen blev ham vanskelig. Han affærdigede de mange Spørgende med den Erklæring, at en Dom, der var fældet af saamange agtværdige og uegennyttige Mænd, maatte hvile paa sikkre Grunde, for hvilke dog Kongen som absolut Souverain ikke skyldte Nogen uden Gud Regnskab, ligesom ogsaa Kongens Retfærdighed og Gudsfrygt borgede for, at han mod ingen af sine Undersaatter, endog af meget ringere Betydning end Corfits Ulfeldt, vilde have ladet det komme saavidt uden skjellig Grund. Endnu mere sattes Gemytterne i Bevægelse, da et i Brevform affattet Forsvarsskrift for Ulfeldt under hans eget Navn fandt Vei til Hoffet. Det lykkedes Sehested, med Kongens særegne Tilladelse, at faae en Copi deraf ved Lionne. Ulfeldt fremstiller sig her som en Uskyldig, der er dømt uhørt paa en løs Beskyldning, som sagdes at være kommen fra en høi Haand, og anfører som Bevis paa, at store Herrer ogsaa kunde feile, at han for 10 Aar siden ved det danske Hof blev be-

skyldt for at have understukket en Sum, han paa sin Konges Vegne skulde levere den landflygtige Kong Carl II, eftersom denne Fyrste berettede, Intet at have modtaget — men ved det svenske Hof, hvor han dengang opholdt sig, vilde man høre hans Forsvar, og han beviste da med Dokumenter at have rigtigt overgivet det Hele i Kong Carls Betjentes Hænder, saa at den tilstedeværende danske Gesandt gik forvirret bort; ogsaa bevidnede den engelske Konge selv to Aar efter hans Uskyldighed*). Han slutter med

---

*) Hermed havde det sig saaledes: Da Ulfeldt i 1649 var i Holland, skulde han paa Frederik III's Vegne levere Carl II 24000 Rdlr. Man undrede sig over, i flere Aar ingen Tak at faae — endelig nægtede en Afsending fra Carl II, som i 1653 kom til Kjøbenhavn, bestemt at en saadan Sum var modtaget, hvilket senere bekræftedes ved et egenhændigt Brev fra hans Herre. Frederik III sendte Underretning herom til den svenske Dronning, som havde taget sig af Ulfeldts Sag. Ulfeldt havde dog ikke understukket Summen, som man fra begge Sider maatte troe, men til forskjellige Tider givet Marquis'en af Montrose, General over Carl II's Tropper i Holland, Ammunition for Beløbet og havde hans Kvittering. Dronningen lod, som om hun vilde opsige Ulfeldt sin Beskyttelse og lokkede under dette Paaskud den danske Gesandt op paa Upsala Slot, hvor han til sin Forundring traf hele Raadet samlet. I Dronningens og Raadets Nærværelse fremtog da nu Ulfeldt Montroses Kvittering og benyttede Leiligheden til at fremføre, at den danske Regerings tidligere Beskyldninger imod ham for Underslæb kunde være lige saa ugrundede som denne.

Ulfeldt havde saaledes ikke beholdt Summen for sig selv, hvilket ogsaa Carl II siden, da han fik Sammenhængen at vide, bevidnede; men ved den besynderlige Maade, hvorpaa han havde udført sit Ærinde, havde han bragt Kongerne i en forkert Stilling til hinanden og synes ene selv at kunne være Skyld i den opstaaede Forvirring.

at sige, at man ved den sidste Forfølgelse har eftertragtet hans Gods — at det var Naboths Vingaard man søgte.

Af dette Brev toges mange Afskrifter, det gik fra Haand til Haand og forfeilede ikke sit Indtryk paa Læserne. Dette vilde meget kunne skade den danske Regering hos det franske Hof, der med saa stor Beredvillighed havde rakt Haanden til Alt, hvad man havde ønsket i denne Sag. I sine Samtaler om dette Skrift med Kongen og de Mænd, der omgave ham, udtalte Sehested, hvad han vidste om Sagen, fornemmelig med Hensyn til det engelske Laan, hvorom han vidste fuldkommen Besked, da han under sit Ophold i Cølln var bleven underrettet derom af Carl II selv. Endvidere meddelte han Lionne en under Betegnelsen „en engelsk Adelsmand" utvivlsomt af ham selv forfattet Gjendrivelse, hvor Englænderen til Forsvar for sin Konge fremstiller Sagen om Laanet, og ved samme Leilighed som en forøvrigt Udenforstaaende udtaler sig mod Skriftets øvrige Paastande. Lionne fandt, da han havde læst det, at Ulfeldt ikke havde fremstillet Tingene, som de vare. Gjennem Prindsen af Condé kom det til Ludvig XIV. En Copi sendtes ogsaa til Haag, hvor Ulfeldts Skrift havde gjort ligesaa megen Opsigt som i Paris.*)

Blandt det Meget, der dengang og senere er blevet sagt om Ulfeldts Dom, kunde det have Interesse at høre et Ord af Ludvig XIV: „Skjøndt Flere vilde sige, at man i denne Sag havde forhastet sig noget", sagde han

*) Baade dette Skrift og Ulfeldts ere trykte i skand. Literaturselskabs Skrifter 1806. 2. Bd.

engang til Sehested, „da havde han for sin Del altid fundet, at det ofte kunde være farligt at nøle længe."

Ulfeldt blev ikke funden i Frankrig — hvorvidt han virkelig havde søgt Tilflugt der, vides ikke engang sikkert. For Aarets Udgang kom han til Basel, hvor han opholdt sig nogle Maaneder under et antaget Navn. Han pintes meget ved Tanken om de Lidelser, hans Hustru for hans Skyld maatte gjennemgaae, og da Dr. Sperling, med hvem han stadigt stod i Forbindelse, nævnede Hannibal Sehested som den, hvem denne Sag
helst maatte anbefales, skrev han til Svogeren og bad 282
om hans Forbøn for Leonore Christines Befrielse. Men da Sperling, til hvem Brevet blev sendt, hørte, at Sehested var paa Veien hjem fra Amsterdam til Ribe og ikke, som han havde troet, kom over Frankrig, brændte han det, fordi han ikke turde sende Breve fra Ulfeldt til Danmark.*)

---

*) Ulfeldt skrev endnu engang til Sehested, da det, som Sperling bemærker, var hans Maade, undertiden at skrive et Brev to Gange for det Tilfælde, at det ene skulde blive opsnappet. Han siger i et Brev til Sperling: „At skrive til Venner i Danmark angaaende min Uskyldighed er gjort. Men Gud maa vide, om de have villet modtage mine Breve formedelst den Frygt, de have. Saa jeg tænker, de have leveret dem alle til Kongen, hvilket kan være det Samme. Angaaende at skrive til Carthago [Hannibal Sehested], endskjøndt det falder mig haardt, da har jeg alligevel gjort det, og har anbefalet Skrivelsen til Oluf Brockenhus, som vil forvare den, indtil Carthago kommer, og derpaa give ham den. Gud ved, der er ingen Ting i denne Verden, hvor haard den end falder mig, som jeg jo vilde gjøre, naar den kunde hjælpe til at udvirke min dydige Frues Frihed." (Journ. f. Polit. 1816 1. Bd.)

Men at udvirke Leonore Christines Befrielse havde vist ikke været muligt for Nogen.

Flygtende syg fra Basel, hvor et Rygte havde bragt ham til at troe, at Landsmænd søgte ham, døde Corfits Ulfeldt den 20de Februar 1664 i en Fiskerbaad paa Rhinen.

Paa samme Tid som Sehested fik den første Meddelelse om den Ulfeldtske Sag, kom han til Kundskab om et andet farligt Anslag mod den danske Stat. I
283 August 1663 kom nemlig en Demoiselle Langlois til ham og meddelte, at hun vidste om en Sammensværgelse i Danmark, som gik ud paa at spille en Del af Landets Fæstninger i en fremmed Magts Hænder. Som Hovedmanden nævnte hun en Franskmand, La Roche Tudesquin, som for nogen Tid siden havde været Commandant i Nakskov, hvorfra han forrige Aar under Paaskud af Familieanliggender havde gjort en Reise til Paris for at arbeide for sin Plan, i hvilken adskillige Militaire af høi Rang vare Deltagere. Under Opholdet i Frankrig havde han brevvexlet med Flere i Danmark, hvor der, tilføiede hun, gaves mange Misfornoiede, saa at Kongen maaske kunde blive nødt til at afsætte 15 eller 16 Commandanter. Sehested trængte ind paa hende, for at hun skulde aabenbare mere, men hun afslog bestemt at gaae videre for det Første. Senere fik han endnu at vide, at de vigtigste Fæstninger, med hvilke La Roche sagde sig at staae i Forbindelse, vare Kronborg, Nakskov og Glückstadt, i hvilken sidstnævnte By syv høie Officerer skulde være ham hengivne; og at Demoiselle Langlois selv, som havde Adgang til Kongens Person, efter Anmodning mundtlig havde

forebragt Ludvig XIV det Tilbud at sætte ham i Besiddelse af de vigtigste Fæstninger ved Østersøen, men at Kongen bestemt havde forkastet det, hvorefter La Roche havde sagt, at han kjendte Andre, som havde færre Skrupler end Kongen af Frankrig og med Glæde vilde række Haand til hans Forslag.

Det var ikke let at see, hvormeget der kunde være sandt af, hvad denne Demoiselle Langlois udsagde, som var en i alle Intrigens Kunstgreb øvet Person; men i hvert Fald fortjente Sagen alvorlig Opmærksomhed. Medens hans Indberetning om disse Meddelelser var paa Veien til Kjøbenhavn, satte Sehested Alt i Bevægelse for at efterspore Sammensværgelsen og standse dens Udvikling. Paa faa Dage udvirkede han, at der blev udstedt Arrestordre mod La Roche og en Béranger, som i den senere Tid havde været hans Ledsager, samt deres Hustruer, at Demoiselle Langlois fik Befaling til at afgive nærmere Forklaring for Retten, og at der blev anstillet Husundersøgelse i La Roches Hjem. Til de franske Postmestre udgik Ordre om at tilbageholde alle de Breve, som maatte skrives til La Roche og Consorter, eller fra dem til deres Koner, og ufortøvet tilstille Ambassadeuren dem. Alt hvad Sehested forlangte i denne Sag, blev ham med største Beredvillighed tilstaaet af det franske Cabinet. Dette Anslag sattes naturligt i Forbindelse med det Ulfeldtske — i Kjøbenhavn ansaae man det for en afgjort Sag, at begge stode i nøieste Sammenhæng, hvilket dog ikke siden bekræftedes.

19

I Forhøret forklarede Demoiselle Langlois, at hun forrige Aar efter Ludvig XIV's Befaling havde overværet en Samtale mellem Statssecretairen Le Tellier og La Roche angaaende Sidstnævntes Tilbud og berettet Kongen dens Indhold, men at Kongen havde befalet hende at sige La Roche, at han intetsomhelst vilde have med ham at gjøre; La Roche vendte derpaa tilbage til Danmark, hvorfra han sendte hende flere Breve om Sagen, af hvilke hun havde vist to til Kongen, som atter tilkjendegav sit Mishag med hans Planer, hvorpaa La Roche havde erklæret, han vilde da henvende sig til Andre, med hvilke han ogsaa vilde blive enig om Erstatning for 12000 Rdlr., som Kongen af Danmark skyldte ham. I et af Brevene havde hun modtaget en Liste fra ham paa henved en Snes danske Officerer, som skulde være i Forstaaelse med ham, og han havde vist hende Planer af Fæstningerne Kronborg, Nakskov, Glückstadt og Trondhjem, som han havde faaet af en Person, der stod i stor Yndest hos Frederik III; ligeledes havde han vist hende Breve fra Commandanten paa Kronborg, hvori denne skulde have skrevet, at Officererne bleve faste ved deres Forsæt, men at Demoiselle Langlois maatte skaffe dem nogle Penge.

At et forrædersk Complot mellem La Roche og en Del danske Officerer virkelig fandt Sted, fremgik af et Brev, der fandtes i La Roches Hjem fra ham til hans Kone, i hvilket blandt Andet stod, at de i Sagen deltagende Officerer ved at høre, at den danske Ambassadeur var kommen til Paris, vare blevne meget bange

for Opdagelse og Arrestation, skjøndt han (La Roche) bestandig forsikkrede dem, at stor Hemmelighed blev iagttaget. Det lykkedes inden ret længe at faae La Roche Tudesquin paagrebet. Af Breve fra Bryssel fik Sehested at vide, at han sammen med Béranger opholdt sig i denne By, og sendte da en Mand ved Navn St. Victor, som stod i hans Tjeneste, dertil for at sætte dem fast. Den 6te September bleve de arresterede med den spanske Gouverneur Caracenas Samtykke. Sehested bad Lionne skaffe de nødvendige Ordrer for at de kunde bringes over paa fransk Grund, og Ludvig XIV befalede Commandanten i Dunkerken, at de som franske Undersaatter skulde flyttes til de derværende Fængsler, uden dog at ville tillade, at de bagefter førtes til Danmark. Men Marquis'en af Caracena nægtede at udlevere dem, før han havde faaet udtrykkelig Ordre dertil fra Madrid. Efter nogen Tids Forløb kom der dog Tilladelse til at føre Fangerne til Danmark, og de bragtes i Juni 1664 til Kjøbenhavn, hvor La Roche blev indsat i Blaataarn i haardt Fængsel, medens Béranger, som ikke havde været virkelig Deltager i Complottet, fik Arrest andetsteds paa Slottet. Et Par Maaneder efter førtes de, vistnok reclamerede af den franske Regering, af St. Victor til Paris, hvor de indsattes i Bastillen, og bleve senere benaadede efter Overenskomst mellem det danske og franske Hof.

Foruden disse to usædvanlige Sager blev det paalagt Sehested at *støtte Churfyrsten af Branden-* 284
borgs Forhandlinger ved det franske Hof, saa at den Alliance med Frankrig, som Churfyrsten attraaede, kunde

komme istand. Ludvig XIV nærede nogen Mistillid til denne Fyrste, som han fandt heldede for meget til Østerrigs Side, og var ikke gunstigt stemt for hans Gesandt, v. Blumenthal. Sehested anbefalede paa sin Konges Vegne eftertrykkeligt Churfyrstens Anliggender til Ludvig XIV. Ved sin Afreise takkede Gesandten ham paa sin Herres Vegne for hans gode Bistand, som væsentlig bidrog til, at Traktaten blev afsluttet det følgende Aar.

Fremdeles skulde han formaae Kongen af Frankrig til at støtte Hertug Johan Frederik af Brunsvig-Lüneburg-Hannovers Bestræbelser for at vinde Polens Krone ved det næste Kongevalg. Denne Prinds var Broder til Frederik III's Dronning, Sophie Amalie.

Man havde imidlertid allerede ved det franske Hof paatænkt at skaffe Hertugen af Enghien denne Krone, og der var ogsaa Tale om, at Prindsen af Condé, hans Fader, attraaede den. Disse maatte nodvendigvis have Forrangen hos Ludvig XIV. I sine Samtaler med Sehested om denne Sag yttrede Kongen, at det var mere end sandsynligt, at Dronningen af Polen vilde være gunstigst stemt for Hertugen af Enghien, som havde ægtet hendes Yndlingsniece og Arving, men paa den anden Side kunde det ogsaa møde Vanskeligheder at faae Polakkerne til at vælge en fransk Prinds, og gav til Svar paa Sehesteds Andragende: Kongen af Danmark vilde forstaae, at han ikke kunde unddrage en Prinds af sin Slægt sin Hjælp; men hvis Sagen ikke lykkedes for Hertugen af Enghien eller Prindsen af

Condé, vilde han støtte Hertug Johan Frederik fremfor nogen Anden; og skulde den falde ud til Fordel for en af de to franske Prindser, vilde han ikke undlade, ved denne Leilighed at iagttage Danmarks Interesse. Denne Sag blev forhandlet saa hemmeligt, at Lionne var den eneste af de franske Ministre, som vidste derom.

Til det, Sehested fik at varetage, kom endnu de Guineiske Anliggender. De Overgreb paa de Danske i Guinea, som Hollænderne havde begyndt efter den sidste svenske Krig, fortsatte de fremdeles og havde for nylig ved et Angreb paa Fæstningen Frederiksberg tilføiet de Danske adskillig Skade. Frederik III førte Klage til Hollænderne over dette Forhold og ønskede herved Frankrigs Bistand. Sehested forebragte Sagen for Ludvig XIV, som skrev til sin Gesandt i Holland, Marquis d'Estrades, at han skulde gjøre sin Indflydelse gjældende for at skaffe Kongen af Danmark sin Ret.

I November 1663 var Sehesteds omfattende Virksomhed ved det franske Hof endelig afsluttet. Han udtaler i et Brev til den tydske Cantsler Lenthe:
„toute la plus grande subtilité que j'ai trouvée pour 285
réussir par deçà, c'est d'agir avec franchise, rien n'étant plus capable de persuader l'humeur française et particulièrement celle de sa majesté très chrétienne qu'un procédé franc et rond."

Kronprinds Christian, som paa denne Tid reiste udenlands, ledsaget af sin Hovmester, var sidst i 1662 kommen til Paris, hvor han tog ind i Ambassadeurens

286 Hotel. Under hans Ophold her, som varede fire Maaneder, tog Sehested sig meget af hans Sager. Han skriver ofte om ham til Kongen; hvorledes han aldrig bedre end ved dette Hof kan „façonnere sig og tage de rette Habituder“, som hans Fødsel og Stand udkræver . . . om den udmærkede Omhu, der vises ham af Ludvig XIV, som vil, at der skal sørges for god Tidsfordriv til ham, og har befalet at hindre dem, der ville divertere ham paa daarlig Maade, da han vil være imod ham som mod sin egen Søn . . . Om hvor afholdt han er af Alle „formedelst man aldeles ingen Inclination til nogen Vice haver befunden, men en synderlig medfødt kongelig Dyd, Finhed og Fromhed udimod Alle og Enhver uden nogen Respekt at tabe . . . .“ Man troede ved det franske Hof, at Hensigten med Kronprindsens Besøg var et Giftermaal med en Prindsesse af Orléans, og en saadan Forbindelse syntes meget at ønskes af de Franske. Men Prindsens Ungdom, eller maaske andre Grunde, afholdt Frederik III fra at gaae ind derpaa. Denne Tanke tiltalte Sehested i høi Grad — og det synes let forstaaeligt, at han kunde ønske en saa smuk Besegling af det sluttede Forbund.

Ludvig XIV udnævnte i April 1663 Hannibal Sehested til fransk Greve med Tilladelse til at føre 3
287 Lilier i sit Vaaben,*) sigende i Patentet, efter at Handels-

*) Afbildning af Sehesteds grevelige Vaaben er vedføiet; det er en Combination af Afbildningerne i Adelslexikon og Hofman, D. Adelsmænd.

Det grevelige Vaaben.

S. 294

Slægtvaabnet.

s S 235 Arm.

traktaten er omtalt: Nous avons bien voulu rendre témoignage public et de l'affection et de l'application que le dit Sieur de Sehested y a apporté par son zèle et son adresse à surmonter toutes les difficultés qui s'y pouvaient rencontrer, et du gré que Nous avons à notre dit Frère et Cousin d'un si digne choix pour une si célèbre et importante ambassade; ce que Nous avons estimé ne pouvoir mieux faire qu'en gratifiant la personne de ce ministre par des marques d'honneur convenables à la dignité de cet emploi et à son illustre naissance . . . ."

Og i efterstaaende elegante Brev, skrevet efter det politiske Forbunds Fuldbyrdelse, tilkjendegiver Kongen ham, hvorledes han endvidere ved sit Vaabens Decoration maa anbringe Lilier i Forbindelse med Løver, til Tegn paa den Alliance mellem Frankrig og Danmark, som han har tilveiebragt:

Monsieur le comte Hannibal de Sehested!

Le zèle et l'adresse que vous avez fait paraître dans la disposition que vous avez trouvée en moi, aussi bien qu'en mon Frère, Cousin et Allié, le Roi de Dannemark à faire ensemble une étroite liaison d'amitié, ayant eu le succès qui se pouvait désirer de la négociation dont vous étiez chargé de sa part par l'heureuse conclusion d'un traité de commerce et de navigation

---

Den hosføiede Afbildning af Sehesteds Slægtvaaben er taget fra hans eget Signet af 1644 i Geh. Arch.

Ordningen af de tre Vaabenafbildninger skyldes Hr. Archivassistent Thiset.

et ensuite d'une autre alliance et confédération, qui vient d'unir très fortement nos interêts et nos desseins au bien commun de nos états et de nos affaires et sur toutes choses à la conservation de la paix et du repos de la chrétienté, j'ai cru qu'il serait bien conforme à l'affection singulière, que j'ai pour mon dit Frère et Cousin, et digne aussi de la considération que je fais de votre vertu, de témoigner en votre personne combien m'a été agréable le choix que mon dit Frère en a fait pour l'ambassade extraordinaire, par laquelle il a voulu donner des démonstrations publiques de la part qu'il a prise au bon succès de la paix que j'avais conclue avec mon Frère, Oncle et Beaupère, le Roi d'Espagne, comme aussi de l'heureuse naissance de mon fils, et comme cela ne se peut mieux reconnaître que par des honneurs convenables à votre mérite et au lustre de votre naissance, je vous en fais expédier mes lettres de déclaration, par lesquelles je vous donne, et aux votres à perpétuité, la qualité, le rang, le nom, le titre et les prérogatives de comte en mon royaume avec la permission de décorer vos armes de trois fleurs de lis en la manière portée par les dites lettres, voulant que vous les puissiez encore employer aux ornements de vos dites armes; à savoir aux supports d'icelles, qui seront de deux lions chargés chacun d'iceux d'une fleur de lis en la poitrine, et au cimier d'un lion couronné, posé en face, armé d'un bouclier, qui aura aussi une fleur de lis et une épée pour représenter l'union faite par votre ministère entre moi et mon dit Frère et Cousin. C'est ce que j'ai bien voulu vous dire, afin que vous puissiez

vous régler à mes intentions en ce qui concerne la décoration de vos armes. Souhaitant qu'après les avoir longtemps portées, vous les laissiez à votre postérité embellies de nouveaux ornements que votre vertu leur acquerra dans les occasions. Priant dieu qu'il vous ait, monsieur le comte Hannibal de Sehested, en sa sainte garde.

Ecrit à Paris le 21. Août 1663.

Louis.

Ludvig XIV skal have sagt, at han mente at have 288
sluttet et personligt Venskab med Hannibal Sehested „comme de gentilhomme à gentilhomme“.

Det siges, at Sehested havde et fornemt Ansigt,
der indtog Alles Hjerter, med hvem han havde noget 289
at gjøre, og var prægtig, gavmild og indtagende hos Damer, ved dette Hof saa passende Egenskaber. Hans
Hustru og Datter, som vare med ham, bleve behandlede 290
med al Opmærksomhed. Naar det franske Hofs Damer af Leonore Christines Optræden i 1646 havde erfaret, „at
man i alle Lande finder distinguerede Folk“, ere de ved 291
denne Leilighed blevne heri bestyrkede — som det sees, naar Gazette de France ved Omtalen af en Hof-
fest beretter: „La fille de l'ambassadeur y dansa et 292
parut avec beaucoup d'éclat et de grace.“

Den 17de November forlod Rigsskatmesteren Paris efter at have overdraget en Ven, til hvem han havde megen Tillid, Jean de Paulmier,*) at indsende Beret-

*) Hans fulde Navn og Titel var: Jean de Paulmyer, Prêtre, Docteur en droit, nommé à l'abbaye d'Orchasse grâce,

ninger til den danske Regering om Sagernes Gang, indtil en Resident var bleven ansat. Denne Mand, som var Sehested meget hengiven, udtaler i sine
293 Breve, at Rigsskatmesteren strax fra deres Bekjendtskabs Begyndelse havde ladet sine Øine falde paa ham af ren Velvillie og ganske af egen Drift; og at han, der af Fødsel var fransk Undersaat og af Tilbøielighed og Erkjendtlighed den danske Konges tro Tjener, følte sig særlig tilskyndet til at bidrage, hvor han kunde, til at fremme det gode Forhold mellem de to Monarker. Naar han et Sted siger, at iblandt Sehesteds særdeles Aandsgaver „celle de faire un prompt et judicieux discernement des personnes est toute singulière," saa har et saadant sikkert Blik ikke fornægtet sig, da Sehested til Turenne anbefalede en ung Mand af Krabbernes Slægt, der havde tjent Frederik III som Page, eftersom det Aaret efter berettedes, at denne Krabbe havde holdt sig saa vel mod Tyrken, at Turenne og Coligny — Befalingsmanden over det Hjælpekorps, Ludvig XIV i Aaret 1664 sendte Keiser Leopold mod Tyrkerne — havde berømmet ham høilig for Kongen, som derefter forhørte sig om Alt, hans Slægt og Forhold angaaende, hos den daværende danske Resident.

Rigsskatmesteren tog Veien over England for at formaae Carl II til at yde Danmark samme Bistand i de guineiske Anliggender, som Frankrig havde lovet.

Chanoine en l'église cathédrale de Lizieux. Han var født i Normandiet og levede for det Meste i Paris. (Werlauff hist. Efterr. om det st. kgl. Bibl. 2den Udg. S. 27)

Det hed, at han samtidig underhandlede om et Gifter- 294
maal for sin Datter med Vicomten af Cornbury, den engelske Cantslers ældste Søn, hvilket dog ikke kom istand. Christiane Sophie ægtede senere Friherre Vil-
helm Frederik Wedell; hun bragte ham Iversnæs*) og 295
Tybrind, som 1672 oprettedes til Grevskab under Navn af Wedellsborg.

Over Holland vendte Sehested tilbage til Kjøbenhavn, hvor han indtraf i Marts 1664. Her fordrede Skatkammeret med dets udvidede Forretningsgang hans Nærværelse. I den senere Tid vare Alle, der havde
Noget at søge i Kammeret, blevne „fortrøstede“ med, 296
at han snart kom hjem. At tilfredsstille Alle havde vist været en Umulighed; en Mængde Fordringer stode endnu ubetalte ved Frederik III's Død; men denne Konge, som havde fundet sin Krone og sit Scepter pantsatte, kunde dog efterlade en Skat paa 1½ Million til sin Efterfølger.

Efter Afreisen fra Paris underholdt Sehested en levende Brevvexling med Terlon, som om Efteraaret
kom til Kjøbenhavn for at takke for den danske 297
Ambassade og forsikkre Kongen om, at hans Herre ikke vilde indlade sig med det svenske Hof i Noget, som kunde være den dansk-franske Traktats Betingelser imod. I Sverrig, hvor han skulde vinde Regeringen for Forbundet, var det ham befalet at meddele Trak-

*) Hendes Fader havde i 1664 faaet denne Gaard af Christoffer Urne til Søbysøgaard ved Mageskifte med Lundegaard. (Trap, Statistisk-topogr. Beskrivelse af Danmark 4. Bd. S. 142.)

taten med Undtagelse af de hemmelige Artikler — som paa ingen Maade maatte vises Nogensomhelst — og udvirke, at man ved dens Slutning undertegnede en Akt, hvorved man forbandt sig til at udføre, hvad deri indeholdtes, og til at give begge Kroner Declarationer. Hvis Danmark ikke vilde nøies med en saadan Declaration, skulde Terlon faae Frederik III til at sende en Commissair til Stockholm, som kunde slutte en ny Traktat med Sverrig, som den Parisiske — hvortil Ludvig XIV ansaae Sehested for mere skikket end nogen Anden. Det var ogsaa Terlon anbefalet at faae at vide, om der kunde haabes Noget til Fordel for den catholske Religion i Danmark, hvis den danske Kronprinds ægtede en fransk Prindsesse.

I en privat Audients, som Gesandten havde hos Kongen den 8de November, omtalte han den Traktat, Frankrig nylig havde sluttet med Churfyrsten af Brandenborg, idet han betydede, at dens Tilendebringelse væsentlig skyldtes det danske Hofs Mægling, og at hans Konge af disse Bestræbelser havde erfaret, at den danske Konge ikke blot var hans Ven, men ogsaa vilde skjænke ham Venner; hvilket meget glædede Frederik III at høre. Terlon havde endnu en hemmelig Audients, ved hvilken Leilighed Kongen tilkjendegav sit Ønske at sende Sehested med ham til Stockholm for at forhandle om Tiltrædelsen af Parisertraktaten. Men, om det nu var fordi Terlon ønskede at udføre Sagen uden Sehesteds Medvirkning, eller han troede, at en i Fællesskab foretagen Reise kunde give de Svenske nogen Mistanke til Forbindelsen mellem Dan-

mark og Frankrig, saa svarede han Kongen, at Sehested vilde være ham til større Nytte ved Siden af hans Throne, og at det var nok, hvis han kom til Stockholm i det Tilfælde, at Sverrig ikke paa anden Maade kunde bringes til at tiltræde Traktaten. Efter saaledes at have afvendt Sehesteds Afsendelse, reiste Terlon i Begyndelsen af December alene til Stockholm.

Det almindeligt nærede Haab om Sverrigs Deltagelse slog feil. Efter nogle Maaneders frugtesløse Forsøg paa at overvinde den Uvillie mod Planen, som han mødte hos de Svenske, kom Terlon i April det næste Aar tilbage til Kjøbenhavn. Paa hans Meddelelse om Resultatet af Underhandlingen svarede Kongen, at han holdt sig til Traktaten og var ganske ubekymret ifølge den Tillid, han havde til den franske Konge. Denne Fyrste sendte det danske Hof den Forsikkring, at han i alle Tilfælde vilde holde de indgaaede Forpligtelser, og bød Terlon gjøre et nyt Forsøg hos de Svenske, idet der gjordes dem nogle Indrømmelser.

Jevnsides med disse gik de engelske og hollandske Forhandlinger. Spændingen mellem de to Magter tiltog stadigt, og begge attraaede Danmarks Tilslutning.
England sendte i Efteraaret 1664 Sir Gilbert Talbot til 298
Kjøbenhavn for at forhandle om en Handelstraktat og vinde Danmark for England. Sehested havde den fornemste Styrelse af disse Anliggender. I et Brev,
som Gesandten bragte ham fra sin Konge, titulerer 299
Carl II ham „Fætter“; hans Hustru kaldte han i

1656 Cousine — maaske dette gjælder den indflydelses-
rige Minister. Den danske Regering havde al Grund
til Misfornøielse med Holland — for dets Forhold i de
guineiske Anliggender og med Hensyn til flere Penge-
spørgsmaal — men man tøvede stadigt med at tage
Parti. I Februar brød endelig Krigen ud mellem de
to Magter, og de fordoblede deres Bestræbelser lige-
overfor Danmark, som vedblivende holdt gode Miner
med begge. Det kom an paa at vide, hvad Frankrig
vilde, og den franske Politik var i Forholdet til Hol-
land paa denne Tid saa uigjennemtrængelig og snedig
som nogensinde — hvorom Sehested skrev fra Haag
allerede i 1662, at Mange der i Staden ikke troede,
300 den franske Alliance havde saameget at betyde, „men
at den lettelig udaf Kongen som en rig, absolut og
mægtig Herre maatte udtydes og limiteres som hannem
selv lystede . . .“

For Politiken glemte man ved Hoffet ikke For-
301 lystelserne — saaledes beretter den svenske Resident
den 13de Februar 1665 om en Ballet, som er bleven dandset
ved Hoffet, hvor Dronningen og den øvrige kongelige
Familie samt alle Ministre og Hofbetjente havde
maskeret sig. Hannibal Sehested havde givet Colla-
tionen, som var meget prægtig; han præsenterede selv
Confect til Dronningen og Prindsesserne. Han fore-
stillede en „Courtisan“ og var saa prægtigt klædt, at
alene Garnituren paa hans Dragt skal have bestaaet af
1000 Alen Baand.

Under sit Ophold i Kjøbenhavn efter Forhand- 302
lingen i Sverrig gjorde Terlon den danske Konge Forestillinger i Anledning af hans Underhandlinger med England og tilkjendegav, at hans Konge ugjerne saae Hollands Undergang, som ikke stemmede med hans Interesse. Frederik III lovede, at han, skjøndt Hollænderne vel fortjente en Revselse, dog ikke vilde indgaae nogen Forbindelse med England uden Underretning derom til den franske Konge, efter hvis Fremgangsmaade han vilde rette sin. Da nogen Tid efter de Engelske havde vundet en betydelig Seir, lod Ludvig XIV Terlon give det danske Hof tilkjende: at da man kunde befrygte, at England vilde gjøre sig til Herre over alle Have, maatte man af al Magt stræbe at tilveiebringe Fred; han (Ludvig XIV) havde erklæret Carl II, at han ifølge sin Alliance med Hollænderne maatte staae dem bi, hvis Fred ikke kunde komme istand, hvortil han sikkert ventede, at den danske Konge efter sin Forpligtelse og sin Interesse ogsaa vilde beslutte sig. Efterat han havde fremført dette for Kongen, havde Terlon en Conference med Sehested, Gabel, Marsken og Cantsleren, hvor han forsikkrede dem, at hans Konge vilde gjøre Sit til, at Hollænderne fyldestgjorde Kongen af Danmark, men denne maatte sende Fredsmæglere til Haag, og, hvis dette blev forgæves, tage samme Parti som Frankrig. Den danske Konge svarede, at skjøndt Generalstaternes slette Forhold gav ham al Anledning til at tage Parti med deres Fjender, vilde han dog, stolende paa Løftet om Satisfaction, sende en Minister til Holland

og maaske over Frankrig til England for, i Forening med de franske Gesandter, at arbeide paa Forlig. Den 1ste September forlod Terlon Kjøbenhavn og begav sig atter til Sverrig — hvor de fornyede Underhandliger om dette Riges Tiltrædelse af Parisertraktaten saa lidt som de forrige bragte noget Resultat.

Hollænderne søgte stadigt gjennem deres Gesandt v. Amerongen ved Løfter og Indrømmelser at vinde Danmark for sig; men med Opfyldelsen af disse Løfter syntes det ikke at ville have nogen Art. Da v. Amerongen hørte om Kongens Hensigt at sende en Minister til Holland, anbefalede han ivrigt denne Plan, sigende, at for Mæglingen kunde Øjeblikket ikke være gunstigere, da Hollænderne ikke kunde udholde Krigen længere; og med Hensyn til Kongens Fordringer til Staterne, var det netop nu Tiden, da man vilde kunne tilfredsstille dem, hvilken Sag han ogsaa af yderste Evne vilde paadrive, naar han kom tilbage til Holland. Man troede ikke meget paa hans Forsikkringer — engang, da Gesandten havde talt om Staternes Hengivenhed for Danmark, svarede Kongen:
303 „Ordene vare gode, men han var i saadanne Sager noget catholsk og holdt mere af de gode Gjerninger end af Ord . . . .“ Efter den før omtalte Seir havde man meget nærmet sig Englænderne, og Frederik III gav sit Samtykke til, at de maatte angribe en hollandsk Flaade i Bergens Havn. Sagen faldt dog anderledes
304 ud, end det var ventet; thi, som det synes paa Grund af Fremfusenhed hos Befalingsmændene, angrebe de Engelske allerede den 2den August, før Sagen var

bragt i Orden, og Gouverneuren paa Stedet, som endnu ikke havde modtaget de — to Dage senere indtræffende — kongelige Ordrer om, hvordan han skulde forholde sig, hjalp altsaa Hollænderne og tilføiede Englænderne et Nederlag.

Efter denne Affaire sendte Kongen af Storbrittannien Sir Thomas Clifford til Danmark med bestemt
Opfordring til Regeringen om ubetinget at slutte sig 305
til England, som ikke længere vilde lade sig nøie med Neutralitet. Opfordringen ledsagedes af antagelige Tilbud — navnlig lovedes Garanti mod enhver Skade, som et saadant Forbund kunde medføre; og det betydedes, at England, hvis man undslog sig for at gaae ind paa Forslaget, vilde forbinde sig med Sverrig mod Danmark. Kongen sendte nu Postdirecteuren Poul Klingenberg saa hemmeligt som muligt til Holland for at erfare, om Noget kunde erholdes hos Staterne, medens i Paris den der ansatte Resident Marcus Gjøe fordoblede sine Bestræbelser for at komme til Kundskab om den franske Regerings egentlige Hensigter, som med Hensyn til denne Sag hidtil kun havde givet Danmark smukke Ord, ligesom dette Hof ogsaa viste den største Lunkenhed, naar det kom an paa virkelig at yde Holland den Hjælp, det bestandig lovede. Paa alle Maader søgte man at forhale Sagen med de engelske Afsendinge, men disse trængte altid stærkere paa Afgjørelsen. Endelig gik man ind paa deres Forslag om et Angrebsforbund mod Holland paa den Betingelse, at Sverrig tiltraadte det; Traktaten blev bragt
paa Papiret og undertegnedes i October af Sehested 306

og hans Medcommissairer, men med det udtrykkelige Forbehold, at Underskriften kun skulde være gjældende paa hin Betingelse. Clifford ilede nu til Stockholm, hvor den danske Resident, Jens Juel, forenede sine Bestræbelser med hans for at udvirke Sverrigs Tiltrædelse; men dennegang saa lidt som forrige Gang lod den svenske Regering sig formaae til at gaae ind som den Tredie i et Forbund med Danmark. Siden der var givet Terlon Løfte om at sende en Minister som Mægler til de krigførende Lande, havde der flere Gange været Tale om Sehesteds Afsendelse til disse Steder — nu blev hans Afreise hurtigt besluttet.

Han udtalte under Opholdet i Paris 1663 — i et Brev til Lenthe, som havde talt om Ønskeligheden af hans
307 Nærværelse inden Riget — „at han bedre kunde tjene Kongen ude end hjemme; hans Arbeide var da mindre udsat for Misunderes Kritik; dog mere for Statens Skyld end for sin egen maatte han ønske at yde Tjeneste paa denne Maade, thi hans Fædreland var som en skjøn Have, plantet midt i et stormfuldt Hav, hvilken det fremfor Alt kom an paa at forsyne med gode og stærke Diger for at forhindre de Oversvømmelser, som hidtil saa hyppigt og saa frygteligt havde medtaget den — siden kunde man tænke paa at forskjønne den . . .“ *).

---

*) Brevet er skrevet paa Fransk, som de øvrige i den Samling, hvortil det hører. Sehested tilføier beskedent: „et certainement si je ne suis pas assez bon ouvrier pour aider de ma main au labeur de ces importantes digues du dehors, au moins la pratique que j'ai eu des pays étrangers ne me rend pas incapable d'en raisonner . . .“

Under den forhaanden værende vanskelige Situation gik han altsaa atter ud for at arbeide paa det høinødvendige Værn.

Kongen meldte i et Brev af 6te November Ludvig XIV Sehesteds Afsendelse til Holland og England samt, hvis Omstændighederne fordrede det, Frankrig, idet han bad, at den franske Konge, skjøndt Rigsskatmesteren efter eget Ønske, for at undgaae Vidtløftighed, dennegang ikke reiste som overordentlig Ambassadeur, vilde skjænke ham samme Tiltro i Alt, som han havde vist ham, da han forrige Gang kom med denne Charakter.*) I hans Instrux af 6te November befales ham: 308
at ile til Holland; meddele den derværende franske Gesandt d'Estrades, at han, ifølge Løftet til hans Konge, kommer for, i Forening med de Franske, at arbeide paa Fred; trænge ind paa ham, for at han bringer Staterne til at give Danmark Satisfaction; forsikkre Staterne, at der af al Magt vil blive virket for Freden, hvis de ville give Kongen af Frankrig bestemt Til-

---

*) Ved Rygtet om hans forestaaende Ankomst, skriver den berømte Gui Patin, som var Sehesteds Læge i Paris: „Den Ambassadeur var vor Konge meget kjær. Han viste mig megen Yndest, men han betalte mig slet. Dette undtagen var han en ypperlig Mand og en stor Mand, vore fleste Rige forstaae ikke, hvad de ere Medici skyldige . . ." (Deichmans Miscellanea, Christiania Universitetsbibliothek). Herved maa erindres den Pengeforlegenhed, hvori Sehested var stedt under Opholdet i Paris, fordi de ham lovede Midler til hans Underholdning udebleve (see S. 275). Dette gjentog sig under det næste Ophold og bragte ham i de pinligste Situationer (H. S.s Relationer 1666 Geh. Arch. Frankrig). Patin var hans Læge og Ven til hans Død.

sagn om at fyldestgjøre Danmark; fornemme, paa hvilke
Betingelser de ville underhandle om Forlig med England,
samt sondere Beskaffenheden af Forbindelsen mellem
Frankrig og Staterne. Efter et kort Ophold i Holland
skal han gaae til England, enten den danske Mægling
er bleven antaget af Staterne eller ei; er den bleven
det, og Satisfaction givet, skal han formaae Kongen
af Storbrittannien til at gaae ind paa de samme Be-
tingelser, og altid i Overensstemmelse med de franske
Gesandter virke for en Fred, hvori Danmark indbefat-
tes med fuldkommen Fyldestgjørelse.

De sammenslyngede Traade skulde redes — Øie-
blikket skjelnes og gribes, før Knuden strammedes;
England og Holland kunde slutte Fred inden den
danske Konges Mellemkomst — eller Danmark kunde
blive inddraget i Krigen og forfeile Valget af sit
309 Parti . . . Den 12te November reiste Rigsskatmesteren.
Da han ikke kunde komme over tilsøes, fordi der ikke
længere gik noget Fartøi, maatte han fra Hamborg tage
Veien over Oldenburg og Friesland, hvor Pesten netop
rasede. Paa denne Reise gjennemgik han de største Be-
310 sværligheder — han siger selv, han havde aldrig tilforn
forsøgt noget Lignende. Ikke en af de Landsbyer, han
maatte passere, var fri for Pest eller Blodsot, og mange
Steder var det ikke muligt at faae hverken Heste,
Vogne eller Skibe, baade af denne Aarsag, og fordi
Streifpartier af de Münsterske Tropper foruroligede
Landet. Veiene var det allevegne, især i Østfries-
land, næsten umuligt at passere, da Storm havde
gjennembrudt Digerne, hvorefter der pludselig var

falden Frost ind. En hel Dag maatte han med Livsfare gaae tilfods over Moradser og Strømme, som hverken kunde briste eller bære, indtil han naaede Embden; her var den halve Befolkning reven bort; intet Kjøretøi kunde opdrives, og kun med stor Møie vandt han videre frem, mange Steder igjen tilfods, indtil han endelig, blot ledsaget af to af sine Folk, og ikke medførende Andet end de vigtigste Breve, naaede Workumb i Vestfriesland. Derfra vilde han om Natten, skriver han til Kongen, gaae med en Smakke til det næste Sted i Holland, saa til Amsterdam og strax videre til Haag, der at fornemme Klingenbergs Forretning med Videre. „Mens hvorledes at mine andre Folk, som jeg haver maat lade efter mig, kunne komme frem, uden skadelig Tilfald, er Gud bekjendt, eftersom det ganske Grønninge Land saavel som Ost- og Vestfriesland ganske hid til Workumb er inficeret, og neppelig nogen Herberg fri, at der jo nylig haver været eller endnu er Sygdom; og det, som allerfarligst er, at Folket ikke skyer hverandre, enten udi Logementer eller Trækskøiter, mens reiser alle udiflæng og æder og drikker med hverandre uden nogen Undseelse eller Frygt; hvorfor jeg her til Workumb haver efterladt saadan Ordre, at saasnart mine Folk hidkommer, de da skulle gaae til Skibs lige paa Amsterdam og der forblive nogle Dage, førend de komme udi den Haag, at være saavidt muligt forsikkret for saadan Svaghed, som tager rent bort, hvor den først fænger, og holdes af Alle langt mere forgiftig end nogen Pest ... tilforn her udi Landet ...“ I

Amsterdam forefandt han Ordre om at haste til England, da Freden syntes nærforestaaende. Han skrev til Kongen den 4de December, at, saavidt han havde kunnet fornemme, var Udsigten snarere krigersk, og at det endog tegnede til et Brud mellem England og Frankrig. „Udimidlertid," slutter han, „vilde E. K. M. allernaadigst forlade mig denne Frihed, at skrive saa dristig min ringe Mening: at omskjønt nogen Vanskelighed skulde findes udi det med England og Sverrig præsterede Værk, man dog menagerer Alting vel for at vinde Tid, indtil man her ved Frankrigs Tilskyndelse kan være vel forsikkret paa saadan Fornoielse, Assistents og Garanti fra begge Parter samt deres andre Allierede, at dersom E. K. M. ikke paa den anden Side sig befandt noksom forsikkret og fornoiet, man da ingen større Fare skulde have at befrygte og nødes at acceptere hvad Conditioner de selv ville byde til en stedsvarende Engagement udimod de Andre; jeg befrygter at raisonnere længere og videre over denne Materie, end E. K. M. allernaadigst maatte befalde . . ."

Efter faa Dages Forløb var han i Haag, hvor han strax havde en vidtløftig Conference med den franske Gesandt. D'Estrades mente ikke, der var meget Haab om Fred, da de franske Ministre allerede vare hjemkaldte fra London, og Staterne ligeledes af Frankrig opfordredes til at tilbagekalde deres. Da Sehested foreholdt ham, hvad Terlon saa indstændigt havde anmodet om, svarede han ligefrem, at han holdt Mæglingen for ganske forgæves; men paa Satisfactionen tvivlede han ikke, og han vilde ifølge sin Konges Ordre

paadrive den. Sehested udtalte, at saalænge Frankrig og Holland ikke havde taget deres Ansøgning om Mæglingen tilbage, kunde hans Konge ikke opgive Sagen; og at han derfor efter Ordre vilde haste til det engelske Hof.

Samme Dags Eftermiddag besøgte Rigsskatmesteren de Witt. „Efter foregaaende Civilitet og Skemt over hvis tilforn mellem dem særdeles disse Conjuncturer angaaende var passeret“, gik de til Forhandlingen, af hvilken Sehested skjønnede, at Hollænderne vare ængstlige og for Øieblikket tilbøielige til at tilbyde mere end ellers; men han lagde ingen Vægt paa deres Tilbud, før man havde Sikkerhed for Frankrigs Garanti, og i sin Skrivelse til Kongen om denne Sammenkomst henholder han sig derfor fremdeles til, hvad han i Brevet af 4de har udtalt. Han fandt Hollænderne under Sagernes nuværende forandrede Stilling fremdeles tilbøielige til Fred — ved Kongen af Danmarks Medvirkning eller ved deres egen Forhandling. Ogsaa syntes d'Estrades i en senere Samtale med ham noget anderledes sindet med Hensyn til dette Punkt end første Gang og yttrede, at Reisen til det engelske Hof ikke var utjenlig, fornemmelig for at hindre Bruddet mellem de to Konger.

Da Sehested efter en Uges Ophold i Haag var færdig med, hvad der her var for ham at udrette, og Klingenbergs Forretning stod saaledes, at han og Charisius kunde afslutte den, naar nærmere Ordre kom, tog han Afsked og begav sig paa Veien til Ostende, efterat have underrettet den danske Resident i London,

Simon de Petkum, om sin forestaaende Ankomst og bedet ham sende en Fregat til den nævnte By, som kunde føre ham til Dover*).

311 I Delft modtog han imidlertid Ordre fra Kongen om at trække det ud med Reisen til England og alt imedens støtte Klingenbergs Forhandling.

Der var i Virkeligheden intet mere for ham at udrette i Holland; han frygtede, at et længere Ophold her uden Undskyldning til det engelske Hof kunde være skadeligt; intet maatte forsømmes i disse „omskjønt beleilige dog farlige Conjuncturer“ — han reiste derfor videre til Ostende, fra hvilken By han paa faa Dage, hvis Vinden nogenledes vilde føie, kunde være enten i Frankrig, England eller — Holland, som Kongen maatte befale det . . . „Mens for mig selv,“

---

*) I Anledning af en Skrivelse fra Paris, som beretter om Forhandlinger mellem Frankrig og England, forestiller Sehested Kongen, hvorledes „derudaf sees klarligen Frankrigs Dessein at være til Fordel saa vel hos denne Stat som hos England for sig selv at søge, førend han videre Assistents vil give til den ene eller bryde med den anden; mens saaledes profitere ved Krigen mellem begge, eller ganske vinde det ene Parti for desto lettere at inddrage E. K. M. saavelsom Sverrig udi sine andre Desseins. Hvorpaa jeg ikke tvivler, at E. K. M. jo betimelig reflekterer og befaler Residenten Gjøe saavelsom og Paulmier derudi videre at penetrere til min og Klingenbergs bedre Underretning udi hvis her eller udi England omsider skal vorde sluttet; efterdi det er jo saa betænkeligt, at træde til Holland foruden Frankrig som til England foruden Sverrig . . .“; er det muligt at holde Danmark udenfor Krigen, da holder han saadant langt sikkrere og bedre for den danske Stat, som den nu er, end at indlade sig nærmere med nogen af Parterne alene, hvor store Subsidier enten den ene eller den anden Part end maatte ville give.

skriver han fra Rotterdam, „var det langt mageligere, at ligge her og have daglig god Omgængelse, end paa disse Tider af Aaret at fortsætte min foretagne Reise til Ostende og derfra en besværlig Reise frem og tilbage, hvilket dog Altsammen med mere Fortræd paa denne Reise, som jeg undseer mig ved at skrive, intet kommer hos mig udi Consideration, mens skal ervise udi Gjerningen, at jeg det holder for en *gloire* jo vanskeligere Alting er . . .“ Mellem Rotterdam og Willumstad vare Digerne ødelagte af Oversvømmelser og Floderne fulde af Drivis; han forsøgte to Gange fra Maaslandsluis at gaae tilsøes, men blev første Gang af Isen dreven igjen tilbage; anden Gang førtes han af Storm til Brielle, hvorfra han med megen Fare og Besvær dels tilfods og dels tilbaads endelig naaede Willumstad.

Hvad Danmark-Norge veiede mellem Europas Stater, og hvormeget Rigsskatmesterens Bevægelser betydede,
sees af disse Ord fra Ludvig XIV i et Brev til 312
d'Estrades: L'affaire de Danemark, à dire vrai, est la plus importante, qui soit aujourd'hui sur le tapis, et en laquelle je crains bien que les états ne fassent une faute irréparable, dont ils auront sujet de se repentir longtemps: car il ne s'agit pas seulement de gagner le dit roi et d'avoir ses forces dans notre parti, ce qui serait toujours un avantage inestimable; mais il est question aussi d'empêcher qu'il ne les joigne à celles d'Angleterre, ce qui serait un préjudice infini, et pour la chose en soi, et pour les suites, si la mer baltique nous était fermée. Le voyage d'Hannibal Sehested

en Angleterre est un autre nouveau moyen qui doit presser les états de finir promptement l'affaire de Danemark, puisqu'il ne faut pas douter que cet homme, qui est entièrement et de longue main dévoué au roi d'Angleterre ne se prévale de ce qui se passe à la Haie pour engager son maître dans les interêts du dit roi et faire la dessus quelque coup, qui ne pourra pas être réparé. Car on voit assez combien est frivole le prétexte qu'il prend pour aller en Angleterre, et particulièrement depuis que mes ambassadeurs, auquels j'avais requis le roi de Danemark de joindre un de ses ministres, n'y sont plus eux-mêmes.

313 Da Sehested den 7de Januar kom til Ostende, forefandt han til sin Skuffelse ingen Ordrer. Hvis han ingen faaer med næste Post, og Fregatten skulde komme, ved han ingen Undskyldning, skriver han, uden Mangel af Ordre. Den næste Post bragte ingen. Den 11te kom gjennem Klingenberg en kongelig Ordre af samme Indhold som den han fik i Delft, men herpaa havde han svaret i alle sine Breve, „hvorudi", skriver han, „dersom Noget er forseet, at jeg mit underd. Betænkende altfor dristig haver givet at forstaae og muligt ikke forstaaet det bedre, beder jeg underd. om Forladelse; efterdi min Mening og Intention haver været god og oprigtig til E. K. M.s Tjeneste, som ved alle andre Occasioner . . ." Den 15de udtaler han sin Frygt for Skadeligheden af Opholdet i Ostende m. m. „og vil nu snart udvises, hvad Frankrig enten hos Sverrig, eller Sverrig hos Frankrig kan erholde, enhver for deres egen Dessein, og hvad Me-

surer de derefter ville tage med England eller Holland enten til Ruptur eller og til Fred, hvorom E. K. M. uden Tvivl fra andre Steder langt bedre er informeret, end hvis jeg herfra kan forstændige, forventende allerunderd. og med allerstørste Længsel E. K. M.s allernaad. Ordre, enten jeg til England eller Frankrig eller og tilbage til den Haag mig iligen skal forføie . . ."

Efterat 11 Dage ere hengaaede under denne pinlige Venten, skriver han den 18de: „Jeg ved nu fast ikke mere, hvad jeg enten skal eller tør skrive, efterdi jeg endnu aldeles ingen Skrivelse enten fra Bierman eller Ordre fra Eders kongelige Majestæt siden den $\frac{12}{22}$ haver bekommet, ei heller fra Klingenberg eller Charisio siden den $\frac{28.\ \text{Dec.}}{7.\ \text{Jan.}}$; endog jeg ingen Post forsømmet, at jeg jo underdanigst haver given Eders kongelige Majestæt saavelsom ogsaa be^te^ Klingenberg og Charisio tilkjende, at jeg endnu var her, ei nogen Steds turde reise enten frem eller tilbage noget at negociere, førend nærmere naadigst Ordre fra Eders kongelige Majestæt selv, omskjønt jeg noksom kan eragte og vidtløftig eftertænke, hvad Tid og Leilighed derved forsømmes, at jeg hverken udi England eller Frankrig noget kan udrette til des Befordring, som endelig og omsider skal sluttes udi den Haag, hvilket er mig saameget mere fortrædelig for min egen Person, at jeg ved disse Conjuncturer skal ligge her saa ørkesløs og alene importunere Eders kongelige Majestæt selv med saamange vidtløftige Skrivelser uden noget mer solide at kunne traktere eller anmelde; og kan umulig andet troe, end at mine Skrivelser fra Rotterdam eller og

herfra ikke alle ere fremkomne, eller at E. K. M. siden forleden $\frac{12}{22}$ Nov. naadigst haver adresseret sine Ordrer lige til Residenten Petkum . . . Thi dersom E. K. M. samme Reise aldeles havde vilt afskaffe, ei Noget ved mig lade negociere udi samme Hof, mens efter Klingenbergs underd. Forslag eragtet gavnligere og fornøden, at jeg udi det fransøske Hof skulde drive paa det, som Negociationen udi den Haag kan concernere . . . da havde enten Klingenberg eller jeg saavelsom ogsaa Petkum derom bekommet nogen Advis . . . og dersom jeg med denne Post, som kommer udi Aften eller imorgen tidlig, aldeles ingen Ordre bekommer eller nærmere Advis fra Bierman eller Klingenberg over min Passage til det ene eller det andet Hof, da skulde jeg snarlig resolvere at reise tilbage til den Haag eller til noget andet Sted nær hos den Haag, saasom Delft eller Rotterdam, desto bedre at kunne conferere med be[te] Klingenberg og Charisio . . . Ikke fordi at jeg jo noksom ved, at de alene og af sig selv dertil er capable foruden nogen Assistents af min ringe Person udi det, de hidindtil saa vel haver begyndt og saa lykkelig avanceret; mens at jeg ogsaa gjerne vilde ved min underd. Flid og Troskab paa et Sted eller andet, hvor E. K. M. det selver naadigst kunde befalde, udrette noget godt og ikke allevegne være saa utjenlig, som jeg nu en Tid lang haver været . . ."

To Dage senere kom endelig Ordrerne. De vare af 16de og 19de December — for de besværlige Veies Skyld paa engang sendte fra Haag over Antwerpen, istedetfor over Zeeland, og saaledes forsinkede.

Rigsskatmesteren skulde begive sig til Frankrig. Hvis han allerede var i England, overlodes det ham selv at finde et Paaskud for at reise bort. Medens Klingenberg og Charisius lagde sidste Haand paa, hvad han i Forening med dem havde forhandlet i Haag, skulde han ved det franske Hof skaffe den nødvendige Garanti, som maatte gjælde alle Angribende, under hvilketsomhelst Paaskud der angrebes; samt udvirke, at Danmark fik tilstrækkelige Subsidier til de under denne Forbindelse med Frankrig og Holland fornødne Rustninger.

Kongen troede, som Bierman senere skrev, at han var reist til England inden Modtagelsen af Contraordren, men det var ham ikke ukjært, da han antog, at hvilken Vending end Sagerne toge, kunde Rigsskatmesterens Nærværelse ved det engelske Hof kun være gavnlig.

Sehested havde været noget i Tvivl om, hvorvidt det var bedst at reise først til England eller til Frankrig; men efter nøie at have sammenholdt Ordrerne og overveiet alle Omstændigheder, fandt han, at Reisen til England paa denne Aarstid kunde medføre længere Ophold, end det var godt for Forhandlingen ved Ludvig XIV's Hof, og tog til Frankrig. Underveis fik han Befaling til at haste med Reisen, da man ved det franske Hof ønskede hans Nærværelse, og han reiste da paa 5 Dage fra Brügge til Paris, hvor han indtraf den 1ste Februar, et Par Dage før man havde ventet ham.

Her fandt han hos Gjøe sine Ordrer og Instruktioner samt en Formular af Garantien, saaledes som

Frederik III ønskede den. Han skriver hjem til Kongen, hvorledes han vil conferere med Gjøe om Alt angaaende „dette store Værk, Kongen her agter at lade negociere og saa storligen behøver vel at betænkes og dirigeres til Kongens Tjeneste; og det fornemmelig paa den Maner, at man kan være vel forvaret og fuldkommelig forsikkret paa det ene Partis fastere Union til nøiagtige Subsidier og tilbørlig Garanti samt virkelige Assistents udi alle forefaldende Occasioner, uden nogen Exception af Tid, Sted, Stat eller Aarsag, førend at man aldeles forlader det andet, som siden besværlig vil være at vinde; og naar skjøndt Alting er accorderet, som det sig bør, til en fuldkommen Resolution at exeqveres af alle Parter, at man endda maatte være betænkt paa en fredelig Behandling først at tilbydes, førend man aldeles bryder og forfalder udi en langvarig og farlig Krig, som Kongen selv naadigst eftertænker . . .“

Men den Tilstand, hvori Sehested forefandt Sagerne, var langtfra tilfredsstillende. Der havde ikke været den fornødne Correspondents mellem de danske Ministre i Haag og i Paris, medens de franske havde iagttaget den største Punktlighed i deres Samvirken, og Gjøe havde i sin Underhandling med den franske Regering ikke forstaaet at gjøre Forskjel paa Løfter og Complimenter. De største Vanskeligheder vare herved lagte i Veien for Sehesteds Forhandling. Yderligere Hindringer mødte hans Virksomhed ved at det Rygte var blevet udbredt, at han var partisk for Eng-

land: denne Forestilling fjernedes dog snart ved hans personlige Nærværelse.

Den 13de Februar begav han sig til Hoffet i St. Germain — hvilket han ikke havde kunnet før, da Kongen og Ministrene havde været optagne, især af Condolence-Besøg i Anledning af Kongens Moders nylig indtrufne Død — hvor han af Hoffets Store, skjøndt han vilde afværge det, blev modtaget med de samme Æresbevisninger som forrige Gang, da han kom som overordentlig Ambassadeur. Den 14de havde han Audients hos Kongen. Lionne blev givet ham til Commissair, og det tillodes ham at gaae til Kongen selv, naar Sagerne maatte fordre det.

Siden Klingenberg og Charisius havde faaet Befaling til at lægge sidste Haand paa Værket i Haag, havde Sehested kun faaet flygtig Underretning om Traktaten. Den 15de Februar om Aftenen hørte han, at Posten var kommen, men at Brevene først uddeltes den næste Dag; han fik da ved Midnat udtaget, hvad der var til ham. Der var to Pakker, en fra Klingenberg og en fra Charisius. De meldte, at de havde afsluttet og undertegnet Traktaten; Garantien vilde de modtage i den Form, d'Estrades vilde give den; den franske Gesandt havde tilbudt at undertegne den, og Alt herom skulde afgjøres den næste Dag hos de Witt. Dette var saameget mere besynderligt, som Klingenberg selv den 4de samme Maaned havde skrevet til Sehested om at udvirke Forbedring af Garantien, hvis han fandt det nødvendigt. Akten, saaledes som d'Estrades vilde give den, afveg i væsentlige Punkter

fra den af den danske Konge sendte Formular. Den gjaldt kun, saalænge Krigen varede, forpligtede kun mod dem, der angrebe paa Grund af Traktaten, og talte ikke om nogen Skadeserstatning; medens Kongen af Danmark vilde, at den skulde vare efter Freden, gjælde alle Angribende, under hvilketsomhelst Paaskud Angrebet skete, og at Fred ikke maatte sluttes uden Erstatning til ham for den Skade, han maatte have lidt. — Den hele Sag var forstyrret. Hvad der skulde bevæge Ludvig XIV til at komme den danske Konges Ønsker imøde, var Haabet om derved at bringe ham til at indgaae i Forbundet — og nu var det indgaaet.

Sehested tog sig for, trods dette, at gjøre Alt for at udvirke Garantiens Udvidelse, som var „Sjælen i Traktaten og den fornemste Sikkerhed mod de skadelige Følger, som det nye Forbund kunde medføre". I sin første Conference med Lionne overgav han ham en Memoire angaaende sin Forhandlings forskjellige Punkter, samt Copi af begge Formularer af Garantiakten — den, d'Estrades havde opsat, og den, Kongen af Danmark havde sendt — med Fremstilling af deres Uoverensstemmelse, hvilket han bad ham forelægge Kongen. Den franske Minister udtalte: han havde faaet meget bestemte Breve fra d'Estrades om, at man var kommen overens om Alt, saavel Garantien som Traktaten, saa at det forekom ham meget besynderligt, at man vilde fremkomme med noget Nyt om en Sag, der var afgjort; saameget mere som han fandt de antagne Betingelser særdeles fordelagtige for Kongen af Danmark. Sehested svarede, han vidste ikke, om Kon-

gen havde givet sit Samtykke, og Lionne kunde selv dømme, hvorvidt han paa Grund af en Nyhed fra Haag kunde afstaae fra, hvad der var ham befalet. Den franske Minister tvivlede ikke om, at Klingenberg jo havde faaet Ordre til at undertegne, da uden Kongens Ratification det Hele vilde være Intet. Han vilde ikke engang indrømme, at Noget stod tilbage at ordne hos de Witt, men paastod, at Alt var ordnet.

Idet Sehested giver Kongen Beretning om denne Sammenkomst, gjentager han, hvad han bestandig har sagt siden Urolighedernes Begyndelse: at det var af yderste Vigtighed at sikkre sig en meget stærk og uløselig Forbindelse mellem Frankrig og Holland og tilstrækkelige Subsidier uden at tage et for stærkt Engagement; Alt vel bestyrket ved en fast Garanti. Han udtaler fremdeles: „at siden den første Gang, Kongen sendte ham til England og Frankrig som sin Ambassadeur, havde han altid troet, at det var i Kongens største Interesse at forsikkre sig om det gjensidige Venskab mellem de to Konger, som de dengang sagde sig at nære, og vinde dem for sig til Sikkring af sine Stater med Hensyn til Sverrig og Holland . . . og i denne Hensigt slutte Alliancer med begge Konger, da det ikke var uforeneligt at forbinde sig med England og Sverrig til Handelens Bevaring og med Frankrig og Sverrig til Grændsernes Sikkerhed . . . Paa dette Grundlag havde han altid bifaldet de Tilbud, som England gjorde H. M. fra Begyndelsen af de forhaandenværende Uroligheder, som et Middel til at skille Sverrig fra Holland og forekomme, at det

sluttede nye Venskaber og fastere Forbindelser til alle Sider og fornemmelig med dem, hvis Venskab var Kongen saa nødvendigt. Og han havde i Begyndelsen af Forhandlingen med England og Sverrig saameget mere Grund til at tage deres Forslag i Betragtning, som han dengang ikke saae nogen solid Forbindelse mellem Frankrig og Holland til fuldkommen Fyldestgjørelse for Kongen og tilstrækkelig Garanti, endnu mindre var der Udsigt til Brud mellem de to Konger, men snarere syntes der at være Midler forhaanden, som kunde love en Forening af samtlige Majestæter for at reglere Hollændernes Handel, uden Præjudice til Kongens Rettigheder eller Bevarelsen af Holland. Dette var hans første Anskuelse; siden havde Tingene forandret sig . . . og det var blevet nødvendigt at vælge et Parti; han retter sig efter, hvad Kongen herom har fundet eller vil finde for godt, uden anden Partiskhed end den, Naturen og hans undersaatlige Forhold til Kongen medfører. Disse Rygter, som vare blevne udspredte — i England om, at han skulde være vunden for Frankrig, og i Frankrig og Holland om, at han skulde være partisk for England — haaber han ville forsvinde; og at Slutningen af den ham betroede Forhandling vil vise, at han er den, han bor være, og meget ivrig for at fremme Alt, hvad der kan bidrage til at udvide og befæste H. M.s Regering og hans Huses Velstand."

Den 22de Februar kom Breve fra Klingenberg og Charisius med Copi af Garantien, som de havde antaget den. De omtalte at have modtaget baade en fra Kongen

og en fra Sehested sendt Formular af Akten, som Kongen ønskede den. De havde antaget den efter d'Estrades Formular, da de troede, at den saaledes var stærk nok, og at Kongen vilde være tilfreds med den i denne Form; de havde ikke troet at burde opsætte at undertegne Traktaten, fordi, skrev Klingenberg, hvis Garantien ikke var god nok, kunde Sehested i Paris faae den forbedret; han tvivlede ikke paa, at den franske Konge, som var saa vel stemt for Danmark, jo vilde give den som den ønskedes.

Nye Ordrer fra Kongen viste yderligere, at han havde grundet Traktaten med Holland paa Klingenbergs Melding, at Garantien vilde blive givet som den ønskedes, og paa Gjøes Udtalelser om Subsidierne som en afgjort Sag . . . Den 25de tog Sehested med Gjøe til St. Germain for at faae Svar hos Lionne paa den indgivne Memoire. Paa hans Henvendelse svarede Lionne: Han havde læst Memoiren for Kongen; H. M. havde med Hensyn til Garantien svaret, at den var accepteret i Haag af Kongen af Danmarks Ministre; angaaende Subsidier, da havde der kun været tænkt paa saadanne i Forbindelse med et Engagement, og dette var nu taget; saa at Kongen fandt sig overrasket over, at man nu vilde ansøge om nye Subsidier; med mindre man vilde indlade sig i et stærkere Engagement end det, der allerede var taget . . . Sehested fremførte, at hans Konge ikke kunde have givet sit Samtykke til hvad der var foregaaet i Haag den 11te Februar — den Dag, der var undertegnet — hvilket han beviste af en af de kongelige Ordrers Dato; og at ogsaa

Klingenberg skrev, at han kun havde accepteret denne Garanti af Frygt for at forfeile et gunstigt Øieblik og i det Haab, at han (Sehested) kunde faae den givet i den forønskede Form; Lionne vilde derfor undskylde ham, naar han gjentog sin indstændige Anmodning om, at Garantien maatte blive formuleret som den, Gjøe havde meddelt ham — hvilket han dog ikke gjorde uden nogen Frygt for, at det vilde blive tilskrevet den Partiskhed, Nogle havde villet tillægge ham, skjøndt han kun adlød sin Konges Ordrer. Lionne svarede, noget saadant havde været sagt, men ikke troet, og at Formularen viste, at Sagen udgik fra Kongen og ikke fra Sehested; iøvrigt var der jo endnu ingen Skade skeet — Kongen af Danmark kunde ratificere eller lade det være; hans Konge havde kun ønsket hans Engagement med Holland for hans egen Skyld . . . Sehested viste nu Lionne en hans sidste Ordrer vedlagt Extrakt, leveret Klingenberg af d'Estrades, hvoraf det fremgik, at den franske Konge vilde give Garantien som den ønskedes. Lionne syntes at falde i stor Forbauselse, tog Papiret atter og atter — erindrede ikke, tilstod, han kunde maaske have skrevet noget saadant uden at betænke Følgerne, beklagede, fortrød . . . Gjøe foreholdt ham, hvad han saa ofte havde sagt om Subsidier, spurgte om Svar paa et derom indgivet Brev og bad ham avouere eller desavouere. Lionne sagde hertil, der havde ganske vist imellem dem været Tale om Subsidier, og han havde som af sig selv og uden nogen udtrykkelig Ordre tilkjendegivet, at saadanne maaske vilde blive givne; men han havde kun sagt

dette, tilskyndet af sin særdeles Tilbøielighed for Kongen af Danmarks Interesse, og havde ikke troet, at man vilde tage hans Ord saa nøie. Ikke destomindre havde han talt til Kongen derom, men H. M. havde svaret, at Sagen allerede var afgjort i Holland efter de Ordrer, han havde givet sin Ambassadeur . . . saa at der ikke behøvede at svares Andet paa Gjøes Brev. Residenten replicerede med megen Iver for at godtgjøre, hvad han herom havde forstaaet og skrevet hjem til Kongen, og begge Gesandter lode Intet tilbage for at vise, hvor nødvendigt det var for den danske Konge, som det ogsaa var gavnligt for Frankrig, at Danmarks Grændser forsikkredes. Lionne svarede, man havde Intet at frygte af Naboerne, og der havde aldrig været talt om Subsidier, uden i Forbindelse med et Engagement, som nu var taget . . . vilde man foreslaae et stærkere, det kunde tages i Betragtning; men det vilde blive en anden Forhandling, for hvilken der maatte tages særegen Audients hos Kongen, og som fordrede særegne Ordrer og Fuldmagter — om Sehested havde saadanne? . . . der maatte da ogsaa tales med Colbert . . . Sehested svarede, at uden Forsikkringen om Subsidier fra Frankrig havde hans Konge aldrig tænkt paa Traktaten med Holland, som var sluttet efter den franske Konges indstændige Anmodning . . . Hvad det større Engagement angik, da maatte de, som forlangte et saadant, forklare, hvorledes de mente det; at han ingen Ordrer havde dertil, da hans Konge havde antaget, at Subsidierne vilde blive ham tilstaaede paa Grund af det Engagement, han

havde taget med Staterne, og ikke i Betragtning af et nyt, hvorom han aldrig havde hørt Tale; en Audients ønskede han meget gjerne. Man aftalte at sees anden Dagen efter eller den følgende. Den første af de nævnte Dage tog Sehested igjen til St. Germain, men Lionne sendte ham Bud, at han var syg og heller ikke endnu havde noget fuldkomment Svar fra Kongen. Sehested besøgte da den hollandske Gesandt v. Beuningen, som boede i Nærheden af St. Germain. Med denne Minister, som inden hans Ankomst havde været meget indtaget imod ham paa Grund af hans formente Forkjærlighed for England, var han hurtigt kommen paa den bedste Fod. Van Beuningen lovede gjentagne Gange at støtte hans Forhandling; og Sehested havde igjen en lang Conference med ham i sit Hjem Dagen efter, at han var vendt tilbage til Paris. Den hollandske Minister fastholdt, at der ikke skulde have været sluttet i Haag, før man var kommen overens om Subsidierne, eller der kunde være sluttet betingelsesvis; men da Traktaten var undertegnet uden Forbehold, burde Ratificationen ikke afslaaes.

I hans pinlige, høist vanskelige Stilling kom det for Sehested an paa at have den franske Konges Stemning vel i Agt, „med hvem der maatte fares varligt“ — „han maatte undgaae at kæntre, hvorved Svenskerne, som ved dette Hof ikke manglede Venner, vilde have Spillet vundet.“ Thi Sverrig var høist misfornøiet over Danmarks Forbund med Frankrig og Holland og modarbeidede det af al Magt.

For at støtte Terlons Forhandling var Marquis'en af Pomponne i Begyndelsen af Februar, da Krigen mellem Frankrig og England endelig var erklæret, bleven sendt som overordentlig Ambassadeur over Kjøbenhavn til Stockholm, hvor han skulde meddele Bruddet og formaae de Svenske til at slutte sig til Frankrig eller i det mindste forblive neutrale, samt forestille dem, at Roligheden i Europa afhang af, om de vilde forene sig med Frankrig, Danmark og Holland for at tvinge England til Fred. Men Sverrig erklærede at have forbundet sig med England og at ville exeqvere Traktaten med dette Land, som forpligtede det til Bistand mod alle Englands Fjender, undtagen Frankrig, saa at Danmark maatte blive indenfor de defensive Traktaters Grændser eller vente sig Krig. Under de Vanskeligheder, de Svenske til Ludvig XIV's Forundring og Mishag vedblivende lagde iveien for den franske Forhandling, var det blevet besluttet, at Grev Kønigsmark skulde gaae som svensk Gesandt til Frankrig. Man talte i Paris meget om hans Ankomst, som imødesaaes med nogen Spænding — eller Nysgjerrighed.

Den 3die Marts tog Sehested til St. Germain og fik en Conference med Lionne fastsat til samme Dags Eftermiddag. I Ventetiden besøgte han Turenne, som tog virksom Del i Sagerne under de forhaanden værende Krigsforhold og havde Ord for at være meget svensk, ogsaa velsindet mod Hollænderne. Marschallen udtalte med Hensyn til de Svenske: han havde altid prædiket for de gamle Venner, men hvis de vilde tale

i for høie Toner, vilde han sige, som han allerede havde sagt til Kongen: at en 30aarig Ven ikke burde ansees mere end en 2aarig, naar hin vilde misbruge Venskabet.

Da Sehested kom til Lionne, sagde Ministeren, han vilde kunne tale med Kongen efter en forestaaende Conference mellem v. Beuningen og Colbert, hvorefter H. M. vilde bestemme sig. Han selv vilde med Iver bestræbe sig for Alt til Kongen af Danmarks Interesse, men det havde været ønskeligt, om Gjoe havde forstaaet Tingene som han havde sagt dem. Hvis man havde forhastet sig i Holland, kunde det ikke tillægges ham (Lionne). Iøvrigt vilde det meget bedrøve H. M., om Kongen af Danmark kom i nogen Fare for hans Skyld, da han nok saae, at man havde skyndt sig af Frygt for, at Svenskerne skulde tage Pladsen, men han frygtede, at hvis man forlod den, vilde man neppe hos Englænderne kunne gjenfinde den anden. Sehested talte om de manglende Punkter i Garantien, idet han lagde Eftertryk paa, at man ikke fordrede mere, end der var lovet i Traktaten af 1663, og bad indtrængende Lionne om at stemme Kongen gunstigt for, hvad han herom fremførte og vedblivende maatte fremføre. Efterat alle Spørgsmaal vare gjennemgaaede, bad han til Slutning, at Ministeren vilde skaffe ham Audients eller en god Resolution. Lionne svarede, han skulde være ubekymret; endnu samme Dag vilde han tale til Kongen om at befale Colbert at conferere med v. Beuningen om Subsidierne, for derefter at tage endelig Beslutning; han vilde skaffe

Svaret hurtigt — Sehested takkede for denne Forekommenhed, men naar Subsidiesagen henvistes til Colbert, var der intet for ham at haabe; siden han havde den Ære at slutte Alliancen med Frankrig, havde Colbert drevet sin Sparsomhed efter en saadan Maalestok, at Kongen af Danmark ikke havde kunnet faae den ringeste Hjælp, hverken i Form af Subsidier eller Laan eller paa nogen anden Maade, hvilket var saameget mere ømfindtligt for ham selv, der havde sluttet Alliancen . . . Lionne havde ikke Andet at svare, end at det ikke var ham, der bestyrede Pungen.

Efter denne Sammenkomst, hvis Tone allerede vidner om, at Isen var brudt, blev Garantien paany gjennemgaaet i Kongens Nærværelse, og Clausulen „under hvilketsomhelst Paaskud“ blev indtaget. Hermed var et væsentligt Punkt opnaaet, saameget mere vigtigt, som Englænderne vilde kunne angribe under Paaskud af Bergen Affairen, hvilket ogsaa siden skete.

Imidlertid beredte Kongen sig til en Reise til Picardiet, hvor han vilde holde Revue over sine Tropper, og for at paaskynde Audientsen tog Sehested med Gjøe ud til Lionne, som netop havde afsendt Bud til ham, at Kongen vilde modtage ham den 12te Marts. Paa Sehesteds Yttring, at han havde haabet at faae en god Resolution paa Memoiren, svarede Lionne: han kunde ikke see, hvorledes han med Hensyn til Garantien kunde faae et bedre Svar af Kongen, end det, han havde faaet; om dens Varighed efter Krigen samt Skadeserstatning kunde der bedre forhandles ved Fred-

slutningen. Om Pengespørgsmaalet taltes meget, og Lionne raadede til at forhandle om denne Sag med Finantsministeren. Efter endt Conference gik derfor de danske Ministre til Colbert, som paa Sehesteds Henvendelse svarede: Garantien var stærk nok, og Subsidier kunde ikke gives af Hensyn til de Svenske, hvis Venskab man ikke vilde miste, hvis de ikke selv gav Grund. Han gav dette Svar paa sin sædvanlige ubehagelige Maade; og da Sehested ved Afskeden bad, at han vilde støtte hans Forslag hos Kongen, sagde han, han vilde afvente H. M.s Ordrer — „oeconomisk, endogsaa med sin Høflighed“.

Fra Colbert gik de til Turenne. Marschallen gav lignende Svar som de andre Ministre — og talte, „som om Alt, hvad disse havde fremført, var gaaet ud fra hans Hoved“. Han tilføiede, at hvis Svenskerne ikke vilde lade sig tale til Rette, kunde Kongen af Danmark være sikker paa Alt, hvad han burde ønske af hans Konge; men han kunde ikke raade H. M. til for Øieblikket at give Hjælp til Rustninger tillands, hvorover Svenskerne med Rette vilde kunne beklage sig; nu kom Kønigsmark snart til Paris — man vilde see, hvorledes han gererede sig, hvorefter H. M. hurtigt vilde beslutte sig.

Den 12te havde Sehested altsaa Audients hos Kongen, som modtog ham med megen Courtoisi. Rigsskatmesteren udtalte, at hans Konge aldrig havde indladt sig med Holland uden Forvisningen om, at der bestod et fast Forbund mellem dette Land og Frankrig, og at Subsidier vilde blive givne; saameget mere

som der andetsteds fra havde været gjort ham meget fordelagtige Tilbud, hvortil han ikke engang havde villet laane Øre uden paa den Betingelse, at Alliancen med Frankrig blev behørig iagttaget. Hertil sagde Kongen, at siden han havde sluttet denne Alliance, havde Kongen af Danmark altid vist sig som en Fyrste af Ære; at han ikke havde nogen Allieret, som han ansaae for fastere, og at han altid vilde svare dertil. Sehested tilkjendegav, at saasnart Mæglingen i England ophørte, havde hans Konge, som ønskede at forene sig med Frankrig og Holland, sendt ham til det franske Hof for at erfare, om Forbindelsen mellem disse Lande var saaledes, at han kunde forlade sig derpaa, og for at see, om der endnu var noget Haab om en Fredsmægling. Kongen forstod dette meget godt — han vilde aldrig svigte Kongen af Danmarks Interesser; om Freden sagde han Sehested i Fortrolighed, at han selv meget ønskede at komme ud af Striden med England og havde Haab om, at det snart vilde skee. Paa Rigsskatmesterens videre Henvendelse om Subsidier svarede han: at efter Tider og Omstændigheder vilde han altid gjerne bistaae hans Herre, men hvis han for Øieblikket sikkrede ham mod dem, der muligt vilde angribe ham, da vilde det kun irritere disse; imidlertid vilde han tale derom med sit Raad. Sehested fremstillede derpaa Forholdet med Garantien, hvorefter Kongen tog Memoiren, som Sehested havde i Haanden og lovede at lade den nøiagtigt gjennemgaae i sit Raad samme Eftermiddag, for at han kunde faae Svaret tidsnok til at sende sin Konge det med Coureren,

som afgik den Dag, og sagde ved Afskeden, han havde vel forstaaet, at den hele Memoire gik ud paa en Garanti og en Sum.

Den Sehested om Aftenen meddelte skriftlige Deklaration bekræftede den vedtagne Forbedring af Garantien med den indførte Clausul; om Subsidiesagen svaredes i Overensstemmelse med Kongens mundtlige Udtalelse.

Da Frederik III havde seet Haagertraktaten og den der accepterede Garanti, fik Sehested Befaling til at gjøre sit Muligste for at udvirke Garantiens Gyldighed mod Angreb under hvilketsomhelst Paaskud og dens Varighed udover Krigen, idet Kongen samtidig yttrede nogen Betænkelighed ved at ratificere Traktaten. Sehested svarede hertil, at for Garantiens Skyld, hvortil han, som Kongen vilde erfare, havde opnaaet det første Punkt, troede han ikke, at Ratificationen burde opsættes — men vilde man tænke sig at faae Subsidier, da saae han intet andet Middel til at rette, hvad der her ved Traktatens forhastede Afslutning var blevet skævt, end en saadan Udsættelse, men kun en Udsættelse og selv denne med Forsigtighed, da man ikke mere kunde træde tilbage. Brydsomt maa det have været for Sehested, da paa samme Tid Klingenberg og Charisius tilskreve ham, at Kongen havde bifaldet, hvad de havde forhandlet i Haag, medens det ogsaa paa Lionne lod, som om de kunde have sagt det Samme til d'Estrades. Klingenberg skrev endogsaa, at han fandt den første Garantiakt bedre end den, hvori Sehested havde faaet Clausulen „under hvilketsomhelst

Paaskud“ indført, og at han derfor havde ladet d'Estrades beholde dem begge, indtil Kongen havde tilkjendegivet, hvilken af dem han vilde modtage. „H. M. vil befale efter sit Forgodtbefindende“, tilføier Sehested, idet han beretter det til Frederik III, „og han (Sehested) vil altid betragte med skyldig Underkastelse hvad Kongen bestemmer — han har troet at efterkomme hans Ordrer ved hvad han har udvirket for Garantiens Udvidelse efter selve de i Befalingen indførte Ord . . . .“

Ved Ankomsten til Paris var Sehested anstrængt og havde senere flere Gange været ildebefindende uden at ville ændse det — han fik nu et alvorligt Sygdomsanfald. Det var et Slags Pleuresi med Feber, vedvarende Hovedpine og Sting i Siden, som nødte ham til at holde Sengen. Ikke destomindre arbeidede han stadig paa Sagernes Fremme ved Conferencer hjemme med v. Beuningen og Andre og lod derom som sædvanlig forfatte sine Relationer, som han havde indrettet journalvis, for at Kongen saameget desto bedre kunde følge hans Virksomhed —

Imidlertid ratificerede Frederik III Traktaten med den af Sehested forbedrede Garanti, under Forudsætning af, at den vilde blive fremdeles udvidet, og at Løfterne om Subsidier vilde blive opfyldte, og befalede Sehested at gjøre sit Yderste for det sidste Punkts Vedkommende.*)

*) Om Forhold og Stemninger i Kjøbenhavn i dette Øieblik skriver den engelske Gesandt, at „Kongen efter Ratificationen har været meget nedslagen“, at Borgerskabet nu mærkede, at „Kongen var indviklet i en Krig mod England

Dette Spørgsmaal var mere og mere blevet afhængigt af de Svenskes Bevægelser. Disse optraadte endnu bestandig lige udfordrende, og Königsmarks Ankomst gjorde ikke Stillingen bedre; men den franske Regerings Svar til Sehested gik altid ud paa, at man haabede at bringe dem til Fornuft.

I Anledning af dette Forhold udtaler Hannibal Sehested som sin Overbevisning, at det er et Grundprincip hos Frankrig at forhindre Krig fra at bryde ud mellem Danmark og Sverrig, fordi i saa Tilfælde Frankrig, foruden den store Udgift, dets defensive Allianoer med begge vilde medføre, maatte risquere den af de to Magters Venskab, imod hvilken det vilde erklære sig, som ingenlunde er i dets Interesse, hvilket det derimod er, at holde begge i saadan gjensidig Jalousi, at de hver for sig mene at trænge til Frankrig mod Naboen — men ikke at see dem i Krig, hvorved

---

og forbunden med et slaget og modløst Folk, og begyndte endelig at frygte Fare . . . Alle løftede et Raab mod Ophavsmændene til disse uforstandige Raad . . . der var et stort Raab mod Klingenberg, fordi han havde sluttet med Hollænderne paa ringere Vilkaar, end Staterne engang havde tilbudt Hannibal. Men Gabel var Klingenbergs fornemste Støtte. Han fik, som alle Breve fortalte, 40,000 Rdl., og naar denne Sum lagdes til, hvad Klingenberg, som var en Kjøbmand og en meget nærig (very sordid) Kjøbmand, muligen havde forbeholdt sig selv, vilde det hele Beløb naae den Sum, som Staterne havde tilbudt. For at rense sig selv fra alle Beskyldninger lagde de den fraværende Hannibal Sehested store Forseelser til Last og fik alle Hoffets Drenge til offentligen at haane hans Navn. Det hed saaledes, at han havde været to Dage i privat Underhandling med Kongen af England" o. s. v.

de vilde blive ude af Stand til at hjælpe denne Krone ved dens mulige Planer mod det Østerrigske Hus, eller i Tydskland eller Nederlandene, hvilket er det væsentligste Synspunkt, hvorunder Frankrig betragter Nordens Kroner.

Rigsskatmesteren var begyndt at føle sig bedre; hyppige Aareladninger havde virket heldigt, og Feberen var ophørt, saa han haabede snart at kunne tage til Hoffet for ved sin personlige Nærværelse at give sin Forhandling den nødvendige Vægt. Han forsøgte at staae op, men fik et Par Dage efter, da han havde havt en anstrængende Conference med v. Beuningen, et Tilbagefald, ledsaget af heftige Smerter. Lægerne anbefalede ham at afholde sig aldeles fra Forretninger en Ugestid, hvilket han lovede, men ikke overholdt. Det maatte ogsaa have været ham saameget vanskeligere, som man netop nu begyndte at indlede Fredsunderhandlinger, hvilket Ludvig XIV havde ladet ham meddele med Tilkjendegivelse af, at han gjerne saae, at han deltog deri. Den 19de April fik han et nyt og værre Anfald, en Art Slagtilfælde. Alle hans Folk løb til med Læger og Chirurger og troede, han var ved at døe. Han stod det dog dengang over. Han skriver derom nogle Dage efter: „Og eftersom jeg forleden, $\frac{9}{19}$ April, haver havt et meget farligt Tilfald udaf en hastig Defluxion paa min ganske høire Side, som lod mig nogle Timer kold og fast aldeles sandsesløs, ligesom et Slag, uden nogen synderlig Haab til Livet, saa er jeg dog, Gud være lovet, nu kommen igjen saa vidt til Rette, at jeg hverken paa Maal eller Mæle eller andre min

ringe Snid og Kræfter befinder nogen videre Mangel, end hvis udi min ene Arm endnu resterer at cureres, hvilket de fornemste Medici her mig ogsaa haver fortrøstet at ville næst Guds Hjælp inden kort Tid aldeles remediere."

Da fik han i disse samme Dage Ordre til at vende tilbage til Kjøbenhavn, eftersom Kongen af hans Relationer af 12te og 19de Marts seer, at hans Nærværelse ved det franske Hof ikke længer er nødvendig. Sehested beder Kongen ikke optage i Unaade, at han ikke strax efterfølger Ordren, da det er ham ganske umuligt... „Jeg kan, allernaadigste Herre, med Sandhed sige, at en stor Del af denne mig paakomne Svaghed er af den besværlige sidste Reise fra Danmark hid og den continuerlig Uro, jeg haver havt for de Affaires, som E. K. M. mig naadigst haver anbefalet paa en eller anden Steder allerunderd. at forrette, hvorudi jeg dog og derforuden haver været saa ulykkelig, at jeg Lidet eller Intet nogensteds haver kundt præstere til E. K. M.s Tjeneste, som Gud ved jeg ellers gjerne ønskte." Af Breve fra Biermann seer han, at en af Grundene til hans Tilbagekaldelse er, at de tidligere Rygter om Fredsunderhandlinger ere hendøde . . . saadanne ere jo nu igjen stærkt paa Tale, bemærker han i sin franske Relation; hvis det bliver til Noget dermed, kunde han jo inderligt ønske ved den Leilighed at udvirke Noget til Fordel for Kongen, da han hidtil kun har kunnet være Ansøger og Correspondent, uden at tilveiebringe noget ret Betydeligt, som kunde svare til hans kostbare Udstyring. Hvis man kommer til Spørgsmaalet

om Hollændernes Handel, som siges at skulle blive et af de vigtigste Punkter, tilraader han, at en handelskyndig Mand som Klingenberg sendes til Forhandlingen, ogsaa hvis Kongen befaler ham selv at blive, da Hollænderne og især v. Beuningen ere altfor gode Kjøbmænd til, at de ikke skulde vide at skaffe sig Fordel, naar de staae ligeoverfor ikke praktisk handelskyndige Personer.

Anden Ordre kom, saasnart Frederik III havde erfaret, at Fredsunderhandlinger vare aabnede; han bød Sehested for det Første at blive, og sendte ham nye Fuldmagter og Instruktioner til hans Forhandling, som nu fornemmelig gik ud paa Fredsmæglingen, hvis den blev til Noget, eller, hvis Krigen fortsattes, det nye Engagement med Holland for Subsidiernes Skyld, samt de Forholdsregler, der vare at tage ligeoverfor de Svenske i deres Forhold til Frankrig og Danmark. Efter det sidste Sygdomsanfald var Sehested en Tid lang saa svag, at han næsten hver Aften besvimede; men Kræfterne kom efterhaanden tilbage, og ved Midten af Mai var han ikke mere indskrænket til hvad der kunde foretages hjemme, men kunde igjen begynde at søge Ministrene som sædvanlig. Med Kønigsmark, som havde tilbudet Sverrigs Mægling, men ved Siden heraf vedblivende talte imod den dansk-hollandske Traktat, havde han hyppige Sammenkomster. Da den svenske Gesandt en Dag endog bestemt havde udtalt, at hvis et Brud skulde undgaaes, maatte Haagertraktaten modificeres, tilstillede Sehested Lionne en Memoire, hvor han, efter

at have forestillet ham, hvorledes han nu selv havde erfaret, at det var Alvor med de Svenskes Trusler, og at den forhaabede Deklaration fra dem til den danske Konges Sikkerhed ikke var at vente, paa den eleganteste, mest vindende Maade paany førte Subsidiesagen frem, idet han tilføiede, at hvis denne Hjælp ikke var at opnaae uden et stærkere Engagement, da vilde hans Herre, saa snart han fik at vide, hvori det skulde bestaae, gjøre Alt for at komme den franske Konge imøde. Derpaa begav han sig til Fontainebleau, hvor Hoffet nu var, for at tale med Lionne og bede om en Audients hos Kongen, medbringende en anden dertil forfattet Memoire, hvori han indstændigt bad Kongen bringe de Svenske til at erklære sig bestemt inden en vis fastsat Tid. Da Lionne havde læst den sidste Memoire, sagde han, den kunde frit overgives; den første havde været læst to Gange for Kongen, som havde hørt den med Behag, hvilket uden Tvivl ogsaa vilde blive Tilfældet med denne. Kort efter at Sehested havde forladt Lionne, sendte Ministeren ham Bud, at Kongen vilde modtage ham samme Dag, hvis han havde Hast; ellers beredte han sig, da han havde arbeidet i Handelsraadet om Morgenen, til at spille et Parti Boldt (paume) med Marquis'en af Bellefonds — Sehested lod svare Lionne, at han modtog Opsættelsen til næste Dag, og selv vilde indfinde sig blandt Tilskuerne ved Spillet. Da Kongen her fik Øie paa ham, befalede han, at der skulde gives ham Plads i Galleriet, hvor Dronningen og flere af Hoffets Damer befandt sig.

Sehested maatte beundre Kongens fortrinlige Kraft og Behændighed.

Ved Audientsen den næste Dag introducerede Lionne ham. Kongen var i Raadet, som var temmelig fuldtalligt; han modtog Sehested venligt og førte ham ind i et Sidecabinet. Han spurgte muntert, hvad han syntes om Dagen igaar? — og Sehested kunde, uden at smigre, rose hans ganske usædvanlige Færdighed. Derpaa erkyndigede han sig angaaende hans Sygdom, om han nu var fuldkommen restitueret? — og sagde saa, inden Sehested havde forebragt noget om Sagerne, at han havde læst begge hans Memoirer . . .

Sehested fremførte, at skjøndt hans Konge meget bestemt havde befalet ham, intet at sige om Subsidier eller Hjælp, som i nogen Maade kunde være til Mishag for H. M. eller hans Ministre, kunde han dog ikke undlade at tale derom, ikke for at anmode, men for at henstille alt til den store Konges Ædelmodighed og gode Betænkende, der saa cordialt havde erklæret at ville antage sig Kongeriget Danmarks Interesser som sit eget Lands. Han maatte tilkjendegive, hvor umuligt det var for hans Konge, medens Handelen var afbrudt og Toldindtægterne ødelagte, at underholde Tropper uden Hjælp. De maatte enten holdes paa Fode eller afskediges — det sidste vilde hans allerchristeligste Majestæt ikke tilraade, medens Naboerne truede som nu; til det Første var hans Hjælp nødvendig. Han lagde Eftertryk paa, at det vilde være til Skade for en saa mægtig og høit berømt fransk Konges Hæder, om han taalte, at Sverrig begrændsede en Traktat, hvori tre

saa betydelige Magter havde fælles Interesse. Og da han saae, at hans Tale ikke mishagede Kongen: „Vis Sire!“ sagde han, „hvad Verden veed og troer om Eders Rigdom, Magt, Styrke og Bestandighed til at opretholde Eders Allierede, da der tilbyder sig en saa skjøn Leilighed i Forholdet til en saa trofast Ven, en Forbunden, som fortjener det, der paa en Tid, da han opfordredes stærkt andetsteds fra, saa frit har indskibet sig med Eder, Sire! og paa hvem Eders Majestæt kan stole ved enhver Leilighed, saalangt hans Kræfter række.“ Hvorpaa han bad Kongen om en bedre Resolution, end den, han hidtil havde faaet, for at han ikke skulde forlade denne Forhandling helt krænket og følgelig Kongen sin Herre mishagelig. Han erindrede om, at Danmark, om ogsaa for Øieblikket den svageste af de tre Magter med Hensyn til Stridskræfter, dog ved sin Beliggenhed var den betydeligste, vel forstaaet, i Forening med Frankrigs og Hollands Styrke . . .

Kongen svarede, han havde aldrig havt og troede ikke nogensinde at kunne faae en bedre og sikkrere Allieret end Kongen af Danmark. Det lod til, at de Svenske vare kjede af hans Venskab; de kom for at true og kjøbslaae paa engang; men det var at kjende Frankrig slet, som ikke havde for Skik at yde sin Hjælp til dem, der truede med Krig. Han undskyldte, at Pomponne var kommen den svenske Regering imøde med Hensyn til en Modification; saasnart det var kommet til hans Kundskab, havde han givet ham meget bestemte Ordrer til det Modsatte og befalet ham at trænge paa, at de Svenske afgave en endelig

Resolution til den danske Konges Sikkerhed. Idet han derefter gik nærmere ind paa Memoirernes Indhold, sagde han, at de anførte Grunde var gode, men den bedste og kraftigste var det Venskab, han skyldte Kongen af Danmark for hans gode Forhold, og hvis de Svenske ikke kom til det forønskede Punkt, vilde han i Gjerningen vise, at man kunde stole paa ham; imidlertid bad han Sehested have Taalmodighed, hvis han ikke dennegang gav ham et saa fuldkomment Svar som han ventede; han vilde endnu samme Dag lade Memoirerne gjennemgaae i Raadet, hvorefter Sehested skulde faae en nærmere Resolution.

Kongen havde ikke havt Hatten paa under hele Audientsen. Ved dens Slutning tog han Hannibal Sehested ved Haanden, førte ham ind i Raadssalen, hvor Cantsleren med Flere befandt sig, og gjentog for de Forsamlede, at han ikke havde nogen mere trofast og sikker Allieret end Kongen af Danmark. Hvilket alle Tilstedeværende bekræftede.

Medens Forbindelsen mellem Frankrig og Danmark bestyrkedes, taltes meget om det nye Engagement med Staterne, hvilket navnlig v. Beuningen med Iver paadrev. Men da det kom til Spørgsmaalet om den Sum, de Franske hertil skulde udgive, henviste disse det Punkt til Holland. Et Brev, Kongen af Danmark skrev til Colbert, bevirkede, at han blev usædvanlig elskværdig — men ikke mere; Subsidiesagen var uigjennemførlig.

Königsmark søgte imidlertid bestandig at vinde Indgang for Sverrigs Mægling, hvilket ikke vel lod sig

forene med dets Opposition mod Haagertraktaten; da Hollænderne antoge den, var det kun paa den Betingelse, at Danmark hverken direkte eller indirekte angrebes af Sverrig. De Svenske lode sig forlyde med, at de ikke vilde afgive nogen skriftlig Deklaration til den danske Konges Sikkerhed; og da Pomponne i Stockholm bestemt tilkjendegav, at Ludvig XIV ikke vilde taale nogen Indskrænkning i den af ham garanterede Traktat, gik det endog saa vidt, at de talte om Brud med Frankrig. En Audients, som Königsmark havde for at opnaae den omhandlede Modification, blev uden Resultat. Paa Hannibal Sehesteds Henvendelser om den ham lovede Resolution gav man dog endnu nogen Tid kun svævende Svar; men han tog blivende Ophold paa Fontainebleau og vedblev med sine indtrængende Anmodninger baade hos Lionne og hos Kongen personlig, til han opnaaede den. Ved en Audients, han havde den 15de Juli, forsikkrede Kongen ham, at han havde erhvervet Sverris bestemte Erklæring, at Danmark skulde forblive i fuld Sikkerhed med Frihed til at udføre Traktaten med Holland, og lovede at lade det skrive til hans Konge, hvilket ogsaa skete.

Sverrig var saaledes blevet noget skilt fra England, og Venskabet mellem Danmark og Frankrig var blevet hævdet ligeoverfor de Svenskes Forsog paa at forstyrre det. Cantsleren, Le Tellier, udtalte herom til Sehested, at, da den danske Alliance i saa kort Tid havde kunnet opveie den, Frankrig havde med Sverrig,

troede han, at den med Tiden vilde blive den betydeligste, paa Grund af Rigernes fordelagtige Beliggenhed — Sverrig havde med Frankrigs Hjælp intet gjort, som Danmark jo kunde gjøre med en lignende Hjælp.

Sehesteds Tanker angaaende Frankrigs Forhold til Danmark og Sverrig kunne sees af foreliggende, hidtil tildels utrykte, Optegnelser efter hans mundtlige Meddelelser, uden al Tvivl til Paulmier og nedskrevne af ham. Det interessante Aktstykke begynder med en Charakteristik af Frederik III og de øvrige Medlemmer af den kongelige Familie, samt de indflydelsesrigeste Ministre, Gabel, Schack og Flere*); derefter fremstilles og afveies Fordelene for Frankrig ved en Forbindelse med Danmark eller med Sverrig; herpaa følge Udviklinger med Hensyn til Allianeer mellem Frankrig, Danmark og Sverrig, baade de, som bestaae, og de, som endnu maatte kunne sluttes; endelig Bemærkninger om Forskjelligt til fælles Gavn, som kunde istandbringes imellem Kongerne af Frankrig og Danmark til Bestyrkelse af det bestaaende Forbund. Ved Siden af det Lys, det kaster over Sehesteds Politik, indeholder Skriftet en Mangfoldighed af tiltrækkende Enkeltheder. Det meddeles som Bilag (S. 472). Sehesteds Anskuelse af Danmarks Forhold til Sverrig er, som allerede ovenfor bemærket, udviklet i hans politiske Testamente.

Sehested bad nu sin Konge om at maatte vende tilbage til Danmark. Baandet mellem Frankrig og Danmark, som han knyttede i 1663, havde han

*) Dette Afsnit er trykt i Oversættelse i Beckers Saml. til Fr. III's Hist.

befæstet; hvilket maaske tør kaldes det Hovedpunkt, hvorom det Øvrige slutter sig. Med Hensyn til de to Sager, hvis Behandling var gjort ham saa overordentlig vanskelig ved den forhastede Afslutning af den dansk-hollandske Traktat, havde han for Garantien udvirket den væsentlige Forbedring, at den blev gjældende mod alle Angribende under hvilketsomhelst Paaskud, medens Subsidiesagen maatte betragtes som idetmindste foreløbig opgivet. Fredsforhandlingen var det Eneste, der endnu kunde fordre hans Nærværelse, og den syntes ikke at ville finde Sted for det Første. Han bad gjentagende om at maatte vende hjem, hvorefter han længtes meget for sine egne Anliggenders Skyld. Derefter kunde han da være saameget bedre beredt til at gaae hvorhen Kongen maatte befale det.

Imidlertid blev Spørgsmaalet om en nærmere Forening mellem Danmark og Holland gjenoptaget, og Ludvig XIV lod Sehested ved Lionne tilkjendegive, at det vilde være ham kjært, om han blev i Paris, medens denne Sag forhandledes. Han tog nu stadigt, undertiden to Gange om Dagen, til Vincennes, hvorhen Hoffet var flyttet fra Fontainebleau, og søgte Audients hos Kongen, eller indfandt sig ved hans Lever, for at erhverve en Erklæring om Betingelserne. Midt i September kom den inderligt attraaede Hjemkaldelse, og han bad Lionne skaffe sig Audients, for at han kunde præsentere sin Konges Breve i denne Anledning, hvorefter han vilde tage Afsked, hvis man ikke snart kunde blive enig om de omtalte Betingelser. Denne Audients fik han den 17de September. Samme Dag

var Königsmark tilstede, ligeledes for at tale med Kongen, som han mente sig det lovet; men man havde ikke anmeldt ham itide, og han maatte reise bort med uforrettet Sag, medens Sehested kom ind. Rigsskatmesteren præsenterede Brevene om sin Tilbagekaldelse og bad om en Resolution i det hollandske Spørgsmaal; hvortil Kongen svarede med at erindre om sit udtalte Ønske, at han vilde blive endnu nogen Tid for denne Sags Skyld. Efter at man derpaa havde talt om Forholdet til Sverrig, udtalte Kongen til Slutning, at Kongen af Danmark i alle Tilfælde kunde forlade sig paa hans Garanti og Forsikkringerne i hans Brev, som skulde være ubrødelige.

Sehested haaber, skriver han, ved næste Courer at kunne meddele noget mere bestemt om den hollandske Sag . . . .

Han skulde ingen flere Depecher sende. Den 21de var han om Morgenen i Vincennes med Residen- 314
ten; og da Lionne i den senere Tid udtalte sig friere, naar han var alene med ham, tog han igjen derud om Eftermiddagen og blev til Kl. 9 for at afvente, at Kongen forlod Raadet. Den følgende Dag havde han for tre Uger siden bestemt til at see Vinhøsten paa sin Værts Landeiendom, hvor han havde indrettet et stort Traktemente for 5—6 Venner, som han havde indbudt; men han lod dem reise alene og tilbragte hele Dagen med Forhandlinger med Lionne og Aftenen til Midnat med at opsætte Noter til den paatænkte Relation. Om Morgenen derpaa var han i den bedste Stemning — confererede to Timer om Gaarsdagens

Forhandlinger med Gjøe, hvem han, tilligemed Petkum, som i nogen Tid havde opholdt sig i Paris og skulde afløse Residenten, havde indbudt til Middag, for at man saameget beleiligere kunde samtale om Sagerne, og kjørte derefter (den 23de September) for at trække frisk Luft — blot ledsaget af en Tjener — ud til en Have i Passy, der tilhørte en af Kongens Embedsmænd, som han kjendte — faa Øieblikke efterat han var kommen derud, blev han ramt af et Slag og døde inden et halvt Qvarters Forløb.

Han holdt det for en Hæder jo vanskeligere Alting var —

Kongen af Frankrig beklagede hans Død, Bestyr-
315 telse og Sorg greb hans Venner, hans Undergivne græd. Til Danmark havde han sendt et sidste Ord: Under hans Sygdom i Foraaret sagde hans Læge og Ven Patin ham, at der var Fare for Livet; han lod da Residentens Præst hente til sig for at tale med ham om sin Samvittigheds Sag; derefter lod han Paulmier kalde, sagde ham nogle Ting til Underretning for sin Hustru og Datter og meddelte ham derpaa en Del Bemærkninger Fædrelandet angaaende, som han bad ham bringe til Kongens Kundskab efter hans Død. Efter de Noter, han dengang nedskrev, og senere Samtaler med Sehested, da han igjen var bleven bedre, opsatte Paulmier disse Bemærkninger og oversendte dem efter Sehesteds Død i Form af to Breve til Kongen.

I dette hans saakaldte politiske Testamente — hvilket mærkelige Aktstykke vedlægges (Bilag S. 453), idet der henvises til dets Udviklinger i deres oprindelige Form — udtaler og motiverer Hannibal Schested disse, her i en ganske kort Sum sammenfattede, Raad og Ønsker:

At Kongen vilde indskrænke sin Landmagt, der paa den Fod, den holdtes, ødelagde Landet, ikke blot Adelen, men ogsaa de stakkels Bønder, hvis Løsøre og Kvæg, deres eneste Subsistentsmidler, hvert Øieblik solgtes til Spotpris til Skatternes Betaling; og fortrinsvis lægge Vind paa Flaaden;

At Hertugen af Gottorp maatte faae en af de kongelige Prindsesser til Ægte, hvorved han vilde drages fra Sverrig til Danmark;

At Danmark-Norge vilde forbinde sig fast med Sverrig — slutte et vedvarende og arveligt Forbund med dette Land, helst garanteret af en fælles mægtig Allieret, som f. Ex. Frankrig; Danmark maatte glemme de lidte Tab, som dog vare uoprettelige, for Fuldbyrdelsen af en saadan Forening, som vilde begrunde de nordiske Kroners Ro og Betydning;

At Kjøbenhavn maatte faae et Citadel endnu til det, der allerede var, fordi en By, for at kunne godt forsvares, maa have enten flere Citadeller eller ingen, hvilket var blevet ham klart af Samtaler med Turenne og Condé;

At Kongen aarlig vilde lade opsætte sine Finantsers Status med Indtægt og Udgift;

At han, til Lettelse af Regeringsbyrden, vilde indrette et Raad, bestaaende af faa Personer;

At Vornedskabet maatte blive afskaffet; naar Bønderne saaledes vare frigjorte, vilde de med mere Lyst hengive sig til Arbeidet, og Agerdyrkning, Manufakturer og Handel vilde trives; — endelig

At Kongen, naar han lod fuldføre sine Rigers Forfatning, som det ventedes efter at Stænderne have lagt alle Love og Privilegier for hans Fødder, vilde lade sig give Underretning om alle de bedste Indretninger og Grundlove i Christenhedens fornemste Stater for deraf at vælge, hvad der maatte passe bedst for hans egne Riger; selv vilde Sehested ikke forlade Frankrig uden at medbringe omfattende Samlinger til denne Sag — hvorved man ikke kunde være for omsigtsfuld, da et Monarkis Institutioner sædvanlig betinge dets Fred, Varighed og Lykke.

Henvisninger.

---

1) Kleventeldt, Bemærkninger til hans Stamtavle over Sehested'er, Geh. Arch.
2) Ligtalen over Fru Anna Lykke 1646. 4to.
3) Tauber, Sorø Akademis Forfatning 1623—65. XXXIX.
4) Bilag S. 5.
5) Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarchivet, 1872. S. 149.
6) Birket Smith, Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Hist. I. 30.
7) Ogiers Reise i Danmark 1634, Schlegels Sammlungen zur dänischen Geschichte 2. B. 2. D. S. 63.
8) Fridericia, Danmarks ydre politiske Hist. 1635—45. S. 81.
9) Leonore Christines franske Selvbiografi. Danske Saml. 2 R. I. 179.
10) Bilag S. 5.
11) Sager fra Barritskov, Geh. Arch.
12) Fridericia, Danm. ydre pol. Hist. 1635—45, 12 flg. — Slange. Chr. IV. S. 848.
13) Pufendorf, De rebus a Carolo Gustavo gestis. — Fridericia. Danm. ydre pol. Hist. 1635—45. S. 21. — Slange, Chr. IV. S. 855.
14) Ny Danske Magasin IV. 169.
15) Bilag S. 5.
16) Bilag S. 6.
17) Danske Samlinger. 2. R. I. 304.
18) Hofman. Portraits des hommes illustres de Danemarc. 6. D. S. 55.
19) Slange, Chr. IV. S. 888.
20) Grundtvig. Meddel. fra Rentekammerarch. 1872. S. 149.
21) Iter e Dania per Germaniam. Hollandiam . . . factum et conscriptum a Waldemaro Christiano com., Kgl. Bibl. Gl. kgl. Saml. 2651 4to.

22) Slange, Chr. IV. S. 889.
23) Iter e Dania per Germaniam, etc. (se ovfr. 21).
24) Bilag S. 6—7.
25) Danske Atlas. IV. 563.
26) Fridericia, Danm. ydre pol. Hist. 1635—45. S. 193.
27) Til Beretningen om den spanske Ambassade er benyttet: Hannibal Sehesteds Relation om Gesandtskabet (Aarsberetn. fra Geh. Arch. V. 1—67) — Spanien 10—11, Geh. Arch. — Fridericia, Danm. ydre pol Hist. 1635—45. — Slange. Chr. IV.
28) Spanien 10, Geh. Arch.
29) Slange, Chr. IV. S. 1087.
30) Fridericia, Danm. ydre pol. Hist. S. 278.
31) Slange, Chr. IV. S. 1088.
32) Christian IV's Breve, ved Bricka og Fridericia, 1641—44. S. 221.
33) Slange, Chr. IV. S. 1140. — Sjællandske Tegnelser, Geh. Arch.
34) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 390.
35) Achehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 599.
36) Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 185, 245, 205.
37) Achehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 539. — Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 128 og 532.
38) Bilag S. 172.
39) Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 348.
40) Norske Rigsarch.
41) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. 429 og 456.
42) Y. Nielsen, Jens Bielke. 349—351.
43) Norske Rigsarch. Cancelliet. — Y. Nielsen. Jens Bielke. S. 352.
44) Langebek, Om de norske Bjergværker, i Kjøbenhavnske Selskabs Skrifter.
45) Brünnich, Kongsberg Sølvværk.
46) Kgl. Vidensk. Selskabs Skrifter. XI.
47) N. Rigsarch. Cancelliet, Bjergværker.
48) Nielsen, Hellig Trefoldigheds Lag i det danske Compagni. S. 36.
49) Slange, Chr. IV. S. 1162.
50) Nordisk Tidsskrift. II. 593.
51) Akershusiske Akters 1ste Qvartals summariske Beskrivelse. Christiania, 1644. 4to. Kgl. Bibl.
52) Nordisk Tidsskrift. II. 594. — Slange, Chr. IV. S. 1234.
53) Brev fra H. S. til Henrik Thott, N. Rigsarch. Bergenhus Lehns Hovedregnskaber 1641—47.
54) Bilag S. 179.
55) Brev fra H. S. til Henrik Thott. (See ovfr. 53.)

56) Militairt Tidsskrift. XXV. — Akershusiske Akters 1ste Qvartals summ. Beskrivelse. Christiania. 1644. 4to. Kgl. Bibl. — Faye's Manuskriptsamling i N. Rigsarch.
57) N. Rigsarch., Cancelliet. Betænkninger.
58) Bilag S. 139.
59) Bilag S. 129.
60) Slange, Chr. IV. S. 1234.
61) Fryxell, Berättelser. VII. 227.
62) Fryxell, Berättelser. VII. 231. — Slange. Chr. IV. S. 1198.
63) Fryxell, Berättelser. VII. 246.
64) Slange, Chr. IV. S. 1234.
65) Bilag S. 140.
66) Bilag S. 141.
67) N. Rigsarch. Cancelliet, Betænkninger.
68) Jørgen Bielkes Selvbiografi (Afskrift), velvilligt meddelt af Hr. Rigsarchivar Birkeland.
69) Militairt Tidsskrift XXV. — Faye's Manuskriptsamling, N. Rigsarch.
70) Faye's Manuskriptsaml. N. Rigsarch.
71) Jørgen Bielkes Selvbiografi.
72) Fryxell, Berättelser. VII. 251. — Copi af tvende Skrivelser, som en høi fornem Person har skrevet herned fra Norge, 1645. 4to. Kgl. Bibl. — Jørgen Bielkes Selvbiografi.
73) Copi af tvende Skrivelser etc.
74) Fryxell VII. 286. — Bilag S. 20.
75) Brev fra H. S. til Kongen. Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. III. 108.
76) Bilag S. 152.
77) Plettenbergs Relationer, Allens Papirer. Kgl. Bibl.
78) Brev fra H. S. til Kongen, anf. Saml. IV. 495.
79) Akershusiske Akters 1ste Qvartals summ. Beskr. Christiania 1644. 4to. Kgl. Bibl.
80) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 451. — Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. III. 434.
81) Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 356. — Brev fra H. S. til Kongen, anf. Saml. III. 434.
82) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 452, 487, 546. — Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. III. 434. — Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 356.
83) Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 356 Anm.
84) Brev af 25de Octbr. 1645 fra H. S. til Kongen. anf. Saml.
85) N. Rigsarch. Kgl. Rescripter og Forordninger 1645—49.

86) Bilag S. 40 og 41. — Bilag S. 168.
87) N. Rigsarch.
88) Brev af 12. Juni 1647 i N. Rigsarch. Krigsvæsenet 1645—48. — Skrivelse fra H. S. til Iver Krabbe i N. Rigsarch., Krigsvæsenet. 1645—48. — Bilag S. 211.
89) Hist. Tidsskrift. 4. R. III. 597 flg.
90) Birket Smith, Leonora Christina. I. 133 flg.
91) Fryxell, Berättelser. VII. 248. — Norsk hist. Tidsskrift. III. 195 flg.
92) N. Rigsarch.
93) Norsk hist. Tidsskrift. III. 204. — N. Rigsarch., Cancelliet. Grændsereguleringen.
94) Slange, Chr. IV. 1420.
95) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 417.
96) Fru Inger Ottesdatter og hendes Døttre. Norsk hist. Tidsskrift III.
97) N. Rigsarch.
98) N. Rigsarch. Kgl. Rescripter og Forordninger.
99) Brev af 27. Juli 1646 i N. Rigsarch. Krigsvæsenet 45—48. — Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 509.
100) Y. Nielsen, Jens Bielke. 358. — Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 547. — Bilag S. 212.
101) Deichman i Kgl. Vidensk. Selskabs Skrifter XI. 108. — Slange. Chr. IV.
102) N. Rigsarch. Krigsvæsenet 45—48.
103) Bilag S. 64.
104) N. Rigsarch., Statholderskabets Arch. før 1700, Flaaden.
105) Bilag S. 44.
106) Brev fra H. S. til Iver Krabbe i N. Rigsarch. Krigsvæsenet 1645—48.
107) Skrivelse af 9. Nov. 1647 fra Durell til Pfalzgr. Carl Gustav, Allens Papirer 18. Kgl. Bibl.
108) M. Durells Relation om Danmark, Suhm, Saml. II. 67. — Skrivelse fra Durell til Carl Gustav af 1. Jan. 1647. Allens Papirer 18.
109) Fryxell, Berättelser. VII. 11 flg.
110) Stolpe, Dagspressen i Danmark.
111) Skrivelse fra Durell til Carl Gustav af 1. Jan. 1647. Allens Papirer 18. — Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 598.
112) Brev fra Chr. IV til H. S. i N. Rigsarch. Krigsvæsenet 45—48. — Bilag S. 223—224.
113) Birket Smith, Leonora Christina.

114) Durells Relationer, Allens Papirer 18.
115) Aschehoug. Statsforfatn. i Norge og Danm., 520—521. — Slange, Chr. IV.
116) Birket Smith, Leonora Christina I. 160.
117) Skrivelse fra Durell til Carl Gustav af 9. Nov. 1647. Allens Papirer 18.
118) Birket Smith, Leonora Christina I. 171 flg.
119) Durells Relationer. — Birket Smith, Leonora Christina. I. 168.
120) Skrivelse fra Durell til Carl Gustav af 28. April 1648. Allens Papirer 18.
121) Bilag S. 230.
122) Norsk hist. Tidsskrift. I. 30.
123) N. Rigsarch. Statholderskabets Arch. før 1700, Landdistrikternes Forhold.
124) N. Rigsarch., Erklæringer og Domme.
125) Hannibal Sehesteds Copibog af 1648, N. Rigsarch. — Y. Nielsen. Fr. III's Hylding, Norsk hist. Tidsskrift.
126) Norsk hist. Tidsskrift. I. 31. — Hannibal Sehesteds Copibog af 1648, N. Rigsarch.
127) Skrivelse fra H. S., N. Rigsarch. Krigsvæsenet 1645—48.
128) Til Beretningen om Hyldingen er benyttet: Samtidig Beretning i Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. I. 17. — Samtidig tydsk Beretning i Hjelmstjernske Saml. Kgl. Bibl. — Norsk hist. Tidsskrift. I. — Holbergs Danm. Hist.
129) Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. I. 21.
130) Bilag S. 243.
131) Norsk hist. Tidsskrift. I. 46.
132) H. S.s Copibog af 1648, N. Rigsarch.
133) Y. Nielsen, Jens Bielke.
134) Y. Nielsen, Jens Bielke. S. 356.
135) Skrivelse fra Durell af 16de Septbr. 1648, Beckers Saml. I 4.
136) H. S.s Copibog af 1648, N. Rigsarch.
137) Norsk hist. Tidsskrift. I. 52.
138) Brev til H. S., N. Rigsarch. Kgl. Forordninger og Rescripter 1645—49.
139) Danske Saml. 1. R. IV. 11. — Hofman, D. Adelsmænd.
140) Udskrift efter Originalen af Dr. Laurids Jacobsen Hindsholms Dagbog. See iøvrigt ndfr., Rettelserne.
141) Birket Smith, Leonora Christina.
142) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 14.
143) Danske Saml. 2 R. II. 65.
144) Aschehoug. Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 392.

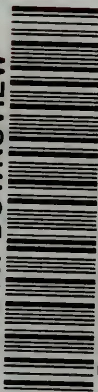
145) D. Saml. 2. R. II. 70.
146) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 549.
147) Bilag S. 267 flg.
148) Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. IV. 20. — Bilag S. 288.
149) Aschehoug, Statsforfatn. i Norge og Danm. S. 550.
150) Budstikken, 4de Aargang. S. 785.
151) Bilag S. 361.
152) Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. III. 3 flg.
153) Budstikken, 4de Aargang S. 461 Anm.
154) Wolff, Norrigia illustrata.
155) Brünnich, Kongsberg Sølvværk. S. 120.
156) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 40.
157) Disse Ord har jeg seet skrevne paa Omslaget om Hannibal Sehesteds Revers af 1651 i Geh. Arch.
158) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 34.
159) D. Mag.
160) D. Mag. 3. R. IV. 20. — Bilag S. 285.
161) Birket Smith. Leonora Christina. 1. 188. — Danske Saml. 2. R. I. 163.
162) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 40.
163) Geh. Arch.
164) Skrivelse af 2. Aug. 1650. Allens Papirer 18.
165) D. Mag. 3. R. IV. 48.
166) D. Mag. 3. R. IV. 62.
167) Geh. Arch.
168) Skrivelse fra Durell af 28. Marts 1651, Allens Papirer 18.
169) Gigas, Bernardino de Rebolledo S. 185.
170) Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 635 Fol.
171) Danske Adelsbreve, Kgl. Bibl.
172) Slange, Regeringens Forandring i Danmark 1660. Gl. kgl. Saml. 905 Fol.
173) D. Mag 3. R. IV. 114.
174) Holbergs Danm Hist. III. 58.
175) Geh. Arch.
176) Durell, Allens Papirer 18.
177) Birket Smith, Leon. Chr.
178) Skrivelse fra Durell af 24. Octbr. 1651, Allens Papirer 18.
179) Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 1299 e III Fol.
180) Durell til Carl Gustav, 3die Octbr. 1651, Allens Papirer 18.
181) Geh. Arch. Registrant 10.
182) Norske Tegnelser, Geh. Arch.

183) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 46 og 49.
184) Danske Adelsbreve, Kgl. Bibl.
185) D. Mag. 3. R. IV. 232.
186) Gigas, Bernardino de Rebolledo. S. 185. — D. Mag. IV. 233
187) Brev fra Kirsten Munk til Leonora Christina af 25. Jan. 1654 i Geh. Arch.
188) Whitelocke's Journal.
189) Hofman. D. Adelsmænd. III. S. 61.
190) K. Fr. III's Brev af 23. Juli 1854 i Geh. Arch.
191) Suhms Samlinger. 2. B. 3 H. S. 65—67.
192) Birket Smith. Leon Chr I. 266
193) Danske Saml. 2 R. II. 303 Anm. — Birket Smith. Leon. Chr. I. 266
194) Sager fra Barritskov, Geh Arch.
195) Ulfeldtske Sager 47, Geh. Arch.
196) Ulfeldtske Sager 42, Geh. Arch.
197) Danske Saml. 2 R. II. 303 Anm
198) Brev til Kirsten Munk af 8. April 1655 i Geh. Arch.
199) Gersdorfs Breve, Geh. Arch.
200) Driesen, Johan Morits af Nassau-Siegen.
201) Gersdorfs Breve, Geh. Arch.
202) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 79.
203) Baillou, Henriette Marie de France.
204) Hofman, D Adelsmænd. III. S. 61.
205) Moldenhaver, H. S.s 1ste Ambassade til Frankrig, Skand. Literaturselskabs Skrifter, 1806 og 1808. — Hofman, D. Adelsm. III. S. 62. — Bilag S. 368—383.
206) Gersdorfs Breve, Geh. Arch.
207) John Thurloe, Statepapers, Universitetsbibliotheket.
208) Gigas, B. de Rebolledo S. 316.
209) D. Mag. 3. R. I. 312.
210) Hammerich, Carl Gustav i Danmark.
211) Handl. rör. Skandinaviens Hist. IX.
212) Bilag S. 408 flg.
213) Bilag S. 415.
214) Afskrift fra det svenske Rigsarch., velvilligt meddelt af Hr. Dr. Fridericia.
215) Holbergs Danm. Hist. III. 202.
216) Hammerich, Carl Gustav i Danm.
217) Holbergs Danm. Hist. III. 203. — Hofmann. D. Adelsm. S. 63—64. — Hojer. Dänem. Geschichte. — Hammerich. Carl Gustav i Danm.

218) Hammerich. Carl Gustav i Danm. S. 208.
219) Handl rör. Skandinaviens Hist. IX.
220) Gebhardis Danmarks Hist. IV. 342.
221) Gebhardis Danm. Hist.
222) Gebhardis Danm. Hist. IV. 360—61.
223) Geh. Arch. Sverrig 483.
224) Gebhardis Danm. Hist. IV. 361.
225) Allens Papirer 22.
226) Hist. Tidsskrift 4. R. III. 665. — Hist. Tidsskrift. 5. R. III. 221.
227) D. Mag 3. R. I. 313.
228) Birket Smith, Leon. Chr. — Paludan Müller, K. Fr. III og Corfits Ulfeldt efter Kjøbenhavnerfreden. Thriges Aarbog 1879.
229) Ulfeldtske Sager 47.
230) Birket Smith, Leon. Chr. paa Maribo Kloster S. 114.
231) Ulfeldtske Sager 47.
232) D. Mag. 3. R. I. 314.
233) Ulf. Sager 47.
234) D Mag. 3. R. I. 314.
235) Bornholmske Sager 7, Geh. Arch.
236) Birket Smith, Leon. Chr. I. 432.
237) Til S. 231—34: Bornholmske Sager 7, Geh. Arch.
238) Birket Smith, Leon. Chr. I. 439 flg.
239) Saml. til Skaanes Hist. S. 73.
240) Thriges Aarbog. 1879. S. 68.
241) D. Mag. 3 R. I. 312.
242) Holbergs Danm. Hist. III. 143. — Terlons Memoirer. — Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 199.
243) Suhms Saml. I. 299.
244) Gl. kgl. Saml. 905 Fol.
245) Bircherods Dagbøger.
246) Den Lercheske Dagbog, D. Saml. 2 R. II. 106 flg.
247) Hammerich, Enevældens Indførelse.
248) Den Lercheske Dagbog, D. Saml. 2 R. II. 111. — Badens Danmarks Hist.
249) Badens Danm. Hist. IV. 508.
250) Suhms Saml. I. 249.
251) Badens Danm. Hist. IV. 521.
252) Riegels, Chr. V. S. 52.
253) Holbergs Danm. Hist. III. 333.
254) Geh. Arch. Afregninger.
255) D. Saml. 2. R II. 94, 122.
256) D. Saml 2. R II. 127.

257) Geh Arch.
258) Badens Danm Hist. IV. 538.
259) Holberg. Danmarks og Norges Stat. S. 485, 488.
260) Suhms Saml. I. 17.
261) Slange. Regeringens Forandring i Danm. Gl. kgl. Saml. 905 Fol — Holbergs Danm. Hist. III. 335. — Durells Skrivelse af 16. April 1662, Beckers Saml til Fr. III's Hist. I. 285.
262) Meddelelser fra det norske Rigsarch. I. 65.
263) Meddel. fra det norske Rigsarch. I. 50—51.
264) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 211.
265) Holbergs Danm. Hist. III. 350—351.
266) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 214.
267) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 255.
268) Norske Tegnelser.
269) Meddel. fra det norske Rigsarch.
270) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 261.
271) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. 269, 274.
272) Durells Skrivelse af 16de April 1662, Beckers Saml. I. S 285.
273) Geh. Arch.
274) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 210.
275) Bilag S. 474.
276) Geh. Arch. Frankrig 44—46.
277) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. I. 286.
278) Meddel. fra d. n. Rigsarch.
279) Til S. 270—275 er benyttet: Frankrig 45—46 Geh. Arch. — Moldenhaver, H. S.s 1ste Ambassade til Frankrig, Skand. Litteraturselskabs Skrifter. — Moldenhavers Saml. Kgl. Bibl. — Reedtz, Danske Traktater. — Hofman, D. Adelsmænd.
280) Paludan Müller, Fr. III og C. Ulfeldt, Thriges Aarbog 1879.
281) Moldenhavers Afhandling (see ovfr. 279). — Ny kgl. Saml. 151 Fol. Kgl. Bibl.
282) Sperlings Selvbiografi. S. 223, 230.
283) Moldenhavers Afhandling (see ovfr. 279). — Birket Smith, Leon. Chr. II. 223 flg.
284) Ny kgl. Saml. 651 Fol. — Moldenhavers Saml. — Brandenborgske Relationer.
285) Ny kgl. Saml. 651 Fol.
286) Geh. Arch. Frankrig 44—46.
287) Hofman, D. Adelsmænd. III. S. 67 flg.
288) Skrivelse fra Paulmier, Geh. Arch. Frankrig 58.
289) Hofman, D. Adelsm. III. S. 67.
290) Ny kgl. Saml. 651 Fol.

291) Birket Smith, Leon. Chr. I. 146.
292) Moldenhavers Saml. Kgl. Bibl.
293) Geh. Arch. Frankrig 56—58.
294) Brandenborgske Relationer.
295) Trap, Statistisk topogr. Beskrivelse af Danm. IV. 42.
297) Estrup, Danmarks, Frankrigs og Sverrigs politiske Forhold.
298) Talbots Relationer, Beckers Saml. til Fr. III's Hist. II.
299) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. II. 294.
300) Geh. Arch. Frankrig 44—46.
301) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. II. 52.
302) Estrup, Danmarks, Frankrigs og Sverrigs politiske Forhold.
303) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. II. 323.
304) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. II. 425.
305) Geh. Arch. Frankrig 56.
306) Beckers Saml. til Fr. III's Hist. II. 398.
307) Ny kgl. Saml. 651 Fol.
308) Geh. Arch. Frankrig 65.
309) Geh. Arch. Frankrig 64.
310) Geh. Arch. Frankrig 61.
311) Geh. Arch. Frankrig 65.
312) Hofman, D. Adelsmænd. III. S. 72.
313) Til S. 314—345 er benyttet: Hannibal Schesteds Relationer af 1666. Geh. Arch. Frankrig.
314) Bilag S. 442.
315) Bilag S. 442—452.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 09 07 08 008 1